

Fylkesmannen i Aust- og Vest-Agder

Årsrapport 2018

Innholdsliste

Innholdsliste	2
1 Fylkesmannens beretning	4
1.1 Overordnet vurdering av samlede resultater, ressursbruk og måloppnåelse	4
1.2 Overordnet framstilling av de viktigste prioriteringer for året	5
1.3 Sentrale forhold internt og eksternt som har hatt betydning for oppnådde resultater	6
1.4 Andre forhold	7
Sted, dato og fylkesmannens signatur	7
2 Introduksjon til embetets hovedtall	8
2.1 Embetet og samfunnsoppdraget	8
2.2 Organisasjon og ledelse	8
2.3 Presentasjon av utvalgte nøkkeltall	9
3 Årets aktiviteter og resultater	13
3.1 Redegjørelse for, analyse og vurdering av oppnådde resultater	13
Hovedmål 1 - Nasjonal politikk skal være kjent og iverksatt i fylket	13
Hovedmål 2 - Statlig virksomhet på regionalt nivå skal være godt samordnet og legge til rette for gode helhetsløsninger	17
Hovedmål 3 - Rettssikkerhet skal være ivaretatt på en enhetlig måte i fylket og på tvers av embetene	18
Hovedmål 4 - Fylkesmannen skal ta de initiativ som finnes påkrevd og holde sentrale myndigheter orientert om tilstanden i fylket og effekten av statlig politikk	20
3.1.1 Nasjonal politikk skal være kjent og iverksatt i fylket	21
3.1.1.1 En bærekraftig, trygg og fremtidsrettet samfunnsutvikling og arealbruk	21
3.1.1.2 Informasjon og veiledning er tydelig og målrettet	23
3.1.1.3 Fylkesmannen understøtter kommunenes arbeid med samfunnssikkerhet og beredskap	23
3.1.1.4 Økt kunnskap om sosialtjenesteloven	24
3.1.1.5 Økt tilgjengelighet og kapasitet, samt styrket kvalitet i helse- og omsorgssektoren i kommunene	25
3.1.1.6 Forbedret, forsterket, tverrsektoriell og samordnet innsats på psykisk helse, rus- og voldsfeltet	30
3.1.1.7 Styrket folkehelsearbeid	32
3.1.1.8 Økosystemene i fylket har god tilstand og leverer økosystemtjenester	33
3.1.1.9 Et representativt utvalg av norsk natur skal tas vare på for kommende generasjoner	35
3.1.1.10 Forurensning skal ikke skade helse og miljø	35
3.1.1.11 God økonomiforvaltning i kommunene	37
3.1.1.12 Endringer i kommunestrukturen	38
3.1.1.13 Økt verdiskaping i landbruket	38
3.1.1.14 Bærekraftig landbruk	40
3.1.1.15 Andre oppdrag	41
3.1.2 Statlig virksomhet på regionalt nivå skal være godt samordnet og legge til rette for gode helhetsløsninger	41
3.1.2.1 Den offentlige boligsosiale innsatsen skal være helhetlig og effektiv	41
3.1.2.2 Tilsyn skal være samordnet, målrettet og medvirke til læring og forbedring	41
3.1.2.3 Klimahensyn skal ivaretas i alle sektorer	42
3.1.2.4 Fylkesmannen understøtter nasjonale myndigheters og kommunenes arbeid med	43

flyktningssituasjonen	
3.1.2.5 God samordning i opprydding av marin forsøpling	44
3.1.2.6 Andre oppdrag	44
3.1.3 Rettsikkerhet skal være ivaretatt på en enhetlig måte i fylket og på tvers av embetene	45
3.1.3.1 Høy kvalitet i veiledning, kontroll, tilsyn og saksbehandling	45
3.1.3.2 Effektiv og korrekt lov- og tilskuddsforvaltning	49
3.1.3.3 Befolkningen har tillit til tjenestene og får ivaretatt sin rett til forsvarlige og nødvendige tjenester	50
3.1.3.4 En effektiv og velfungerende vergemålsforvaltning som ivaretar rettsikkerhet og rettslikhet	52
3.1.3.5 Vergeholder skal ha høy grad av selvbestemmelse og vergemålene skal være individtilpassede	54
3.1.4 Fylkesmannen skal ta de initiativ som finnes påkrevd og holde sentrale myndigheter orientert om tilstanden i fylket og effekten av statlig politikk	54
3.1.4.1 Økt kvalitet og kompetanse i kommunene	54
3.1.5 Gjennomførte evalueringer	55
3.2 Avvik på oppdrag i tildelingsbrevet og/eller faste oppgaver i virksomhets- og økonomiinstruks	55
3.2.1 Tverrsektorielle oppdrag/oppgaver	55
3.2.2 Arbeids- og sosialdepartementet	55
3.2.3 Barne- og likestillingsdepartementet	55
3.2.4 Helse- og omsorgsdepartementet	55
3.2.5 Justis- og beredskapsdepartementet	55
3.2.6 Klima- og miljødepartementet	55
3.2.7 Kommunal- og moderniseringsdepartementet	55
3.2.8 Kunnskapsdepartementet	55
3.2.9 Landbruksdepartementet	55
3.3 Særskilte rapporteringskrav fra tildelingsbrevet	55
3.4 Redegjørelse for, analyse og vurdering av ressursbruk	92
3.5 Samlet vurdering av måloppnåelse i forhold til samfunnsoppdraget og regnskapsresultat	93
4 Styring og kontroll i embetet	94
4.1 Redegjørelse for vesentlige forhold ved embetets planlegging, gjennomføring og oppfølging	94
4.1.1 Embetets risikostyring	94
4.1.2 Embetets internkontroll, herunder iverksatte tiltak	94
4.1.3 Bemanning, kapasitet og kompetansesituasjonen i embetet	94
4.1.4 Forvaltning av egne eiendeler (materielle verdier)	95
4.1.5 Oppfølging av eventuelle avdekkede svakheter/utfordringer, herunder merknader fra Riksrevisjonen og status for arbeidet med informasjonssikkerhet	95
4.2 Rapportering av andre vesentlige forhold knyttet til personalmessige forhold, likestilling, HMS/arbeidsmiljø, diskriminering, ytre miljø og lignende	95
5 Vurdering av framtidssikter	97
5.1 Forhold i og utenfor embetet som kan påvirke embetets evne til å løse samfunnsoppdraget på sikt	97
5.2 Konsekvenser for embetets evne til å nå fastsatte mål og resultater på lengre sikt	97
6 Årsregnskap	99

1 Fylkesmannens beretning

1.1 Overordnet vurdering av samlede resultater, ressursbruk og måloppnåelse

Jeg legger med dette fram Fylkesmannens årsrapport for 2018. Fylkesmannsembetet har i 2018 hatt en god oppfølging av oppdragene vi har fått, og jeg mener den samlede resultatoppnåelsen må karakteriseres som god. Jeg har også inntrykk av at dette er et bilde som våre viktigste samarbeidspartnere deler.

De økonomiske rammene for virksomheten har fra fusjonen i 2016 og framover vært stramme, og jeg har derfor lagt vekt på stram økonomistyring og en restriktiv bemanningspolitikk gjennom de to første årene og inn i 2018. Som resultat av dette er vi nå i en langt bedre situasjon, og tar med oss et mindreforbruk fra 2018 som øremerkes nødvendige flyttekostnader mm. i 2019 og 2020. Dette innebærer at vi har tatt en reduksjon i antall årsverk siden sammenslåingen, som sammen med noe økt gjennomtrekk av medarbeidere, har resultert i betydelig arbeidspress på medarbeiderne. Restansesituasjon er uheldig på noen områder. Rekrutteringsarbeidet vil fortsatt ha stort fokus for å tilpasse organisasjonen en balansert bemanning i forhold til oppdragene til embetet.

Vi har også i 2018 prioritert rettssikkerhetsoppgavene framfor utviklingsoppgaver og utadrettet virksomhet. Saker knyttet til liv, helse, personlige rettigheter og personvern vil alltid ha førsteprioritet. Det har gjennom året vært arbeidet aktivt og målrettet med å innfri kravet til 12 ukers saksbehandlingstid for klagesaker etter plan- og bygningsloven. Året fikk en svært positiv og gledelig avslutning ved at byggesaker behandlet i november og desember ble avsluttet innenfor kravet til 12 ukers saksbehandlingstid. Vi ser konkrete eksempler på at dette bidrar til gjennomføring av gode prosjekter i kommunene.

I forlengelsen av rekordflommene høsten 2017, ble også 2018 et år der ekstremvær satte sitt preg på Agder-fylkene, og på embetets dagsorden. I januar og februar opplevde vi store snømengder som medførte omfattende og til dels langvarig utfall av kraft og elektronisk kommunikasjon. I perioden mai-juli kom det svært lite nedbør, noe som ga store utfordringer med tørke for landbruket. I juli kom det flere tordenbyger som antente en rekke skogbranner over hele Agder. Spesielt øvre deler av Setesdal var rammet, med over 20 samtidige branner. Det var nødvendig med omfattende støtte fra brannhelikopter, regionalt og nasjonalt sivilforsvar og Heimevernet for få kontroll. I slutten av september ble Agder rammet av kraftige vindkast med opptil orkan styrke. På det meste var 50.000 abonnenter uten strøm og det ble utfall i elektronisk kommunikasjon, inkludert også Nødnett.

Kommuner og regionale etater håndterte alle disse hendelsene på en god måte, men sårbarheten i kraftforsyning og elektronisk kommunikasjon ble nok en gang synliggjort. Fylkesmannen viderefører derfor sitt prosjekt for økt robusthet i kraft, elektronisk kommunikasjon, informasjon og velferdsteknologi (KEIV-prosjektet) med full styrke. Prosjektet går nå over i en fase der det søkes nasjonal politisk forankring, og vi fokuserer på overføringsverdi og iverksetting av konkrete tiltak.

De ekstreme vær-hendelsene det siste halvannet året viser i tillegg hvor viktig det er at kommunens arealplanarbeid er basert på gode risiko- og sårbarhetsanalyser, slik at man ikke «bygger seg inn i ny fare». Den omfattende og raske utbyggingen av E18 og E39 gjennom Agder som nå pågår, setter også arealplan-området under press. Embetet prioriterer dette arbeidet, for å bidra til gode prosesser, og sikre at man finner de beste løsningene og ikke lar framdriften gå på bekostning av kvalitet.

«Blå vekst» med bl.a. oppdrett av nye arter som tare mm. er en annen stor satsing med spennende potensiale for Agder, men den medfører også utfordringer for naturen i kystsonen. En omfattende og langsiktig tilbakegang med redusert biologisk mangfold og fiskeressurser i kystsonen er vel dokumentert, og utviklingen fortsetter. For embetet er arbeidet med å bevare pressede ansvarsarter som laks og villrein en betydelig utfordring. Arbeidet med å fornye konsesjonene for kraftverkene i Otra er startet opp i 2018. Vi ser for oss en langsiktig oppgave med å bistå kommunene med å ivareta allmenne interesser i dette arbeidet.

Fylkesmannen har i 2018 mottatt over 100 klager etter de nye bestemmelsene i opplæringsloven kap. 9 A om elevenes skolemiljø. Dette har vært et massivt område å bevege seg inn i, - der elevens stemme skal høres og tiltakene skal være til elevens beste. Begrepsbruken «Trygghet og trivsel» i stedet for et uklart «mobbe»-begrep, har endret forståelsen av problematikken. Oppdraget vil kreve betydelig kompetanse og ressursinnsats framover. Nært samarbeid med kommunene, mobbeombudene og andre gode hjelpere er viktig.

Agder har veldig mange private barnevernstiltak, med til sammen svært mange ungdommer på institusjon i forhold til folketallet. Fylkesmannen har tilsynsansvar, og skal også sørge for samarbeid og fornyelse innenfor sektoren. Det er startet opp dialogmøter med kommunene for å bevisstgjøre både kommuneadministrasjon og politikere om deres eierskap. I samarbeid med barnevernet i Kristiansand er det igangsatt en kompetanseheving for barnevernsansatte i hele Agder.

Vergemålsarbeidet har hatt stort fokus i embetet i 2018. Nasjonale medias oppmerksomhet omkring vergemålsordningen og enkelte vergemål opprettet mot den enkeltes vilje, har berørt embetet i form av henvendelser fra nasjonal og lokal presse. Vi har uavhengig av dette i 2018 gjennom vår saksbehandling og veiledning av verger hatt spesiell oppmerksomhet rettet mot vergehavers selvbestemmelsesrett, og at vergemålene skal være individtilpasset. I denne forbindelse er samtale med vergehaver ved opprettelse av vergemål hovedregelen.

Jeg vurderer at tett kontakt med kommuneledelsen og løpende dialog om ulike saker er avgjørende for at jeg og min etat kan lykkes med å gjennomføre oppdragene våre. Jeg har derfor også dette året videreført en tett styringsdialog med kommunene. En viktig del av dette er heldags kommunemøter for hele ledergruppen med alle kommuner i løpet av hver valgperiode, og vi hadde åtte slike møter i 2018. I forkant av møtene sender Fylkesmannen ut et "Kommunebilde". Her gir vi en oversikt over Fylkesmannens inntrykk av kommunen på tjenestoområdene vi dekker. Kommunebildet danner dagsorden for kommunemøtene. Kommunedialog etter denne modellen er godt mottatt i kommunene, og vil bli videreført.

Kommuneøkonomien i Agder har blitt betydelig styrket fra 2015 til 2017. Gode regnskapsresultater har bidratt til at de fleste kommunene har

bygd opp en tilfredsstillende buffer på disposisjonsfond. I samme periode har gjeldsgraden også blitt noe redusert. Hovedårsaken til de gode resultatene har vært ekstra «engangs» skatteinntekter som kommunene ikke kan forvente de kommende årene. De ekstreme værforholdene med flom, brann og tørke, medførte at Fylkesmannen i 2018 betalte ut betydelig mer ekstraordinære skjønnsmidler fra den lokale skjønnsporten enn for tidligere år. Vi har derfor valgt å øke avsetningen til ekstraordinære hendelser fra 5 til 7 prosent av den totale skjønnsrammen for 2019.

1.2 Overordnet framstilling av de viktigste prioriteringer for året

Vi har i 2018 videreført de to eksterne satsingsområdene som er felles for hele embetet. Satsingsområdene er valgt ut fra de overordnede prioriteringer i tildelingsbrevet, sett opp mot de utfordringene vi står overfor i vår egen region. Begge satsingsområdene er organisert som prosjekter med egne prosjektledere:

- Barn og unge (jf. 0-24-satsingen)
- Klima og det grønne skiftet

Det har vært spesielt stor aktivitet knyttet til arbeidet med Barn og unge. Det er arbeidet med fire fokusområder:

- Taushetsplikten
- Barns rett til å bli hørt (jf. Barnekonvensjonen)
- Folkehelse
- Systemtenkning under tverrfaglig arbeid.

Barn og unge har vært et aktuelt tema i vår dialog med kommunene og på våre samlinger for ordførere og rådmenn. Fylkesmannens ungdomsråd har kommet inn i faste former og blir en viktig ressurs i arbeidet videre. Ungdataundersøkelsen viser at vi har utfordringer på Agder knyttet til oppvekst. Veilederen for samarbeidet mellom skole og barnevernet må bli virksom. Det må være tiltak rettet mot de som er i risikogrupper. I 2017 startet arbeidet med et stort levekårsprosjekt i Agder. Dette er et samarbeid mellom de to fylkeskommunene, de 30 kommunene, frivillig sektor og regional stat. Satsingen på barn og unge blir ett av vårt embetes viktigste bidrag i dette arbeidet.

Fylkesmannen har fra 2018 fått en viktig rolle i å tilrettelegge for desentralisert kompetanseutvikling i skoler og barnehager. Universitetet i Agder er en viktig samarbeidspartner, og vi bistår kommunene til å finne sammen regionvis, gjøre valg og stå sammen i felles satsinger. Denne ordningen vil bety mye for fremtidens kompetanse, blant annet med ny rammeplan for barnehagene, fagfornyning i skolene og endring i forståelse av det behov vi skal dekke i fremtiden.

Fylkesmannen har fått i oppdrag fra BLD å initiere til dialogmøter om barneverntjenestene i alle kommuner i Agder. Dialogmøtene skal bl.a. bidra til å utvikle samarbeid mellom kommuneledelse og barnevernledelse, og bidra til at kommuneledelsen får bedre grunnlag for styring av sine tjenester. I Agder er 6 av 9 barneverntjenester interkommunale, og det er viktig at også samarbeidskommunene føler eierskap til «sine» interkommunale barnevern. Vi mener dialogmøtene har bidratt til dette.

Vi har i 2018 gjennomført 4 dialogmøter som dekker totalt 15 kommuner. Jeg har selv ledet alle møtene, og hatt med utdanningsdirektør og barnevernsansvarlig hos oss. Fra kommunene har rådmenn i vertskommuner og samarbeidskommuner møtt sammen med ordførere og andre sentrale aktører.

Resterende dialogmøter avvikles våren 2019. Det er vårt inntrykk at dialogmøtene har vært svært vellykket.

Klima og det grønne skiftet er også organisert som et prosjekt. I satsingen for 2018 har vi fokusert på følgende:

- Følge opp «Klimasats» - kommunenes tilskuddsordning for klimatilpasning og klimagassreducerende tiltak.
- Økt fokus på klimavennlig arealplanlegging – tydeligere tilbakemeldinger og klare forventninger.
- Bidra i utarbeidelsen og oppfølging av «Klimaveikart Agder», samt bidra til at klima er blitt gjennomgående perspektiv i satsingene gjennom «Regionplan Agder 2030».
- Følge opp nye og etablerte nettverk og satsinger innen fornybar verdiskaping.
- Etablering og oppfølging av tredriver-prosjekt på Agder, et informasjons- og veiledningstilbud innen tre-byggeri for offentlige og private byggherrer.
- Klima- og miljøledelse i embetets egen virksomhet gjennom Miljøfyrtårnsertifisering og fokus på våre egne klimagassutslipp.

Embetet har i 2018 totalt sett fremmet færre innsigelser enn i flere tidligere perioder. Det er imidlertid tankevekkende at en stor del av de innsigelsene til planer vi har fremmet, ble begrunnet med lite klimavennlig planlegging. Dette var særlig knyttet til nye kommuneplaner. Vi mener dette viser at embetets innsats under kulepunkt nr 2 ovenfor gjør en forskjell. Fortsatt bygging i flomsone og i rasutsatte områder må også få større oppmerksomhet. Som også NVE påpekte i tilbakemeldingen på vår årsrapport for 2017, så viste det seg senest høsten 2017 at helt nybygde boliger ble tatt av flom. Slik bygging må unngås framover.

Ledermøtet besluttet i 2017 å innføre «Klimaledelse» som metode for å ta tak i egne klimagassutslipp. Gjennom Klimaledelse følger vi opp den kunnskapen vi har fått om egne klimagassutslipp gjennom vårt medlemskap i Klimapartnere og som Miljøfyrtårn, og vi identifiserer aktuelle tiltak. Målet er minimum 5 % utslippsreduksjon per år, halvering av utslippene innen 2025 og klimanøytralitet innen 2030. Fra 2017 til 2018 reduserte vi utslippene våre med 7,8 %. Vår virksomhet ble resertifisert som Miljøfyrtårn i 2018, noe som sikrer systematisk fokus på helse, miljø og sikkerhet på arbeidsplassen.

I tillegg til hovedsatsingsområdene har vi prioritert å rette opp forhold som ble påpekt i tilbakemeldingene på fjorårets rapport og i styringsdialogen ellers. Reduksjon av utgiftene til godtgjørelse til advokatverger har hatt høy prioritet gjennom 2018. Vi har gjennomført oppdragsamtaler med alle advokatverger, hvor hvert enkelt vergemål er gjennomgått. En rekke vergeoppdrag er overført til faste verger, og

videreførte advokatoppdrag godtgjøres etter faste satser. Vi har styrket bemanningen på forurensingsområdet, og omfanget av tilsyn er nå i tråd med oppdraget. Gebyrinntektene er i 2018 brukt som forutsatt.

Det arbeides svært godt med viktige prosjekter innen e-helse på Agder, og vi har prioritert høyt å bidra til dette arbeidet både faglig og med bruk av prosjektskjønnsmidler.

1.3 Sentrale forhold internt og eksternt som har hatt betydning for oppnådde resultater

Interne forhold

Den pågående fusjons- og flytteprosessen har naturlig nok også i 2018 hatt stort fokus. Det er derfor gledelig å melde at vi i august 2018 undertegnet leiekontrakt om nye lokaler i Arendal sentrum som ferdigstilles i løpet av 2020. Innflytting er planlagt desember 2020. Vi har valgt lokaler etter åpen konkurranse med bistand fra Statsbygg, og kontrakten innebærer betydelige besparelser ifht. dagens samlede husleie. Vi flytter inn i et attraktivt nytt bygg som er tilpasset nytt arbeidsplasskonsept, og som har en flott og sentrumsnær beliggenhet.

Fra meldingen om sammenslåing kom i 2014 til gjennomført samlokalisering vil det altså gå i overkant av 6 år. Det er åpenbart at dette er en belastning på organisasjonen, noe vi har prøvd å møte med konstruktive tiltak hele veien. Fusjonen ligger nå bak oss, ny organisasjon er vel etablert og arbeidet normalisert i stor grad. Det valgte nye bygget har blitt en svært positiv milepæl, som har fått en samlet positiv mottakelse blant de ansatte. Et attraktivt nytt bygg hvor alle ansatte flytter inn på likevilkår, der vi kan bygge vår nye felles kultur sammen, synes å ha vært et godt valg. Vi arbeider nå fra ledelsens side med å ha fokus på fordelene ved nytt arbeidsplasskonsept og det positive ved nye felles lokaler.

Det er likevel fortsatt bekymring blant mange ansatte om at åpne kontorløsninger vil virke negativt for arbeidet deres, spesielt for de som har høy andel konsentrasjonskrevende skrivearbeid eller mye personsensitive telefonsamtaler. Videre er det åpenbart at flere ansatte ved Kristiansandskontoret ikke ser for seg å bli med til Arendal, mange har allerede gått over i andre stillinger. Vi fortsetter derfor arbeidet med virkemidler og tiltak som kan stimulere flest mulig av våre medarbeidere til å bli med ved flytting til Arendal.

Embetet har siden sammenslåingen hatt Kristiansand og Arendal som to likeverdige kontorsteder, men med Arendal som fylkesmannens hovedkontor. Vi ser nå at tyngdepunktet forskyves stadig mer mot Arendal, bl.a. fordi alle nye medarbeidere tilsettes med Arendal som kontorsted. Vi har etter sammenslåingen tatt i bruk digitale møter i stor grad for å redusere bruk av reiser mellom de to kontorstedene. Dette har bidratt til å etablere en digital møtekultur som vi vil ha stor nytte av også etter samlokalisering i Arendal.

Et annet viktig forhold i 2018 har vært forberedelsene til og iverksettingen av FMFA. Vår rolle som vertskap for FMFAs «hovedkontor» og bidragsyter til utredningene, har vært interessant og givende. Vi har nå etablert et nært samarbeid, og FMFA deltar i arbeidet med det nye bygget vårt både som framleietaker for sine egne lokaler, og som ansvarlig for ikt-utrustingen til hele embetet. Vi vil ha høy oppmerksomhet på den videre utviklingen av dialog og samarbeidsflater med FMFA framover.

Jeg har også i 2018 lagt vekt på å bruke ledergruppen aktivt i utvikling av embetet. Lederutviklings-programmet fra 2017 er fulgt opp med konkrete tiltak, som bruk av «coaching» for å gjøre drøftingene i ledermøtet mer strategiske. Vi har løpende oppmerksomhet på mulige effektiviseringer og aktuelle digitaliseringstiltak. Gjennom lederutviklingsprogrammet har det også blitt en større bevissthet om forvaltningsetiske problemstillinger. Vi har gjennom året arbeidet med de reviderte etiske retningslinjene for statstjenesten, både felles og i avdelingene. Arbeidet ble avsluttet på en todagers personalsamling i september, hvor etikk var et av tre tema. Samarbeidet med våre tillitsvalgte og vernetjenesten er godt, noe som ikke minst kom til uttrykk i forbindelse med personalseminaret. Både tillitsvalgte og vernetjenesten deltar fast i arbeidet med husprosjektet vårt.

Jeg har også etablert som en fast rutine å ha et kort allmøte hver siste fredag i måneden, hvor jeg tar opp aktuelle forhold både i embetet og i landsdelen. Møtet overføres mellom kontorstedene på skype, og ansatte som ikke er til stede kan også følge med fra egen PC. Jeg bruker denne kanalen for å skape felles fokus på sentrale utfordringene i samfunnet, og gi medarbeiderne forståelse for at de alle er med på «å styrke Agder» gjennom den daglige innsatsen for å utføre oppdraget vårt. Jeg noterer med tilfredshet at embetets nye visjon «Vi styrker Agder» nå er vel innarbeidet, og gir resultater, allerede før selve strategidokumentet er endelig slutført.

Eksterne forhold

Utviklingen og hendelsene som har preget året 2018 synes å bekrefte og styrke grunnlaget for de prioriteringene vi har lagt til grunn i embetet de siste årene. Vi legger derfor opp til å videreføre og forsterke disse. De store stikkordene samler seg under hatten av økologisk, sosial og økonomisk bærekraft.

Klimautfordringenes helt ulike sider har blitt demonstrert dramatisk og nært – og setter kraftig søkelys på både behovet for rask reduksjon av klimagassutslipp, og tilpasningstiltak så vi kan tåle den nye virkeligheten bedre. På begge disse områdene er bedre og mer kunnskapsbasert arbeid etter plan- og bygningsloven hovedsvaret på hva embetet og kommunene kan og må gjøre i sitt daglige virke. Styling etter oppdaterte gode planer og sterk reduksjon av antall dispensasjoner synes å være svaret på mange vesentlige spørsmål. I 2018 har ekstremværet hatt konkret påvirkning på våre oppgaver og prioriteringer, ikke minst på landbruksområdet med erstatningsordningen etter tørken i sommer, og på beredskapsområdet. Vi har redegjort for håndteringen av dette i de aktuelle delene av årsrapporten.

Levekårsutfordringene på Sørlandet synes overraskende konstante, selv etter flere tiår med målrettet innsats. Vi legger til grunn at langsiktig systematisk arbeid med enda større vekt på forebygging og tidlig innsats må til. Utdanning er viktig. Vi vet at et bedre arbeidsmarked, med bredere tilbud av alle typer jobber, over tid virker positivt både på levekår og likestilling. Nye hovedveier gjennom regionen, og tildels også bedre kollektivtilbud i byene, er derfor tiltak som over tid må forventes å bidra til bedre levekår og økt sysselsetting.

Vårt eget embete ble utsatt for dataangrep på selve julaften i 2018. Dette var en tydelig bekreftelse på de endringer vi ser i det sikkerhetspolitiske

verdensbildet, inkludert digital sikkerhet, også angår oss. Fylkesmannen er, og skal fortsatt være, en kompetanseresurs for kommuner og innbyggere i vår region. Når vi nå i økende grad ser at nedbygging av tradisjonelle media, splittede befolkninger og falske nyheter synes å rokke ved demokratiets grunnforutsetninger i mange land, ser vi en økende viktighet for vår rolle som garantist for faktabasert forvaltning og politikkutvikling. Det å etablere en felles forståelse av fakta som grunnlag for kompromiss og samarbeid er avgjørende for gode løsninger i et samfunn som vårt.

Jeg mener alt i alt at fylkesmannsembetet i 2018 har utført de oppdragene vi har fått med god kvalitet, og vi ønsker å styre videre med stø kurs. Vi har deltatt i det regionale partnerskapet sammen med kommuner, fylkeskommuner og regional stat for å bidra til å løse felles utfordringer i regionen. Samtidig med dette har vi videreført arbeidet med en krevende fusjons- og flytteprosess. Solid innsats fra medarbeiderne i embetet har bidratt til at vi har kunnet utføre dette samtidig.

1.4 Andre forhold

I 2018 hadde Fylkesmannen følgende oppdrag for Kongehuset:

8. mai: Konvoibyen 50 år, Risør

Kronprinsparet besøkte Risør i forbindelse med Konvoibyens 50-årsjubileum, samt markering av frigjørings- og veterandagen. Programmet startet med besøk på Risør ungdomsskole, der Kronprinsparet fikk presentert et opplegg laget av elevrådet med vekt på klassetur med Aktive Fredsreiser til Polen og Tyskland. Øvrige elever presenterte ulike kulturelle innslag i skolegården. Deretter omvisning på Konvoibyen og møte med Else Heimstad, som grunnla stedet sammen med sin avdøde mann. Kronprinsen la ned krans på minnesmerket. Krigsseilernes dramatiske historie ble formidlet om bord på det restaurerte veteranskipet «Hestmanden», som har seilt gjennom begge verdenskrigene. Forsvarets utdeling av deltagermedaljer fra internasjonale oppdrag til veteraner, og kransnedleggelse ved minnestøtten på Solsiden ved Kronprinsen. Konsert med Marinemusikken, Lars Klevstrand og Hilde Louise Asbjørnsen.

9. mai: Strandryddedag, Risør

Kronprinsparet deltok på Strandryddedag på Stangholmen utenfor Risør. Dagen startet med en omvisning og orientering om bord på seilskipet Vega, som har reist langs kysten og arrangert lokale strandryddingsaksjoner i regi av foreningen Hold Norge Rent. Deretter en kort omvisning på akvariet i Risør. På Stangholmen møtte Kronprinsparet barn fra nærliggende ungdomsskole. Sammen ryddet de en vik for betydelig mengder plast-søppel.

6. juni: Litteraturtoget 2018

Besøket startet på Kronprinsessens gamle skole, Fiskå ungdomsskole. På skoleplassen var det grilling, musikk og aktiviteter. I hallen ble det holdt to skoletimers skrivekurs for 9. trinn elever. Deretter gikk turen til Marnardal stasjon, der det var «Åpent tog» for publikum. Kronprinsessen møtte lokale barn og unge. Dagen ble avsluttet med litteraturkveld i Mandal kulturhus, med samtale mellom Alf van der Hagen og Dag Solstad.

13. juni: Kronprinsessen besøkte Stine Sofies-stiftelse og åpnet Kortfilmfestivalen, Grimstad

Dagen startet med besøk på Stine Sofies-stiftelse, der Kronprinsessen vistes rundt og fikk en orientering om stiftelsens arbeid, før hun møtte beboere på senteret. Samling i storsalen, med ytterligere orientering samt beboere som delte sine historier. Kronprinsessen åpnet Kortfilmfestivalen i Grimstad Kulturhus. Visning av ulike kortfilmer. Ved avskjed møtte Kronprinsessen utvalgte unge talenter.

22. august: Samling på Slottet

Samling for kontaktpersonene hos fylkesmennene. Det oppleves som veldig nyttig å samles med jevne mellomrom både for praktisk erfaringsutveksling, og legge til rette for tettere samarbeid, men også som en arena for å bli bedre kjent, skape større åpenhet, direkte kontakt. Dagen ble avsluttet med en uformell samling i «Stallen» for Slottets ulike samarbeidspartnere.

Fylkesmannen gjennomførte oppdragene i henhold til protokoll i godt samarbeid med Slottet.

Sted, dato og fylkesmannens signatur

Arendal, 28. februar 2019

Stein A. Ytterdahl (sign.)

2 Introduksjon til embetets hovedtall

2.1 Embetet og samfunnsoppdraget

Fylkesmannen er statens, dvs. Kongens og Regjeringens representant i fylket. Fylkesmannen er administrativt underlagt Kommunal- og moderniseringsdepartementet, men utførte i 2017 faglige oppdrag for 11 departementer og en rekke direktorater og tilsyn. Fylkesmannen har også oppgaver for Kongehuset.

Fylkesmannen er både en stillingstittel (person) og en etat. Fylkesmannsembetet er administrativt en del av den sentrale statsforvaltningen, og følger samme ordninger og regelverk som departementer og direktorater. Fylkesmannsordningen har røtter tilbake til amtmennene midt på 1600-tallet.

Fylkesmannens rolle og oppgaver beskrives i dag gjennom Fylkesmannsinstruksen med endringer sist i 1999, i tillegg til de årlige styringsdokumentene. Fylkesmannen skal arbeide for at Stortingets og Regjeringens vedtak, mål og retningslinjer blir fulgt opp, og skal i følge instruksen "*med dette som utgangspunkt virke til gagn og beste for fylket og ta de initiativ som finnes påkrevd*".

Fylkesmannen har en svært bred portefølje og mange ulike oppgaver. Embetets rolle kan beskrives gjennom de fire hovedoppgavene som er angitt i våre styrende dokumenter:

- **Sektormyndighet og iverksetter.** Fylkesmannen er regional sektormyndighet for flere departementer på en rekke viktige politikkområder.
- **Rettsikkerhetsmyndighet.** Fylkesmannen skal sørge for rettsikkerheten for den enkelte innbygger, virksomhet og organisasjon ved å se til at grunnleggende prinsipper som likebehandling, likeverd, forutsigbarhet, uavhengighet, habilitet og rettferdighet blir ivaretatt i forvaltningen. Vi er klageinstans for kommunale vedtak og tilsynsmyndighet på sentrale velferdsområder som forvaltes av kommunene.
- **Samordningsmyndighet.** Fylkesmannen skal bidra til å samordne, forenkle og effektivisere den statlige virksomheten i fylkene. Vi har et særlig ansvar for å samordne statens styring av kommunene.
- **Informasjonsformidler og tilbakemelder.** Fylkesmannen skal holde sentrale myndigheter orientert om viktige spørsmål i fylket og om hvordan nasjonal politikk virker i vår region. Vi skal også formidle relevant informasjon til kommunale, fylkeskommunale og statlige organer.

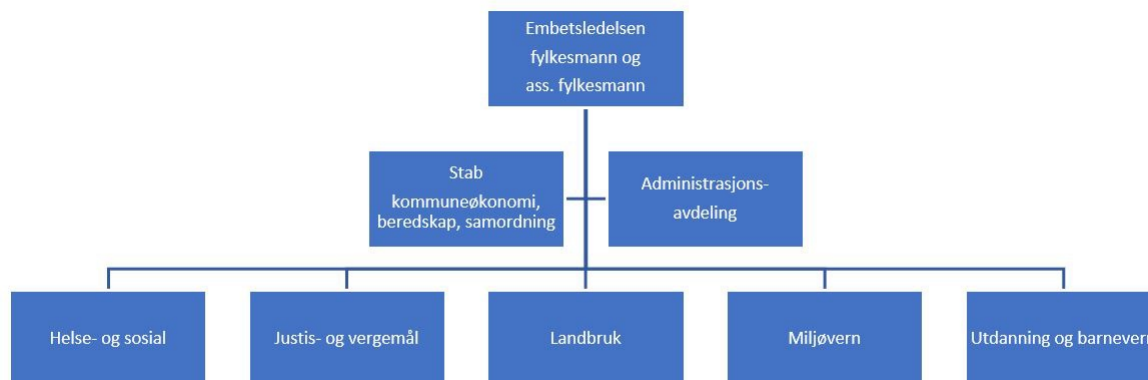
Samarbeid med andre:

Embetet har løpende kontakt andre embeter på alle nivå i organisasjonen, og utveksler erfaringer og ideer med andre fylker. Dette skjer dels i forbindelse med formelle arenaer som styringsdialogen og fylkesmannsmøtene, AU for fylkesmennene, og fagutvalgene på det administrative området. Det er også mye kontakt gjennom ulike faglige nettverk og samlinger for ulike stillingskategorier, og helt spontant mellom medarbeiderne når behov oppstår. I innværende periode hvor alle embeter må ha stort fokus på regionreform og egne omstillingsprosesser, er det mindre aktuelt med omfattende bilaterale prosesser. I forbindelse med Agders rolle som pilot for samlokalisering og nytt arbeidsplasskonsept har vi delt erfaringer med andre embeter på forespørsel.

Fylkesmannen er det viktigste bindeleddet mellom sentral stat og kommunene, og kommunene er totalt sett embetets viktigste målgruppe og samarbeidspartner. Både embetsledelsen og avdelingsdirektørene prioriterer kommunedialogen svært høyt, og bruker mye tid på dette. Hele ledergruppen besøker alle kommuner i heldags møte en gang i hver valgperiode, og vi har faste samlinger for ordførere og rådmenn mm.

Andre viktige aktører og samarbeidspartnere er bl.a. helseforetaket, fylkeskommunene, KS, næringslivet, organisasjoner og andre regionale statsetater. Vi arrangerer halvårlig statlig etatsjefsmøte for alle regionale statsetater, og vi samarbeider tett om samordning av den statlige tilsynsaktiviteten.

2.2 Organisasjon og ledelse

Organisasjonskart for Fylkesmannen i Aust- og Vest-Agder

De tidligere fylkesmannsembetene i Aust-Agder og Vest-Agder ble med virkning fra 01.01.2016 slått sammen til ett embete, og i desember 2016 ble det avklart at embetet skulle samlokaliseres i Arendal. Det er nå, etter åpen konkurranse hvor vi har fått bistand fra Statsbygg, inngått leiekontrakt om nye lokaler i et nytt bygg i Arendal sentrum. Innflytting er planlagt til desember 2020.

Embetet har siden sammenslåingen hatt Kristiansand og Arendal som to likeverdige kontorsteder, men med Arendal som fylkesmannens hovedkontor. Vi ser nå at tyngdepunktet forskyves stadig mer mot Arendal, bl.a. fordi alle nye medarbeidere tilsettes med Arendal som kontorsted.

I 2018 hadde vi 197 ansatte og disponerte 174,7 aktive årsverk. Av disse har om lag 76 ansatte hatt kontorsted i Kristiansand og om lag 119 i Arendal. To verneområdeforvaltere har eksterne kontorer i hhv. Sirdal og Valle kommuner.

Dagens organisering har vist seg hensiktsmessig, og det er ikke gjennomført vesentlige organisasjonsendringer i 2018. De enkelte avdelinger er organisert i faggrupper med faggrupeleder. Faggrupelederne har en faglig koordineringsrolle, men ikke personalansvar. Samarbeid på tvers av avdelingene er vektlagt ved innplassering av de ulike faggruppene i det nye bygget. Det kan likevel bli aktuelt å gjennomføre en OU-prosess når embetet er samlokalisert i nye lokaler i Arendal.

Fylkesmannen gjennomfører flere oppdrag som krever samarbeid på tvers av fagavdelingene. Slike oppdrag blir i mange tilfeller organisert som embetsinterne prosjekter med embetets ledergruppe som styringsgruppe.

2.3 Presentasjon av utvalgte nøkkeltall

Fylkesmannen fikk for 2018 en tildeling på kr 148 688 000 til ordinær drift. Lønnsandelen av driftsutgiftene på kap. 0525 post 01 utgjør ca. 81 %. Husleieandelen av driftsutgiftene utgjør 15 %. Vi betaler fortsatt full husleie på begge kontorstedene etter de gamle embetenes leieavtaler.

Dette innebærer at ca. 96 % av embetets driftsmidler går til lønn og husleie. Dette er tilnærmet på samme nivå som i 2017.

Av embetets 197 medarbeidere, inklusive lærlinger, er 52 over 60 år, det vil si vel 26 %. I praksis betyr det at vi har over to årsverk som går med til ekstra ferie og seniordager, samt at vi i årene som kommer må påregne en viss grad utskifting av medarbeidere.

I 2018 hadde vi turnover på 7 % (andel ansatte som sluttet ekskl. medarbeidere som gikk av med pensjon), det vil si en liten økning sammenlignet med 2017 hvor vi hadde 5,9 %. 10 av 14 som sluttet i embetet på grunn av annen jobb, hadde kontorsted Kristiansand.

Ved utgangen av 2018 hadde vi totalt 12 midlertidig ansatte. I dette antallet inngår 2 lærlinger, 3 som ble midlertidig tilsatt på grunn av stillingsstoppen som ble innført i forbindelse med etableringen av FMFA og 1 på arbeidsmarkedstiltak. Dette er om lag på samme nivå som i 2017.

Sykefraværet i 2018 er også på samme nivå som i 2017, 4 % (en reduksjon på 0,04 %). Vi har ikke hatt sykefravær som er innrapportert som arbeidsrelatert. Sykefravær med varighet på 1 - 3 dager utgjør 1 %. Sykefraværet er fulgt opp i tråd med embetets rutiner for sykefraværsoppfølging.

Vi har ført overhead/administrativ kostnadsdekning tilsvarende 40 % av lønnskostnadene, jf. brev fra FAD 16.02.2010 Retningslinjer for administrativ kostnadsdekning. I forbindelse med anskaffelse av nye lokaler, utflytting av gamle og innflytting i nye, vil vi de nærmeste årene ha behov for midler utover normal tildeling. Vi har derfor bevisst styrt mot et mindreforbruk i 2018, budsjettavviket ble på 2,6 %.

I 2018 ble det journalført totalt 94 870 journalposter inkludert notater og mappedokumenter. Vi hadde ca. 53 000 inngående og 38 000 utgående brev (notater og mappedokument ikke tatt med).

Fylkesmannen fikk for 2018 en tildeling på kr 148 688 000 til ordinær drift. Lønnsandelen av driftsutgiftene på kap. 0525 post 01 utgjør ca. 81 %. Husleieandelen av driftsutgiftene utgjør 15 %. Vi betaler fortsatt full husleie på begge kontorstedene etter de gamle embetenes leieavtaler.

Dette innebærer at ca. 96 % av embetets driftsmidler går til lønn og husleie. Dette er tilnærmet på samme nivå som i 2017.

Av embetets 197 medarbeidere, inklusive lærlinger, er 52 over 60 år, det vil si vel 26 %. I praksis betyr det at vi har over to årsverk som går med til ekstra ferie og seniordager, samt at vi i årene som kommer må påregne en viss grad utskifting av medarbeidere.

I 2018 hadde vi turnover på 7 % (andel ansatte som sluttet ekskl. medarbeidere som gikk av med pensjon), det vil si en liten økning sammenlignet med 2017 hvor vi hadde 5,9 %. 10 av 14 som sluttet i embetet på grunn av annen jobb, hadde kontorsted Kristiansand.

Ved utgangen av 2018 hadde vi totalt 12 midlertidig ansatte. I dette antallet inngår 2 lærlinger, 3 som ble midlertidig tilsatt på grunn av stillingsstoppen som ble innført i forbindelse med etableringen av FMFA og 1 på arbeidsmarkedstiltak. Dette er om lag på samme nivå som i 2017.

Sykefraværet i 2018 er også på samme nivå som i 2017, 4 % (en reduksjon på 0,04 %). Vi har ikke hatt sykefravær som er innrapportert som arbeidsrelatert. Sykefravær med varighet på 1 - 3 dager utgjør 1 %. Sykefraværet er fulgt opp i tråd med embetets rutiner for sykefraværsoppfølging.

Vi har ført overhead/administrativ kostnadsdekning tilsvarende 40 % av lønnskostnadene, jf. brev fra FAD 16.02.2010 Retningslinjer for administrativ kostnadsdekning. I forbindelse med anskaffelse av nye lokaler, utflytting av gamle og innflytting i nye, vil vi de nærmeste årene ha behov for midler utover normal tildeling. Vi har derfor bevisst styrt mot et mindreforbruk i 2018, budsjettavviket ble på 2,6 %.

I 2018 ble det journalført totalt 94 870 journalposter inkludert notater og mappedokumenter. Vi hadde ca. 53 000 inngående og 38 000 utgående brev (notater og mappedokument ikke tatt med).

Administrativ kostnadsdekning

Betegnelse på rapporteringskrav	Tall i 1000 kr.
Administrativ kostnadsdekning	8 000

Budsjettavvik

Betegnelse på rapporteringskrav	
Budsjettavvik (kr)	3 820.0
Budsjettavvik (%)	2.6 %

Driftsutgifter og lønn

Driftsutgifter	144 868.0
Lønn 052501	116 785.0
Lønnsandel av driftsutgifter	80.6 %

Husleie

Husleie (tall i 1000 kr)	21 982
Husleie (% av driftsutgifter)	15 %

Journalposter

Betegnelse på rapporteringskrav	Journalposter totalt	Antall journalposter i ePhorte	Antall journalposter i vergemåls-ePhorte
Antall journalposter	94 870	57 891	36 979

Tallene er inkl. 2 459 journalførte notater og mappdokument i ePhorte og 1 406 mappdokumenter i VergemålsPhorte.

Regnskapstall sortert på poster

Betegnelse på rapporteringskrav	2018
052501	146 355
052521	4 477
Post 01 (unntatt 052501)	30 820
Post 20-29 (unntatt 052521)	116 432
Post 30-39	6 281
Post 40-49	0
Post 60-69	140 355
Post 70-79	25 331
Post 80-89	4 487

Årsverk

Betegnelsen på rapporteringskrav	2018
Totalt antall årsverk pr. 31.12.	174.4
Totalt antall årsverk for kvinner pr. 31.12.	113.4
Totalt antall årsverk for menn pr. 31.12.	61.0
Totalt antall årsverk for faste stillinger pr. 31.12.	165.8
Totalt antall årsverk for midlertidige stillinger pr. 31.12.	8.9
Sum andel administrasjon	13.6 %
Økonomi	5.1
Lønn	0.8
IKT	4.0
Personal	1.2
Arkiv	9.0
Resepsjon/sentralbord	3.6
DFØs definisjon av årsverk er benyttet.	

Embetet har ansvar for fellesfunksjoner som sentralbord, post og resepsjon ved lokasjonen vår i Kristiansand. Vår andel er stipulert til å utgjøre 2,5 årsverk. I årsverkallet for økonomi har vi tatt med innkjøp, som utgjør ca. 0,5 årsverk. Vi har også i 2018 hatt lærlinger tilsatt i avdelingen (2 på IKT og 1 i kontorlaget), disse årsverkene er holdt utenfor, det samme gjelder andel årsverk som er frikjøpt i forbindelse med etableringen av FMFA. Årsverktallene for GIS er heller ikke tatt med.

Turnover

Betegnelsen på rapporteringskrav	2018
Turnover i prosent	7.0 %
Gjennomsnittlig antall ansatte	199.0
Totalt antall ansatte som sluttet (ekskludert de som gikk av med pensjon) i løpet av året og ble erstattet	14.0
Totalt antall ansatte som sluttet	34.0
Herav ansatte som sluttet grunnet pensjonering	11.0
Herav ansatte som sluttet grunnet andre årsaker	9.0

Antall ansatt inkluderer lærlinger og ansatte på arbeidsmarkedstiltak/lønnstilskudd. I tillegg til ansatte som har sluttet i embetet, jf. tabellen, er 20 medarbeidere overført FMFA.

Sykefravær

Betegnelsen på rapporteringskrav	Dager/Prosentdel
Sum totalt sykefravær (legemeldt og egenmeldt)	1 726.0
Prosent sykefravær (legemeldt og egenmeldt)	4.0 %
Sum totalt sykefravær menn (legemeldt og egenmeldt)	321.0
Prosent sykefravær menn (legemeldt og egenmeldt)	2.1 %
Sum totalt sykefravær kvinner (legemeldt og egenmeldt)	1 405.0
Prosent sykefravær kvinner (legemeldt og egenmeldt)	5.0 %
Antall legemeldte sykedager for menn	160.0
Prosent legemeldte sykedager for menn	1.0 %
Avtalte arbeidsdager for menn	15 251.0
Antall legemeldte sykedager for kvinner	1 039.0
Prosent legemeldte sykedager for kvinner	3.7 %
Avtalte arbeidsdager for kvinner	28 306.0
Antall egenmeldte sykedager for menn	161.0
Prosent egenmeldte sykedager for menn	1.1 %
Antall egenmeldte sykedager for kvinner	366.0
Prosent egenmeldte sykedager for kvinner	1.3 %

Likestilling

Betegnelse på rapporteringskrav	Antall kvinner	Andel kvinner	Antall menn	Andel menn	Årslønn kvinner	Årslønn menn	Andel kvinners lønn av menns lønn
Totalt i virksomheten	130.0	66.0 %	67.0	34.0 %	564 116.0	627 118.0	90.0 %
Kategori 1: Embetsledelse/Dir/Admsjef	4.0	50.0 %	4.0	50.0 %	900 739.0	1 003 368.0	89.8 %
Kategori 2: Seksjonssjef/Ass dir	10.0	52.6 %	9.0	47.4 %	784 331.0	872 148.0	89.9 %
Kategori 3: Saksbehandler 1	53.0	58.2 %	38.0	41.8 %	572 730.0	595 075.0	96.2 %
Kategori 4: Saksbehandler 2	47.0	79.7 %	12.0	20.3 %	517 694.0	553 953.0	93.5 %
Kategori 5: Kontorstillinger	15.0	88.2 %	2.0	11.8 %	441 923.0	449 400.0	98.3 %
Kategori 6: Fagarb. stillinger	0.0	0.0 %	1.0	100.0 %	0.0	334 500.0	0.0 %
Kategori 7: Læringer	1.0	50.0 %	1.0	50.0 %	100 350.0	100 350.0	100.0 %

HR

Betegnelse på rapporteringskrav	2018
Sum antall ansatte	197.0
Antall kvinner	130.0
Antall menn	67.0
Sum antall deltidsansatte	31.0
Antall deltid kvinner	24.0
Antall deltid menn	7.0
Sum antall deltidsansatte grunnet omsorg jf.AML §10-2, fjerde ledd og HTA § 20	8.0
Antall deltid kvinner, omsorg	6.0
Antall deltid menn, omsorg	2.0
Sum antall midlertidige ansatte	12.0
Antall kvinner, midlertidig	9.0
Antall menn, midlertidig	3.0
Sum antall ansatte med personalansvar	9.0
Antall kvinner, personalansvar	4.0
Antall menn, personalansvar	5.0
Sum antall ansatte	197.0
Antall ansatte under 20 år	1.0
Antall ansatte 20 - 29 år	11.0
Antall ansatte 30 - 39 år	36.0
Antall ansatte 40 - 49 år	44.0
Antall ansatte 50 - 59 år	53.0
Antall ansatte over 60 år	52.0
Sum antall ansatte i foreldrepermisjon	3.0
Antall kvinner i foreldrepermisjon	2.0
Antall menn i foreldrepermisjon	1.0

Vi har 2 læringer som inngår i "midlertidig ansatte". Videre ble 3 midlertidig ansatt på grunn av stillingsstoppen som ble innført i forbindelse med etableringen av FMFA.

3 Årets aktiviteter og resultater

3.1 Redegjørelse for, analyse og vurdering av oppnådde resultater

Hovedmål 1 - Nasjonal politikk skal være kjent og iverksatt i fylket

Samlet vurdering

Arbeidet under første hovedmål med å formidle og følge opp nasjonal politikk på Agder er en hovedoppgave for alle embetets fagavdelinger og faggrupper. Vi holder tett kontakt med alle våre kommuner. Vi vurderer at statlig politikk og målsettinger i hovedsak er godt kjent både i hovedmålgruppene som kommunene og helseforetaket mm., og til dels også i befolkningen ellers. Den samlede måloppnåelsen vurderes derfor som god. Det er likevel tydelig at nødvendig prioritering av rettssikkerhetsoppgavene økende grad begrenser hvor mye ressurser som kan brukes på faglig utviklingsarbeid, ikke minst innen helse- og omsorgsfeltet.

Arealpolitikk og planarbeid

Nasjonal politikk for arealforvaltning, by- og samfunnsutvikling formidles både gjennom løpende dialog med både politisk og administrativ ledelse i kommunene om nasjonale forventinger til arealplanleggingen, og gjennom daglig veiledning i forbindelse med saksbehandling. Vi deltar fast i relevante fora for utvikling av både regionale og kommunale planer. Klima er et satsningsområde ved embetet, og vi har stort fokus på ekstern informasjon og veiledning om prinsipper for klimavennlig arealplanlegging og klimatilpasning. Den omfattende utbyggingen av E18 og E39 gjennom Agder representerer store naturinngrep og utfordrer jordvernet. Det er viktig at ønsket om rask framdrift ikke prioriteres i en slik grad at kvaliteten i planarbeidet blir redusert. Embetet prioriterer ressurser til disse prosessene.

Vi mener at Fylkesmannen i Agder har utviklet en tydelig og sikker utøvelse av vår rolle som statlig myndighet i gjennomføring av arealpolitikken. Vi har stort fokus på tverrfaglig involvering i vår saksbehandling og opplever også at våre faglige råd til det kommunale planarbeidet blir vektlagt og tatt hensyn til i arealforvaltningen. Det gjelder særlig hensynet til jordvern og naturmangfold. Vi har stort fokus på folkehelse, barn og unges interesser, universell utforming og boligsosial planlegging. En stor del av våre innsigelser er knyttet til mangelfull ivaretagelse av barn og unge. Dette vil fortsette å være et prioritert område i vårt planarbeid. Vi opplever imidlertid fortsatt at det er plansaker og dispensasjoner spesielt i strandsonen, hvor det er betydelig avstand mellom nasjonale arealpolitiske føringer og den arealbruken som kommunene ønsker.

Det er krevende å få inn klimahensyn som en sentral premiss i planarbeidet. Dette gjelder spesielt i de mindre kommunene. I de større kystkommunene, og da spesielt Arendal og Kristiansand med omland, har samordnet areal- bolig- og transportplanlegging med klimahensyn som en hovedbegrunnelse stadig økende vekt i arealplanleggingen. Dette er forankret både politisk og administrativt. Oppmerksomheten rundt, og villigheten til å ta nødvendige plangrep for å sikre klimatilpasning er økende, men det varierer mye fra kommune til kommune. Kommunenes arealplankompetanse og rutiner for tverrfaglig involvering av de ulike interesseområdene som skal balanseres i planleggingen, er erfaringsvis av stor betydning for kvaliteten til de planene vi får på høring.

Embetet har i 2018 tross knappe ressurser prioritert utadrettet virksomhet på byggesaksområdet. I tillegg til løpende veiledning har vi høsten 2018 arrangert to fagdager for byggesaksbehandlerne i kommunene. Dette har vært godt mottatt og bør ha forebyggende effekt på saksmengde over tid.

Utdanningsområdet

Mye av vårt veiledning- og informasjonsarbeid er rettet mot kommunen som skoleeier og barnehagemyndighet. Vi vurderer at vi gjennom dialog og møteplasser når kommunene og fylkeskommunene slik at sentral informasjon blir gitt, og at den blir fulgt opp gjennom nettverk mellom kommuner og i kommunene.

Fylkesmannen har faste møter med kommunale og fylkeskommunale skoleeiere og barnehagemyndigheter. Vi har i 2018 hatt spesielt fokus på nytt regelverk om skolemiljø, iverksette ulike tiltak i strategiplanen "Kompetanse for fremtidens barnehage", arbeidet med ny rammeplan i barnehagen, 0-24 oppdraget, samt veiledning om reglene i forskrift om tildeling av tilskudd til private barnehager.

Gjennom året har vi også fulgt opp kommunens plikter ovenfor flyktninger og asylsøkere. Fylkesmannen har bl.a. fått mange henvendelser som gjelder spørsmål etter introduksjonsloven, både som følge av tilsyn og med bakgrunn i endringer i regelverket. Vi har derfor prioritert veiledning om endringer i lov og forskrift både på større samlinger og enkelthenvendelser fra kommuner.

Samfunnssikkerhet og beredskap

Det er vår vurdering at kommuner, etater og virksomheter som har oppgaver innen samfunnssikkerhet og beredskap er godt kjent med rolle- og ansvarsfordelingen på området. Med dette som indikator kan vi legge til grunn at tilstanden er god, og at vår innsats for dette over tid kan sies å ha vært vellykket.

I perioden fra høsten 2017 til utgangen av 2018 har Agder opplevd omfattende hendelser med flom, svært store snømengder, langvarig tørke og kraftig vind. Klimaet påvirker oss i stadig økende grad. Dette setter krav til forebyggende samfunnssikkerhet og til krisehåndteringsevnen på alle nivåer. Fylkesmannens rolle relatert til å sikre forebygging og klimatilpasning gjennom all arealplanlegging blir stadig viktigere. Dette gjelder både ved plangjennomsyn og som veiledningsmyndighet. Her er vurderingen at dagens tilstand er lenger fra det ønskelige. Oppgaven er utfordrende fordi «trusselbildet» er komplekst og fordi fagmyndighetene ikke har ressurser til å bidra i tilstrekkelig grad. God forebygging og krisehåndtering er avhengig av at aktørene henter inn og nyttiggjør seg erfaringer fra øvelser og hendelser. Vi har derfor etablert et prosjekt der målet er å bedre kvaliteten på evalueringer. Målgruppen for prosjektet er kommunene på Agder og berørte regionale aktører. Direktoratet for

samfunnssikkerhet og beredskap (DSB) er involvert på nasjonalt nivå.

Agder har 23 storulykkesbedrifter, fra sprengstofflagre til store prosessbedrifter. Kommunenes forhold til disse virksomhetene er sterkt varierende både mht. hensynssoner i arealplaner og mht. samordning av beredskapsplanverk.

Fylkesmannen understøtter kommunenes arbeid med samfunnssikkerhet og beredskap gjennom strukturerte oppfølgingsmodeller og andre veilednings- og pådriveraktiviteter. Oppfølgingen av kommunene har i 2018 vært organisert dels som tilsyn og øvelser i totalt 13 enkeltkommuner iht. ny oppfølgingsmodell, og dels med fellesaktiviteter for alle 30 kommuner. Fylkesmannen tilstreber at kommunene skal være selvdrivne i beredskapsarbeidet. Vi oppfordrer til interkommunalt samarbeid. Et eksempel på dette er at utarbeidelse av felles helhetlig risiko- og sårbarhetsanalyse for fem kommuner i Vest-Agder nettopp er iverksatt, samt at revisjon av ROS Setesdal felles for fem kommuner er i gang.

Totalforsvaret har hatt fokus hos Fylkesmannen i 2018. Hovedaktivitetene har vært deltakelse på NATO-øvelsen Trident Juncture 18 (TRJE18) og utarbeidelse av regionalt beredskapsplanverk basert på Sivilt beredskapssystem (SBS).

Helse- og sosialområdet

Forebyggende arbeid / tidlig innsats

Fylkesmannen har en viktig oppgave med å samordne ulike oppdrag på tvers av sektorer, også ved formidling av statlig politikk. Det er et nært tverrfaglig samarbeid i "0-24" satsningen med en tverrgående styringsgruppe og eget ungdomsråd ledet av fylkesmannen selv. Hensynet til sårbare barn og unge, og generelt fokus på velferd og levekår tas inn i møter med politisk og administrativ ledelse i kommunene, samt i faglige nettverk, interkommunale samarbeidsorganer og seminarer. Vår erfaring er at det er en mye tydeligere oppmerksomhet på kommunenes ansvar for levekårsproblematikken i dag enn få år tilbake.

Større satsningsområder som «Opptappingsplan rus» og «Opptappingsplan for habilitering og rehabilitering», «Leve hele livet», «Pasientsikkerhetsprogram», og betydningen av god styring og ledelse er i 2018 gitt prioritet i møter med kommunene på alle nivåer. Folkehelse inkludert psykisk helse, boligsosial handlingsplan, handlingsplan mot barnefattigdom og medvirkning til helsehensyn i planarbeid, er høyt prioritert.

Til tross for stort fokus på betydningen av tidlig innsats, er det fortsatt mange kommuner som ikke oppfyller kravene i de nasjonale retningslinjene for skolehelsetjenesten. Dette skyldes rekrutteringsutfordringer og mangel på kvalifiserte helsesøstre. To tilsyn med kommunenes forebyggende arbeid og tidlige innsats for barn og unge som sliter psykisk, viste store mangler hva gjelder organisering, koordinering og samordning av ressursinnsatsen. Dette, sammen med de nedslående funnene i den omfattende tilsynssaken etter drapet på Sørlandssenteret, viser at det er store utfordringer knyttet til samhandling mellom aktørene med ansvar for barn og unge som har store vansker. Dette vil bli fulgt opp i 2019 både med konferanser og tilsyn. Samhandling mellom tjenestene og over forvaltningsnivåene synes å utgjøre de største barrierene for kontinuitet og gode tjenester. Det kan nå synes som barrierer i regelverket utgjør et større problem enn tidligere adressert.

Legetjenesten

Problemer med å rekruttere fastleger er fulgt opp i 2018, og brakt inn for diskusjon med Helsedirektoratet. Problemet medfører problemer med tilstrekkelig veiledning for LIS 1 ("turnusleger"), som i sin tur svekker rekrutteringsgrunnlaget til fastlegestillinger ytterligere. Flere kommuner ønsker faste stillinger fremfor LIS 1, da denne ordningen oppleves som svært kostbar sammenlignet med hva de får igjen. De kommunale oppgavene er presset, og det blir større problemer å drifte små legevakter forsvarlig. Fylkesmannen følger dette bildet nøye, og uttrykker nå stor bekymring knyttet til tilstrekkelig og tilgjengelig legetjeneste i kommunene fremover.

Helse- og omsorg

Etter vår vurdering er det oppnådd relativt mer på områdene kompetanse og kvalitet innen helse- og omsorgstjenesten i kommunene, enn på kapasitet i form av ressurser.

Fylkesmannens rolle overfor Husbanken oppleves fortsatt som svært viktig. Vi har de senere årene vært betenkt over planlegging og bygging av (for) store enheter av samlokaliserte omsorgsboliger og bofellesskap, særlig for utviklingshemmede. Også pårørendegrupper har ønsket seg større enheter. Argumentet for dette har ofte vært basert på en tanke om et godt fellesskap for den det gjelder. Fylkesmannens erfaring, bl.a. etter gjennomgang av vedtak og meldinger om tvang, er at jo flere brukere som er samlet, jo større blir utfordringene med å skape vellykkede fellesskapsløsninger. Også tilsynssaker viser at interessekonflikter i bomiljøet er medvirkende til at tjenester ikke kan ytes på en optimal individuell måte. Etter at en slik utvikling ble kommentert i NOU 2016:17 «På lik linje», synes det enklere å få gjennomslag.

I Aust- og Vest-Agder har det vært få søknader om tilskudd til sykehjem. Kristiansand har fått tilskudd til rehabilitering av tolv sykehjemsplasser. Det er innvilget tilskudd til 48 omsorgsboliger i 2018 mot 104 i 2017. Fylkesmannen har også anbefalt Husbanken å gi tilskudd til to dagaktivitetstilbud og to sykesignalanlegg.

Det er utviklet et sterkt miljø omkring velferdsteknologi i Agder. Samtlige 30 kommuner er med i en regional koordineringsgruppe (RKG). Denne ble prioritert ved tildeling av tilskudd fra Fylkesmannens prosjektskjønn, og vi er med i prosjektets styringsgruppe. Kristiansand kommune har opprettet responscenter der de fleste kommunene i Agder er medlemmer, og også flere kommuner utenom våre fylker. Prosjekt velferdsteknologi står i fremste rekke i landet når det gjelder nytenkning og samhandling. Vi har inne søknad om nasjonal deltakelse i EU-prosjektet «KEYstone» der bla NTNU og SINTEF er medeiere.

Vi kom tidlig i gang med "Leve hele livet" høsten 2018, og har etablert et regionalt støtteapparat som har et svært godt og konstruktivt samarbeid. Høsten 2018 hadde vi et omfattende informasjonsarbeid, og opplevde entusiasme og positiv forventning til reformen.

Vi har i forbindelse med "Leve hele livet" et arbeid på gang for å kople «pasientsikkerhet» og «gode pasientforløp» sammen i et felles prosjekt, som eies av begge utviklingskolehjemmene (USHT) og Sørlandet sykehus (SSHF). Vårt mål er å videreføre det gode arbeidet som allerede er gjort innen disse to programmene i alle Agderkommunene, selv om de nasjonale programmene avsluttes/går over i en ny fase.

Rus og psykisk helse

Oppdraget omfatter blant annet kapasitets- og kompetanseoppbygging, økt brukermedvirkning og et økt fokus på oversiktsarbeid i kommunene. Vi har også i 2018 formidlet at det forventes at økning i kommunale rammetilskudd kommer til uttrykk i økt kapasitet i tjenestene. Vi opplever at nasjonal politikk er godt kjent både på administrativt og politisk nivå i kommunene i Agder. Et flertall av kommunene rapporterer at feltet er styrket. I følge IS-24/8 rapporteringen var det i Agder en økning i årsverk på om lag 6% fra 2017 til 2018.

Vi har et samarbeid med kompetansesenteret rus i region sør (KoRus Sør) og de andre embetene i regionen, hvor vi hvert år gjennomfører ulike kurs og andre aktiviteter knyttet til kompetanseoppbygging i kommunene. Det er stor etterspørsel etter tilbudene, og stor bredde i deltakelse, både i antall kommuner og hvilke tjenester som deltar.

Vi har fokus på å stimulere til økt brukermedvirkning i tjenestene. Vi har flere veldrevne brukerorganisasjoner på dette feltet i vår region. I samarbeid med disse er det etablert et faglig nettverk for ansatte med brukererfaring i tjenestene, og flere kommuner ansetter nå personell med brukererfaring.

21 av kommunene i Agder har gjennomført brukerplankartlegging en eller flere ganger, hvorav ni i løpet av de siste to år. Ny opplæring i verktøyet ble arrangert høsten 2018, og vi vil i 2019 rette en særlig henvendelse til kommuner som ikke har gjennomført brukerplankartlegging i løpet av de siste tre år.

Sosialtjenesten

Fylkesmannen har fokus på å understøtte den kommunale linjen i NAV-kontorene. I dette arbeidet har vi et nært samarbeid med NAV-fylke. Fylkesmannen forholder seg til to fylkeskontorer; Aust-Agder og Vest-Agder. Fokusområder i 2018 har vært vurdering av lovlig opphold/EØS borgere, aktivitetsplikten, rett til plass i kvalifiseringsprogrammet (KVP), og økonomisk rådgivning.

Økosystemer og naturvern

Hovedelementene i den nasjonale klima- og miljøvernpolitikken synes å være godt kjent i kommunene, næringslivet og offentligheten. Vi formidler dette i kommunedialogen, på nettsidene våre, på fagarenaer, og gjennom pressen og sosiale medier.

Tilstanden i ferskvannøkosystemene på Sørlandet har vist en positiv utvikling i vannkvalitet over tid, men er samtidig sterkt påvirket av vannkraftutbygging. Den massive utbyggingen av nye hovedveier som pågår i landsdelen, vil påvirke kystnære vassdrag fremover, særlig i anleggsfasen, men også med mulige negative langtidseffekter. Redusert langtransportert forurensning, redusert lokal forurensning og kalking har gitt bedret tilstand i mange ferskvannforekomster. Resultatet er økt biologisk mangfold. Laksen er nå reetablert i alle hovedvassdragene i Agder. Gjennom arbeidet med regional plan for vannforvaltning legges grunnlaget for å videreføre denne positive utviklingen.

De marine økosystemene har hatt en mindre gunstig utvikling, hvor det er en tydelig og langvarig tilbakegang i biodiversitet og produktivitet i kystfarvannene vår. Høy tilførsel av organisk materiale til våre fjordområder, gir oksygenvinn i dypvannet og områder med død fjordbunn. Dette kan bare bedres gjennom å redusere tilførselen av både langtransportert og lokalt organisk materiale. Presset på marine områder antas å øke som følge av nasjonalt og regionalt fokus på "blå vekst". Agder har attraktive områder for "blå vekst", og vi har en del fokus på deltakelse i relevante nettverk for dette for å være best mulig oppdatert både faglig og politisk. Forvaltningen av naturmangfold i sjø i Norge er sterkt knyttet til utviklingen til enkelte kommersielt interessante arter, noe vi ser som bekymringsfullt.

Utvikling av naturtilstanden i økosystemene på land (de terrestre systemene) er vanskeligere å vurdere. Kystsonen er pressområde for utbygging, samtidig som den inneholder mange truede og sårbare naturtyper. Våtmark og myrer har blitt drenert og dyrket opp over lang tid, og mange gjenværende kystnære forekomster er nå under stort press som følge av vegutbyggingen som pågår. Endrede regimer for hogst de siste 20 årene, som følge av miljøsertifisering av skogbruket, antas å bidra til en mer positiv utvikling mht. mangfold i skog. Frivillig vern av skog er i god driv i Agder, med nær 100 områder i prosess, noe som er et vesentlig bidrag til å nå målet om langsiktig ivaretagelse av naturmangfold i skog på Agder. Den samlede belastningen på viktige terrestre naturtyper og våtmark er i sum stor i ytre strøk av Agder.

Mangler i kunnskapsgrunnlaget om naturmangfoldet, både i sjø og på land, er fortsatt en hovedutfordring. Vi spiller årlig inn arealer til Miljødirektoratet for kartlegging, men dekningen er fortsatt lav og fremdriften svak. Det er også mange utfordringer knyttet til implementering av det nye Natur i Norge - systemet (NiN) for praktisk forvaltning, siden forekomster av truede naturtyper etter den nye lista i svært liten grad er kartlagt eller kan identifiseres gjennom eksisterende datasett basert på DN-håndbok 13. Dette innebærer at truede naturtyper og arter kan utsettes for uheldige inngrep grunnet kunnskapsmangel. Det er særlig gjennom omdisponering av arealer at dette presset oppstår. Klare nasjonale forventninger om bruk av feltundersøkelser i forbindelse med alle arealplaner som berører relevant natur ville i stor grad styrket muligheten til god måloppnåelse mht. kunnskapsbasert forvaltning og redusert risikoen for ytterligere tap av trua og sårbart naturmangfold. Vi opplever også dette presset der konsekvensene er kjente, f. eks. rettet mot leveområdene til Europas sørligste villreinstamme.

Vi har relativt god oversikt over de kulturbetingede truede naturtypene i Agderfylkene, og arbeider godt med disse. Tilskuddsordningene bidrar positivt for ivaretagelse av naturtypene. Vi har etter hvert også relativt god oversikt over forekomster av utvalgt naturtypen «hule eiker», og arbeider aktivt for å sikre disse.

Forurensning

Vi har fortsatt utslipp og belastning av helse- og miljøfarlige stoffer i Agder, både langtransportert og fra lokale kilder. Agder har en betydelig

prosessindustri, som gjennom mange år har arbeidet målrettet for å begrense utslipp og belastninger til det ytre miljø. Det vil imidlertid alltid være noen rest-utslipp som kan gi lokale belastninger bl.a. ved nedsatt luftkvalitet. Dårlig luftkvalitet oppstår også i områder med stor trafikk tetthet og liten luftutskifting vinterstid, men heldigvis har alle våre byområder luftkvalitet som tilfredsstillende anbefalte kvalitetsnormer.

Vi finner fortsatt rester etter tidligere utslipp i noen av våre fjordsystemer nær tidligere forurensende virksomhet. Det har gjennom mange år vært arbeidet systematisk for å stoppe ytterligere tilførsler og hindre utlekking av miljøgifter fra disse fjordsedimentene. Resultatene er svært gode, og vi forventer at fjordområder i Lister, Kristiansand og deler av Aust-Agder vil være tilbakeført til en god tilstand om noen år.

Kommuneøkonomi

Embetet har tett kontakt med kommunene på økonomiområdet, og vi har god deltakelse på våre faste samlinger om kommuneproposisjon og statsbudsjett. Kommunene i våre fylker har overveiende god styring og kontroll over økonomien. Ingen av kommunene i Aust-Agder og Vest-Agder er registrert i ROBEK.

Endringer i kommunestrukturen

Det sammenslåtte Agder har 305.000 innbyggere, fordelt på 30 svært ulike kommuner. Alle kommunene deltar i ett av fem faste regionsamarbeid, og denne regiondannelsen samsvarer også i betydelig grad med innbyggernes «hverdagsregioner» eller felles bo- og arbeidsmarkedsområder. Dette var grunnlaget for Fylkesmannens tilråding i 2016 om etablering av fem til åtte regionkommuner som ny kommunestruktur. Dette forslaget innebærer at alle områdene hvor byer vokser ut over sine grenser vil bli løst, og at ingen av dagens svært små kommuner vil fortsette på egen hånd. Fylkesmannen i Agder mener fortsatt at vår tilråding bør være et langsiktig mål.

Fra 2020 reduseres åtte av kommunene i Vest-Agder til tre, dvs. at 30 blir til 25. Etableringen av nye Lindesnes kommune innebærer at Mandal by og det naturlige pendlings-omlandet samles i en kommune. Byvekst- og nær-pendlingsutfordringene i dette området synes dermed godt ivarettatt i overskuelig framtid. Med nye Kristiansand kommune oppnår Agder å få en storbykommune med over 100.000 innbyggere som regionhovedstad, og utvidelsen løser byvekst-problematikken i retningen mot vest. Endringen løser også «småkommuneproblemet» for Audnedal, Marnardal og Songdalen, og styrker Lyngdal kommune med flere innbyggere.

Det gjenstår imidlertid fortsatt betydelig reformbehov. I byvekst-sammenheng peker det sammenvokste området Arendal-Grimstad-Froland og grensen mellom Kristiansand og Lillesand seg tydelig ut. Av de ti gjenværende kommunene med under 2.500 innbyggere er det minst fire hvor en videreføring ikke kan begrunnes med lange avstander.

I 2020 vil de interne ulikhetene i kommunestrukturen være kanskje enda tydeligere enn nå. Kristiansand vil da alene ha 36% av alle innbyggerne, og når Lindesnes kommune slutter seg til regionsamarbeidet der vil region Kristiansand ha 54% av innbyggerne. Det vil da naturlig skapes fokus på tiltak på flankene – med Lister i vest (6 kommuner, 13%), Setesdal i nord (5 kommuner inkludert Åseral, 3%) og Østregionen (8 kommuner, 31%). Foreløpig er det kun Tvedestrand som har et aktivt politisk vedtak om å arbeide med kommunereform, men vi antar at det kan bli økt aktivitet etter kommunevalget i 2019.

Landbruk

Formidling av nasjonal landbrukspolitikk er en prioritert og kontinuerlig oppgave, og også i år mener vi måloppnåelsen er god. Vår kompetanse og vårt fagmiljø rundt politikk og næring er helt sentral. Vi bidrar til og deltar på aktuelle og relevante samlinger og konferanser, og tar et ansvar for å kople ulike initiativ sammen.

Vi samarbeider tett med landbruksforvaltningen i kommunene om tilskuddsforvaltningen. Vi har en årlig todagers samling for de ansatte i kommunene, i tillegg til flere treffpunkter med kompetansepåfyll og oppdateringer i løpet av året. Vi formidler også nasjonal landbrukspolitikk i embetsledelsens kommunedialog, med spesiell vekt på jordvern og næringsutvikling.

I det regionale partnerskapet vi har med fylkeskommunene, Innovasjon Norge og næringen jobber vi godt sammen om både politikkformidling og næringsutvikling. I 2018 har vi fått på plass en felles landbruksstrategi 2019-2022, vedtatt i begge fylkesting like før jul. Denne strategien er både vårt reviderte regionale «Bygdeutviklings- og næringsprogram» (RBU og RNP), og en handlingsplan under fylkeskommunenes VINN-plan («Bærekraftig verdiskaping og innovasjon Agder»). Vi har også vært en selvsagt og aktiv deltaker i utarbeidningen av fylkeskommunenes «Klimaveikart Agder», som har et eget kapittel om mat og landbruk.

Vi har over tid sett ett jevnt offentlig fokus på dyrevelferd, lokal mat, kulturlandskap, og skogens positive rolle i klimaarbeidet. Den "grønne" interessen øker stadig i mer urbane strøk, og andelslandbruk og ulike kanaler for direkteomsetning av lokal mat er i vekst.

Jordvern og arealbruk i landbruksområder er et viktig arbeidsfelt for oss. Kommunene har økende oppmerksomhet på jordvern, selv om de endelige politiske prioriteringene kan variere. Det er fortsatt en utfordring at mange kommuner ikke styrer etter plan, men bruker dispensasjoner i uheldig stor grad. Valg av traséer for ny E18 og ny E39 har synliggjort lokale og regionale utfordringer, og gitt flere anledninger til gode ordskifter om jordvern.

Agder-landbruket er fortsatt preget av en viss optimisme, trass i en svært tøff tørkesommer. Denne traff midt i hjertet av hoved-produksjonene våre, som er grovførbasert husdyrhold med melk, storfekjøtt og sau.

Embetet ble bedt om å prioritere arbeidet med avlingssvikt og sørge for utbetaling før jul. Dette ble gjort, og prioritering av dette arbeidet preget hele avdelingen i høst, også de som ikke var direkte involvert, men som måtte steppe inn for de som var det. Det var en stor arbeidsoppgave for kommunene også, og embetet tildelte skjønnsmidler til alle for å avhjelpe situasjonen.

Vi har også noen områder med svært gode forhold for hagebruk, og de aktive bedriftene her er gode. Men det er et lite antall bedrifter og et sårbart fagmiljø, til tross for at vi har arbeidet så godt som kontinuerlig med mobilisering over tid. Det er fortsatt svært høy aktivitet i skogbruket, og det skjer mye spennende innen trebasert næringsutvikling og samarbeid. Ny tømmerkai i Mandal og planer om biozin-produksjon i Åmli er vesentlige bidrag til ytterligere god utvikling for skognæringen på Agder.

Hovedmål 2 - Statlig virksomhet på regionalt nivå skal være godt samordnet og legge til rette for gode helhetsløsninger

Samlet vurdering – embetets samordningsrolle

Vi vurderer at den kommunerettede samordningen fungerer godt i vårt embete. Fylkesmannen har fokus på både intern og ekstern samordning. Den interne samordningen er knyttet til at våre egne avdelinger er samordnet i sin politikkformidling og annen innsats rettet mot kommunene. Dette følger vi opp bl.a. i ledermøtet i embetet, som er en viktig intern samordningsarena. I vår kommunedialog har vi faste møter med kommunens politiske og administrative ledelse. I disse møtene deltar hele Fylkesmannens ledergruppe. Det er i seg selv et samordningstiltak. Fylkesmannen har to årlige møter med de statlige etatsjefene i Agder. På disse møtene er samordningstiltak overfor kommunene et fast tema. Det er svært sjelden konflikter knyttet til statlige pålegg til kommunene. Vi mener ordningen med at Fylkesmannen samordner statlige innsigelser til planer etter plan- og bygningsloven fungerer godt. De halvårslige møtene i fylkesberedskapsrådet er svært nyttig for best mulig å kunne fungere samordnet i en krise.

Samordning av tilsyn

For å samordne tilsynsvirksomheten iht. kravene i kommuneloven, har vi etablert to samordningsorganer. Internt i embetet har vi Fylkesmannens tilsynsgruppe. Her samles alle fagavdelingene som har tilsyn rettet mot kommunene. Det er to årlige møter i denne gruppen.

For å sikre samordningen med andre statlige tilsyn og med egenkontrollen, har vi etablert Fylkesmannens tilsynsforum. Dette er en møtearena for alle statlige etater som har tilsynsoppgaver rettet mot kommunene. Her møter også de kommunale revisjonsdistriktene i Agder, kontrollutvalgssekretariatene i Agder og KS Agder. Hensikten er å ivareta Fylkesmannens samordningsplikt, herunder å utarbeide kalender for kommunerettede tilsyn og forvaltningsrevisjoner i Agder, samt sikre kompetanseoverføring mellom etatene. Vi opplever at kommunene er tilfreds med den samordning vi har utviklet på tilsynsområdet, og at vi klarer å publisere tilsynskalenderen på våre nettsider stadig tidligere på året.

Vi har allerede satt samordningsbestemmelsene i ny kommunelov på dagsorden i tilsynsforumet. Vi deltar også i prosjektgruppa for etablering av nasjonal tilsynskalender, som ledes av Fylkesmannen i Møre og Romsdal.

Samordning av tilskudd

Vi har startet et internt arbeid for å samordne våre ulike tilskuddsordninger slik at den samlede effekten kan økes. Et sentralt tiltak er en årlig "tilskuddsdag" for kommunalt ansatte for alle tilskuddene innen Helse- og omsorgsavdelingens nedslagsfelt, som vi nå har kjørt to ganger. Tiltaket er godt mottatt og vil bli videreført. Programmet inkluderer orienteringer om fylkesmannens prosjektskjønnsmidler og fra fylkeskommunen om Folkehelseprogrammet for barn og unges psykiske helse. Det er en utfordring at direktoratene opererer med ulike søknadsprosesser og ulike søknads- og rapporteringsfrister. Dette vanskeliggjør vår samordning.

Samfunnsikkerhet og beredskap

Etablering og vedlikehold av et bredt beredskapsnettverk med kommuner og regionale aktører er sentralt i Fylkesmannens beredskapsarbeid. Vi legger ansvarsprinsippet til grunn for vårt arbeid, men terskelen for å ta kontakt er lav.

Samordningsfunksjonen utføres også i formelle fora som Fylkesberedskapsrådet, Atomberedskapsutvalget og Infopool Agder. Risiko- og sårbarhetsanalysen for Agder er også et verktøy for samordning. Arbeidet med revidert ROS Agder ble ferdigstilt i desember 2016. Oppfølgingsarbeidet er i gang og kan betraktes som en kontinuerlig revisjon. Ny ROS Agder skal publiseres primo 2021.

Hendelsene i 2018 har vist at beredskapsnettverket på Agder fungerer også i krisesituasjoner. Fylkesberedskapsrådet og andre samordningsmekanismer har vært benyttet aktivt for å etablere et godt situasjonsbilde og bli enige om prioriteringer.

Liv og helse vil være tema i de fleste hendelser, og derfor er fylkeslegen fast representant i Fylkesmannens krisestab, fylkesberedskapsrådet, og atomberedskapsutvalget. Tilsynene med beredskapen i kommunene gjennomføres i stor grad sammen med helse- og sosialavdelingen, noe som har vært praksis i mange år. Fylkesmannen er med i DSB og Helsetilsynets prosjekt for utarbeidelse av veileder for felles beredskapstilsyn. Vi følger opp de kommunene som har behov for veiledning. Vi ser at i noen kommuner er kommunelegen og de helse- og omsorgsfaglige ressursene i for liten grad koordinert med det kommunale planverket, dette har derfor stort fokus fra embetets side. Internt i organisasjonen sikrer vi at all kommunikasjon er koordinert slik at embetet framstår som en samlet ressurs for omgivelsene.

Fylkesmannens prosjekt for økt robusthet i kraft, elektronisk kommunikasjon, informasjon og velferdsteknologi (KEIV-prosjektet) er et eksempel, sammen med det allerede nevnte evalueringsprosjektet, på samordnede tiltak for å finne gode helhetsløsninger. KEIV-prosjektet involverer alle kommunene på Agder og berørte regionale aktører. DSB og Nasjonal kommunikasjonsmyndighet er blant de nasjonale aktørene som er involvert og som er nødvendige å ha med for å oppnå nasjonal overføringsverdi, som er et delmål for prosjektet. Prosjektet drar nytte av erfaringene fra hendelser på Agder og er derfor tett knyttet til evalueringsprosjektet.

Totalforsvaret har hatt fokus hos Fylkesmannen i 2018. Hovedaktivitetene har vært deltakelse på NATO-øvelsen Trident Juncture 18 (TRJE18) og utarbeidelse av regionalt beredskapsplanverk basert på Sivilt beredskapssystem (SBS). Arbeidet med totalforsvaret har vært svært ressurskrevende og vi har registrert at regionale samarbeidspartnere ikke har blitt bedt om å legge tilsvarende ressurser i sin deltakelse. Dette

medførte bl. a. at utbyttet fra øvelse TRJE18 ble noe redusert. Arbeidet med beredskapsplanverket har skjedd i samarbeid med flere andre fylkesmenn, noe som har gitt god synergi. Det gjenstår en del arbeid for å få kommunene opp på et tilfredsstillende nivå i forhold til totalforsvaret og dette vil ha fokus i 2019. Dette gjelder i forhold til kompetanse, sikkerhet og kommunikasjon.

Helse- og sosialområdet

Vi har tett samarbeid med politiet i ulike saker, både i forvaltningssaker som førerkort, og i tilfeller der det pågår samtidig tilsynsmessig granskning og politietforskning. Vi understøtter IMDi sitt oppdrag om integrering. Utfordringen er særlig stor for funksjonshemmede. Fylkesmannen har jevnlig møter med NAV fylkesledd. Vår kompetanse er etterspurt i mange kommuner og tjenester, og vi prøver så langt mulig å arrangere / bidra inn i samlinger for nettverk av kommuner eller alle kommuner for å sikre mest mulig likeartet praksis. Det er tett samarbeid med Husbanken omkring boligsosialt arbeid, med etablering av nye omsorgsboliger, bofellesskap og institusjoner.

Fylkesmennene har under ledelse av kontaktfylkesmannen møtt Helse Sør-Øst på en koordinert og samordnet måte i to faste årlige møter og ellers ved behov. Fylkeslegene har et kollegialt nettverk for utveksling av erfaringer, kunnskap og kompetanse for best mulig og likeartet utøvelse av oppgavene så langt mulig. Det er jevnlig dialogmøter med ledelsen ved helseforetaket, blant annet for å bruke tilsynserfaringer inn i kvalitetsarbeidet og til bedre samhandling på tvers av forvaltningsnivåer og sektorer til beste for innbyggerne og pasientene. Vi er deltakere i interkommunale, regionale og overordnede samarbeidsutvalg av samme grunn. Vi opplever at våre erfaringer og oversikt over fylkets kommuner (og landet for øvrig) er kunnskap som kommunene svært gjerne vil ha del i, og vi er av samme grunn velkommen inn i deres arenaer.

Flyktnings situasjonen

Flere kommuner på Agder har i 2018 ikke blitt bedt om å bosette nye flyktninger. Enkelte av disse kommunene er redd for å miste opparbeidet kompetanse i arbeidet med nyankomne. Fylkesmannen støtter IMDis vurderinger. Det har ikke vært behov for Fylkesmannens bistand i arbeidet med å bosette flyktninger med særskilt oppfølgingsbehov knyttet til sitt funksjonsnivå.

Fylkesmannens rolle i bosettingsarbeidet er først og fremst å bidra til at kommunene legger forholdene til rette for en god integrering. Det gjelder særlig å sikre likeverdige offentlige helsetjenester, en inkluderende skolegang for barn, unge og voksne, tidlig innsats, god språkoppklaring og nødvendig kvalitet i introduksjonsprogram.

Barn og unge

Barn og unge var også i 2018 ett av våre to interne satsingsområder, som bl.a. har gitt særlig fokus på tverrfaglig samordning. Fylkesmannen deltar i regionalt samarbeidsforum 0-24, med mål om et forpliktende samarbeid mellom fylkesmennene i region sør, kompetansesenteret for rus (KoRus Sør), regionsenter for barn og unges psykiske helse (RBUP Sør-Øst) og ressurscenter om vold, traumatisk stress og selvmordsforebygging (RVTS Sør).

Agder har vært med i program for folkehelsearbeid siden 2017, og 26 av 30 kommuner deltar. Fylkesmannen deltar i regionalt samarbeidsorgan og i arbeidsgruppen ledet av fylkeskommunene. Vi har deltatt i arbeidet med utforming av Regionplan Agder 2030. Her deltok også representanter fra Fylkesmannens Ungdomsråd.

På barnevernsområdet er det faste samlinger med de andre fylkesmennene i region sør-øst flere ganger i året. På to av disse samlingene deltar Bufetat. På disse møtene drøftes praksis og problemstillinger med sikte på at embetene skal framstå likest mulig i sin veiledning og myndighetsutøvelse. Fylkesmannen har også samarbeid med politiet og Universitet i Agder om aktuelle saker og utviklingsområder.

Det boligsosiale arbeidet i strategien Bolig for velferd har særlig rettet seg mot boligtiltak for vanskeligstilte barnefamilier.

Klimahensyn i alle sektorer

Klima og det grønne skiftet var også i 2018 ett av våre to interne satsingsområder. Dette innebærer både interne og eksterne tiltak. Blant de interne er innføring av klimaledelse i embetet, og fokus på klimagassutslipp fra egen virksomhet. Blant de eksterne tiltakene er fokus på klimahensyn, både utslippsbegrensninger og tilpasning, i vår politikkformidling og forvaltning. Klimahensyn er sentralt i vårt arbeid med samfunnssikkerhet og beredskap. Klimahensyn er også et fast tema som tas inn i all vår saksbehandling og politikkformidling etter plan- og bygningsloven. Fylkesmannen deltok også aktivt i arbeidet med å etablere «Klimaveikart Agder» i samarbeid med fylkeskommunene. Vi er aktive i arbeidet med et eget bioenergi prosjekt i landbruket. I arbeidet med en egen «Byvekstavtale» for Kristiansandsregionen, og ATP-plan for Arendalsregionen, har Fylkesmannen et særlig fokus på klimahensyn og arealpolitikk.

Marin forsøpling

Vi vurderer at det er oppnådd viktige resultater og god måloppnåelse på relativt kort tid med fokus på dette temaet. Vi har etablert et godt samarbeid med fylkeskommunen i Aust-Agder, og har blant annet arrangert et seminar for interesserte aktører (frivillige, kommuner, skjærgårdstjeneste, avfallsselskaper m.m.). Vi har etablert et regionalt forum for arbeid mot marin forsøpling med deltakere fra bl.a. Havforskningsinstituttet, Statens vegvesen, Aust- og Vest-Agder Fylkeskommune, Kystverket, store interkommunal avfallsselskaper og GRID Arendal. Den interne fagkompetansen vår er sterk, og vi ser et stort potensial for økt måloppnåelse med økt innsats. Arbeid er godt forankret hos embetsledelsen.

Hovedmål 3 - Rettssikkerhet skal være ivaretatt på en enhetlig måte i fylket og på tvers av embetene

Samlet vurdering

Rettsikkerhetsoppdraget oppfattes som embedets kjernevirksomhet, og klagesaksbehandling og tilsyn har derfor klar første prioritet ved ressursmangel. Denne prioriteringen har vært tydelig også i 2018, og voksende rettsikkerhetsoppgaver medfører at ressursbruken til faglig utvikling blir mindre enn ønskelig. Vi ser også feltene i sammenheng, slik at tilsynsaktiviteten økes på tema der det er høyt eller økende antall klagesaker.

Det er gledelig å kunne understreke at vi nå, etter stor og målrettet innsats over lang tid, fra slutten av 2018 oppfyller målet om behandling av klagesaker etter plan- og bygningsloven innen 12 uker. Samlet for embedet vurderer vi at måltallene for antall tilsyn og saksbehandlingstid i hovedsak nås, og at de viktigste områdene er prioritert. Pågangen av nye saker på noen områder er imidlertid så stor at lengere behandlingstid ikke kan unngås. Vi har kontinuerlig felles fokus på dette i embedet.

Helse- og sosialområdet

På dette området er det løpende harde prioriteringer mellom oppgavene, hvor økende mengde klager og tilsynssaker må prioriteres foran både planlagte tilsyn og utviklingsoppgaver. Vi ser planlagte tilsyn som en "forebyggende" metode for å bedre både kvalitet og rettssikkerheten på systemnivå i virksomheten, og har klart mer enn full måloppnåelse på tilsyn med de kommunale helse- og omsorgstjenestene og sosiale tjenester. Vi har ikke full måloppnåelse overfor spesialisthelsetjenesten, fordi embedet har begrensede ressurser innenfor sykehusspesialiteter, og må prioritere de mange svært krevende tilsynssakene på disse områdene.

Embedet prioriterer høyt å bruke tilsynserfaringer i sitt arbeid for bedre kvalitet og pasientsikkerhet. Rettighetsklager på både sosial og helseområdene, og oppfølging av vedtak overfor psykisk utviklingshemmede og kognitivt svekkede uten samtykkekompetanse, er høyest prioritert og her har vi full måloppnåelse. Vi ser nettverkssamlinger som svært viktig for å holde høy fokus på betydningen av rettsikkerhetsarbeidet.

Behandling av klager på tvangsbehandlingsvedtak etter psykisk helsevernloven § 4-4a har krevd betydelig økte ressurser i 2018. Vi behandlet 114 slike klager, 10 flere enn i 2017. Vi ga pasienten helt eller delvis medhold i klagen i cirka 20% av sakene. Dette var ofte på grunn av at de formelle vilkår ved vedtaket ikke var oppfylt. Vi har hatt tett kontakt med helsetjenesten for å få til en forbedring av kvaliteten på vedtakene.

Lovendringen med vilkår om mangel på samtykkekompetanse har også ført til at vi har opphevet flere vedtak. Vi er bekymret for konsekvensen dette kan ha for noen av pasientene, og er opptatt av å følge med på utviklingen her. Kommunene melder bekymring for denne pasientgruppen, som heller ikke vil ta imot tjenester fra kommunen.

Fylkesmannen har behandlet fire klagesaker etter alkoholloven og to saker etter serveringsloven. Rettsikkerhets-utfordringene er tydelig etter at de normerte reglene for priktildeling og inndragning av salgs- og skjenkebevillinger ble tatt inn i alkoholforskriften fra 2016. Nå står ikke lenger kommunen fritt i å utøve skjønn når det skal gis reaksjoner. Dette har vært vanskelig for kommune å forholde seg til. Fylkesmannen har derfor opphevet flere vedtak som er påklaget og samtidig måttet gi omfattende veiledning i reglene.

Barnevern

Fylkesmannen har ført tilsyn med institusjonene i fylket, og hatt samtale med de barn og unge som oppholder seg i institusjonene. 91% av barna er tilbudt samtale, årsaken til at dette tallet ikke er 100% er at barna ikke er tilstede på tilsynstidspunktet. Mange av våre tilsynsbesøk er uanmeldte og da kan barna være på aktiviteter, på hjemmebesøk eller fraværende av andre årsaker. I 2018 ble det planlagt 132 tilsyn på barnevernsinstitusjonene og det ble gjennomført 125.

På barnevernsområdet kom det inn 34 tilsynsklager i 2018, 45 % ble behandlet innen fem måneder. Vi har ikke klart å overholde frister for klagesakene i alle saker. Den gjennomsnittlige saksbehandlingstiden var 5,8 måneder. Vi har mottatt 66 klager på enkeltvedtak. Hovedtyngden av disse er klager fra beboere på institusjon etter rettighetsforskriften. Disse sakene blir stort sett behandlet i løpet av 14 dager (85 %).

Vi har ikke gjennomført noen systemrevisjoner i kommunene dette året, men har gjennomført ni systemrevisjoner i barnevernsinstitusjoner. De har vært en del av det landsomfattende tilsynet på oppdrag fra helsetilsynet. Tema har vært forsvarlig omsorg og behandling, bruk av tvang, i tillegg til beboeres medvirkning. Vi fant lovbrudd i fem av de ni tilsynene. Dette har vært et omfattende arbeid som har krevd mye ressurser.

Fylkesmannen har i 2018 gjennomført 4 dialogmøter om barneverntjenestene med politisk og administrativ toppledelse i kommunene. I Agder er 6 av 9 barneverntjenester interkommunale, og det er viktig at også samarbeidskommunene føler eierskap til «sine» interkommunale barnevern. De 4 møtene dekker til sammen 15 kommuner. Det er vårt inntrykk at dialogmøtene slik de har vært gjennomført har fungert etter hensikten og har vært svært vellykkede. Resterende kommuner dekkes i 2019.

Det blir gitt mye råd og veiledning til kommuneansatte og private. Vi mener at det gjennomgående gis forsvarlige tjenester på barnevernområdet.

Utdanningsområdet

Rettsikkerhet har stor oppmerksomhet hos Fylkesmannen i Agder. Vi har fokus på høy kvalitet i tilsynsarbeid og saksbehandling, og vi prioriterer derfor kontinuerlig faglig oppdatering og kompetanseheving av medarbeiderne. Også i 2018 har det vært nedlagt betydelig arbeid i å sikre at saksbehandlingen i klagesaker, tilsynssaker og planlagte tilsyn på områdene barnevern, barnehage og at grunnopplæring er i samsvar med regelverket. Vi legger stor vekt på å gi god veiledning og informasjon slik at konflikter kan løses av kommunen selv på lavest mulig nivå. Tett og godt samarbeid med de andre embedtene i våre regioner samt med Utdanningsdirektoratet og Helsetilsynet er med på å sikre enhetlig behandling i tilsynsarbeidet og i klagesaker. I 2018 har vi gjennomført regionale samlinger på flere områder innen tilsyn og klagesaksbehandling der ulike case og problemstillinger har vært drøftet.

Som håndhevingsmyndighet i skolemiljø saker har vi etablert ei gruppe på flere saksbehandlere som behandler alle sakene og som har jevnlig

møter for å drøfte utfordringer, sikre kvalitet og etablere en enhetlig praksis. Vi har hatt mange saker, og vi har behandlet disse fortløpende og så raskt vi har kunnet. Vi opplever likevel at saksbehandlingstiden er for lang og ser oss nødt til å styrke bemanningen ytterligere for å kunne behandle alle saker innen rimelig tid og med god kvalitet. I løpet av 2018 har vi utviklet en praksis hvor vi åpner for å gjennomføre et møte med den aktuelle skolen og skoleeier i sakene. I disse møtene legger skolen frem sin dokumentasjon i saken. Det er vår vurdering at dette er en viktig arena for å gi både skolen og skoleeier veiledning om behandlingen av skolemiljø saker. Vi har sett flere eksempler på at dette har bidratt til at kommunen har endret sine rutiner, og at erfaringer fra en skole deles med andre skoler i kommunen.

Vi får nå flere klager etter introduksjonsloven, noe som gjør behovet for tilsyn etter denne loven stort. Vi registrerer at det er store forskjeller i forhold til hvilke kommuner vi får klager fra. Dette legger vi til grunn i vår risiko og sårbarhetsanalyse. Vi har et tett samarbeid med embeter i Sørvestregionen for å sikre en lik praksis i klager og tilsyn etter introduksjonsloven.

Plan og bygningsloven og familieretten

På områder som gjelder separasjon/skilsmiss og rettshjelp har vi for 2018 overholdt de saksbehandlingsfrister som er satt.

Det har også for 2018 vært utfordringer knyttet til saksbehandlingstiden på plan- og bygningsrettens område. Etter langvarig stor innsats ble det i siste halvår 2018 satt i verk ytterligere konkrete tiltak for å innfri kravet til 12 ukers saksbehandlingstid. Vi innfridde dette i årets siste par måneder. Det tilstrebes å besvare kommunenes henvendelser på området fortløpende, både pr. telefon og på epost. Det er videre høsten 2018 gjennomført 2 fagdager for kommunenes byggesaksbehandlere.

Lov- og tilskuddsforvaltning i landbruket

Kontrollarbeidet har vært i fokus i flere år, og det begynner å bli et velfungerende system for fortløpende kontroll og risikovurderinger. Veiledning og dialog med kommunene fungerer godt, og bidrar på lik linje med selve kontrollen til en felles forståelse for dette arbeidet.

Kontrollplan for 2018 ble utarbeidet etter veileder fra Landbruksdirektoratet, og risikovurderinger er oppdatert. Enkelte ordninger der Fylkesmannen er vedtaksmyndighet, er gjennomgått og oppdatert med etablering av nye rutiner. Vi gjennomførte kontrollene etter plan fram til sommeren. Tørkesommeren med påfølgende avlingssvikt og erstatningssøknader gjorde at ressurser ble omprioritert både i kommunene og hos oss, og avvik fra plan ble meldt til Landbruksdirektoratet i september.

Avvik gitt i forvaltningskontrollene våren 2018 anser vi som lukket. Vi har god erfaring med de nye systemene Estil og Agros, som etter vår erfaring gir en bedre og mer helhetlig forvaltning.

Vi mener at våre forvaltningskontroller er like viktige som øvrig veiledning og informasjon. Gjennom 2018 har vi sett behovet for å øke arbeidet med systematiske gjennomganger, slik at krav i saksbehandlingen som ikke direkte kan måles i de elektroniske systemene, kan bli bedre. Kommunene organiserer sin saksbehandling etter rundskrivene. Spesielt innen produksjonstilskudd er disse i stadig endring, hvor forvaltningsmessige krav tas inn eller går ut. Dette påvirker kontrollresultatene, når innarbeidede rutiner viser seg å være ikke eller mindre aktuelle på kontrolltidspunktet.

Rettsikkerhet og rettslikhet for vergehavere

Fylkesmannen har prioritert vergemålsarbeidet høyt også i 2018. Arbeidet med rekruttering, opplæring, veiledning, kontroll og tilsyn med vergene har vært gjennomført løpende gjennom året. Herunder er det gjennomført oppdragssamtaler med alle advokatverger, og samtaler med faste verger er påbegynt. I samtaler med vergene har det vært viktig å vektlegge betydningen av rolleforståelse, og viktigheten av at vergehaver skal høres. På oppdrag fra JD/ SRF skal embetet i 2019 kartlegge om det finnes vergehavere som har fått opprettet vergemål mot sin vilje. Vi har uavhengig av dette i 2018 gjennom vår saksbehandling og veiledning av verger hatt spesiell oppmerksomhet rettet mot vergehavers selvbestemmelsesrett, og at vergemålene skal være individtilpasset. I denne forbindelse er samtale med vergehaver ved opprettelse av vergemål hovedregelen.

Saker hvor det er aktuelt med fratakelse av rettslig handleevne er fortløpende til vurdering. I 2018 gjennomførte vi seks hovedforhandlinger i retten, hvorav en ankesak i lagmannsretten. Resultatet ble fratakelse av rettslig handleevne i alle sakene.

Vergemålsenheten sikrer god tilgjengelighet gjennom ordningen med daglig telefonvakt.

Hovedmål 4 - Fylkesmannen skal ta de initiativ som finnes påkrevd og holde sentrale myndigheter orientert om tilstanden i fylket og effekten av statlig politikk

Bekymringsmelding – kommunale legetjenester og faglig forsvarlighet i spesialisthelsetjenesten

Fylkesmannen er sterkt bekymret for utviklingen innen de kommunale legetjenester. Dette gjelder først og fremst rekruttering til fastlegestillinger. Dette er meddelt Helsedirektoratet og tatt opp i dialogmøte. Videre har vi hatt et sterkt fokus på faglig forsvarlighet i spesialisthelsetjenesten gjennom en lengre periode, der det under denne perioden er besluttet å opprettholde akuttkirurgien ved alle sykehus uten at foretaket har klart å korrigere for påpekte lovbrudd. Dette er formidlet både Helse Sør-Øst og Statens helsetilsyn. Forholdet følges tett opp fremover.

Levekårsutfordringene synes å vedvare tross langvarig innsats

Det er i år 26 år siden rapporten «Surt liv på det blide Sørland» avdekket foruroligende helse- og levekårsutfordringer i Agder-fylkene.

Fylkesmannen har siden dette over lang tid hatt et sterkt fokus på levekår generelt, og i senere år for barn og unge spesielt. Situasjonen hvor Agder har et større antall uføre, og en større andel av befolkningen i lavinntektsgrupper mv. enn landsgjennomsnittet, har vært påfallende uforandret gjennom en årrekke. De iverksatte tiltakene synes ikke å ha vært tilstrekkelige til å oppnå den ønskede effekt. Det er positivt at Agder er tilgodesett med midler gjennom Program for folkehelse, men dette er et område som bør få regional og nasjonal politisk oppmerksomhet i årene framover.

Kompetansehevingen på utdanningsområdet på rett spor

Kommunene i Aust- og Vest-Agder deltar nå i stor grad i etter- og videreutdanningstilbud og andre tiltak for kompetanseheving på utdanningssektoren. Fylkesmannen er tilfreds med at dette nå er høyt prioritert av skoleeier- og barnehagemyndighetsnivået på Agder. Vi er selv aktive og tilbyr både regelverkssamlinger og samlinger med fokus på nettverk og drøfting av eksempelsaker. Fylkesmannen vurderer at flere skoleeiere, barnehageeiere og barnehagemyndighet evner å se ulike utviklings tiltak i sammenheng og dra nytte av disse. Alle identifiserte kommuner som er omfattet av oppfølgingsordningen har fått nødvendig oppfølging fra Fylkesmannen, og deltar nå i kompetansetiltak eller utviklingsprosjekter.

Sårbarhet i kraft, tele og informasjons-systemer

Med bakgrunn i de store utfordringer vi har hatt på Agder med ekstreme værforhold og bortfall av vitale tjenester, har Fylkesmannen startet et prosjekt med fokus på økt robusthet i kraft, elektronisk kommunikasjon, informasjon og velferdsteknologi (KEIV-prosjektet). Arbeid skjer i forståelse med KS og Fylkesberedskapsrådet. KEIV-prosjektet involverer alle kommunene på Agder og berørte regionale aktører. DSB og Nasjonal kommunikasjonsmyndighet (NKOM) er blant de nasjonale aktørene som deltar. Vi sikter mot at dette prosjektet kan ha nasjonal overføringsverdi.

3.1.1 Nasjonal politikk skal være kjent og iverksatt i fylket

3.1.1.1 En bærekraftig, trygg og fremtidsrettet samfunnsutvikling og arealbruk

Arealplanarbeidet ved embetet er tverrfaglig, og har solid forankring i avdelingsledelse og embetsledelse. I embetets dialog både med politisk og administrativt nivå i kommunene har bærekraftig og trygg arealbruk stor fokus. Som del av vår daglige saksbehandling av ulike arealplaner utøver vi skriftlig og muntlig veiledning om nasjonale forventinger og retningslinjer til både offentlige etater og private aktører. Vi deltar aktivt i flere store pågående planprosesser i regionen, både i utvida styringsgrupper og ulike arbeidsgrupper. Et klart hovedfokus er å være tidlige og tydelige mht. våre forventninger, både til prosess og medvirkning, til faglige utredninger, og til aktuelle hensyn til nasjonale interesser. Arealplanlegging og utfordringer mht. klima og naturmangfold var et av hovedtemaene på høstens ordfører- rådmannkonferanse, hvor nasjonal politikk mht. bærekraftig og fremtidsrettet arealbruk ble tydelig formidlet. Vi har stor fokus på å være løsningsorienterte, og opplever god dialog med de aller fleste kommunene. De aller fleste konfliktene med nasjonale interesser løses i dialog i planprosessene, og da slik at løsningene gir økt samla kvalitet på planproduktet.

I 2018 fremmet vi innsigelse til 23 planer (innsigelse til 8 kommuneplaner, 3 kommunedelplaner og 12 reguleringsplaner). Vi påklaget 7 dispensasjonsvedtak og 1 vedtak om "mindre endring" etter pbl. § 12-14 annet ledd. Antall innsigelser i 2018 er en del høyere enn i 2017, noe vi tilskriver det høye antallet kommuneplaner vi hadde til behandling i 2018. Antall klager har gått noe ned siden året før (10 klager i 2017). De fleste innsigelsene i 2018 er begrunnet ut fra følgende interesser/tema: SPR for BATP (klima), barn og unge, jordvern, friluftsliv og strandsone. Klagesakene i 2018 er begrunnet ut fra ulike hensyn, med en liten hovedvekt på jordvern.

Det jobbes målrettet med å ivareta landbrukets arealressurser. Klare oppfordringer fra regjering og statsråd, samt ny jordvernstrategi vedtatt i Stortinget er gode hjelpemidler i arbeidet.

Jordvern står høyt på dagsorden både i plangruppearbeidet og i kommunedialogen, og i møte med næring, samferdselsmyndigheter og andre interessegrupper. Statistikk viser at utviklingen går i riktig retning, men vi vet at kommende nye veitraseer og næringstiltak vil øke nedbyggingen noe i kommende år.

Folkehelse råd giver deltar inn i regionalt planforum og har arrangert planfaglige nettverkssamlinger i samarbeid med fylkeskommunene i Agder. Tema for disse har vært barn og unge i planlegging og universell utforming.

FM har også sammen med fylkeskommunene arrangert fagsamling for fylkets folkehelsekoordinatorer med ledere og kommuneplanleggere. Tema for samlingen var det systematiske folkehelsearbeidet og helsefremmende/sosial bærekraftig arealplanlegging. Vi opplever at det er et stort behov både for fokus - og kompetanse på disse områdene.

Planprosesser – formidling av nasjonale og regionale hensyn (fra kapittel 3.1.1.1.1 i TB)

Rapportere på

FM har hatt dialog med og formidlet nasjonale og regionale hensyn til alle kommuner i fylket, og deltar aktivt i regionalt planforum.

FM har løpende dialog med alle kommuner, både ifm. enkeltsaker og knyttet til generell veiledning. Nasjonale og regionale hensyn er formidlet til alle kommuner, gjennom skriftlige uttalelser til konkrete plansaker, i ulike møter med kommunene, og ved fagseminarer vi arrangerer sammen med fylkeskommunene. Fylkesmannen deltar fast i planforum i begge fylker og melder selv inn saker til drøfting, hvor

nasjonale/vesentlige regionale interesser blir berørt.

Kommunale og regionale planer med tidlig medvirkning (fra kapittel 3.1.1.1.2 i TB)

Rapportere på

Andel relevante kommunale og regionale planer med tidlig medvirkning: 100 %.

Tidlig medvirkning fra Fylkesmannen sikres ved at vi gir skriftlig innspill/uttalelse til alle varsel om oppstart av planarbeid. Hvor det anses nødvendig og hensiktsmessig, er vi i dialog med kommuner og forslagsstiller i forkant av oppstart, og i noen tilfeller drøftes også saker i mellomfase mellom oppstart og høring.

Kommunene i Agder legger ellers til rette for medvirkning i varierende grad. Vi ser en økende tendens til at barn og unges stemme blir hørt (tatt med), men det blir i liten grad gitt en vurdering av innspillene opp mot prinsippet av barns beste. Kommunene legger opp til tradisjonell høring og i liten grad tidlig medvirkning. Vår pådriverrolle på dette feltet oppleves å ha stor betydning, men det går sakte fremover.

Der hvor det nå foregår kommunesammenslåinger legges dette mer til rette for og kommunene har en noe mer bevissthet rundt det og ser på tidlig medvirkning som en verdi for å skape eierskap til ny kommune.

Mekling i planer med uløste innsigelser (fra kapittel 3.1.1.1.3 i TB)

Rapportere på

Mekling i planer med uløste innsigelser: 100 %.

Alle planer med uløste innsigelser, har vært gjenstand for mekling.

Mekling i planprosesser med uløste innsigelser

Resultatmål	Differanse	Resultat
100 %	0 %	100 %

Reduksjon i omdisponering av dyrka jord (fra kapittel 3.1.1.1.5 i TB)

Rapportere på

Gradvis reduksjon i omdisponering av dyrka jord frem mot 2020, i tråd med det nasjonale jordvernålet.

Vi legger stor vekt på jordvern i kommunedialogen og i arbeidet i plangruppa. Tabellen viser at utviklingen går i riktig retning. Vi forventer at 2018 også vil vise samme hovedtendens. Det er fremdeles stor planleggingsaktivitet når det gjelder nye E39 og E18. Særlig gjennom Grimstad kommune er det vanskelig å unngå å bygge ned dyrka jord. Vi er urolige for at tallene derfor kan gå noe opp igjen om 2 - 3 år. Vi mener nå at vi på de fleste veiprojektene har god dialog med Nye Veier og kommunene, blant annet ved at vi er med i eksterne samarbeidsgrupper.

Reduksjon i omdisponering av dyrka jord

2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
514.0	288.0	352.0	410.0	278.0	134.0	220.0	266.0	209.0	169.0

Alle kommuner har planprogram som redegjør for hvordan boligsosiale utfordringer (fra kapittel 3.1.1.1.6 i TB)

Rapportere på

Alle kommuner har planprogram som redegjør for hvordan boligsosiale utfordringer og løsninger skal ivaretas.

Fylkesmannen gir innspill om boligsosiale hensyn til de planprogrammene som Fylkesmannen har mottatt til høring .

Vi har særlig fokusert på betydningen bolig har i forhold til å motvirke sosiale helseforskjeller og bidra til sosialutjevning og vektlagt kommunens mulighet til å varsle kommunal forkjøpsrett i arealdelen etter pbl. § 17.

I varierende grad er boligsosiale handlingsplan knyttet til overordnet planverk .

Fylkesmannen startet i november kartlegginger og dialogmøter i et utvalg kommuner som har eller står overfor boligsosiale utfordringer, og hvor planverket er en del av denne kartleggingen.

De statlige planretningslinjene er lagt til grunn i alle relevante planer (fra kapittel 3.1.1.2.1 i TB)**Rapportere på**

De statlige planretningslinjene er lagt til grunn i alle relevante regionale og kommunale planer.

FM viser alltid til relevante statlige planretningslinjer i våre plan-uttalelser til kommunene. SPR legges stort sett til grunn i de fleste planer, men det er likevel noe variabelt (fra kommunen til kommune, og fra sak til sak) i hvor stor grad det tas hensyn til SPR. Arealdisponeringene i kommunene foretas ikke gjennomgående med SPR som grunnleggende forutsetning. Bl.a. har flere kommuner det siste året lagt ut planforslag med nye boligområder som er klart i strid med SPR for samordnet bolig-, areal- og transportplanlegging.

Vurdering av samfunnssikkerhet i plan (fra kapittel 3.1.1.4.1 i TB)**Rapportere på**

Alle planer etter plan- og bygningsloven er vurdert med hensyn til samfunnssikkerhet, herunder klimaendringer.

Alle planer er gjennomgått med hensyn til samfunnssikkerhet. Plangruppa jobber med alle planer som kommer på høring. Mange av embetets planmedarbeidere har lang erfaring og ivaretar også samfunnssikkerhetshensynet i gjennomgang av sine planer. Beredskapsstaben har ikke kapasitet til å gjennomgå alle planer. Vi er med i plangruppa, noe som gir de øvrige medlemmene bevissthet om samfunnssikkerhet i plan. Beredskapsstaben prioriterer kommuneplaner og større reguleringsplaner og bistår der saksbehandler er i tvil eller har spørsmål.

3.1.1.2 Informasjon og veiledning er tydelig og målrettet

Mye av vårt veiledning- og informasjonsarbeid er rettet mot kommunen som skoleeier og barnehagemyndighet. Vi vurderer at vi gjennom dialog og møteplasser når kommunene og fylkeskommunene slik at sentral informasjon blir gitt, og at den blir fulgt opp gjennom nettverk mellom kommuner og i kommunene.

Fylkesmannen har faste møter med kommunale og fylkeskommunale skoleeiere og barnehagemyndigheter. Vi har hatt spesiell fokus på nytt regelverk om skolemiljø, iverksette ulike tiltak i strategiplanen "Kompetanse for fremtidens barnehage", arbeidet med ny rammeplan i barnehagen, 0-24 oppdraget, samt veiledning om reglene i forskrift om tildeling av tilskudd til private barnehager. Gjennom året har vi også fulgt opp kommunens plikter ovenfor flyktninger og asylsøkere. I tillegg har vi rettet oppmerksomhet mot kommuner som har spesielt behov for kompensierende tiltak og gitt dem tilpasset oppfølging og veiledning.

Fylkesmannen har fått mange henvendelser som gjelder spørsmål etter introduksjonsloven, både som følge av tilsyn og med bakgrunn i endringer i regelverket. Vi har derfor prioritert veiledning om endringer i lov og forskrift både på større samlinger og enkelthenvendelser fra kommuner og lokale NAV-kontor.

Oppfølging av bhgmynd med bhgeiere som ikke har tatt i bruk rammeplan (fra kapittel 3.1.1.2.1 i TB)**Rapportere på**

Alle barnehagemyndigheter med barnehageeiere som ikke har tatt i bruk ny rammeplan, skal ha fått nødvendig oppfølging.

Våre 30 kommunene har vært meget dyktige i sitt arbeid med å gjøre rammeplanen kjent og bidratt til at eier er godt i gang med å implementere både verdidelen og andre områder i rammeplanen. Regioner/kommuner har arrangert enkeltkurs og det pågår mange barnehagebaserte kompetansehevede prosjekter i våre ca 385 barnehager. Barnehagene er selvsagt kommet ulikt i dette implementeringsarbeidet. Fylkesmannen har et tett og godt samarbeid med kommunal barnehagemyndighet og vår vurdering har vært at det i 2018 ikke var hensiktsmessig å gi ekstra særskilt oppfølging til enkeltkommuner. Foruten å tildele kommuner/barnehager utviklingsmidler har Fylkesmannen i 2018 arrangert to samlinger for kommunen som barnehagemyndighet, en konferanse rettet særlig mot styrer, og tre fagdager hvor alle ansatte var målgruppe. Likeledes har Fylkesmannen i samarbeid med stiftelsen Sørlandsk lærerstevne arrangert ca 18 kurs for ansatte i barnehagen. På alle disse møteplassene var rammeplanen tema.

3.1.1.3 Fylkesmannen understøtter kommunenes arbeid med samfunnssikkerhet og beredskap

Fylkesmannen understøtter kommunenes arbeid med samfunnssikkerhet og beredskap gjennom en strukturert oppfølgingsmodell og andre veilednings- og pådriveraktiviteter.

2018 har vært det første året med ny, felles oppfølgingsmodell for begge fylker. Modellen innebærer øving av 1/4 av kommunene og tilsyn i 1/4 av kommunene. Kommunene som øves gjennomfører en felles temadag forut for øvelsene samt at Fylkesmannen gjennomfører forberedende møter med den enkelte kommune som skal øves. Etter to år gjennomføres tilsyn i de samme kommunene, hvor det bl. a. fokuseres på oppfølging av læringspunkter etter øvelsen. Tilsyn gjennomføres som systemrevisjoner, ofte sammen med helse- og sosialavdelingen. De samme kommunene blir øvet to år etter. Modellen innebærer at Fylkesmannen besøker kommunene hvert annet år, noe som gir oss et godt bilde av status på beredskapsarbeidet i den enkelte kommune.

I tillegg til den strukturerte oppfølgingsmodellen gjennomføres andre veilednings- og pådriveraktiviteter. Eksempler på slike aktiviteter i 2018 er

- Deltakelse og bidrag i kommunale beredskapsråd, beredskapsdager og beredskapsnettverk
- Arrangert flomseminar for kommunene Mandal, Lindesnes og Marnardal
- Fulgt opp evaluering i flere kommuner etter snøfallet i januar-februar innen rammen av KEIV-prosjektet.
- Gjennomført to fagsamlinger med kommunale beredskapskoordinatorer.
- Deltatt i satellittelefonøvelse med Marnardal kommune
- Deltatt på åpning av beredskapshavn i Lillesand kommune. Fylkesmann Stein A. Ytterdahl åpnet havnen.
- Gjennomført møte med nye beredskapskoordinatorer i fem kommuner.
- Støttet Arendal kommune i deres deltakelse i LRS-øvelsen.
- Orientert politisk styringsgruppe for ny kommuneplan i Nye Lindesnes kommune om samfunnssikkerhet og beredskap.
- Deltatt på befarings av ny bro i Songdalen kommune. Den gamle ble tatt av flommen i 2017.
- Bidratt på workshops ifm. ny risiko- og sårbarhetanalyse i Nye Kristiansand kommune.

I tillegg kommer løpende rådgivning basert på henvendelser fra kommunene.

Tilsyn med kommunal beredskapsplikt (fra kapittel 3.1.1.3.1.1 i TB)

Rapportere på

På bakgrunn av bestemmelser i sivilbeskyttelsesloven og forskrift om kommunal beredskapsplikt, skal Fylkesmannen gjennomføre tilsyn med kommunal beredskapsplikt i ¼ av kommunene. Kommuner for tilsyn velges ut på bakgrunn av en vurdering av risiko og vesentlighet.

Det er i 2018 gjennomført tilsyn med kommunene Kristiansand, Lindesnes, Lyngdal, Birkenes, Bykle, Farsund og Lillesand. Tilsynene har vært gjennomført som systemrevisjoner. I alle kommuner unntatt Lindesnes og Lyngdal har de blitt gjennomført som fellestilsyn sammen med helse- og sosialavdelingen.

Tilsyn og veiledning med kommunenes etterlevelse av kommunal beredskapsplikt

Tilsyn og veiledning med kommunenes etterlevelse av kommunal beredskapsplikt.				
Resultatmål	Differanse resultatmål	Resultat	Totalt antall kommuner i embete	Antall gjennomført tilsyn
25.00 %	- 1.67	23.33 %	30.00	7.00

3.1.1.4 Økt kunnskap om sosialtjenesteloven

Det er gitt tilbud om opplæring til alle NAV kontor i regionen.

Fokusområder i 2018 har vært vurdering av lovlig opphold/EØS borgere, aktivitetsplikten, rett til KVP og økonomisk rådgivning.

Fylkesmannen har presentert ny lovgivning, resultater av klagesaksbehandling og tilsynserfaringer på NAV leder møter i begge fylker.

Vi har videreført samarbeid med NAV fylkesledd i begge Agderfylkene, og hvor vi har en modul om sosialtjenesteloven i opplæringen av nyansatte ved NAV lokalkontor.

Alle NAV-kontor i fylket (fra kapittel 3.1.2.1.1.1 i TB)

Rapportere på

Alle NAV-kontor i fylket har fått tilbud om opplæring i sosialtjenesteloven og forskrifter, med særlig vekt på aktivitetsplikt for personer under 30 år og kvalifiseringsprogram.

Det har vært gjennomført fagdag KVP med om lag 100 deltagere fra regionen. De fleste lokalkontor var representert.

Fylkesmannen har sammen med NAV fylkesledd gjennomført grunnopplæring for alle nyansatte ved lokalkontorene i regionen gjennom Ny i NAV programmet.

Fylkesmannen har sammen med NAV fylkesledd gjennomført opplæring i alle tjenesteområder på tema knyttet til lovlig opphold/EØS borgere og aktivitetsplikt.

Opplæringstiltak for NAV

Resultatmål	Differanse resultatmål - resultat	Resultat	Antall NAV-kontor i fylket som har mottatt tilbud om opplæring	Antall NAV-kontor i fylket totalt
100 %	0 %	100 %	30	30

Økt tilgjengelighet til de sosiale tjenestene. (fra kapittel 3.1.2.1.1.2 i TB)**Rapportere på**

Økt tilgjengelighet til de sosiale tjenestene. Opplæringen skal vektlegge kravet om å gjøre individuelle vurderinger i den enkelte saken og at barneperspektivet i de sosiale tjenestene ivaretas.

Vi har registrert enkelt henvendelser fra brukere som opplever at lokale NAV kontor ikke er tilstrekkelig tilgjengelig. Dette dreier seg ofte om personer som har vanskeligheter med å benytte seg av de elektroniske løsningene. Tema knyttet til åpningstider for publikum blir adressert i Fylkesmannens kommunemøter. Tilbakemeldingen fra kommunene er at de er veldig opptatt av å fremstå som tilgjengelige for de som trenger det, og følger opp samarbeidet om NAV-kontorene.

I tilknytning til klagesaksbehandling har vi i konkrete klagesaksavgjørelser begrunnet avgjørelser med hensynet til barns beste / ved å vise til barnekonvensjonen. Det fremgår av oversendelsesbrev som fylkesmannen har utarbeidet at det skal fremgå om søker har barn.

Antall kommuner (fra kapittel 3.1.2.1.2.1 i TB)**Rapportere på**

Fylkesmannen har fulgt opp kommuner der det gjennom tilsyn, klagesaksbehandling og annen veiledning er avdekket særlig utfordringer.

Vi ser i våre klagesaker at enkelte kommuner i sin saksbehandling i stor grad baserer seg på vedtatte veiledende satser uten at de individuelle vurderingene blir synliggjort i begrunnelser og i faktisk utmåling av økonomisk sosialhjelp.

Vi har i 2018 gjennomført tilsyn ved 4 NAV kontor. Tema for tilsynene var kommunens praktisering av lovkravet om individuelle vurderinger ved utmåling av økonomisk sosialhjelp. Bakgrunnen for valg av tema og kommuner var erfaringer gjort i vår klagesaks-behandling.

Antall deltagere i KVP er etter vår vurdering fortsatt lavt, særlig i Aust-Agder. Det har tidligere vært foretatt kartlegginger som viser at kommunene budsjetterer og legger til rette for et større antall deltagere enn det de faktisk har. Vi har i 2018 sammen med NAV Fylkesledd gjennomført møter i 3 av 4 tjenesteområder hvor lave deltagertall i KVP har vært adressert. Vi har også gitt veiledning i forhold til et NAV kontor som bad om særskilt oppfølging.

Utviklingen i KVP er også tatt opp i Fylkesmannens kommunebilder og kommunemøter med kommunens politiske og administrative ledelse.

I 2019 planlegger vi å gjennomføre systemrevisjoner ved tre NAV kontor hvor en særlig ønsker å undersøke om aktuelle kandidater får informasjon om og tilbud om kvalifiseringsprogram.

3.1.1.5 Økt tilgjengelighet og kapasitet, samt styrket kvalitet i helse- og omsorgssektoren i kommunene**Tilgjengelighet og kapasitet i helse- og omsorgssektoren**

Vi baserer vår vurdering av tilgjengelighet og kapasitet på vår kommunekunnskap, tilsynsarbeid og rapporterte tall for 2017. Det foreligger ikke ennå tall for 2018. Målet om årsverksvekst er nådd i Agderfylkene, men vi stiller spørsmål ved kvaliteten på rapporterte data. Vi mener det er nødvendig med økt fokus på tverrfaglig orientert praksis som rommer klinisk helse- og omsorgskompetanse, men også miljø- og pedagogisk kompetent personell som kan håndtere både omsorg, rehabilitering og integrering med andre tjenester. Dette kan for eksempel være næringsliv, NAV, leverandører av velferdsteknologi, frivillige organisasjoner og kulturinstitusjoner.

Fylkesmannens rolle overfor Husbanken oppleves fortsatt som svært viktig. Fylkesmannen har de senere årene vært betenkt over planlegging og bygging av (for) store enheter av samlokaliserte boliger og bofellesskap, særlig for utviklingshemmede. Også pårørende grupper har ønsket seg større enheter. Argumentet for dette har ofte vært basert på en tanke om et godt fellesskap for den det gjelder. Fylkesmannens erfaring, bl.a. med gjennomgang av vedtak og meldinger om tvang, er at jo flere brukere samlet, jo større blir utfordringene for vellykkede fellesskapsløsninger. Men etter at en slik utvikling ble kommentert i NOU 2016:17, På lik linje, synes det enklere å få gjennomslag for mindre enheter:

Utvalget anbefaler at det settes et tak på antallet samlokaliserte boliger for å kunne få lån og tilskudd fra Husbanken. Dette taket bør gjelde når kommunene bygger boliger som er beregnet på utviklingshemmede og som kommunene planlegger å eie eller drifte, enten det er omsorgsboliger eller utleieleiligheter. Utvalget anbefaler et tak på seks samlokaliserte enheter.

Etter dette har det også vært enklere å veilede både kommuner og foreldregrupper i spørsmålet om størrelse på slike prosjekter.

I Aust- og Vest-Agder har det vært få søknader om tilskudd til sykehjem. Unntaket er Kristiansand kommune som har fått tilskudd til 12

sykehjemsplasser, men dette er snakk om rehabilitering og gir ingen netto tilvekst av plasser.

Når det gjelder omsorgsboliger har pågangen vært noe større. Det er i alt innvilget tilskudd til 48 omsorgsboliger i 2018 i begge Agderfylkene til sammen. Dette er likevel en halvering fra 2017 (104).

Fylkesmannen har også anbefalt Husbanken å gi tilskudd til to dagaktivitetstilbud og to sykesignalanlegg.

Kvalitet og innovasjon

Helsedirektoratet utarbeidet en questback i 2017 som fylkesmennene kunne bruke for økt informasjon bla om planlegging innen sektoren. ca 85% av kommunene i våre fylke oppgav da å ha en oppdatert og aktiv helse- og omsorgsplan. Vi har ingen indikasjoner på at denne andelen har endret seg. Etter vår vurdering er det oppnådd relativt mer på områdene kompetanse og kvalitet enn kapasitet. I Agder er vi spesielt fornøyd med systematisk arbeid innenfor kompetanseheving og rekruttering som har skjedd innenfor ABC - opplæring, Menn i helse og det interkommunale velferdsteknologiprojektet. I prosjektet «Menn i helse» har KS, NAV og Fylkeskommunen i begge fylkene vært helt sentrale og første kullet ble avsluttet våren 2018 med landets beste resultater. To nye kull er satt i gang høsten 2018, ett i hvert fylke. Vi har gitt 50% tilskudd til 2 prosjektledere. Etter en noe treg start opplever vi nå stor entusiasme og stadig flere kommuner som ønsker å delta i prosjektet. Det har vært viktig at læreplassene i prosjekt «Menn i helse» ikke skal fortrenge læreplassene til de unge. Et tilbakevendende problem har vært tilgangen på læreplasser. Enkelte år har fylkeskommunene måttet opprette Vg3 klasser til dem som ikke fikk læreplass. Vi tror at bedre økonomisk kompensasjon vil øke antallet plasser, samt et tett og konstruktivt samarbeid mellom Fagopplæringskontoret i fylkeskommunen og kommunens omsorgstjeneste. Vi har tatt initiativ til at fylkeskommunens kompetansesenter har orientert i ett helsenettverk (Østre Agder) om tilbudene fylkeskommunen har mht. ordinære helsefagarbeideropplæring, samt særlige utdanningsløp og fagskoletilbud. Fylkestinget i Aust-Agder vedtok en mer desentralisert utdanningsstruktur for videregående opplæring for skoleåret 2019/2020. Universitetet i Agder gav tilbud om desentralisert sykepleieutdanning i Aust-Agder i 2018, men ulike grunner gjorde at dette ikke ble iverksatt. 2 regioner i Vest-Agder samarbeider om desentralisert helsesøsterutdanning, med invitasjon til andre å benytte restplasser. Tilbudet har vært svært populært og vil avhjelpe mangelen på kvalifiserte helsesøstre innen helsestasjon- og skolehelsetjenesten. Initiativtakerne planlegger nytt kull i 2019. Fylkesmannen bidrar med et mindre tilskuddsbeløp.

Velferdsteknologi

Samtlige kommuner (30) i våre fylker er med i regional koordineringsgruppe (RKG), forankret på ordfører- og rådmannsnivå i KS og i fylkeskommunen, og velferdsteknologi er et av satsingsområdene i Regionplan Agder 2020. Temaet er også synliggjort i arbeidet med Regionplan Agder 2030. Kristiansand kommune har etablert responssenter der de fleste kommunene i Agder er kunder, samt flere andre i resten av landet. Etter noen innkjøringsutfordringer fungerer dette reponsentret nå godt. Fylkesmannen har bidratt både gjennom innovasjonsmidler og prosjektskjønn til videreutvikling av "Agderprosjektet". Agder er som eneste region i landet med som søker på EU prosjektet KEYstone sammen med bla SINTEF og NTNU. Vi er aktive inn i medisinsk avstandsoppfølging, TELMA og EIEJ. Årsaken til at velferdsteknologi er bli en suksesshistorie i Agder mener vi er den tette oppfølgingen fra samtlige regioner i fylkene på ledernivå, et svært velfungerende og effektivt sekretariat og en prosess som har medført at alle kommunene nå drar sammen mot et felles mål. Flere kommuner av ulik størrelse er hovedansvarlige med de øvrige kommunene som medspillere. For eksempel er det Farsund kommune (10 000 innb.) som står som prosjektansvarlig for KEYstone søknaden. Agder fremmer en søknad på Nasjonalt velferdsteknologiprogram, og vi supplerer med tilskudd både fra fylkesmannens prosjektskjønn og innovasjonstilskuddet.

Fylkesmannen er med i programkomiteen for konferansen "Sammen om velferdsteknologi i Agder" som arrangeres hvert år i mars. Den samlet ca. 250 deltakere i 2018.

Ufrivillig deltid

Agder fylkene skiller seg ut med flere mindre stillingsbrøker enn landsgjennomsnittet. Det er gjennomgående en positiv utvikling i hele landet på dette området, men forskjellene blir ikke mindre. Fylkesmannen forsøker å støtte innovative grep og prosjekter som har fokus på heltid og bedre ansettelsesvilkår samt arbeidsorganisering som støtter fulltid. Flere kommuner på Agder har gjennomført kartlegginger av hvorfor ansatte jobber deltid, og Arendal og Grimstad har et felles prosjekt for å endre deltidsstillinger til heltid. Det har vært prøvd ut ulike turnusordninger som skaper større fleksibilitet, blant annet pågår et turnusprosjekt i Kristiansand kommune. Dette er et viktig arbeid for å sikre rekruttering i en sektor som framover vil ha store behov for tilflyt av kvalifisert personell. Arendal kommune har startet en vikarpool med fast ansatte for å sikre bedre kvalitet også ved fravær.

Demensplan 2015 -2020

Fylkesmannen deltar aktivt i interkommunalt demensnettverket som arrangeres to ganger årlig i begge fylkene.

I år har Fylkesmannen arrangert to like fagdager (henholdsvis i Aust, og Vest-Agder) for å presentere de nye faglige retningslinjer i demens. Målgruppa var hovedsakelige ledere og leger, og det var til sammen over 200 personer som deltok, og fikk gode tilbakemeldinger. Demenskontaktene i begge fylkene er opptatt av hvordan man skal finne fram i de nye retningslinjene. Det er stor begeistring for retningslinjene som brukes som grunnlag for å skrive avviksmeldinger, som hjelp i å finne og utføre gode tillitsskapende tiltak ifm med kap.4A vedtak, utførelse av disse, og for å argumentere for bedre tjenester overfor politikerne.

Antall dagaktivitetsplasser

I likhet med de andre fylkene er vi noe skeptisk til de tallene vi har mottatt fra Helsedirektoratet. Eksempelvis har Risør (ikke registrert plasser i oversikten) 10 plasser pluss oppsøkende virksomhet. Det vil si at 10 kommuner i Aust-Agder og 14 kommuner i Vest-Agder har plasser.

Det er flere kommuner som har funnet løsninger som ikke helt kan defineres som dagaktivitetstilbud, men som likevel synes å fungere. Eksempelvis tilbringer en person med demens hele, eller deler av dagen på skjermede demensavdelinger. Flere har startet opp med at en person reiser hjem til pasienter med demens og aktiviserer dem der, eller tar dem med på en aktivitet.

Den store utfordringen med dagaktivitetstilbud er ofte individuell tilpasning, og sistnevnte organisering gir en mulighet til å variere i mye større grad.

Setesdalkommunene og Sirdal kommune er raske til å tilby sykehjemsplass når personer i deres kommuner utvikler demens.

Det er en gradvis økning i dagaktivitetstilbud til hjemmeboende personer med demens i begge fylkene, med totalt 167 plasser i AA og 223 i VA.

Fylkesmannen vil fremheve et tilbud som er under utvikling i Grimstad, som bygger på de Danske voksenskoler. Ideen her er å gi et tilbud over lengere tid der kognitiv funksjon trenes gjennom diverse aktivitet som spill, lek, lesing og diskusjon. Selve plasseringen er tenkt frikoblet fra institusjoner, og dermed på mer nøytral grunn.

Fylkesmannen ser frem til at dagaktivitetstilbud blir en lovpålagt tjeneste, slik at de kommunene som ennå ikke har opprettet tilbud, eller alliert seg med andre kommuner vil få plikt til å etablere tilbud.

Pasientsikkerhetsprogrammet

USHT i begge Agderfylkene har tatt et stort ansvar i 2018 for å sette pasientsikkerhet på dagsordenen. Fylkesmannen finansierte i 2018 et samarbeidsprosjekt mellom SSHF og samtlige kommuner i Agder "Samarbeid om kvalitet og forbedring". Prosjekteiere er USHT'ene i begge fylker. Her vil læringsnettverk brukes som metodisk tilnærming. Fylkeslegen og en repr. fra avdelingen har deltatt i hhv styringsråd og workshop på vegne av fylkesmennene i forbindelse med utarbeiding av ny nasjonal handlingsplan for pasientsikkerhet. Vi har konkrete planer om at pasientsikkerhet koples til "Gode pasientforløp" og blir en viktig del av kvalitetsutviklingen innen "Leve hele livet".

Utviklingssentrene

Fylkesmannen deltar i fag- og samarbeidsråd for begge USHT'ene. Utviklingssentrene har større fokus nå på spredning av kompetanse på tvers av kommunegrensene i begge fylkene. Det er nye ledere i begge USHT'ene, og disse har videreført og forsterket samarbeidet over fylkesgrensa, slik at mange av aktivitetene arrangeres i fellessamlinger. "Agderprosjektet" samarbeider tett med USHT i begge fylker med implementering av velferdsteknologi, som krever ny kompetanse i alle ledd. Velferdsteknologiens ABC er gjennomført med oppstartkonferanser med over 200 deltakere i begge fylker. I større grad enn tidligere er det nå USHT'ene som står ansvarlig for alle ABC-tiltakene, Fylkesmannen bidrar med tilskudd til aktivitetene. USHT Vest-Agder er i ferd med å utvikle basiskompetansepakker innenfor ulike deler av helse- og omsorgstjenesten. Målet er å tilby disse til samtlige kommuner. Senteret har særlig fokus på ernæring, medikamenthåndtering og fallforebygging.

Inn på tunet

Etablering av inn på tunet plasser for personer med demens har vært et ønske fra Fylkesmannen i flere år, men vi oppfatter fortsatt at mange tenker på dette som «luksus» og dyrere enn vanlig dagaktivitetsplasser. Sammenheng mellom de nye Nasjonale retningslinjer for demens, som er tydelig i betydning av individuelle tilpasninger, og kommunal plikt til etablering av plasser i 2020, gjør at flere og flere kommuner vurderer inn på tunet mer seriøst enn det de har gjort tidligere. Helse- og sosialavdelingen har et utmerket samarbeid med Landbruksavdelingen, og har i 2018 vært med på å promotere inn på tunet i samlinger som har vært arrangert i Kvinesdal og Setesdalregionen. Flere slike dager er under planlegging i 2019 og også konferanse under Arendalsuka. .

Universitet i Agder har i 2018 tatt initiativ til å etablere et nettverk for forskning- og utviklingsarbeid om samspill mellom dyr og mennesker og «grønne» velferdstjenester. I dette forum er det naturlig å tenke sammenkobling mellom flere grupper: barn - og unge, kreftpasienter, personer med demens og rus og psykisk helseutfordringer. Dette er et viktig område og inkludere i arbeidet med «Leve hele livet»

Leve hele livet

Fylkesmannen etablerte tidlig høsten 2018 et regionalt støtteapparat, bestående av to rep. fra Fylkesmannen, leder av de to USHT'ene, repr. fra KS og en brukerrepresentant. Høsten gikk med til et betydelig informasjonsarbeid i helsenettverk, gjennomføringskonferanse, 2 dagers "Leve hele livet" konferanse, fellessamling for fylkeskommunale elderåd, innspill til Regionplan Agder 2030, informasjon i OSS mv.

Minst 70 % av kommunene (fra kapittel 3.1.3.1.1.1 i TB)

Rapportere på

Minst 70 % av kommunene har politisk vedtatt planer for å møte fremtidens utfordringer på helse- og omsorgsfeltet, bl.a. kompetanse- og rekrutteringsplaner.

Resultatet er framkommet dels ved utsendt Questback, dels ved telefonintervju ved manglende svar. Questbacken skilte ikke mellom helse- og omsorgsplaner og kompetanse- og rekrutteringsplaner så vi kjenner ikke til hvor mange kommuner som har en aktiv kompetanse- og rekrutteringsplan. Vårt inntrykk er at de fleste kommunene har en vedtatt og aktiv helse- og omsorgsplan, enten som delplan til kommuneplan eller som egen sektorplan.

Andel av kommunene som har lagt planer for å møte fremtidens utfordringer

Resultatmål	Differanse	Resultat
70	15	85

Vi fikk resultatene av direktoratets questback høsten 2017, men kompletterte denne i januar 2018 ved telefonintervju ved manglende besvarelse. Resultatene som framkommer av tabellen er derfor basert på informasjon i 2017/2018.

Flere kommuner enn i (fra kapittel 3.1.3.1.1.2 i TB)**Rapportere på**

Flere kommuner enn i 2017 gir dagaktivitetstilbud til hjemmeboende personer med demens .

Det er en gradvis økning i dagaktivitetstilbud til hjemmeboende personer med demens i begge fylkene, med totalt 167 plasser i AA og 223 i VA.

Antall kommuner som gir dagaktivitetstilbud til hjemmeboende personer med demens

Resultat	Antall kommuner som gir dagaktivitetstilbud i 2017	Antall kommuner som gir dagaktivitetstilbud i 2018
3	23	26

Flere plasser med dagaktivitet (fra kapittel 3.1.3.1.1.3 i TB)**Rapportere på**

Flere plasser med dagaktivitetstilbud for personer med demens sammenliknet med 2017.

2016: 521

2018: 541

Personell i helse- og (fra kapittel 3.1.3.1.1.4 i TB)**Rapportere på**

Personell i helse- og omsorgstjenesten har fått økt grunn- og videreutdanningsnivå sammenliknet med 2017.

Tallene kommer fram i statistikkpakker tilsendt fra Helsedirektoratet. 2018 tallene foreligger ikke ennå.

Vest-Agder:

Andel fagutdannede på vgs nivå er uforandret på 81% fra 2016 til 2017.

Andel fagutdanning høyskole/universitet er uforandret på 36% fra 2016 til 2017.

Aust-Agder:

Andel fagutdanning på vgs nivå er redusert med 1% fra 79% i 2016 til 78% fra 2016 - 2017.

Andel fagutdannede fra høyskole/universitet er økt fra 34% i 2016 til 35% i 2017.

Her er små eller ingen variasjon. Som direktoratet kjenner til, ligger agderfylkene høyere enn landssnittet på andel faglærte i omsorgstjenestene.

I Vest-Agder økte antall årsverk med helsefaglig utdanning med 7,7% fra 2015 - 2017. Tilsvarende tall for Aust-Agder er en økning på 7,9%.

Generelt er kommunene svært opptatt av å få "rett person på rett plass", og økende krav til høyt kvalifiserte medarbeidere gjør at bla søknader om kompetansetilskudd er økende. Vi jobber for at de ulike deltjenestene innen omsorgstjenestene blir delaktig i og prioritert når det gjelder kompetanse. Ved ulik organisering kan det by på utfordringer å få fram det reelle behovet for kompetanseheving i alle deler av helse- og omsorgstjenesten. Vi ønsker at kompetanseheving foregår i alle ledd, og er derfor opptatt av hele kjeden, fra målet om kvalifisering av ufaglærte til helsefagarbeider og sykepleiere til mastergradsutdanning. Dette gjenspeiler våre tilskudd til kompetanseheving. Det er fremdeles en utfordring å få til en enda bedre kopling mellom tilbyder og bestiller. Dette gjelder både offentlige tilbydere av kompetanseheving og private tilbydere, for eksempel AOF Haugaland, som er blitt en markert aktør i Agder. Manglende samarbeid over kommunegrensene og for lite oversikt over kompetansebehov, bla framtidig erstatningsbehov, er en utfordring.

Økt ressursinnsats (fra kapittel 3.1.3.1.1.5 i TB)**Rapportere på**

Økt ressursinnsats i kommunalt psykisk helse- og rusarbeid sammenlignet med 2017, jf. vekst i kommunerammen på 300 mill. kroner til styrket innsats på rusfeltet i 2018.

I følge IS 24/8 (2018) rapporterer kommunene i Agder om en samlet økning i årsverksinnsatsen på om lag 6% fra 2017 - 2018. Den samlede økning i perioden 2015 - 2018 er på om lag 19%.

Fire kommuner rapporterer om en nedgang i årsverksinnsatsen fra 2017 - 2018.

Utviklingen på området blir alltid kommentert i våre kommunebilder. Disse blir utarbeidet i forbindelse med kommunemøtene som embetets ledelse gjennomfører med alle kommuner i regionen. Tilbakemelding fra kommunens ledelse i disse møtene er at det fortsatt er noen mangler i rapporteringen fra enkelte kommuner. Dette gjør at tallene må brukes med en viss varsomhet. Embetet ønsker fortsatt å bli involvert i innhenting av data knyttet til IS 24/8 da vi mener at dette kan være med å ytterligere sikre kvaliteten på de data som innhentes.

Økt andel av pasienter (fra kapittel 3.1.3.1.2.1 i TB)**Rapportere på**

Økt andel pasienter med behov for habilitering og rehabilitering mottar tjenester i kommunene sammenliknet med 2016 (tekst endre noe i forbindelse med første felles supplerende tildelingsbrev for 2018).

(Resultatmålet slettes fordi det i dag ikke finnes gode tall på dette. Det er mulig å finne tall på antall mottakere av hab/rehab i IPLOS, men det kan Helsedir ta ut selv. Det finnes flere andre resultatmål på hab/rehab i tillegg til egen rapportering under kap. 7)

Flere kvalifiserte årsverk (fra kapittel 3.1.3.1.2.2 i TB)**Rapportere på**

Flere kvalifiserte årsverk enn i 2016 arbeider innen habilitering og rehabilitering i kommunene.

Det har ikke lyktes oss å finne antall årsverk som arbeider med habilitering/rehabilitering i kommunene. Habilitering omfatter bla tjenester til mennesker med utviklingshemming, og her er flere yrkesgrupper representert. I statistikkpakka fra Helsedirektoratet i forbindelse med kompetanse- og innovasjonstilskuddet framkommer bare antall årsverk for ergoterapeuter.

Vi får fram dette bildet for Aust- og Vest-Agder i 2017:

Fysioterapeuter:

Aust-Agder:

Andel årsverk pr. 10 000 innbyggere 9,1 - landet utenom Oslo: 9,5

Egoterapeuter: 2016: 23 årsverk - 2017: 24 årsverk

Vest-Agder:

Andel årsverk pr. 10 000 innbyggere 8,9 - landet utenom Oslo: 9,5

Ergoterapeuter: 2016: 60 årsverk - 2017: 66 årsverk

I habilitering og rehabilitering er man avhengig av tverrfaglig innsats med kvalifisert personell i mange sektorer, avhengig av problemenes omfang: økonomi, rus, psykisk helse, utviklingshemming, somatisk rehabilitering, behov for logopedier mv. Vi mener at det faktisk ikke er mulig å besvare spørsmålet, men viser til neste rapporteringspunkt om den generelle innsatsen i kommunene.

Flere kvalifiserte årsverk arbeider innen habilitering og rehabilitering i kommunene

Resultat	Antall kvalifiserte årsverk i 2016	Antall kvalifiserte årsverk i 2017
0	0	0

Vi har ikke funnet tall som kan settes inn i tabellen. I forbindelse med Opptappingsplanen for habilitering/rehabilitering ønsker vi at Helsedirektoratet etterspør årsverksutvikling i kommune innen dette feltet for bedre å kunne vurdere planens måloppnåelse.

Minst ett innsatsområde (fra kapittel 3.1.3.1.2.3 i TB)**Rapportere på**

Minst 75 % av kommunene rapporterer forbedring på innsatsområder/tiltak i opptappingsplanen 2017-2019 sammenlignet med 2017.

Til sammen 16 (av 30) kommuner fikk tildelt tilskudd til 17 ulike prosjekter. Flere har kommet i gang med konkrete prosjekter etter å ha fått midler til å lage planer i 2017. I 2018 har 6 prosjekt (hvorav et fra to kommuner som skal slå seg sammen) fått tilskudd til planarbeid. 2 kommuner har prosjekter som gjelder barn og unge, 3 kommuner har prosjekter som går på hverdagsmestring og 7 prosjekter omhandler "styrking av habilitering og rehabilitering." Fylkesmannen har arrangert en to dagers samling for prosjektkommunene med erfaringsoverføring og faglig påfyll. Vi starter 2019 med en fagdag om KE og IP, og skal ha en fagsamling i juni 2019 for å følge opp prosjektene og drøfte overgang til ordinær drift. Vi gjennomførte to systemrevisjoner om rehabiliteringstjenester til voksne med store og sammensatte behov, hhv med Kristiansand og Risør kommune i 2018. Kristiansand kommune søkte og fikk tilskudd til å organisere sine tjenester bedre for å kunne rette lovbrudd som vi fant. Vi har orientert om Opptappingsplanen på fagutvalg for somatisk rehabilitering (SSHF og kommunene) og hatt innlegg i parallellsesjon på den nasjonale rehabiliteringskonferansen i Kristiansand i 2018. Vår vurdering er at rehabilitering/habilitering er satt høyere på dagsorden i de fleste kommunene ved Opptappingsplanen selv om vi ikke har tall på at 75% av kommunene rapporterer forbedring på området. Flere strever med hvordan tjenestene skal organiseres og ikke minst hvor koordinerende enhet skal forankres for å sikre en tverrsektoriell tilnærming. Størst er kanskje utfordringen på systemnivå for å sikre forankring av og en offensiv tilnærming til en "annen måte å jobbe på" enn den tradisjonelle diagnose- og tjeneste (les: sektor-) baserte tilnærmingen. Dette tar vi med oss inn i 2019.

3.1.1.6 Forbedret, forsterket, tverrsektoriell og samordnet innsats på psykisk helse, rus- og voldsfeltet

Det er etablert et nytt FACT team i regionen i løpet av 2018. De tre FACT teamene i regionen dekker nå 15 av 30 kommuner og 76% av innbyggerne i regionen.

Vår forvaltning av tilskudd til "Tilbud til voksne med langvarige og sammensatte behov for tjenester og barn og unge med sammensatte hjelpebehov" ble i 2018 all hovedsak tildelt FACT Teamene.

Vi har i regionen et godt samarbeid med KoRUS sør og RVTS på gjennomføring av ulike kurs og konferanser.

I 2018 er følgende større aktiviteter gjennomført (samarbeidspartner):

- Grunnkurs Motiverende Intervju (KoRUS)
- Fag og erfaringskonferanse (NAV/kommunene på Agder/Frivillige org.)
- Introduksjonskurs kognitiv atferdsterapi (KoRUS)
- Kurs i rusmiddelavhengighet og somatisk helse (KoRUS)
- Fagdag om selvmordsforebygging (RVTS)
- Riktig bruk av tvang i rusfeltet (KoRUS)
- Fagdag rus og psykisk helse (LMT Setesdal)
- Frokostseminar om psykisk helse i skolen (Arendalsuka)
- Boligsosial konferanse (Husbanken)

90 % av kommunene har kartlagt (fra kapittel 3.1.3.2.1.1 i TB)**Rapportere på**

90% av målgruppen er kartlagt for å belyse rusmiddelsituasjonen fylkets kommuner gjennom BrukerPlan eller annet kartleggingsverktøy.

9 kommuner har gjennomført Brukerplankartlegging i løpet av de siste to år. Da det i hovedsak er de større kommunene i regionen som har gjennomført kartleggingen omfatter kartleggingen kommuner som til sammen har 65% av innbyggerne i regionen. Vi vil i 2019 sammen med KoRus Sør gå i dialog med de kommuner som ikke har gjennomført Brukerplan kartlegging de senere årene.

IS 24/8 rapporteringen viser at 43% av kommunene rapporterer at de har gjennomført en kartlegging av rusmiddelsituasjonen de siste to år. Dette er en nedgang fra 2017. Noe av nedgangen skyldes nok at siste gjennomførte ungdomsundersøkelse for hele regionen ble gjennomført i 2016. Ny Ungdomsundersøkelse er planlagt gjennomført i alle kommuner i regionen i 2019.

IS 24/8 rapporten gir oss ikke data på kommunenivå på dette området. Dette gjør det utfordrende å identifisere de kommuner som vi bør ha et særlig fokus på i forbindelse med oversiktsarbeidet. Vi ønsker derfor at vi kan få tilgang til alle data som innhentes i IS 24/8 rapporteringen for kommunen i vår region og ber om at direktoratet går i dialog med Sintef om dette.

Brukermedvirkning i tjenesteutvikling innen rus- og psykisk helse

Resultatmål	Resultat	Andel av kommunene
70 %	- 5 %	65 %

Minst 70 % av kommunene (fra kapittel 3.1.3.2.1.2 i TB)**Rapportere på**

Minst 70 % av kommunene sikrer brukermedvirkning i tjenesteutvikling innen rus- og psykisk helsefeltet.

Tall fra IS 24/8 viser at av de kommunene som har svart i Agder(28) rapporterer 65% at de sikrer brukermedvirkning i tjenesteutviklingen på rus- og psykisk helsefeltet 2018. Dette er en reduksjon fra 2017 som vi ikke har noen god forklaring på.

IS 24/8 rapporten gir oss ikke data på kommunenivå på dette området. Dette gjør det utfordrende å identifisere de kommuner som rapporterer annerledes på dette området i 2018. Vi ønsker derfor at vi kan få tilgang til alle data som innhentes i IS 24/8 rapporteringen for kommunen i vår region. dette vil lette vårt arbeide i dialog med kommunenes ledelse om utviklingen på området. Vi ber derfor om at direktoratet går i dialog med Sintef om dette.

Kartlagt rusmiddelsituasjonen

Resultatmål	Resultat	Andel av kommunene
90 %	- 47 %	43 %

Et større antall personer med rus (fra kapittel 3.1.3.2.1.3 i TB)**Rapportere på**

Et større antall personer med rus- og/eller psykisk helseutfordringer har tilfredsstillende botilbud enn i 2017.

Kommunene i Agder rapporterer at det ikke er vesentlige endringer i boligsituasjonen for personer i målgruppene for kommunalt rusarbeid eller psykisk helsearbeid. Kommunene i Agder scorer noe bedre enn landsgjennomsnittet på vurdering av om det gis et godt bo oppfølgingstilbud til målgruppene. Kommunene scorer også bedre enn landsgjennomsnittet på at Husbankens ordninger bidrar til at flere i målgruppene sikres enn bedre bosituasjon. Også på dette området ville det vært en fordel for oss å hatt data på kommunenivå fra IS 24/8 rapporteringen. Vi har ikke tilgang til datagrunnlag for å kunne svare presist på dette spørsmålet.

Sektorovergripende system for identifisering av personer

Resultatmål	Resultat	Andel av kommunene
70 %	- 3 %	67 %

Bedre kvalitet i tilbudet til personer (fra kapittel 3.1.3.2.1.4 i TB)**Rapportere på**

Bedre kvalitet i tilbudet til personer med psykisk helse- og/eller rusproblemer gjennom kunnskapsbaserte metoder herunder etablering av flere aktivt oppsøkende behandlings- og oppfølgingsteam etter modell av ACT/FACT-team, Individuell jobbstøtte/ Jobbmestrende oppfølging og Rask psykisk helsehjelp enn i 2017.

Det er etablert et nytt FACT team i regionen i 2018.

FACT teamene dekker nå 50% av kommunene og 76% av befolkningen i Agder. Tilskuddsordningen for langvarige og sammensatte behov brukes i sin helhet til delfinansiering av FACT teamene i regionen.

Flere kommuner har iverksatt ulike lavterskel/rask psykisk helsehjelp tiltak i regionen.

Fylkeskommunen har hatt et stort fokus på "drop out" problematikk i de videregående skolene. Et av tiltakene for å motvirke "drop out" har vært å etablere stillinger som psykisk helsearbeidere ved flere av de videregående skolene i fylket.

Flere NAV kontor har etablert tilbud og arbeider etter modeller hvor Individuell jobbstøtte og jobbmestrende oppfølging inngår.

Flere kommuner har etablert (fra kapittel 3.1.3.2.1.5 i TB)

Rapportere på

80% av kommunene omfattes av tilskuddsordningen til kommunalt rusarbeid.

83% av kommunene i Agder omfattes av tilskuddsordningen kommunalt rusarbeid.

Flere kommuner har rekruttert psykolog (fra kapittel 3.1.3.2.1.6 i TB)**Rapportere på**

Flere kommuner har rekruttert psykolog og flere benytter denne kompetansen i rusarbeid enn i 2017.

19 av 30 kommuner har søkt tilskudd til psykolog i 2018. I 2017 hadde 16 kommuner rekruttert psykolog.

Det er en økning på 8 nye stillinger fra 2017 til 2018. 4 nye stillinger i Aust-Agder og 4 i Vest-Agder.

Vi erfarer at de mindre kommunene opplever vanskeligheter med å få rekruttert psykologer. Flere av de mindre kommunene planlegger å kjøpe psykologtjenester eksternt for å ivareta varslet lovkrav fra 2020.

Rekruttering og status på området er tema i kommunemøtene for de aktuelle kommunene. I 2019 vil vi videreføre dialogen med disse kommunene for å se på mulige løsninger for å gjøre psykologstillinger i mindre kommuner mer attraktive. Alle kommunene er klar over lovkravet som blir gjeldende fra 2020.

70 % av kommunene har etablert tidlig intervensjonstiltak (fra kapittel 3.1.3.2.1.7 i TB)**Rapportere på**

70 % av kommunene har etablert tidlig intervensjonstiltak ved rusrelatert problematikk.

67% av kommunene rapporterer at de har etablert systemer på tvers av tjenestene for identifisering av personer med behov for tidlig intervensjon ved rusrelatert problematikk.

Alle kommunene kjenner til opptrappingsplanen (fra kapittel 3.1.3.2.2.1 i TB)**Rapportere på**

Alle kommunene kjenner til opptrappingsplanen mot vold og overgrep og nye lovbestemmelser i helselovgivningen som berører arbeidet.

Innenfor helse- og omsorgssektoren anslår vi at 70% av kommunene i Agder (2017 tall) kjenner til opptrappingsplanen mot vold og overgrep. Lovendringene er godt kjent. Vi savner en tydeligere og mer konkret opptrappingsplan på et så stort og viktig område menneskerettslig sett. Det handler om kompetanse ikke bare til å avdekke, men forebygge og ikke minst sikre de utsatte for trygghet for at dette blir fulgt opp - til beste for den det gjelder. Vi har dialog med blant annet RVTS om bidrar, men det er mange felt og tjenester som det bør rettes et betydelig sterkere fokus på, også fra sentralt hold.

Flere kommuner har utarbeidet (fra kapittel 3.1.3.2.2.2 i TB)**Rapportere på**

Flere kommuner har utarbeidet kommunale eller interkommunale handlingsplaner mot vold i nære relasjoner enn i 2017.

16 av 30 kommuner i Agder har handlingsplan mot vold i nære relasjoner. Dette er flere enn i 2017.

3.1.1.7 Styrket folkehelsearbeid

Vi opplever at folkehelse og levekår har fått økt oppmerksomhet og fokus på både politisk og administrativt nivå i kommuner og fylkeskommuner, og at den kommunale forankringen har blitt sterkere. Vi har et tett samarbeid med fylkeskommunen, ikke minst gjennom Program for folkehelse.

Vi har i 2018 prioritert medvirkning i planprosesser, veiledning og samlinger for kommunene for økt fokus på betydningen av det langsiktige og overordnede folkehelsearbeidet. Vi gir innspill i planer som Fylkesmannen mottar, erstatningsareal for barn og unge er en svært vanlig

problemstilling. Det samme er hensyn til (trafikk)støy ved utbygging av boligområder, friareal og areal for rekreasjonsformål.

Nasjonalt handlingsplan for kosthold er formidlet til alle kommuner (barnehage- og skoleiere), og barn og unges psykiske helse ref Mestre hele livet er sterkt fremhevet. Her har UngData 2016 vist klare tall som tilsier slik prioritering, og vi er spent på den nye UngData-undersøkelsen i 2019.

Leve hele livet er en viktig reform der vi la et godt grunnlag i 2018 for det videre arbeidet i 2019, med samlinger for alle kommunene og etablering av både arbeidsgrupper og styringsgruppe.

100 % . (fra kapittel 3.1.3.3.1.1 i TB)

Rapportere på
100 %

Vi har i 2018 ikke hatt en systematisk kartlegging av andelen kommuner som har etablert et systematisk og langsiktig folkehelsearbeid.

Vi har prioritert å være gode på veiledning av kommunene og gitt høringsinnspill til samtlige kommuneplaner. Vi har i disse spesielt utfordret kommunene på sosial ulikhet, boligsosiale hensyn, gode oppvekstmiljø, gode bomiljø mm.

Fra 2017 rapporten hitsettes:

"I alt har 95 % utarbeidet et oversiktsbildet og av disse har 81% dette innarbeidet i planstrategi, 77% inn i kommuneplanens samfunnsdel og 54 % i arealdelen. 45 % har folkehelse innarbeidet i egen kommunedelplan.

68 % har fastsatt mål og strategi for sitt folkehelsearbeid. Vi ser fortsatt at ikke alle kommuner har forankret arbeidet godt nok i politisk og administrativ ledelse, men mange kommuner er på god vei og hele 81 % av de som har besvart har etablert et tverrfaglig utvalg. Det er noe varierende hvorvidt rådmann deltar i disse, 3 av kommunene nevner dette eksplisitt.

Vi opplever at mange av kommunene har mange gode tiltak for å møte sine utfordringer, samtlige kommuner svarer at de har dette, mens kun 50% har et system for evaluering.

Vi vurderer situasjonen for det systematiske folkehelsearbeidet som bra."

Vi opplever at det i økende grad blir satt inn folkehelse mål i de kommunale planene og at det jobbes systematisk innenfor deler av folkehelsefeltet, spesielt gjennom deltakelse i «Program for folkehelsearbeid». Noen av kommunene i Agder har enda ikke utarbeidet en folkehelseoversikt og drøfting av utfordringsbildet inn i planstrategiarbeidet sitt, og derfor heller ikke den «røde tråden» videre inn i de kommunale planene. Vi ønsker at dette må følges opp videre når nye planstrategier skal utarbeides etter neste kommunevalg, og vil gi oss en mulighet til å få en bedre oversikt i neste planrulleringsrunde.

Systematisk og langsiktig folkehelsearbeid

Resultatmål	Resultat	Andel kommuner
100 %	- 25 %	75 %

100 % . (fra kapittel 3.1.3.3.2.1 i TB)

Rapportere på
100 %

Vektlagt utjevning av sosiale helseforskjeller

Resultatmål	Resultat	Andel kommuner
100 %	- 100 %	

Vi har ikke mottatt noe oppdrag eller questback for 2018 og regner med at dette rapporteringspunktet "henger igjen" fra 2017. Er derfor ikke fylt ut.

3.1.1.8 Økosystemene i fylket har god tilstand og leverer økosystemtjenester

Vannmiljøet er over mange år radikalt forbedret gjennom utslippsreduksjoner og vassdragskalking. Vi forventer videre positiv utvikling framover, ikke minst gjennom effektivisering av tiltaksplanen i regional plan for vannforvaltning. Betydelige forbedringer i forurenset sjøbunn bidrar til måloppnåelse i marine økosystemer. Kulturlandskapene holdes til dels i hevd gjennom våre nasjonale ordninger.

Tilstand for truede arter og naturtyper er usikker. Vi arbeider med sakene, men har ingen god oversikt. Nasjonale ansvarsarter som villrein og laks er i god utvikling, men begge artene er under press fra utbyggingsinteresser og oppdrettsnæring. Kulturbetingede naturtyper ivaretas

gjennom avtaler og tilskuddsordningen. Samarbeidsklimaet med AT-skog er godt, men vi har liten oversikt over i hvilken grad skogbrukstiltak berører trua arter og naturtyper i daglig drift.

Det er fremdeles et klart behov for supplerende kartlegging og kvalitetssikring av eksisterende data for viktige naturtyper både på land og i sjø. Status for vern av natur er relativt god i Agder. Mye fjellnatur er vernet i vestre del av fylkene. I Setesdal Austhei er det større villmarksområder med fast villreinstamme som ikke er vernet ut over at det er nasjonalt villreinområde. Raet nasjonalpark og de 3 store landskapsvernområdene i Vest Agder sikrer noe marint vern og en god del representativ kystnatur. Skogvern arbeider vi godt med, med mange nylig vernede områder og flere i prosess. Mer myr og våtmark, vassdragsnatur og "hot-spot"-områder bør sikres.

De pågående store veiprojektene i Agder, E18 og E39, er vesentlige påvirkere av økosystemene i fylket. Veiene innebærer fragmentering og nedbygging av større, sammenhengende naturområder, av viktige naturtyper og av dyrka mark. Myrområder og vassdrag med tilhørende resipienter er særlig utsatt for negative konsekvenser.

Status for arbeidet med å ferdigstille (utkast til) forvaltningsplaner for de **utvalgte kulturlandskapene i jordbruket** i fylkene (miljø-, landbruks- og kulturminneforvaltning og lokal arbeidsgruppe):

Aust-Agder:

I UKL Rygnestad/ Flateland ble det laget en forvaltningsplan i 2009. Denne er fortsatt i bruk. Vi ser nå at det kan være behov for å vurdere arbeidet som er utført og antagelig behov for å lage en oppdatert plan etter mal fra Utvalgte kulturlandskap mars 2017.

I UKL Furøya finnes det en skjøtselsplan fra 2013 og en strategisk plan fra 2014. Til sammen har vi her det vi trenger til forvaltningsplanen, men den er ikke samlet i en plan etter mal fra Utvalgte kulturlandskap mars 2017.

Vest-Agder:

Gjeldende forvaltningsplan for UKL- Vest-Lista ble sist revidert i 2016-2017. Det var ikke behov for å revidere planen i 2018. UKL-området er vedtatt utvidet fra 2019 og det betyr at forvaltningsplanen må revideres i 2019-2020.

Overvåkingsprogram i alle vannregioner skal være etablert. (fra kapittel 3.1.4.1.1.1 i TB)

Rapportere på

Overvåkingsprogram skal være etablert i alle vannregioner i løpet av 2018.

Det har vært stor overvåkingsaktivitet i regionen i 2018, men det er fortsatt ikke etablert et langsiktig overvåkingsprogram for Agder. Dette skyldes manglende kapasitet, og pga. prioritering av kvalitetssikring av Vann-Nett.

Etablering av overvåkingsprogram i vannregioner

Antall vannregioner	Antall vannregioner med etablert overvåkingsprogram	Resultat
1	0	- 1

Økt bruk av påleggsmyndigheten (fra kapittel 3.1.4.1.2.1 i TB)

Rapportere på

Økt bruk av påleggsmyndigheten hjemlet i vannkraftkonsesjoner sammenliknet med 2017.

Ingen pålegg er gitt. Har ikke kapasitet.

Antall nye pålegg eller gjennomførte tiltak og undersøkelser hjemlet i vannkraftkonsesjoner

Antall pålegg i 2017	Antall pålegg i 2018	Resultat
0	0	0

Restaureringstiltak (fra kapittel 3.1.4.1.3.1 i TB)

Rapportere på

Alle innvilgede restaureringstiltak skal være igangsatt i løpet av 2018.

Vi har i 2018 gjennomført og eller planlegging for tiltak for 75% av tiltakene. For ett av de totalt 4 prosjektene (Stave) ble vi tildelt midler gjennom tiltaksmidler for verneområder, ikke som midler til restaurering av våtmark. Da Stavetiltaket viste seg å bli mer omfattende enn forventet ble tildelingen fra et av myrrestaureringsprosjektene (Urdalen) omdisponert til Staveprosjektet. Urdalen ble følgelig ikke gjennomført.

Antall igangsatte restaureringstiltak i myr og våtmark

Antall innvilgede restaureringstiltak	Antall innvilgede restaureringstiltak igangsatt	Resultat
4	3	- 1

Vi har i 2018 gjennomført og eller planlegging for tiltak i Lohnetjønn, på Stave og i Nesheimvann. I tillegg til disse fikk vi innvilget midler til myrrestaurering i Urdalen og til et prosjekt som gjaldt utredning av myrer i Aust- og Vest-Agder. Utredningsprosjektet meldte vi i august at ikke ville bli gjennomført og at midlene kunne trekkes tilbake. For Stave ble vi tildelt midler gjennom tiltaksmidler for verneområder, ikke som midler til restaurering av våtmark. Da tiltaket viste seg å bli mer omfattende enn forventet ble tildelingen til Urdalen omdisponert til dette prosjektet.

Gjennomført kontroll av rettighetshaverorganisering (fra kapittel 3.1.4.1.4.1 i TB)**Rapportere på**

Kontroll av rettighetshaverorganisering skal være gjennomført i løpet av 2018.

Det er gjennomført kontroll av rettighetsorganisering i de aller fleste vassdragene i Agder. Organiseringen er i orden, med unntak av Storelva i Tvedestrand og Vegårshei. I dette vassdraget er det konflikter innad i elveeierlaget, og ikke noe ønske om å gjennomføre en slik rettighetsorganisering. Det har i løpet av høsten 2018 i ferd med å skje en endring internt i elveeierlaget, og målet er at man kan få organiseringen tilbake på sporet i løpet av 2019.

3.1.1.9 Et representativt utvalg av norsk natur skal tas vare på for kommende generasjoner

I 2018 har vi hatt ansvar for tre verneplanprosesser og omlag 10 000 daa skog har blitt sikret gjennom vern. Områdene vil bidra til å sikre et representativt utsnitt av både det typiske og sjeldne i norsk skogsnatur.

Gjennomførte verneplanprosesser skogvern økt i forhold til 2017. (fra kapittel 3.1.4.2.1.1 i TB)**Rapportere på**

Antall gjennomførte verneplanprosesser innenfor skogvern er økt i forhold til 2017.

I 2018 har vi arbeidet godt med vern av områder gjennom ordningen frivillig vern av skog. Vi har ca. 80 områder i prosess, hvorav vi har meldt oppstart / hatt høring for seks områder. Det er svært god driv i arbeidet, og godt samarbeid med både AT-skog og Miljødirektoratet. Vi har ikke lyktes med å få vedtak på mer enn tre verneområder inneværende år. Hovedårsakene er at det er flere store, til dels kompliserte områder med mange grunneiere, samt midlertidige kapasitetsutfordringer. Kapasitetsutfordringene hadde sin årsak i at en nøkkelperson på frivillig vern hos oss sluttet midt i 2018 som følge av forestående flytting av FM til Arendal, samt en redusert stillinger pga. permisjon med små barn. 2019 tegner foreløpig til å bli mer stabilt mht. kapasitet.

Antall gjennomførte verneplanprosesser innenfor skogvern

Antall gjennomførte verneplanprosesser i 2017	Antall gjennomførte verneplanprosesser i 2018	Resultat
17	3	- 14

Verneverdiene i verneområdene (fra kapittel 3.1.4.2.2.1 i TB)**Rapportere på**

100 %

Ca. 45 av 230 verneområder som fylkesmannen er forvaltningsmyndighet for har godkjent forvaltningsplan. For en god del av disse er imidlertid planperioden utgått. Det er vurdert at det er behov for å utarbeide forvaltningsplaner for ca. 60 områder. Dette gjelder både nye og oppdatering av utgåtte planer. Vi har de senere årene arbeidet med forvaltningsplaner for de store og mest komplekse verneområdene (Listastrendene, Nedre Timenes m.fl) og har ikke enda kommet godt i gang med å lage forvaltningsplaner gjennom den nye løsning for enkle forvaltningsplaner på nett (FPNV).

Andel verneområder med behov for forvaltningsplan som har en godkjent forvaltningsplan

Resultatmål	Resultat	Prosentandel oppnådd
100 %	- 60 %	40 %

3.1.1.10 Forurensning skal ikke skade helse og miljø

Forurensningsgruppa har hatt redusert bemanning store deler av 2018 pga medarbeidere fra Kristansandskontoret har sluttet. Det har derfor vært en del etterslep på saker. Store oppryddingsprosjekter i forurenset sediment (og skipsverft) har hatt mye fokus hos oss. Dette er kompliserte saker som er krevende å følge opp og det har vært utfordrende for nye medarbeidere å komme inn i sakene. Det er likevel flere prosjekt som

har kommet i gang i 2018 og blir ferdigstilt i 2019 (Pollen, Kittelsbukt, Vindholmen, Flekkefjord).

Vi er fornøyd med å ha nådd målet som Miljødirektoratet satt for tilsyn i 2018, med relativ lav bemanning deler av året. har deltatt i alle landsdekkende tilsynsaksjoner. Vi har ansatt en tilsynskoordinator i september 2018 og forventer derfor at en ekstra stilling på dette feltet vil gjøre at tilsynsfrekvensen vil gå ytterligere opp i 2019.

Andre saker som har vært tidkrevende bl.a. konsesjonsbehandling og oppfølging av anleggsaktivitet (utbygging av E18 og E39), avfallskonsesjoner, utfyllingssaker, mudre/dumpesaker. Vi har arrangert 3 konferanser for kommunene (og andre aktører) med tema; mudring/dumping, grunnforurensning og marin forsøpling. Vi deltar også med representanter i styret for Avfallsforum Sør og deltar i prosjektgruppe som arbeider med syredannende berggrunn.

Kvalitetssikret informasjon om brannøvningslokaliteter (fra kapittel 3.1.4.3.1.1 i TB)

Rapportere på

All informasjon om brannøvningslokaliteter i fylket i Forurensningsdatabasen skal være kvalitetssikret i løpet av 2018.

Oppdraget er utført. Alle aktuelle lokaliteter er registrert i Forurensning.

Andel kartlagte og kvalitetssikrede kommunale brannøvningslokaliteter

Resultatmål	Resultat	Prosentandel oppnådd
100 %	0 %	100 %

100 % av lokalitetene er kvalitetssikret. (fra kapittel 3.1.4.3.2.1 i TB)

Rapportere på

100 % av lokalitetene med grunnforurensning er kvalitetssikret.

Dette oppdraget har ikke vært høyt prioritert i 2018. Vi har ikke hatt kapasitet til å gjennomføre oppdraget pga. bemanningssituasjonen som har gitt mye etterslep i saksbehandling.

Andel kvalitetssikrede grunnforurensningslokaliteter

Resultatmål	Resultat	Prosentandel kvalitetssikret
100 %	- 95 %	5 %

Vi har ikke prioritert dette arbeidet pga ressursituasjonen.

Tilsyn i henhold til tillatelser og pålegg gjennomført (fra kapittel 3.1.4.3.3.3 i TB)

Rapportere på

Minst ett tilsyn i henhold til tillatelser og pålegg gjennomført i Listerfjordene.

Når det gjelder Listerfjordene så er det bare Flekkefjordprosjektet som kunne være aktuelt å føre tilsyn med i 2018, og vi hadde dette på vår tilsynsplan. Det ble dessverre forsinkelser i prosjektet pga utglidning av sjøbunn i forbindelse med etablering av strandkantdeponiet. Prosjektet måtte derfor revidere sin tiltaksplan. Revidert plan er nå til behandling hos FM. Deler av prosjektet er satt i gang i januar 2019, og vi har lagt tilsyn inn i vår plan for 2019.

Minst ett tilsyn i henhold til tillatelser og pålegg gjennomført i Listerfjordene

Mål antall tilsyn	Antall tilsyn gjennomført	Resultat
1	0	- 1

Vi har ikke gjennomført tilsyn, da prosjektet i Flekkefjord ble forsinket. Vi vil føre tilsyn i 2019.

Gjenstående prioriterte skipsverftslokaliteter har fått pålegg innen 31.12.2018 (fra kapittel 3.1.4.3.5.1 i TB)

Rapportere på

Alle gjenstående prioriterte skipsverftslokaliteter har fått pålegg innen 31.12.2018

I Aust- og Vest-Agder er det ett tidligere skipsverft (Pusnes) som ikke har fått pålegg om å utarbeide tiltaksplan i sediment. Det er ryddet til industriformål på land og gjennomført en undersøkelse i sediment. Vindholmen skal gjennomføre tiltak i sediment i løpet av 2019. 3 lokaliteter ansees som avsluttet (Båtservice Verft, Kristiansand Mek Verk, Båtservice Mandal). Simek og Flekkefjord Slipp og Maskinfabrikk (FSMV)

inngår i opprydningsprosjektet i Flekkefjord som er i gang, og som vil fortsette i 2019. Bredalsholmen har gjort tiltak i sediment (mudret), men det er fremdeles for høye verdier. FM har gitt pålegg om ytterligere undersøkelser (2015), men dette er ikke fulgt opp av kommunen. Kristiansand Eiendom sendte tilbud om supplerende undersøkelser ut i november. FM skal følge tettere i 2019. Gjennomføring av tiltak ved Andøya Industripark har blitt utsatt, og vårt pålegg er derfor utdatert. Vi vurderer å gi et nytt pålegg i 2019. Kvina Verft er en del av Fedafjordprosjektet som p.t. har liten fremdrift.

Gjenstående prioriterte skipsverftslokaliteter

Resultatmål	Resultat	Andel gjenstående prioriterte skipsverft som har fått pålegg
100 %	- 50 %	50 %

Vindholmen fikk pålegg i 2018. Pusnes har ikke fått pålegg. 5-6 andre verft er i prosess med oppryddingstiltak eller omfattes av tillatelse til større oppryddingsprosjekt. 3 verft er avsluttet.

3.1.1.11 God økonomiforvaltning i kommunene

Fylkesmannen følger kommuneøkonomien tett. Vår strategi er å skape en god og tillitsfull dialog med kommunene slik at kommunene har en lav terskel for å be om veiledning. Når kommunene yrer ønske om veiledning prioriterer vi dette høyt. Dette mener vi bidrar til å forebygge økonomisk ubalanse. I vår dialog med kommunene er vårt hovedfokus å bidra til at kommunene jobber målrettet med å tilpasse driften innenfor de økonomiske rammene som gis i kommuneopplegget.

Ureviderte KOSTRA-tall for 2018 vil foreligge i mars 2019. Den økonomiske situasjonen for kommunene vurderes som god ved utgangen av 2017. Reviderte KOSTRA-tall viser at 28 av 30 kommuner på Agder hadde positivt netto driftsresultat i 2017. 24 av kommunene hadde bedre netto driftsresultat enn TBU sin anbefaling på 1,75 prosent av brutto driftsinntekter. Tilsvarende tall for 2016 var 27 av 30 kommuner og for 2015 23 av 30 kommuner.

De gode resultatene har bidratt til at ingen kommuner ved utgangen av 2017 hadde udekket merforbruk. Den økonomiske bufferen for kommunene har blitt betydelig styrket, og ved utgangen av 2017 hadde bare 2 av de 30 kommunene et disposisjonsfond som var lavere enn 5 prosent av brutto driftsinntekter.

I perioden 2015 til 2017 har vi også sett at netto lånegjeld for kommunene i Aust-Agder og Vest-Agder har blitt redusert målt som andel av brutto driftsinntekter. Fra å ligge betydelig over landsgjennomsnittet i 2015, lå netto lånegjeld pr utgangen av 2017 bare marginalt høyere enn landsgjennomsnittet.

Merskattevekst for landet har vært den viktigste forklaringen til de gode regnskapsresultatene for årene 2015-2017. Prognosene for 2018 indikerer det samme. I vår dialog med kommunene er vi imidlertid tydelige på at kommunene ikke kan forvente disse ekstraintektene de kommende årene.

For økonomiplanperioden 2019-2022 ser vi at et fåtall av kommunene på Agder budsjetterer med et netto driftsresultat i tråd med TBU sin anbefaling. Fra 2020 er enkelte kommuner bekymret for konsekvensene av eventuelle endringer i distriktstilskudd Sør-Norge og differensiert arbeidsgiveravgift. En del av kommunene er også sårbare for endringer i regelverket knyttet til eiendomsskatt.

Et særtrekk for de 30 kommunene på Agder har vært at utbytte fra Agder Energi over en lengre periode har vært stabilt og høyt. Disse inntektene har ulik betydning for de enkelte kommunene, men også her er det ventet at utbyttegrunnlaget vil bli redusert de kommende år.

I formålsbestemmelsen i § 14-4 i ny kommunelov fra 2020 lovfestes det at kommunene skal forvalte økonomien slik at den økonomiske handleevnen blir ivarettatt over tid. I lys av dette vil vi i vår dialog med kommunene fremover forsterke fokuset på langsiktig økonomistyring, blant annet gjennom fastsetting av lokale økonomiske måltall.

Antallet kommuner i ROBEK (fra kapittel 3.1.5.1.1.1 i TB)

Rapportere på

Antallet kommuner i ROBEK ved utgangen av 2018 skal ikke overstige antallet ved utgangen av 2017.

Aust-Agder og Vest-Agder har ingen ROBEK-kommuner.

Antall kommuner i ROBEK

Resultat	Kommuner per desember 2017	Kommuner per desember 2018
0	0	0

Antall feil i KOSTRA-rapporteringen reduseres vesentlig sammenliknet med 2017. (fra kapittel 3.1.5.1.2.1 i TB)

Rapportere på

Antall feil i KOSTRA-rapporteringen reduseres vesentlig sammenliknet med 2017.

Antall feil er stabil, ingen vesentlig reduksjon i feilene fra 2017 til 2018. Fylkesmannen følger opp antallet feil til hver enkelt kommune med spørsmål, råd og veiledning om hvordan feil kan reduseres.

Kvalitet i KOSTRA-data

Resultat	Feil per juni 2017	Feil per juni 2018
0	13	13

3.1.1.12 Endringer i kommunestrukturen

Kommunene på Agder har knapt 300.000 innbyggere, fordelt på 30 kommuner. Hovedtyngden av befolkningen er bosatt nær kysten, og det er i hovedsak i de største kommunene at befolkningen vokser. Kommunene er svært ulike. Tolv av de 30 kommunene har mindre enn 2.500 innbyggere, og disse tolv har til sammen bare 6% av innbyggerne. De tre største kommunene (Kristiansand, Arendal og Grimstad) har over halvparten av innbyggerne.

Det interkommunale samarbeidet på Agder er omfattende, og antakelig den viktigste årsaken til at tjenestilbudet i nyere tid har vært rimelig godt i alle kommunene. Alle kommunene deltar i ett av fem faste regionsamarbeid. Hoveddelen av det interkommunale samarbeidet foregår innenfor disse regionene. Denne regiondannelsen samsvarer også i betydelig grad med innbyggernes «hverdagsregioner» eller felles bo- og arbeidsmarkedsområder, og var grunnlaget for Fylkesmannens tilråding i 2016 om etablering av 5-8 regionkommuner som ny kommunestruktur. Dette forslaget innebærer at alle områdene hvor byer vokser ut over sine grenser vil bli løst, og at ingen av dagens svært små kommuner vil fortsette på egen hånd. Fylkesmannen i Agder mener fortsatt at vår tilråding bør være et langsiktig mål.

Kommunereformens kjerne er å løse to ulike problemer – byvekst ut over kommunegrenser, og kommuner med for få innbyggere. Gjennom de vedtatte endringene som nå gjennomføres fra 2020 reduseres åtte av kommunene i Vest-Agder til tre, dvs. at 30 blir til 25. Etableringen av nye Lindesnes kommune innebærer at Mandal by og det naturlige pendlings-omlandet samles i en kommune. Byvekst- og nærpendlingsutfordringene i dette området synes dermed godt ivarettatt i overskuelig framtid. Med nye Kristiansand kommune oppnår Agder å få en storbykommune med over 100.000 innbyggere som regionhovedstad, og utvidelsen løser byvekst-problematikken i retningen mot vest. Endringene fra 2020 løser også «småkommuneproblemet» for Audnedal, Marnardal og kanskje Songdalen, og styrker Lyngdal kommune med flere innbyggere.

Det gjenstår imidlertid fortsatt betydelig reformbehov, både vurdert i forhold til vårt omfattende langsiktige forslag, og i forhold mer konkrete mindre skritt i denne retningen. I byvekst-sammenheng peker det sammenvokste området Arendal-Grimstad-Froland og grensen mellom Kristiansand og Lillesand seg tydelig ut. Av de ti gjenværende kommunene med under 2.500 innbyggere er det minst fire hvor en videreføring ikke kan begrunnes med lange avstander. Disse (Hægebostad, Iveland, Vegårshei og Gjerstad) vil over tid merke effekten av de allerede innførte endringene i inntekts-systemet, og Fylkesmannen anbefaler at disse vurderer sammenslåing med større naboer.

I 2020 vil de interne ulikhetene i kommunestrukturen være kanskje enda tydeligere enn nå. Kristiansand vil da alene ha 36% av alle innbyggerne, og når Lindesnes kommune slutter seg til regionsamarbeidet der vil region Kristiansand ha 54% av innbyggerne. Det vil da naturlig skapes fokus på tiltak på flankene – med Lister i vest (seks kommuner, 13%), Setesdal i nord (fem kommuner inkludert Åseral, 3%) og Østregionen (åtte kommuner, 31%). Foreløpig er det kun Tvedestrand som har et aktivt politisk vedtak om å arbeide med kommunereform, men vi antar at det kan bli økt aktivitet etter kommunevalget i 2019.

3.1.1.13 Økt verdiskaping i landbruket

Næringsutviklingsarbeidet er organisert i en egen arbeidsgruppe, der de fleste medarbeiderne også har andre oppgaver.

Vår rolle er å bidra til mobilisering, oppmerksomhet og utprøving av ulike tiltak og prosjekter som kan motivere og styrke ulike landbruksbaserte næringer. Vi prioriterer samarbeid med andre aktører i og rundt partnerskapet.

Vi har samarbeidet tett med partnerskapet om revisjonen av Regionalt bygdeutviklings- og næringsprogram (RBU og RNP). Vår RBU/RNP er koplet til den regionale handlingsplanen VINN (regionalplan for verdiskaping og innovasjon 2018-2030), som ble vedtatt i begge fylkestingene i desember. Det er viktig for oss at den landbruksbaserte utviklingsarbeidet er en naturlig del av regionens nærings- og utviklingsarbeid.

Vi prioriterer UT-midler til prosjekter der "bonden er tydelig", noe som har gitt oss flere konkrete prosjekter rundt forpliktende nettverks-etableringer, og som signaliserer tett(ere) kopling mot Innovasjon Norges midler. Forvaltning av våre UT-midler og Innovasjon Norges IBU-midler oversendes i egen rapport.

Vi deltar i så stor grad som mulig på alle de aktuelle møteplasser for næring og forvaltning som etter hvert har befestet seg som årlige arenaer for kompetanse, informasjon og nettverksbygging. Vi er selv medarrangør av konferansene Framtidsbygda (næringsutvikling Indre Agder, målgruppe kommunene), Trebiennalen (økt bruk av tre) og Mat i sentrum (urbant landbruk). Vi deltar på Sørlandssamlinga (nærings fellestreff i januar), Naturligvis (Agders landbruksmesse), ØkoUka (økologisk fokus-uke), Sjømat på Sørlandet (blågrønn matkonferanse) og Grüne Woche i Berlin når anledningen byr seg (Setesdal sammen med Fjellnettverket i 2018)

Innen skogbruk er viktige infrastrukturtiltak for et fungerende regionalt tømmermarked i ferd med å komme på plass. Mandal havn og Eydehavn er nær slutført/finansiert. Aksens Jordøya i Åmli til Eydehavn er i utvikling med ny motorvei/tilkoblinger ferdig i 2019. Det arbeides også med prosjekt for å se på framtidige jernbaneterminaler på Sørlandsbanen. Gjenstående flaskehals på veinettet er det stort sett kommunene som er ansvarlig for.

Det er vedtatt en satsning på biozin-produksjon i Åmli, noe som kan få store positive ringvirkninger både for skogen og for regionen. Sammen

med Innovasjon Norge og Universitetet i Agder er det også god aktivitet i noe som på sikt kan bli en treklynge, men som foreløpig bare kalles "Treklubben".

Arbeidet er blitt nedprioritert i høst, fordi de fleste i Arbeidsgruppe næringsutvikling måtte prioritere oppfølging av tørkesommeren. Det har derfor vært mest aktivitet innen Inn på tunet og Urbant landbruk, både fordi vi har hatt folk til det, og fordi det har vært høyt tempo blant aktørene.

Inn på tunet:

Noen Inn på tunet-bedrifter har organisert seg i et SA, som vi har støttet opp om både med kompetanse og UT-midler. Det jobbes aktivt med konsolidering og utvikling, og flere prosjekt og tiltak under planlegging i 2018 blir forhåpentligvis realisert i 2019. Vi er spesielt spent på "gården som kvalifiseringsarena" sammen med NAV Arendal og Tvedestrand vgs avd Holt.

Universitetet i Agder er en viktig samarbeidspart gjennom sitt "antrozologi"-arbeid (samhandling mellom dyr og mennesker), som både omfatter forskningsprosjekt og undervisningstilbud. Det er utrolig viktig med faglig tyngde i ryggen når IPT-tilbydere presenterer sine tilbud overfor kommuner og andre kjøpere av tjenestene.

Urbant landbruk:

Det begynte med forbrukerstyrte etableringer av andelslandbruk flere steder i Agder for et par år siden, med mange utålmodige og engasjerte andelseiere som er opptatt av økologi og småskala hagebruk. Kristiansand kommune og Søgne vgs (naturbruk/økologisk hagebruk) bidrar konstruktivt på hvert sitt vis. Det er fornyet forbrukerinteresse for lokalomsetning og økologiske produkter, både gjennom Bondens Marked og i REKO-ringer, som ble etablert i rekordfart i høst. Vår rolle i dette har vært å sørge for at ulike initiativ møtes og samhandler, og vi får mye inspirasjon og informasjon gjennom nettverket til fylkesmennene. Vi bidro med både UT-midler og arbeid til et vellykket marked "Mat i sentrum" på torvet i Kristiansand sentrum 1. september. Dette skal gjentas i 2019.

Regionalt bygdeutviklingsprogram er fulgt (fra kapittel 3.1.6.1.1.1 i TB)

Rapportere på

Regionalt bygdeutviklingsprogram med tilhørende underprogrammer er fulgt opp i tråd med nasjonal politikk

Regionalt bygdeutviklingsprogram er fulgt opp i tråd med nasjonal politikk.

Revisjon av Regionalt bygdeutviklingsprogram (RBU):

Vi har samarbeidet tett med partnerskapet om revisjonen av Regionalt bygdeutviklings- og næringsprogram (RBU og RNP). Vår RBU/RNP er koplet til den regionale handlingsplanen VINN (regionalplan for verdiskaping og innovasjon 2018-2030), som ble vedtatt i begge fylkestingene i desember. Det er viktig for oss at den landbruksbaserte utviklingsarbeidet er en naturlig del av regionens nærings- og utviklingsarbeid.

Vårt regionale partnerskap består av Innovasjon Norge Agder, fylkeskommunene i Aust-Agder og Vest-Agder, landbrukets næringspolitiske organisasjoner (Bondelag, Bonde- og småbrukarlag) og Fylkesmannen i Agder.

Fylkestingene i Aust- og Vest-Agder har opprettet hvert sitt rådgivende Landbruksforum, som har vært referansegruppe i strategiarbeidet. Landbruksforumene består av fylkespolitikere og representanter fra partnerskap, næring og rådgivning/forskning.

Dette er hovedoverskriftene i "Landbruksstrategi for Agder - verdiskaping gjennom jordbruk, skogbruk og bygdenæringer" :

Jordbruk:

Øke produksjon og lønnsomhet ved å utnytte kunnskap, klimatiske forhold og tilgjengelige ressurser bedre

Minimere nedbygging av dyrka jord

Stimulere til utvikling og bruk av fornybare innsatsfaktorer for et fossilfritt jordbruk

Skogbruk:

Stimulere til en aktiv forvaltning av skogarealene for å øke og optimalisere skogproduksjonen

Øke nybygging og ombygging av skogsveier

Utbedre og fjerne flaskehals på det kommunale og fylkeskommunale veinettet

Videreutvikle en bærekraftig og lønnsom juletre- og pyntegrøntnæring som ikke fortrenger matproduksjon

Øke lokal videreforedling ved å tilrettelegg for industribedrifter i alle ledd i verdikjeden for tømmer og treprodukter

Bygdenæringer:

Øke produksjon og produktvalg av lokale mat- og drikkespesialiteter

Kople landbruket og reiselivet for å gi økt verdiskaping innen natur- og kulturbaserte opplevelser

Utvikle gårder som arena for Inn på tunet-tiltak

Begge fylkesting ønsket at Urbant landbruk også skulle være et prioritert satsningsområde, og oversendte forslaget til landbruksforaene.

Revidert strategi er oversendt LMD.

Revisjon av Regionalt miljøprogram (RMP)

RMP er revidert i 2018 parallelt med nytt nasjonalt program - se egen rapport på dette.

Revisjon av Regionalt skog- og klimaprogram (RSK)

RSK ble utarbeidet for Aust-Agder (v.tidl FMAA), men det var ikke noe tilsvarende i Vest-Agder. Uavhengig av plan arbeides det med klimautfordringene på bred front og i samarbeid internt og eksternt. Vi har imidlertid bidratt aktivt i arbeidet med fylkeskommunenes "Klimaveivalg", en tipliste rettet mot kommunene, og der landbruket har et eget kapittel.

Vi regner med å få på plass en strategi i løpet av 2019. Det vil også bli tema i forbindelse med nytt sammenslått fylke fra 1.1.2020, i og med at Vest-Agder fylkeskommune er medlem i Kystskogbruket, mens Aust-Agder er en del av Østlandsskogbruket.

Tilfredsstillende foryngelse etter all hogst innen tre år etter hogst. (fra kapittel 3.1.6.1.2.1 i TB)**Rapportere på**

Tilfredsstillende foryngelse etter all hogst innen tre år etter hogst.

Det har vært rekordaktivitet i Agder skogbruket også i 2018. I Vest-Agder ble det klar ny rekord med 362.014 m³, og vi må tilbake til toppårene med billehogst på 1980-tallet for tilsvarende nivå i Aust-Agder som endte på 430.570 m³. I sum ble det avvirket nesten 793.000 m³ i Agderfylkene.

Planterestultat ligger også tilsvarende høyt med 987.000 planter i Vest-Agder og 549 140 i Aust-Agder, totalt 1 536 140. I tillegg ble det suppleringsplantet ca 46.000 planter i Vest-Agder og 30 000 i Aust-Agder. De markslag som hogges mest i Agder, kan forynges i en kombinasjon mellom planting og naturlig foryngelse. Planting av gran må utføres på de mest produktive arealene i de beste rennene, og kombineres med naturforyngelse av furu på de magrere ryggene.

Da foryngelseskontrollen kom i 2010, avdekket den at en for stor andel av den høyproduktive granmarka ikke ble satt i tilfredsstillende produksjon etter hogst. Både den offentlige og private veiledningstjenesten på Agder har satt inn store ressurser for å lukke avviket mellom hogd granvolum og utsatte granplanter. Skogeierne har i all hovedsak respondert positivt på foryngelseskontrollen. Den har ført til mer faglig dialog og understreket kommunenes lovpålagte ansvar for å følge opp bestemmelsene i skogloven. Kontrollen gir nå tydelige resultater i skogen, og har vist sin berettigelse. Vi mener at kontrollen i all hovedsak utføres og fungerer etter hensikten, og at de aller fleste avvik lukkes innen treårsfristen. Det må imidlertid skilles mellom oppfyllelse av skoglovens minimumskrav og det som faglig sett er tilfredsstillende foryngelse. Gjennom VSOP er det i Vest-Agder rapportert 5784 da forynget areal og plantet 987 000 planter – noe som gir et plantetall på 171 pr daa.

I NIBIO Rapport 4 (159) i 2018 fremkommer at Vest-Agder har oppfylt foryngelsesplikten på kun ca 57% av foryngelsesarealet, mens tilsvarende tall for Aust-Agder er ca 73%. Data som ligger til grunn her er registreringer utført i 2010-2016 og omfatter hogster gjennomført i perioden 2007-2013. Fylkesmannen mener at foryngelsesplikten oppfylles langt bedre enn tallene her tilsier, men vil gå mer inn i tallgrunnlaget for egne analyser.

Vi er ikke kjent med at noen kommuner ikke gjennomfører foryngelseskontroll, men det er et klart forbedringspotensial i noen kommuner på gjennomføring og oppfølging. De langt fleste sakene kommer til en tilfredsstillende løsning innenfor 3-års-fristen og den etappevise metodikk Landbruksdirektoratet har lagt opp for kontrollen. Siste trinn i prosessen med anmeldelse/kommunen planter for skogeiers regning er til nå ikke effektivt av noen kommuner. Det er etter vår oppfatning 97-98% som finner en tilfredsstillende løsning innenfor skoglovens bestemmelser. Det er en tydelig gradient øst-vest i regionen i forhold til oppfølging og resultat - fra skogstrøk i øst og midt til skogreisningskommuner lengst vest i Vest-Agder. Det er betydelig tyngre prosesser å få gjenreist tilfredsstillende foryngelse etter hogst av 1.generasjons-granskog i skogreisningskommunene.

3.1.1.14 Bærekraftig landbruk**Økt planting med tilskudd (fra kapittel 3.1.6.2.1.1 i TB)****Rapportere på**

Økt planting med tilskudd til tettere planting, og økt gjødsling, sammenlignet med 2017

I 2018 er det utbetalt et samlet tilskudd til ordningen tettere planting på kr 236 736 i Vest-Agder og kr 62 520 i Aust-Agder. Ordningen med tilskudd til fastmarksgjødsling har ikke vært benyttet i Vest-Agder i 2018 eller 2017. I Aust-Agder ble det gjødslet 285 daa i 2018 med en kostnad på kr 83 956. Tilsvarende i 2017 var 583 daa og kr 152 532. Begge Agderfylkene er definert inn i kvoteregulert utslippssone av nitrogen til Skagerak. Det setter klare begrensninger for denne aktiviteten i vår region.

Tiltak i regionalt miljøprogram (fra kapittel 3.1.6.2.2.1 i TB)

Rapportere på

Tiltak i regionalt miljøprogram er innrettet mot de regionale miljøutfordringene.

Det regionale miljøprogrammet for jordbruket (RMP) er utarbeidet for å bidra til å løse det fylkesmannen med flere mener er regionale miljøutfordringer på Agder. I samsvar med programmet er det valgt 19 tilskuddsordninger for regionale miljøtiltak. Disse 19 ordningene er fordelt på 6 miljøtema; kulturlandskap, biologisk mangfold, kulturminner, friluftsliv og tilgjengelighet, avrenning til vassdrag og kyst og utslipp til luft. Disse tiltakene er innrettet mot de regionale miljøutfordringene i Agder slik som gjengroing av kulturlandskapet, tap av biologisk mangfold, avrenning til vann og utslipp av klimagasser.

3.1.1.15 Andre oppdrag

Det regionale samordningsutvalgets funksjonsperiode utløper april 2019. Utvalgets sammensetning vil da bli endret.

Det boligsosiale arbeidet har særlig rettet seg mot boligtiltak for vanskeligstilte barnefamilier slik den er beskrevet i direktoratens felles tiltaksplan 2018-2020, husbankens kommuneprogram og handlingsplaner. Arbeidet videreføres i 2019.

Fylkesmannen i Agder har ett tett samarbeid med Husbanken i forhold til kunnskapsformidling og samarbeide med andre statlige aktører. Strategien er presentert i statlig etatsjefsmøte og for alle NAV ledere i Agder.

Den årlige regionale boligsosiale konferansen er gjennomført.

Høsten 2018 har Fylkesmannen og Husbanken startet med dialog og kartleggingsmøter med kommuneledere i utvalgte kommuner om tilrettelegging for at vanskeligstilte barnefamilier bor i egnet bolig.

Det er også gitt økonomisk støtte til interkommunale regionvis satsninger som skal lede til en felles boligsosial handlingsplan.

3.1.2 Statlig virksomhet på regionalt nivå skal være godt samordnet og legge til rette for gode helhetsløsninger

3.1.2.1 Den offentlige boligsosiale innsatsen skal være helhetlig og effektiv

Offentlige plandokumenter behandles og gjennomgås i eget planforum hvor det også fokuseres på det boligsosiale arbeidet. Folkehelserådgiver bistår, og vurderer hensyn til både sosiale møteplasser og forhold som kan fremme eller hemme sosial integrering / segregering.

Vi har hatt fokus på boligsosialt arbeid, den boligsosiale strategien og veiviseren.no i all relevant kontakt med kommunene

3.1.2.2 Tilsyn skal være samordnet, målrettet og medvirke til læring og forbedring

Vi vurderer at vårt embete nå etter fokusert innsats over tid har lyktes med å etablere et bredt, godt og stabilt samarbeid rundt koordinering av tilsyn på Agder i tid og rom. Dette gir oss mulighet til å fokusere enda mer på innhold, kvalitet og læringseffekt av tilsynsarbeidet i stort. Vi prioriterer kompetansebygging i egne rekker, vi går normalt alltid to personer sammen på tilsyn på de fleste områder, og vi vektlegger tilbakemeldingene fra tilsynsobjektene. Det er gledelig at tilbakemeldingene nå i hovedsak er svært positive, og at kommuner og virksomheter ser og verdsetter læringseffekten av tilsynene.

Fylkesmannen har to fora som skal sikre at tilsynet med kommunene er samordnet. Internt i embetet har vi "Fylkesmannens tilsynsgruppe" sammensatt av medarbeidere og ledere fra alle fagavdelingene. Denne gruppen sikrer samordning av Fylkesmannens egne tilsynsaktiviteter.

"Fylkesmannens tilsynsforum" er møtearenaen for alle statlige etater som har tilsynsoppgaver rettet mot kommunene. Her møter også revisjonsdistriktene i Agder, kontrollutvalgssekretariatene i Agder og KS Agder. Hensikten er å ivareta den samordningsfunksjonen Fylkesmannen har på tilsynsområdet etter kap. 10 A i kommuneloven. Tilsynskalenderen er vårt viktigste praktiske samordningstiltak og er hovedtema i forumets møte i februar hvert år. Tilsynsforumet har et møte på høsten hvor erfaringene fra tilsynsvirksomheten gjennomgås og man sikrer kompetanseoverføring mellom etatene.

På helseområdet samarbeider vi med Fylkesmannen i Oslo og Akershus og Fylkesmannen i Hedmark om å sikre at landsomfattende tilsyn innen

Helseregion Sør-Øst fremstår samordnet, og at de blir fulgt opp til alle avvikene er bekreftet rettet opp.

Gjennom tilsynsforum har Fylkesmannen i 2018 hatt en innledende dialog med revisjonsdistriktene og kontrollutvalgssekretariatene med tanke på samarbeid knyttet til overordnet analyse for neste kommunestyreperiode. Vi har også igangsatt en oppstart med internrevisjon av embetets eget arbeid, hvor alle tilsyn på barnevernsområdet i 2018 blir gjennomgått og analysert. Vi vil fortsette disse arbeidene i 2019.

Felles for hele tilsynsvirksomheten i embetet er at alle tilsyn blir fulgt opp til en får en bekreftelse på at lovbruddene er rettet, og at tiltak er implementert i virksomheten og vurdert av oss. Tiltakene skal være egnet til kvalitetsforbedring og/eller bedret rettssikkerhet for brukerne. Internt i embetet er det samarbeid omkring tilsynsaktivitet mellom Helse- og sosialavdelingen og Utdanning- og barnevernsavdelingen. Dette blir godt mottatt i kommunene. Egeninitierte tilsyn settes inn på bakgrunn av en risikovurdering. Vi bruker tilsynserfaringene inn i samlinger for kommunene, enten i deres nettverk eller våre egeninitierte fagsamlinger, i møter med NAV og i møter med spesialisthelsetjenesten. Vi etterspør hvordan de bruker tilsynserfaringene på tvers av organisasjonen, både fra enkeltsaker og systemtilsyn. At vi har så stort fokus på læring og kvalitetsforbedring oppleves positivt i tjenestene.

Arbeidet med tilsyn på forurensningsområdet er styrket i 2018, og er nå kommet opp på det omfanget vi skal ha. Alle ansatte i gruppen har gjennomgått tilsynskurs, og vi jobber systematisk med intern kalibrering og kollegaveiledning. Vi er alltid minst 2 på hvert tilsyn. Vi legger stor vekt på veiledningsrollen, og på å motivere tilsynsobjektene til forbedringer. Vi får mange gode tilbakemeldinger fra ulike aktører om at de opplever tilsynene våre som positive og meningsfulle. Tilsynene bidrar erfaringsvis til viktige forbedringer både mht. internkontroll og konkrete tiltak for å begrense og forhindre forurensning.

Alle tilsyn på Helsetilsynets områder (fra kapittel 3.2.1.2.1.1 i TB)

Rapportere på

Alle tilsyn på Helsetilsynets områder hvor det er funnet brudd på lov- og forskriftskrav er avsluttet (dvs. praksis er endret) innen en avtalt frist.

Det ble i 2018 registrert 39 systemtilsyn, herav 28 med lovbrudd. I 8 av disse er lovbruddene rettet og tilsynet avsluttet. For de øvrige 20 er det satt frister, eventuelt nye frister etter første tilbakemelding for å følge med på at tiltak faktisk iverksettes og har effekt. 3 av tilsynene var så sent på året at rapport ikke var sendt ut i 2018. I tillegg kommer tilsynssaker med påpekte lovbrudd og som følges om tilsynsmessig som planlagte tilsyn.

3.1.2.3 Klimahensyn skal ivaretas i alle sektorer

I 2018 har Fylkesmannen deltatt i arbeidet med Klima- og energiplan for Lindesnesregionen (Mandal, Lindesnes, Marnardal, Audnedal og Åseral kommuner). Planen ble vedtatt i september 2018. Vårt generelle råd til kommunene, formidlet i planuttalelser og gjennom planfaglig nettverk, har vært å integrere den kommunale klima- og energiplanen i kommuneplanen slik at klimahensyn kan ivaretas i alle sektorer. Vi har deltatt aktivt i arbeidet med ATP-plan for Arendalsregionen og i byvekstavtaleprosessen i Kristiansandsregionen. Forhandlingene om byvekstavtale i Kr.sandsregionen er ikke startet opp enda.

Fylkesmannen har også i 2018 deltatt i faggruppe klima i oppfølgingen av Regionplan Agder 2020, hvor klima er ett av 5 hovedsatsingsområder. Veikart Agder 2030 - landets første veikart for hvordan en region skal omstille seg til lavutslippssamfunnet - ble vedtatt i 2018, og er retningsgivende for fremtidige kommunale klima- og energiplaner.

Fylkesmannen har deltatt med innlegg og tilstedeværelse (for spørsmål og råd) i Klimakurs Agder som ble gjennomført i 2018 med midler fra Klimasats. Her var det god deltakelse fra kommunene. Videre har vi gitt råd i planuttalelser og kommunebildene til 8 utvalgte kommuner som vi har hatt egne tverrfaglige kommunemøter med. Hele 8 kommuneplaner har vært revidert ila. 2018, hvor klimahensyn har vært et sentralt tema i våre høringsvar og dialogrunder med kommunene.

I sum er de statlige forventninger til klima- og energiplanleggingen formidlet til alle kommunene i Aust- og Vest-Agder.

Fylkesmannen gjennomførte workshop om Klimasats januar 2018. Det var god deltakelse. Det ble gjennomført dialog med Miljødirektoratet om innkomne søknader som forutsatt. Antall søknader fra Agder-kommunene økte i 2018 (fra 20 i 2016 til 25 i 2017 til 35 i 2018) og mens antallet søknader som fikk støtte økte til 20 i 2018 fra 17 året før. På ordfører- og rådmannsmøtet høsten 2018 var arealplanlegging og klimakonsekvenser et av hovedtemaene.

"Klimaregnskap for Agder-Fylkene 2015" utarbeidet av CEMASYS.com AS har vært brukt som grunnlag for innspill til kommunenes prioritering av tiltak for å redusere klimagassutslipp i 2018.

Minimum 50 % av kommunene tilfredsstiller krav (fra kapittel 3.2.1.3.1.1 i TB)

Rapportere på

Minimum 50 % av kommunene tilfredsstiller krav.

Vi viser til egen rapportering til Miljødirektoratet fra primo februar 2019 angående status for lokale klimaplaner i Agderfylkene per 31.12.2018.

De aller fleste kommunene i Agder har førstegenerasjons klima- og energiplaner fra 2009 – 2010. Av de 30 kommunene er det så vidt Fylkesmannen har klart å bringe på det rene, 8 kommuner som har oppdaterte planer, eller er i gang med revisjon av sine planer. For 18 av kommunene kan vi ikke se at oppgaven med revisjon av planene er prioritert i inneværende planstrategiperiode.

Fylkesmannen vi i 2019 utfordre Agders kommuner til å ta mer aktivt tak i sitt klimaarbeid. Vi vil ta utgangspunkt i det nylig utarbeidede «Klimaveikart Agder», som er Norges første veikart for hvordan kommuner og fylkeskommuner kan skape lavutslippssamfunnet ved å gjennomføre klimatiltak i sine områder. «Klimaveikart Agder» blir for tiden forankret og innarbeidet i Agders nye regionale plan, «Regionplan Agder 2030».

Andel kommuner som tilfredsstillers statlig planretningslinje for klima- og energiplanlegging

Resultatmål	Resultat	Andel kvalitetssikret
50 %	- 23 %	27 %

8 av 30 kommuner har oppdaterte klima- og energiplaner, eller er i gang med revisjon av sine planer.

Alle kommuner i fylket skal ha mottatt bistand til KE-planlegging (fra kapittel 3.2.1.3.1.2 i TB)

Rapportere på

Alle kommuner i fylket har mottatt bistand til klima- og energiplanlegging, herunder veiledning til ny klimagasstatistikk og statlige forventninger til klima- og energiplanleggingen.

Vårt innsats på eksternt, proaktivt klimaarbeid mot kommunene har i 2018 vært begrenset av kapasitet ved miljøvernavdelingen som følge av redusert bemanning etter sammenslåing. Vi har følgelig ikke gjennomført konkret veiledning for KE-planer med alle kommunene i år, men har hatt dialog om klima med alle kommunene, især gjennom løpende innspill til arealplaner, her under 8 kommuneplaner som er revidert. Klima er også gjennomgående tema for regulære kommunemøter som er gjennomført med 8 kommuner, og hyppig tema i planforum og i regionalt plannettverk. Vi arbeider for en reallokering av bemanningsressurser til klimaarbeid i 2019 for å sikre at aktuelle resultatmål nås.

Mottatt bistand til klima- og energiplanlegging

Antall kommuner i fylket	Antall kommuner som har mottatt bistand til klima- og energiplanlegging	Resultat
15	30	15

Vi har ikke veiledet alle kommunene direkte. I alle fall halvparten av kommunene har ikke revidert planene som ble laget i 2008-2009, da disse ble laget første gang. Vi kjenner lite til hva som gjøres i kommunene ut over prosjektene som får klimasatsstøtte. I 2018 var det til sammen 8 kommuner som fikk støtte.

3.1.2.4 Fylkesmannen understøtter nasjonale myndigheters og kommunenes arbeid med flyktningssituasjonen

Med bakgrunn i den store nedgangen av flyktninger til Norge i 2018 og IMDIs fastsatte kriterier for anmodning av kommuner for bosetting, er det flere kommuner i Aust- og Vest-Agder som i år ikke er bedt om å bosette. Enkelte av disse kommunene har uttrykt bekymring til Fylkesmannen, da de er redd for å miste opparbeidet kompetanse i arbeidet med nyankomne. Fylkesmannen støtter IMDIs vurderinger. Det har ikke vært behov for Fylkesmannens bistand i arbeidet med å bosette flyktninger med særskilt oppfølgingsbehov knyttet til sitt funksjonsnivå.

Fylkesmannens rolle i bosettingsarbeidet er først og fremst å bidra til at kommunene legger forholdene til rette for en god integrering. Det gjelder særlig å sikre likeverdige offentlige helsetjenester, en inkluderende skolegang for barn, unge og voksne, tidlig innsats, god språkopplæring og nødvendig kvalitet i introduksjonsprogram.

Andel flyktninger bosatt innen (fra kapittel 3.2.1.4.1.1 i TB)

Rapportere på

Andel flyktninger bosatt innen 6 måneder etter at vedtak som danner grunnlag for bosetting eller reisetillatelse er gitt: 90 % Resterende andel skal være bosatt innen 12 måneder.

Tall fra IMDi viser følgende fylkesvise måloppnåelse:

Aust-Agder: 85% innen 6 måneder og 95,8% innen 12 måneder

Vest-Agder: 73% innen 6 måneder og 95,4% innen 12 måneder

Etter det vi forstår rapporterer IMDi på samme tall til departementet i sitt oppdrag. For å effektivisere arbeidet på dette området, ber vi om at oppdrag på rapporteringene fremover er samordnet.

Andel enslige mindreårige bosatt (fra kapittel 3.2.1.4.1.2 i TB)

Rapportere på

Andel enslige mindreårige bosatt innen 3 måneder etter at vedtak som danner grunnlag for bosetting eller reisetillatelse er gitt: 80 %.

Tall fra IMDi viser følgende fylkesvis måloppnåelse:

Aust-Agder: 80% innen 3 måneder

Vest-Agder: 67% innen 3 måneder

Etter det vi forstår rapporterer IMDi på samme tall til departementet i sitt oppdrag. For å effektivisere arbeidet på dette området, ber vi om at oppdrag på rapporteringene fremover er samordnet.

3.1.2.5 God samordning i opprydding av marin forsøpling

Vi har etablert et tverrfaglig team i avdelingen som jobber med temaet. Her er det representanter fra forurensning-, plan- og naturgruppa. Gruppa har hatt jevnlig møter gjennom året og har utarbeidet et årshjul som beskriver oppgavene og forventningene for vårt arbeid med marin forsøpling gjennom året. Teamet har hatt fokus på informasjon om marin forsøpling via vår hjemmeside, arbeid med tilskuddsordninger, vi har etablert et regionalt forum for arbeid mot marin forsøpling med deltakere fra bl.a. Havforskningsinstituttet, Statens vegvesen, Aust- og Vest-Agder Fylkeskommune, Kystverket, store interkommunal avfallsselskaper og GRID Arendal. I august gjennomførte vi strandryddedag for hele miljøvernavdelingen. Vi har etablert et godt samarbeid med fylkeskommunen i Aust-Agder, og har blant annet arrangert et seminar for interesserte aktører (frivillige, kommuner, skjærgårdstjeneste, avfallsselskaper m.m.). I løpet av våren 2019 har vi planer om å holde et møte med alle kystkommunene og skjærgårdstjenesten. Har sterk fagkompetanse og inspirerte medarbeidere. Stort potensiale for økt måloppnåelse med økt innsats. God forankring i embetsledelsen.

3.1.2.6 Andre oppdrag0 - 24

Fylkesmannen deltar i regionalt samarbeidsforum 0-24, med mål om et forpliktende samarbeid mellom fylkesmennene i region sør, KoRus Sør, RBUP Sør-Øst og RVTS Sør.

Agder har vært med i program for folkehelsearbeid siden 2017, og 26 av 30 kommuner deltar. Fylkesmannen deltar i regionalt samarbeidsorgan og i arbeidsgruppen ledet av fylkeskommunene.

Vi har deltatt i arbeidet med utforming av Regionplan Agder. Her deltok også representanter fra Fylkesmannens Ungdomsråd.

Internt i Helse- og sosialavdelingen er det etablert en gruppe på tvers av fagområder for å styrke innsatsen mot barn og unge, og utsatte barn og unge spesielt. Vi har hatt Barneombudet inne til å snakke om barns rett til å bli hørt i klage- og tilsynsbehandling, og vi har etter det tatt inn dette i våre saksbehandlingsmaler for å sikre at dette alltid blir belyst der det er relevant.

Helse- og sosialavdelingen har gjennomført to egeninitierte

tilsyn med samhandling rundt barn 7-12 år med psykiske vansker. Tilsynet tok utgangspunkt i helse- og omsorgstjenesteloven om plikten kommunene har til samhandling, i barnekonvensjonen om barns beste og barns rett til å bli hørt og forskrifter til særlig helsestasjon- og skolehelsetjenesten og fastlegeforskriften.

Barnevern, skole og PPT ble intervjuet for å kunne vurdere den helhetlige samhandling rundt barna. I tillegg ble det gjennomført intervjuer med foreldrene og ende barn. Det ble tatt utgangspunkt i de barn som var henvist til ABUP det siste år. Det ble avdekket flere lovbrudd, kommunene er selv enige i at de mangler oversikt over tjenestetilbudet og har gitt tilbakemelding på at de opplevde tilsynene som nyttige og har satt i gang et stort arbeid i ettertid for å sikre samordnede, tilgjengelige og koordinerte tjenester. Det planlegges to nye tilsyn i 2019.

I møter med kommunens administrative og politiske ledelse blir kommunene utfordret på hva de gjør for å motvirke utenforskap jf lavinntektsfamilier.

Dialogmøter barnevern

Fylkesmannen har gjennomført dialogmøter med fire kommuner/barneverntjenester i 2018. De resterende kommuner/barneverntjenester vil bli gjennomført i 2019. Dialogmøtene vurderes å ha en positiv effekt da kommuneledelsen/politisk nivå får en bedre forståelse av arbeidet som gjøres i barneverntjenesten.

Tre kommuner har deltatt i tjenestetøtteprogrammet. Alle barneverntjenestene i Agder er gått sammen om en plan om økt kompetanse (KUBA).

Forsøk med NAV-veileder i videregående skoler

Forsøket er avsluttet i Aust-Agder, men videreført ved en vgs i Vest-Agder. Den største vgs i Aust-Agder ønsket videreføring, men utdanningsavdelingen i fylkeskommunen ønsket ikke videreføring men ville heller fokusere på utvikling av et eget tiltak.

Det er ikke planer om ytterligere videreføring, men embetet følger situasjonen rundt frafallsproblematikk i på tvers av avdelinger i "0-24 samarbeidet" og barn og unge gruppe. Videre er Fylkesmannen delaktig i det generelle levekårsarbeidet ledet av fylkeskommunene.

Inn på tunet.

Utdanning og barnevernsavdelingen og landbruksavdelingen arrangerte frokostseminar på Arendalsuka i august 2018. Samarbeid med Inn på tunet Norge og Norges Bondelag. Tema ed fokus på barn og unge, hvordan Inn på tunet-tilbud kan legges opp, rammer det må skje innenfor og de muligheter som gjelder for å lage tilpassede opplegg på gården og tunet. Informasjon om regelverk knyttet til alternativ opplæringsarena for elever i skolen. Presentasjoner fra politikere, statped, tilbydere og skoler. 80 deltakere fra både offentlige etater, private tilbydere og andre interessenter fra regionen møtte på seminaret.

Videreføring av SEVU-PPT.

Fylkesmannen arrangerte to samlinger for PP-lederne i Agder. Tema sakkyndighetsarbeid, fokus på barns beste, etikk, metode og rådgivning. Begge samlingene gikk over to dager. Universitetet i Agder hadde ansvar for den en samlingen og NTNU den andre. Gode tilbakemeldinger fra PP-lederne. Fokus på Barnekonvensjonen og vurderinger av barnets beste i den sakkyndige vurderingen var spesielt godt mottatt av PP-lederne. De vurderte dette fokus som svært nyttig i forhold til sakkyndig vurdering.

3.1.3 Rettssikkerhet skal være ivaretatt på en enhetlig måte i fylket og på tvers av embetene

3.1.3.1 Høy kvalitet i veiledning, kontroll, tilsyn og saksbehandling

Det ble i 2018 gjennomført konkrete tiltak for å få ned saksbehandlingstiden på klagesaker etter plan – og bygningsloven. For månedene november og desember 2018 nådde vi målet om at alle saker skal være behandlet innen tolv uker. Selv om resultatmålet ikke ble oppnådd for 2018 samlet sett, er utviklingen svært positiv i forhold til 2017.

Embetet har fokus på høy kvalitet i tilsynsarbeid og saksbehandling. Det sikres gjennom gode rekrutteringsrutiner og kontinuerlig faglig oppdatering og kompetanseheving av medarbeiderne.

Våre ansatte deltar på alle nasjonale samlinger i regi av fagdirektoratene. Dette er samlinger som tar opp regelverk og generell kompetanseheving. I tillegg legger Fylkesmannen selv til rette for kompetanseheving på bakgrunn av egenvurdering av behov ved utarbeidelse av virksomhetsplanen. Vi legger stor vekt på å gi god veiledning og informasjon slik at konflikter kan løses av kommunen selv, på lavest mulig nivå.

Ved behandling av klagesaker og tilsyn følges de rutiner som er utarbeidet, og sakene blir i stor grad drøftet av flere for å sikre at saksbehandlingen holder høyest mulig kvalitet.

Tett og godt samarbeid med de andre embetene i våre regioner samt med Utdanningsdirektoratet og Helsetilsynet er med på å sikre enhetlig behandling i tilsynsarbeidet og i klagesaker. I 2018 har vi gjennomført regionale samlinger på flere områder innen tilsyn og klagesaksbehandling der ulike case og problemstillinger har vært drøftet.

Vi får nå mange klager etter introduksjonsloven, noe som gjør behovet for tilsyn etter denne loven stort. Vi registrerer at det er store forskjeller fra hvilke kommuner vi får klager fra. Dette legger vi til grunn i vår risiko og sårbarhetsanalyse. Vi har et tett samarbeid med embeter i Sørvestregionen for å sikre en lik praksis i klager og tilsyn etter introduksjonsloven.

Omfangskrav for Aust- og Vest-Agder (fra kapittel 3.3.1.1.8 i TB)

Rapportere på

Omfangskravet på 62 poeng skal være oppfylt.

Fylkesmannen i Aust- og Vest-Agder har oppfylt omfangskravet på 62 poeng. Vi overoppfyller poengkravet i 2018. Nytt FNT-tilsyn på spesialundervisning ble mer omfattende enn planlagt. Risiko og sårbarhetsvurderinger gjorde at vi så det nødvendig å gjennomføre tilsynet med flere skoler. Vi fant det også nødvendig å innlemme ett tema fra tilsynet med skolens arbeid med elevenes utbytte av opplæringen.

Bedre skolemiljø (fra kapittel 3.3.1.1.2.1 i TB)

Rapportere på

Alle skoleeiere skal ha fått nødvendig oppfølging for å sikre en enklere, raskere og tryggere behandling av saker om elevenes skolemiljø på skolenivå.

Fylkesmannen i Agder har etter innføringen av nytt § 9 A gitt veiledning i regelverket i alle kommuner i Aust- og Vest-Agder. Denne kompetansehevingen har vært gjennomført lokalt, i kommunene eller i regioner, som egne fagdager eller i skolenes fellestid. Det har vært en

jurist og en pedagog som sammen har stått for disse veiledingsøktene, og har bidratt med de sine perspektiver på oppfølging av sakene. Skoleeier, skoleledere og utvidet ledergruppe har deltatt på disse veiledningene. Mange kommuner har også lagt til rette for at alle ansatte på skolene har deltatt.

Skolemiljø, aktivitetsplikten og håndhevingsordningen har vært tema på Fylkesmannens utdanningsmøte, som er Fylkesmannen i Agder sin arena for skoleeiere. Dette har gjort at skoleeierne har fått oppdatert informasjon om Fylkesmannens arbeid i skolemiljøsakene, samt avklaringer i forhold til ordningen som er kommet fra sentrale myndigheter.

Når Fylkesmannen i Agder mottar en sak som håndhevingsmyndighet tar saksbehandler kontakt med skoleeier. I løpet av 2018 har vi utviklet en praksis hvor vi åpner for å gjennomføre et møte med den aktuelle skolen og skoleeier i sakene. I disse møtene legger skolen frem sin dokumentasjon i saken. Det er vår vurdering at dette er en viktig arena for å gi både skolen og skoleeier veiledning om behandlingen av skolemiljø saker. Vi har sett flere eksempler på at dette har bidratt til at kommunen har endret sine rutiner, og at erfaringer fra en skole deles med andre skoler i kommunen.

Vi har per i dag ikke mottatt håndhevings saker fra alle kommunen i Aust- og Vest-Agder, så vi vurderer at det fortsatt er behov for å benytte de felles møteplassene som Fylkesmannen har med kommunen til å veilede i skolemiljø saker.

Minimum 2 tilsyn per år. (fra kapittel 3.3.1.1.3.1 i TB)

Rapportere på

Minimum 2 tilsyn per år.

Fylkesmannen har gjennomført to tilsyn etter introduksjonsloven. Det ble gjennomført tilsyn i Vennesla kommune (Vest-Agder) og Lillesand kommune (Aust-Agder). Det ble avdekket lovbrudd i Lillesand. Begge tilsynene etter introduksjonsloven ble gjennomført samtidig med tilsyn etter opplæringsloven § 4A-1, om grunnskoleopplæring for voksne. Bakgrunnen for å se de to tilsynene i sammenheng er at mange introduksjonsdeltakere har grunnskoleopplæring som del av sitt program. Det har også vært et mål effektivisere tilsynsaktiviteten både for kommunen og Fylkesmannen.

Alle klagesaker er behandlet innen (fra kapittel 3.3.1.1.4.1 i TB)

Rapportere på

Alle klagesaker er behandlet innen 12 uker, jf. § 7-1 bokstav d, i byggesaksforskriften

Andelen byggesaker som er behandlet innen 12 uker er i 2018 forbedret sammenlignet med tidligere år, og generell saksbehandlingstid har gått ytterligere ned. Det er svært positivt at vi på slutten av året endelig har klart å etablere en saksbehandling av byggesaker som i all hovedsak ligger innenfor 12 ukers kravet. Saksbehandlingen for november og desember 2018, isolert sett, viser at 96 % av byggesakene ble behandlet innenfor 12 uker. Samlet for året 2018 er det likevel slik at bare i underkant av halvparten av byggesakene ble behandlet innen 12 uker. Ved oppstart 2019 vil behandlingen av klager på byggesaker starte innenfor 12 ukers kravet.

Agder har en lang kystlinje med svært attraktive hytteområder. Det er også mange som ønsker å bosette seg sjønært. For små byggesaksmiljøer, slik situasjonen er i flere kommuner, er det en belastning med mange og kompliserte dispensasjonssaker og tilsvarende ressurssterke tiltakshavere/klagere. Plan- og bygningslovens bestemmelser oppleves som kompliserte av aktørene, både i kommunene og av de private. Dette gjelder særlig dispensasjonsbestemmelsen. Det er et stort behov for informasjon og veiledning om regelverket. Sett i dette perspektivet har det vært utfordrende å jobbe ned restanser på et så vidt krevende saksområde.

Store hyttekommuner, lang strandsone og mange dispensasjonssaker bidrar til at saksmengden i vårt embete er svært stor.

For å bedre dialogen med kommunene og heve kvaliteten i kommunenes byggesaksbehandling, har Fylkesmannen i Agder i 2018 avholdt to fagdager for kommunenes byggesaksbehandlere, samt planfolk/aktuell administrasjonsledelse. Fokus er sentrale og krevende problemstillinger som Fylkesmannen ser går igjen i vår klagesaksbehandling. Det har videre vært avholdt avklaringsmøter med flere kommuner, både med administrasjonsledelse på byggesaksområdet og/eller politiske utvalg. Sentralt i disse møtene er særlig grensen for kommunens dispensasjonsadgang og forholdet til nødvendig planarbeid.

Fylkesmannen anser denne formen for utadrettet virksomhet som påkrevd og hensiktsmessig for å kommunisere riktig lovforståelse til kommunenes byggesaksbehandling. Videre tenkes dette arbeidet å kunne gi en bedre kvalitet på kommunenes byggesaksbehandling/forberedende klagebehandling, slik at også vår egen klagebehandling blir mer effektiv. Balansegangen er imidlertid utfordrende hva gjelder rask avgjørelse av enkeltsaker vs. ressursbruk til utadrettet virksomhet som ikke er direkte del av måleresultater.

Saksbehandlingstid i antall uker for klager over kommunens vedtak i byggesaker etter plan- og bygningsloven

Resultatmål	Differanse	Oppnådd andel av totalt antall behandlede saker	Totalt antall behandlede saker	Antall behandlede saker innen 12 uker
100 %	- 55 %	45 %	335	151

Alle klagesaker der det er gitt (fra kapittel 3.3.1.1.4.2 i TB)**Rapportere på**

Alle klagesaker der det er gitt utsatt iverksetting etter forvaltningsloven § 42, er behandlet innen 6 uker, jf. § 7-1 bokstav e, i byggesaksforskriften

6 byggesaker med utsatt iverksetting ble ikke behandlet innenfor kravet til saksbehandling på 6 uker. Overskridelsene er ofte små, slik at sakene uansett bærer preg av å ha blitt prioritert.

En utfordring med saker med utsatt iverksetting er å identifisere dette ved mottakelse av klagesaken. Vi har derfor utarbeidet en sjekklister som kommunene skal legge ved oversendelsen av klagesaker og hvor det blant annet skal det krysses av for om det er gitt utsatt iverksetting eller ikke. Vi erfarer at denne sjekklisten i noen saker ikke er riktig utfyllt og som dermed kan medføre feilregistrering ved vår mottakelse. Vi ser videre at hensynet til sakens parter (som gjerne sender inn tilleggesmerknader) eller behovet for avklaringer/opplysninger i saken, i noen tilfeller gjør det vanskelig å overholde fristen på 6 uker.

For 2019 vil Fylkesmannen i Agder fortsette å etterspørre riktig utfylling av sjekklister fra kommunens side for å sikre identifisering av saker med utsatt iverksetting. Videre vil disse sakstypene i enda større grad måtte påbegynnes med en gang for å unngå overskridelse av saksbehandlingstid.

Saksbehandlingstid for klagesaker der det er gitt utsatt iverksetting etter forvaltningsloven § 42

Resultatmål	Differanse	Oppnådd andel av totalt antall behandlede saker	Totalt antall behandlede saker	Antall behandlede saker innen 6 uker
100 %	- 46 %	54 %	13	7

Alle klagesaker er behandlet innen 12 uker (fra kapittel 3.3.1.1.5.1 i TB)**Rapportere på**

Alle klagesaker er behandlet innen 12 uker

Andelen plansaker som er behandlet innen 12 uker er betydelig forbedret sammenlignet med tidligere år, og det samme gjelder den generelle saksbehandlingstiden. Rett over halvparten av sakene ble behandlet innenfor 12 uker.

I likhet med saksbehandlingen av byggesaker, har Fylkesmannen i Agder klart å jobbe ned restansene for plansaker i løpet av 2018, slik at også disse sakene i all hovedsak nå blir behandlet innenfor 12 ukers kravet. Saksbehandlingen for november og desember 2018, isolert sett, viser at 90 % av plansakene ble behandlet innenfor 12 uker.

Ved oppstart 2019 vil behandlingen av klager på reguleringsplaner starte innenfor 12 ukers kravet.

Saksbehandlingstid i antall uker for klager over kommunens vedtak i klager over reguleringsplan

Resultatmål	Differanse	Oppnådd andel av totalt antall behandlede saker	Totalt antall behandlede saker	Antall behandlede saker innen 12 uker
100 %	- 49 %	51 %	43	22

Alle ekspropriasjonssaker i førsteinstans (fra kapittel 3.3.1.1.6.1 i TB)**Rapportere på**

Alle ekspropriasjonssaker i førsteinstans på plan- og bygningsrettens område er behandlet innen 12 uker

Resultatmål oppnådd.

Saksbehandlingstid i antall uker for ekspropriasjonssaker på plan- og bygningsrettens område

Resultatmål	Differanse	Oppnådd andel av totalt antall behandlede saker	Totalt antall behandlede saker	Antall behandlede saker innen 12 uker
100 %	0 %	100 %	4	4

Alle ekspropriasjonssaker som klageinstans (fra kapittel 3.3.1.1.6.2 i TB)

Rapportere på

Alle ekspropriasjonssaker som klageinstans på plan- og bygningsrettens område er behandlet innen 12 uker

Resultatmål oppnådd.

Saksbehandlingstid i antall uker for ekspropriasjonssaker (klageinstans) på plan- og bygningsrettens område

Resultatmål	Differanse	Oppnådd andel av totalt antall behandlede saker	Totalt antall behandlede saker	Antall behandlede saker innen 12 uker
100 %	0 %	100 %	1	1

Budsjettmål for FMAV (fra kapittel 3.3.1.1.7.3 i TB)**Rapportere på**

FMAV skal gjennomføre om lag 50 endags- og flerdagstilsyn i 2018, tilsvarende gebyrinntekter på minimum 700 000 kroner.

Vi har hatt redusert bemanning frem til august/september 2018 da vi fikk 3 nye medarbeidere i forurensingsgruppa, deriblant en tilsynskoordinator. Tilsynsarbeidet har likevel hatt stort fokus og vi har klart å gjennomføre 59 tilsyn i 2018 og deltatt på alle landsdekkende tilsynsaksjoner. Gebyret som er oppført i tabellen er basert på Miljødirektoratets gebyroversikt for 2018 og inkluderer alle tilsyn som er fakturert i 2018 (inkluderer noe etterslep fra 2017)

Gebyrfinansierte tilsyn - resultatmål 700 000kr

Resultatmål	Differanse	Gebyrinntekter i kroner fra tilsyn
700 000	310 500	1 010 500

67 tilsyn registrert i 2018 og gir 1010500 i gebyrinntekter. 9 av disse er gjennomført på slutten av 2017, men lagt inn med gebyr i 2018.

Kompetanse i regelverket på barnehage- og opplæringsområdet (fra kapittel 3.3.1.1.8.1 i TB)**Rapportere på**

All saksbehandling knyttet til klagesaker, tilsyn og håndheving av skolemiljø saker skal være utført med riktig kvalitet i tråd med regelverket og instruksjer.

Fylkesmannen har fokus på å ha høy kvalitet i saksbehandlingen. Dette sikres gjennom gode rutiner, teamarbeid og kontinuerlig faglig oppdatering og kompetanseheving av alle ansatte.

Embetet har flere erfarne saksbehandlere, og vi har en god balanse av jurister og pedagoger. Vi har også statsviter, økonom, barnevernsfaglige og sosionomer. Vi har tett og god dialog med sektor og vi opplever at kommunene ikke har høy terskel for å henvende seg til oss med mange ulike problemstillinger.

Klagesaksbehandlingen er sentral for embetets rolle som rettssikkerhets garantist og er sånn sett avgjørende for hvordan embetet fremstår. Sakene vi sender ut skal være i klart språk som er opplysende og tilgjengelig både for klager og for kommunen. Vi har rutine for at alle saker blir lest og gjennomgått av minst to saksbehandlere.

Tilsyn i 2018 har omhandlet tema knyttet til felles nasjonalt tilsyn på opplæringsområdet og nasjonal tilsynssatsing på barnehageområdet. Vi har opprettet team knyttet til hovedtema, og hver tilsynsgruppe har bestått av to - tre personer med ulik kompetanse og utdanning. Alle tilsyn er gjennomført etter metodehåndboken og med kontrollspørsmålene som følger til hvert hovedtema. Vi har hatt fokus på klart språk og gode forståelige vurderinger. I dette har vi lagt vekt på tydelige beskrivelser av våre observasjoner, vurderinger og konklusjoner. Og det er fokus på at barnekonvensjonen skal inngå i vurderingen. På den måten blir rapportene blir lettere å forstå, og de har større læringseffekt. Dette får vi bekreftet fra kommunene. I for- og/eller etterkant av tilsyn har vi hatt veiledningsaktiviteter. Vi har hatt samlinger med kommunene om kap. 9 A (skolemiljø), skoleeiere om nasjonale tilsyn og med barnehagemyndighet om tilsynsmetodikk.

Fylkesmannen i Agder etablerte våren 2017 en intern gruppe for saksbehandlere som jobbet med læringsmiljø. Denne gruppen har etter innføringen av nytt § 9 A hatt ansvar for behandlingen av skolemiljø sakene. Gruppen har hatt ukentlige møter, hvor vi blant annet har hatt fokus på å etablere en enhetlig praksis i embetet.

Det viktigste verktøyet i saksbehandlingen vår er veilederen som er utarbeidet av Utdanningsdirektoratet. Denne tydeliggjør hvordan Fylkesmannen skal utføre oppgaven som håndhevingsordning. I tillegg til dette behandles skolemiljø sakene som hovedregel av saksbehandlingspar, en jurist og en pedagog, i vårt embete. Dette for å ivareta både de juridiske vurderingene som en sak krever og for å gjøre en pedagogisk forankret rimelighetsvurdering og sette inn egnede tiltak i saken. Vi vurderer at denne fremgangsmåten også bidrar til økt trygghet og kvalitet på eget arbeid når vi hører barn, og i møte med foresatte, skolen og skoleeier.

Arbeidet med å etablere en felles praksis og forståelse for regelverket i landsdelen ble styrket gjennom at vi tok initiativ til en samling om § 9 A i Sør-Vest i februar 2018. På denne samlingen løftet alle embetene inn aktuelle problemstillinger i saksbehandlingen. Disse ble drøftet og vi

utvekslet erfaringer. Dette gjaldt blant annet når og hvordan skolen og skoleeier ble informert og involvert i vår saksbehandling, høring av barn, hvem som er mottaker av Fylkesmannens vedtak. I dette møtet ble vi enige om felles fremgangsmåter på flere områder.

Fylkesmannen i Agder har fått direkte tilbakemeldinger fra Utdanningsdirektoratet på vår saksbehandling gjennom saker som er sendt til direktoratet som klageinstans. Disse tilbakemeldingene har vært viktige justeringer for vår egen saksbehandling, og bidrar til å synliggjøre terskelen for hva man med rimelighet kan forvente at skolen gjør i skolemiljø saker. I tillegg til dette har Barneombudets rapport vært et viktig bidrag i vår egen vurdering av vår saksbehandling og regelverksforståelse.

3.1.3.2 Effektiv og korrekt lov- og tilskuddsforvaltning

Arbeidet med avlingssvikten etter årets tørkesommer fikk stor innvirkning på arbeidet med kontroll i siste halvdel av 2018. Dette er grunnen til manglende måloppnåelse vedrørende gjennomføring av forvaltningskontroller. Arbeidet med avlingssvikt har på den andre side ført til utstrakt dialog og kommunikasjon med kommunene og søkerne om erstatningsordningene og kontroll av enkeltøkninger.

Fylkesmannen har i første halvår gjort mye arbeid med ordningene som vi har vedtaksmyndighet på, ved å koble risikovurderinger, rutiner og kontrollplan slik at disse henger sammen med og passer til Riskmanager. Dette er en oppfølging av Landbruksdirektorates kontrollrundskriv.

Fylkesmannen gjennomfører for øvrig systematiske kurs- og veiledningsaktiviteter (seminar, informasjonsskriv, epost, oppdateringer etc.) for kommunene gjennom året. Samlet er kontroll og veiledning på et nivå som bidrar sterkt til måloppnåelse for effektiv og korrekt tilskuddsforvaltning.

Gjennomført kontroll i henhold til kontrollplan (fra kapittel 3.3.1.2.1.1 i TB)

Rapportere på

Gjennomført kontroll i henhold til kontrollplan.

Kontrollplan for 2018 ble utarbeidet etter veileder fra Landbruksdirektoratet. Risikovurderinger ble oppdatert og enkelte ordninger hvor Fylkesmannen er vedtaksmyndighet ble gjennomgått/oppdatert med etablering av nye rutiner. Fylkesmannen gjennomførte kontroller etter kontrollplan frem mot sommeren 2018. Tidlig på høsten ble behandling av avlingsskade så betydelig at ressurser i avdelingen ble omprioritert. I henhold til opprinnelig kontrollplan er 50% av forvaltningskontrollene gjennomført, mens 50% som skulle gjennomføres høsten 2018 ikke ble gjennomført. Dette ble redegjort for i revidert kontrollplan oversendt Landbruksdirektoratet i september. Forøvrig er kontrollplanen gjennomført.

Kontroll av foretak og oppfølging av avvik

Foretak	Ordninger / omfang	Registrerte avvik	Oppfølging av avvik
---------	--------------------	-------------------	---------------------

Ingen kontroller etter tips eller mistanke om økonomiske misligheter

Kontroll av foretak - husdyrkonsesjon

Betegnelse på rapporteringskrav	Svar
Er kontroll av foretak på husdyrkonsesjonsområdet gjennomført i samsvar med Ldirs rundskriv?	Ja
Antall kontrolltiltak av foretak der det er innhentet opplysninger utover det som er tilgjengelig i egne systemer	0
Antall kontrolltiltak av foretak som er fulgt opp etter kontroller i 2017	4
Antall kontrolltiltak av foretak som skal følges opp vedr produksjonsgrensen i 2019	3
Antall kontrolltiltak av foretak det er gjennomført stedlig kontroll hos i 2018	0
Antall kontrolltiltak av foretak som er kontrollert pga mistanke om driftsfellesskap	0
Antall kontrolltiltak av foretak som er ilagt standardisert erstatning	1
Antall kontrolltiltak av foretak som er ilagt standardisert erstatning pga driftsfellesskap	0
Antall kontrolltiltak av foretak som er kontrollert, men vedtak om standardisert erstatning er under arbeid	1
Beløp som er ilagt i standardisert erstatning	7800

Kontroll av foretak - tilskudd og erstatninger

Ordning	Er kontrollpunkter fastsatt?	Effekter av kontrollpunktene
NMSK vegbygging	Ja	Skogsbliveier prioriteres. Kontrollene er etter Fylkesmannens vurdering avgjørende for å oppnå tilfredsstillende standard i forhold til krav i veinormaler og byggeplaner. Kontrollen virker forebyggende og det avdekkes marginale tekniske avvik ved selve sluttkontrollen. Effektene kan direkte måles i oppnådd veistandard.
Tidligpensjon	Ja	Sørger for at vilkårene kontrolleres
Veterinære reiser	Ja	Vest-Agder: 49 søknader/vedtak - 15 veterinærer. Alle søknader er kontrollert på et eller annet punkt (antall km, reiser, besøk pr reise mm). I 16 vedtak er omsøkt sum endret, i 10 av disse er utbetalt tilskudd lavere enn omsøkt. Hovedårsakene er regnefeil (4), bruk av gamle satser (4), feilberegning flere besøk på samme reise (1) og for mange km pr reise (1). Aust-Agder: 38 søknader/vedtak - 11 veterinærer. Alle søknadene er kontrollert på et eller annet vis (antall km, reiser, besøk pr reise mm). I søknadene er det mange ufullstendige adresser, noe som gjør kontroll vanskelig. I 4 vedtak er omsøkt sum endret, og i 3 av disse er utbetalt tilskudd lavere enn omsøkt. Hovedårsakene er avrundingsfeil ved utregning (2) og summering av antall reiser (1). Dette er en ganske arbeidskrevende ordning gitt at alle søknadene skal kontrolleres grundig.

Inntektskontroll av tidligpensjonsmottakere

Betegnelse på rapporteringskrav	Svar
Saker kontrollert som følge av avvik i kontrolliste	3
Saker funnet i orden	3
Saker med feil	0
Beskrivelse av feilene	

Gjennomført risikobasert forvaltningskontroll (fra kapittel 3.3.1.2.1.2 i TB)**Rapportere på**

Gjennomført risikobasert forvaltningskontroll av 20 % av kommunene.

I september oversendte Fylkesmannen melding til Landbruksdirektoratet om revidert kontrollplan grunnet omprioritering av ressurser for å behandle et stort antall søknader om avlingssvikt. Med dette ble det gjennomført risikobasert forvaltningskontroll i 10 % av kommunene.

Forvaltningskontroller av kommunene

Kommune	Ordninger / omfang	Registrerte avvik	Oppfølging av avvik
Risør	NMSK tilskudd felles landbrukskontor Gjerstad	0	0
Grimstad	Produksjonstilskudd	1	Manglende eller mangelfull vurdering av avkortning. Kommunen bekrefter å ha endret rutine for å innta vurdering ved endringer av opplysninger.

Forvaltningskontroller av kommunene, 20%

Resultatmål	Differanse resultatmål	Resultat	Antall gjennomførte forvaltningskontroller	Antall kommuner i fylket
20 %	- 10	10 %	3	30

Revidert kontrollplan og gjennomføring på grunn av stort omfang av søknader om avlingsskade. Forhåndsmeldt Landbruksdirektorat høsten 2018

Andel avvik avdekket under (fra kapittel 3.3.1.2.1.3 i TB)**Rapportere på**

Andel avvik avdekket under kontroll som er fulgt opp: 100 %.

Avvik som er gitt i forvaltningskontrollene i 2018 er av Fylkesmannen ansett som lukket. Tematikken som omhandler avvikene vil fortsatt være aktuell i veiledning og dialog med kommunene.

3.1.3.3 Befolkningen har tillit til tjenestene og får ivaretatt sin rett til forsvarlige og nødvendige tjenester

Rettighetssaker og saker som vedrører bruk av tvang overfor sårbare grupper er prioritert og saksbehandlingsfristen overholdes. Hvis gjentatte brudd på rettigheter innenfor samme område tas dette opp med kommunen, og det har særlig vært aktuelt i forhold til kommunalt NAV-kontor / økonomisk sosialhjelp.

I tilsynssaker ønsker vi først og fremst at tilliten gjenopprettes der tillitsbruddet har funnet sted ved å be virksomheten ta initiativ til å møte pasient, bruker og /eller pårørende. Ved mistanke om alvorlig svikt og brudd på faglig forsvarlighet vil det alltid bli en tilsynsmessig vurdering (tilsynssak) og klager får kopi av avgjørelsen med vår vurdering av hvordan vi antar at virksomheten bruker dette i sitt kvalitetsforbedringsarbeid.

Median saksbehandlingstid for tilsynssaker (fra kapittel 3.3.1.3.3.1 i TB)**Rapportere på**

Median saksbehandlingstid for tilsynssaker: 6 måneder eller mindre.

Median saksbehandlingstid for tilsynssaker på helse- og omsorgsområdet er 6.1. mnd. Vi har hatt en økning av behandlede tilsynssaker med 20%. (fra 205 i 2017 til 256 i 2018).

Median saksbehandlingstid for tilsynssaker: 6 måneder eller mindre (Helse/omsorg)

Saksområde	Resultatmål	Prosentpoeng	Resultat
Helse/omsorg	50 %	50 %	50 %

Median saksbehandlingstid for tilsynssaker(2) (fra kapittel 3.3.1.3.3.2 i TB)**Rapportere på**

Median saksbehandlingstid for tilsynssaker: 5 måneder eller mindre

Vi behandlet to tilsynssaker innen sosialområdet i 2018. Den ene av disse er registrert med saksbehandlingstid på 20 måneder og mediantiden ble derfor på 10,6 måneder. Det ble ikke avdekket lovbrudd i noen av disse sakene.

Median saksbehandlingstid for tilsynssaker: 5 måneder eller mindre (Sosial)

Saksområde	Resultatmål	Prosentpoeng	Resultat
Sosial	50 %	50 %	50 %

Avslutning av klagesaker: Minst (fra kapittel 3.3.1.3.3.3 i TB)**Rapportere på**

Avslutning av klagesaker: Minst 90 prosent innen 3 måneder.

Vi har oppnådd resultatmålene i klagesakene både på helseområdet (93%) og sosialområdet (100%). På helse- og omsorgsområdet er har vi hatt en fordobling av antall syke transportsaker, mens antall saker for øvrig er stabilt. Det har vært en nedgang i rettighetssaker på sosialområdet med cirka 20%. (Fra 240 i 2017 til 205 i 2018)

Saksbehandlingstid - Avslutning av klagesaker

Saksområde	Resultatmål	Prosentpoeng	Realitetsbehandlet innen 3 md.
Sosial	90 %	100 %	100 %
Helse/omsorg	90 %	93 %	93 %

Andel vedtak om bruk av tvang (fra kapittel 3.3.1.3.3.4 i TB)**Rapportere på**

Andel vedtak om bruk av tvang og makt overfor personer med psykisk utviklingshemning som er overprøvd innen 3 måneder: Minst 90 %.

Fylkesmannen overprøvd 136 vedtak om tvang og makt i 2018, noe som er en liten økning, (syv vedtak) fra 2017. Av disse er 94 %, 128 saker behandlet innen tre måneder.

Saksbehandlingstid - Vedtak om bruk av tvang og makt

Resultatmål	Prosentpoeng	Resultat
90 %	94 %	94 %

Andel søknader om dispensasjon (fra kapittel 3.3.1.3.3.5 i TB)**Rapportere på**

Andel søknader om dispensasjon fra utdanningskrav som er behandlet innen 3 måneder: Minst 90 %.

Saksbehandlingstiden for søknad om dispensasjon fremgår ikke av rapport i Nestor. Vi ser at av 136 vedtak som er overprøvd i 2018, ble det innvilget dispensasjon i 86 av sakene. Dispensasjonssøknadene kommer som oftest inn samtidig med vedtakene, men noen ganger kommer de seinere, og det hender vi må purre på disse søknadene. Det betyr at vi har minst den samme måloppnåelsen som på behandlingen av selve vedtakene, på 94 %.

Tilsynsaktiviteter (fra kapittel 3.3.1.3.4.1 i TB)

Rapportere på

Tilsynsaktiviteter tilsvarende: 260 poeng

Det var overoppnåelse på resultatkrav på tilsyn med de kommunale helse- og omsorgstjenestene. Vi har god kompetanse på planlagte tilsyn i embetet, kommunene ønsker og tar vel i mot våre tilsyn og bruker det i sitt arbeid for bedre kvalitet. Vi har også hatt med bruker i mange av tilsynene.

Aktivitetsvolum av tilsyn med kommunale helse- og omsorgstjenester

Resultatmål	Differanse	Resultat
260	24	284

Oppdaterte tall viser et resultat på 303 poeng

Tilsynsaktiviteter (fra kapittel 3.3.1.3.5.1 i TB)

Rapportere på

Tilsynsaktiviteter tilsvarende: 70 poeng

Det riktige resultatet er 59 poeng. De landsomfattende tilsyn med sepsis og oppfølging av disse har vært ressurskrevende og våre ressurser har ikke tillatt egeninitierte tilsyn. Lovbrudd i en del tilsynssaker har vært fulgt opp i et tilsynsperspektiv, blant annet overfor Flekkefjord sykehus.

Aktivitetsvolum av tilsyn med spesialisthelsetjenesten

Resultatmål	Differanse	Resultat
70	- 14	56

Oppdaterte tall viser 59 poeng. De landsomfattende tilsynene var så arbeidskrevende at det ikke ble ressurser til egeninitierte tilsyn.

Tilsynsaktiviteter (fra kapittel 3.3.1.3.6.1 i TB)

Rapportere på

Tilsynsaktiviteter tilsvarende: 80 poeng

Vi har hatt bruker med i mange tilsyn. Det var full måloppnåelse på dette punktet.

Aktivitetsvolum av tilsyn med sosiale tjenester

Resultatmål	Differanse	Resultat
80	10	90

3.1.3.4 En effektiv og velfungerende vergemålsforvaltning som ivaretar rettsikkerhet og rettslikhet

Måloppnåelsen anses tilfredsstillende. Av særlige forhold bemerkes: Alle advokatvergeoppdrag er gjennomgått, og arbeidet med overføring til fastverger/fastvergegodtgjøring er godt i gang. Fremtidsfullmakter promoteres i relevante fora og sammenhenger.

Opprett vergemål (fra kapittel 3.3.2.1.1.1 i TB)

Rapportere på

Opprett vergemål – 80 % av vedtakene skal være fattet innen 70 dager.

Resultatmålet er oppnådd, jf. tabell.

Saksbehandlingstid - Opprett vergemål – 80 % av vedtakene skal være fattet innen 70 dager

Resultat	Resultatmål	Differanse
82 %	80 %	2 %

Fylkesmannens samtykke til bruk av kapital (fra kapittel 3.3.2.1.1.3 i TB)

Rapportere på

Fylkesmannens samtykke til bruk av kapital – 80 % av vedtakene skal være fattet innen 20 dager.

Resultatmålet er oppfylt, jf. tabell.

Saksbehandlingstid - Fylkesmannens samtykke til bruk av kapital – 80 % av vedtakene skal være fattet innen 20 dager

Resultat	Resultatmål	Differanse
81 %	80 %	1 %

Godtgjøring og utgiftsdekning til verger og representanter (fra kapittel 3.3.2.1.1.4 i TB)

Rapportere på

Godtgjøring og utgiftsdekning til verger og representanter – 80 % av vedtakene skal være fattet innen 45 dager.

Resultatmålet er oppnådd, jf. tabell.

Saksbehandlingstid - Godtgjøring og utgiftsdekning til verger og representanter – 80 % av vedtakene skal være fattet innen 45 dager

Resultat	Resultatmål	Differanse
88 %	80 %	8 %

Klagesaksbehandling (fra kapittel 3.3.2.1.1.5 i TB)

Rapportere på

Klagesaksbehandling – 80 % av klagen Fylkesmannen mottar på vergemålsområdet skal være behandlet innen 70 dager.

Tallet er ikke korrekt, grunnet feil i VERA. Problemet er gjentatte ganger meldt til SRF.

Klagesaksbehandling – 80 % av klagen Fylkesmannen mottar på vergemålsområdet skal være behandlet innen 70 dager

Resultat	Resultatmål	Differanse
44 %	80 %	- 36 %

Fylkesmannens kontroll av vergeregnskap (fra kapittel 3.3.2.1.2.1 i TB)

Rapportere på

Alle vergeregnskap i sentralt uttrekk fra Statens sivilrettsforvaltning skal være kontrollert innen fristen.

Alle vergeregnskap i sentralt uttrekk er kontrollert innen fristen.

Alle vergeregnskap i sentralt uttrekk fra Statens sivilrettsforvaltning skal være kontrollert innen fristen

Resultat	Resultatmål	Differanse
100 %	100 %	0 %

Digital innlevering av vergeregnskap (fra kapittel 3.3.2.1.3.1 i TB)

Rapportere på

Andelen vergeregnskap som leveres digitalt via Altinn, skal være minst 50 %.

Andelen vergeregnskap innlevert digitalt via Altinn var 41%.

Det forutsettes grunnleggende digital kompetanse hos faste verger som rekrutteres. Digitalisering er gjennomgående et tema både i kursammenheng og i oppdragssamtaler med verger.

Andelen vergeregnskap som leveres digitalt via Altinn, skal være minst 50 %

Resultat	Resultatmål	Differanse
41 %	50 %	-9 %

Det forutsettes grunnleggende digital kompetanse hos faste verger som rekrutteres. Digitalisering er gjennomgående et tema både i kursammenheng og i oppdragssamtaler med verger.

Digital innsending av søknader om vergedøtting og fylkesmannens samtykke (fra kapittel 3.3.2.1.4.1 i TB)

Rapportere på

Andelen søknader om godtgjøring og søknader om fylkesmannens samtykke (bruk av kapital, salg av eiendom etc.) som leveres digitalt via Altinn, skal være minst 30 %

Resultatmål oppnådd jf. tabell.

Andelen søknader om godtgjøring og søknader om fylkesmannens samtykke (bruk av kapital, salg av eiendom etc.) som leveres digitalt via Altinn, skal være minst 30 %

Resultat	Resultatmål	Differanse
30 %	30 %	0 %

3.1.3.5 Vergehaver skal ha høy grad av selvbestemmelse og vergemålene skal være individtilpassede

Selvbestemmelse og individtilpassning fokuseres særskilt i løpende veiledning til vergene, og i vår saksbehandling generelt. Jf. nedenfor om samtaler med vergehavere m.fl. og informasjonshenting.

Individtilpassning av vergemål (fra kapittel 3.3.2.2.1.1 i TB)

Rapportere på

Før et eventuelt vergemål opprettes, skal det foretas nødvendige undersøkelser slik at mandatet kan individtilpasses og ikke er mer inngripende enn nødvendig

Individtilpassning vurderes konkret i alle saker om opprettelse av vergemål. Dette på bakgrunn av samtale med aktuell vergehaver, eventuelt komparentopplysninger og øvrige foreliggende opplysninger i henhold til vml. § 59. Vurdering og konklusjon skal framgå i alle vedtaksbrev.

3.1.4 Fylkesmannen skal ta de initiativ som finnes påkrevd og holde sentrale myndigheter orientert om tilstanden i fylket og effekten av statlig politikk

3.1.4.1 Økt kvalitet og kompetanse i kommunene

Kommunene i Aust- og Vest-Agder deltar i stor grad i etter- og videreutdanningstilbud og i kompenserende tiltak som læringsmiljøprosjektet og oppfølgingsordningen.

Deltakelse i disse tilbudene viser at kompetanseheving på sektoren er høyt prioritert av skoleeier og barnehagemyndighet. Fylkesmannen har også tilbudt regelverkssamlinger dette året – særlig på nytt lovverk om 9A, med høy deltakelse. Særlig samlinger med fokus på nettverk og drøfting av case har fått gode tilbakemeldinger. Vi vil legge til rette for denne måten å jobbe på i flere av våre samlinger fremover. Vi ser at behovet for regelverkssamlinger er stort, og vi tolker dette slik at kommunen ser behovet for å ha godt kjennskap til regelverket for å kunne tilby skole og barnehage tilbud med høy kvalitet samtidig som de sikrer barn og unges rettigheter.

Desentralisert ordning for kompetanseutvikling i skolen og Regional ordning for kompetanseutvikling i barnehagen har stor deltakelse – alle våre kommuner deltar nå i ordningene. Dette arbeidet er godt i gang i regionene og samordnes i Fylkesmannens samarbeidsforum.

Fylkesmannen vurderer at flere skoleeiere, barnehageeiere og barnehagemyndighet evner å se ulike utviklingstiltak, innenfor både etterutdanningsordninger og videreutdanningsordninger, i sammenheng og dra nytte av disse. Dette er noe vi stadig oppfordrer til og søker å bidra til å tilrettelegge for.

Oppfølging av skoleeiere som ikke har igangsatt tiltak (fra kapittel 3.4.1.1.1 i TB)

Rapportere på

Alle skoleeiere, som er omfattet av oppfølgingsordningen og ikke har igangsatte tiltak, skal ha fått nødvendig oppfølging fra fylkesmannen.

Fylkesmannen har fulgt opp identifiserte kommuner gjennom dialog og tilbud om støtte og veiledning. Dette gjelder i 2018 for én kommune i Aust-Agder. Oppfølging var også tema på Fylkesmannens kommunebesøk i denne kommunen i 2018 og kommunen deltar nå i Desentralisert ordning for kompetanseutvikling. De øvrige identifiserte kommunene i Aust- og Vest-Agder har imidlertid takket ja til, og deltar i, tiltak som veilederkorps eller læringsmiljøprosjektet.

3.1.5 Gjennomførte evalueringer

Det er ikke gjennomført evalueringer i embetet i 2018

3.2 Avvik på oppdrag i tildelingsbrevet og/eller faste oppgaver i virksomhets- og økonomiinstruks**3.2.1 Tverrsektorielle oppdrag/oppgaver**

Ingen avvik.

3.2.2 Arbeids- og sosialdepartementet

Ingen avvik.

3.2.3 Barne- og likestillingsdepartementet

Ingen avvik

3.2.4 Helse- og omsorgsdepartementet

Ingen avvik

3.2.5 Justis- og beredskapsdepartementet

Ingen avvik

3.2.6 Klima- og miljødepartementet

Ingen avvik

3.2.7 Kommunal- og moderniseringsdepartementet

Ingen avvik

3.2.8 Kunnskapsdepartementet

Ingen avvik

3.2.9 Landbruksdepartementet

Ingen avvik

3.3 Særskilte rapporteringskrav fra tildelingsbrevet**Hvilke utfordringer opplever FM at NAV-kontorene har med KVP (fra kapittel 7.3.1.1 i TB)****Rapportere på**

Fylkesmannen skal beskrive situasjonen for kvalifiseringsprogrammet (KVP) i fylket, herunder: I hvilken grad blir personer i målgruppen for programmet vurdert med hensyn til deltakelse og får de som har krav på det, tilbud om program; Hva kjennetegner NAV-kontor som jobber godt med KVP, og hvilke utfordringer opplever Fylkesmannen at NAV-kontorene har i arbeidet med KVP; Hvilke virkemidler benytter Fylkesmannen for å understøtte kommunenes arbeid for å øke bruken av KVP.

Det har skjedd en nedgang over tid i deltagelsen i KVP i Aust-Agder, mens det har skjedd en økning i deltagelsen i Vest-Agder. Veksten i antall deltagere skyldes i første rekke økt deltagelse i Kristiansand. Veksten tror vi skyldes at stadig flere flyktninger kommer fra introduksjonsstønad

til KVP. Nærmere kartlegging i tjenesteområder synes å vise at det er mindre fokus på KVP fremfor statlige ordninger og at det er flere som kunne fått tilbud om program. NAV kontor som jobber godt med KVP har medarbeidere med særskilte oppgaver med KVP.

NAV kontorene har utfordringer med å finne tiltak som gir tett individuell oppfølging. Det er en flere statlige tiltak som kan benyttes.

Fylkesmannen understøtter kommunene gjennom egne fagsamlinger på KVP, egne KVP møter i tjenesteområder og møter med enkeltkontor. Vi har i liten bistått med råd og veiledning knyttet til enkeltsaker. Det er svært få klagesaker knyttet til kvalifiseringsprogrammet.

Kommunens arbeide med KVP og utviklingen i antall deltagere er belyst i alle kommunebildene, og var et tema i alle kommunemøtene Fylkesmannen gjennomførte i 2018.

Vilkår for aktivitet for de under 30 år... (fra kapittel 7.3.1.2 i TB)

Rapportere på

Fylkesmannen skal beskrive kommunenes erfaring med aktivitetsplikt for mottakere av økonomisk stønad under 30 år. Herunder om aktivitetsplikten bidrar til overgang til arbeid og utdanning.

Det er gjennomført opplæring om aktivitetsplikten. Av klagesaker og tilsyn fremgår at bestemmelsen praktiseres i henhold til innholdet i bestemmelsen og at det sanksjoneres ved vilkårsbrudd. Flere kommuner har iverksatt egne tiltak eller inngått samarbeid med tiltaksleverandører for å gi et tilbud til utvalgte målgrupper. Det rapporteres om økt overgang til arbeid og utdanning fra flere av disse tiltakene. Det vil derfor være viktig at det fortsatt er et fokus på innholdet i aktivitetsplikten da dette så langt vi erfarer er et viktig suksesskriterium for om aktivitetsplikten bidrar til overgang til arbeid og utdanning.

Fylkesmannen skal rapportere på antall gjennomførte tilsyn... (fra kapittel 7.3.2.1 i TB)

Rapportere på

Fylkesmannen skal rapportere på antall gjennomførte tilsyn med kommunenes oppfølging av krisesenterloven.

Fylkesmannen hadde planlagt ett tilsyn som systemrevisjon ved Øst-Agder krisesenter, Arendal kommune og dokumenttilsyn ved to samarbeidende kommuner i 2018. Dette arbeidet måtte nedprioriteres på grunn av et stort arbeidspress og sykdom. Fylkesmannen har likevel hatt fokus på krisesenterarbeidet i kommunene ved blant annet å ha dette på agendaen i den årlige ordfører og rådmannskonferansen. Handlingsplaner mot vold i nære relasjoner som er utarbeidet eller arbeides med i kommunene er sendt inn til Fylkesmannen og dette arbeidet pågår kontinuerlig og vi følger dette opp.

Tilsyn med kommunenes oppfølging av krisesenterloven

Totalt antall kommuner i fylket	29
Antall krisesentertilbud i fylket	2
Antall tilsyn med kommuner som har et krisesentertilbud lokalisert i sin kommune 2016	0
Antall tilsyn med samarbeidskommuner (som inngår i samarbeid, men ikke har et krisesentertilbud lokalisert i sin kommune) 2016	1
Antall tilsyn med kommuner som har et krisesentertilbud lokalisert i sin kommune 2017	1
Antall tilsyn med samarbeidskommuner (som inngår i samarbeid, men ikke har et krisesentertilbud lokalisert i sin kommune) 2017	0
Antall tilsyn med kommuner som har et krisesentertilbud lokalisert i sin kommune 2018	0
Antall tilsyn med samarbeidskommuner (som inngår i samarbeid, men ikke har et krisesentertilbud lokalisert i sin kommune) 2018	0

Fylkesmannen skal redegjøre for bakgrunnen for og konsekvenser... (fra kapittel 7.3.2.2 i TB)

Rapportere på

Fylkesmannen skal redegjøre for bakgrunnen for og konsekvenser av eventuelle nedleggelse av krisesentrene eller reduksjon i tilbudet.

Det har ikke vært noen nedleggelse eller innstramminger i krisesenter-tilbudet verken i Aust- eller Vest-Agder.

Fylkesmannen skal rapportere på antall behandlede søknader... (fra kapittel 7.3.2.3 i TB)

Rapportere på

Fylkesmannen skal rapportere på antall behandlede søknader, og fattede vedtak inndelt i innvilgelser, avslag og avvísninger knyttet til hver sakstype, etter ekteskapsloven, anerkjennelsesloven og brudvigjingslova i årsrapporten.

Fylkesmannen skal rapportere på andelen separasjons- og skilsmisessøknader som er mottatt digitalt.

Ekteskapsloven

Fylkesmannen har i 2018 gitt 827 bevillinger til separasjon. 483 av søknadene er mottatt digitalt. 30 søknader om separasjon er avslått/avvist på grunn av manglende dokumentasjon eller at vilkåret for å behandle søknaden ikke er til stede. Videre er det gitt 727 bevillinger til skilsmisse. 429 av søknadene er mottatt digitalt. 27 søknader om skilsmisse er avslått/avvist, hovedsaklig på grunn av at partene over tid har bodd sammen og således ikke oppfyller kravet til atskillelse.

Fylkesmannen har mottatt 14 søknader om skilsmisse etter ekteskapsloven § 22 (Hver av ektefellene kan kreve skilsmisse dersom samlivet har vært brutt i minst to år). 12 søknader er innvilget og 2 søknader er avslått/avvist da partene ikke er enige om atskillelsen.

Anerkjennelsesloven

Totalt har vi behandlet 58 søknader etter anerkjennelsesloven. 45 søknader er innvilget. 13 av søknader er avslått/avvist. Avslag begrunnes med at dokumentene ikke er troverdige (spesielt Somalia). Fylkesmannen benytter ofte Landinfo, ambassader og utenriksstasjoner i forbindelse med verifisering av utenlandske dokumenter.

Fylkesmannen har mottatt 16 søknader om fritak for dokumentasjon av skifte. 9 søknader er innvilget og 7 søknader er avslått/avvist. Avslag gis i hovedsak der partenes siste felles bolig har vært i Norge.

Ekteskapsaker

Lov	Sakstype	Sum	Innvilger	Avslag	Avvisninger	Andel mottatt digitalt
Ekteskapsloven	Separasjon, jf. § 20	857	827	21	9	56 %
Ekteskapsloven	Skilsmisse, jf. § 21	781	754	20	7	57 %
Ekteskapsloven	Skilsmisse, jf. § 22	14	12	1	1	21 %
Ekteskapsloven	Dispensasjon fra alderskravet, jf. § 1a	0				
Ekteskapsloven	Tillatelse til å inngå ekteskap selv om vergen har nektet, jf. § 2	0				
Ekteskapsloven	Samtykke til ekteskap mellom adoptivbarn og tidligere adoptivf familiemedlem, jf. § 3 andre ledd	0				
Ekteskapsloven	Fritak fra krav om forlovere, jf. § 7 j	0				
Ekteskapsloven	Fritak for dokumentasjon av skifte, jf. § 8 siste ledd	16	9	6	1	13 %
Ekteskapsloven	Klage på at prøvingsattest ikke er utstedt, jf. § 10 andre ledd	0				
Ekteskapsloven	Klage på at vigsel er nektet, jf. § 14 tredje ledd	0				
Ekteskapsloven	Godkjenning av ugyldige ekteskap, jf. § 16 andre ledd	0				
Ekteskapsloven	Reise sak om et ekteskap består eller ikke, jf. § 16 a	0				
Ekteskapsloven	Anerkjennelse av utenlandske ekteskap, jf. § 18 a andre ledd	0				
Ekteskapsloven	Reise sak for å oppløse ekteskap som er inngått i strid med § 3 eller § 4, jf. § 24 andre ledd	0				
Anerkjennelsesloven	Anerkjennelse av utenlandske skilsmisser eller separasjoner, jf. § 4 første ledd	58	45	10	3	5 %
Brudvigjingslova	Godkjenning av ugyldige ekteskap, jf. § 11 tredje ledd	0				

Fylkesmannen skal rapportere på antall fattede vedtak... (fra kapittel 7.3.2.4 i TB)**Rapportere på**

Fylkesmannen skal rapportere på antall fattede vedtak etter barneloven i årsrapporten.

Fylkesmannen fattet fem vedtak etter barneloven § 47 som gjelder innsynsretten fra skole mfl. om opplysninger om barnet. tre vedtak om avslag på innsyn ble opprettholdt, én klage ble avvist. En søknad etter § 47 siste ledd ble avslått.

Der er jevnlig telefoner med spørsmål knyttet til barneloven. Spørsmålene er i stor grad knyttet opp mot reiseutgifter. Det gis mye veiledning på telefon.

Fylkesmannen skal gi en kort omtale av embetets arbeid... (fra kapittel 7.3.2.5 i TB)**Rapportere på**

Fylkesmannen skal gi en kort omtale av embetets arbeid med veiledning og informasjon på familierettens område, herunder om mekling. Dette kan for eksempel være hvilke typer saker som dominerer, utviklingstrekk og utfordringer. Det er også av interesse å få opplyst hvem som kontakter Fylkesmannen.

Fylkesmannen har gitt veiledning over telefon i forhold til hvor partene kan henvende seg ved uenigheter. Vi har ikke hatt saker til mekling i 2018.

Fylkesmannen skal rapportere på antall saker... (fra kapittel 7.3.2.6 i TB)

Rapportere på

Fylkesmannen skal rapportere på antall saker hvor det er gitt ut opplysninger om den adoptertes biologiske opphav i saker hvor fylkesmannen har gitt adopsjonsbevilling.

Alle adopterte som har fylt 18 år og deres etterkommere hvis den adopterte er død, har rett til å få opplyst hvem den adoptertes opprinnelige foreldre er.

Fylkesmannen har i 2018 mottatt 12 skriftlige henvendelser fra personer som ønsker innsyn i deres adopsjonssak. Ett innsyn er avslått med henvisning til at innsyn ikke gjelder ektefeller, bare etterkommere.

Fylkesmannen skal rapportere på antall tilsyn... (fra kapittel 7.3.2.7 i TB)**Rapportere på**

Fylkesmannen skal rapportere på antall tilsyn med familievernkontorene.

Fylkesmannen hadde planlagt i virksomhetsplanen for 2018 å gjennomføre systemrevisjon ved familievernkontorene både i Aust-Agder og Vest-Agder. Dette skal gjennomføres hvert tredje år, sist var 2015. På grunn av stort arbeidspress og sykdom lot det seg ikke gjennomføre.

Tilsyn med familievernkontorene

Totalt antall familievernkontor i fylket	Antall gjennomførte tilsyn i 2018	Antall gjennomførte tilsyn i 2017	Antall gjennomførte tilsyn i 2016
2	0	0	1

Fylkesmannen skal gi en kort omtale av embedets arbeid...(2) (fra kapittel 7.3.2.8 i TB)**Rapportere på**

Fylkesmannen skal gi en kort omtale av embedets arbeid med veiledning og informasjon på universell utforming.

Kravene til universell utforming blir i hovedsak ivarettatt gjennom vårt arbeid med saker etter plan- og bygningsloven. For å styrke vårt informasjons- og veiledningsansvar har Fylkesmannen i 2018 sammen med fylkeskommunene arrangert en planfaglig nettverkssamling med universell utforming som tema. På samlingen var det en rekke eksterne foredragsholder som sammen med Fylkesmannen belyste temaet fra ulike synspunkt, bla. om endringer i TEK17, om sentrumsnære turveier, om sykling fra brukerperspektiv, og om forankring av universell utforming i planbestemmelsene.

Internt i embedet ble det i 2018 vedtatt ny handlingsplan for likestilling, inkludering og mangfold. Universell utforming er en sentral del av denne planen.

Fylkesmannen skal gi en kort omtale av embedets arbeid med å fremme likestilling... (fra kapittel 7.3.2.9 i TB)**Rapportere på**

Fylkesmannen skal gi en kort omtale av embedets arbeid med å fremme likestilling knyttet til ulike diskrimineringsgrunnlag i aktuell lovgivning.

I Aust- og Vest-Agder er det betydelige utfordringer med hensyn til levekår og likestilling. Det gir oss et særskilt ansvar for å jobbe aktivt, systematisk og målrettet med oppdraget. Det er en krevende og omfattende oppgave, som kun kan løses i samarbeid med kommunene, fylkeskommunene og sentrale regionale aktører. Vi har derfor forankret vårt arbeid for likestilling og mot diskriminering i "Regional plan for likestilling, inkludering og mangfold 2015 - 2027 (LIM-planen)". Embedet jobber ut fra et bredt likestillingsperspektiv, og søker å ivareta oppgaven gjennom våre faste oppdrag i klagesaker, tilsyn, informasjon og veiledning. Likestilling og inkludering er et eget punkt i vår dialog med kommunene. Vi er også med i enkelte regionale prosjekter, som "4-dagers skoleuke", og er medarrangør på UiAs årlige likestillingskonferanse.

For å være en troverdig pådriver, har vi måttet strukturere og intensivere arbeidet med likestilling, inkludering og mangfold internt i eget embete. Å delta i prosjektet "Likestilt Arbeidsliv" har hjulpet oss til nettopp dette. Vi ble sertifisert i juni 2018, og arbeider nå videre med kriteriegrunnlagene for å kunne bli resertifisert. Vi jobber særskilt videre med oppfølging av egen handlingsplan, forankring, kompetanseheving internt, og rekruttering for å øke mangfoldet. Basert på vår erfaring og deltakelse i "Likestilt Arbeidsliv" anbefaler vi å gjøre sertifiseringsordningen nasjonal.

Vi viser for øvrig til vårt interne arbeid under pkt. 4.2.

Fylkesmannen skal redegjøre for implementeringstiltak... (fra kapittel 7.3.2.10 i TB)

Rapportere på

Fylkesmannen skal gi en kort omtale av embetets arbeid på området barnevern og skole, herunder digitalt kurs modul 1 og veilederen.

Fylkesmannen i Agder har deltatt på skolesamlinger i regionen for barneverninstitusjoner og den fylkeskommunale institusjonsskolen. Veileder for samarbeid mellom skole og barnevern og digitale kurs/opplæringspakker til internt bruk har vært tema der og på våre tilsyn gjennomåret. Dette vil ha ytterligere fokus i kommende år.

Fylkesmannen har deltatt i referansegruppa for Skole-los-prosjektet som er initiert av Bufdir.

Videre arbeid med både å gjøre veilederen og digitalt kurs «se meg» er spilt inn til 0-24 gruppa for 2019.

Fylkesmannen skal utarbeide en årsrapport... (fra kapittel 7.3.2.11 i TB)**Rapportere på**

Fylkesmannen skal utarbeide en årsrapport om tilsynsvirksomheten ved barneverninstitusjoner, omsorgssentre og sentre for foreldre og barn, jf. forskrift om tilsyn med barn i barnevernsinstitusjoner for omsorg og behandling § 14 og forskrift for sentre for foreldre og barn §28.

Fylkesmannen har utarbeidet en egen årsrapport fra tilsynet med barneverninstitusjoner, omsorgssenter og senter for foreldre og barn. Rapporten sendes Barne- og likestillingsdepartementet, Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet og statens helsetilsyn.

Akuttberedskap i kommunene (fra kapittel 7.3.2.12 i TB)**Rapportere på**

Fylkesmannen skal rapportere status på barnevernstjenestens akuttberedskap i alle kommunene i fylket, herunder om alle har en forsvarlig akuttberedskap.

Fylkesmennene skal redegjøre for embetenes vurdering av kvalitet og risiko i barnevernet i fylket.

Akuttberedskapet i Agder fylkene, blir ivaretatt. Alle kommunene i Aust- og Vest Agder har inngått et samarbeid med barnevernvakta i henholdsvis Kristiansand eller Arendal. Fylkesmannen vurderer at kvaliteten i akuttberedskapen i fylkene er god.

Samlet vurdering av hvorvidt det kommunale... (fra kapittel 7.3.3.1.1 i TB)**Rapportere på**

Samlet vurdering av hvorvidt det kommunale helse- og omsorgstilbudet i fylket utvikles i henhold til retning og målsettinger i *Omsorgsplan 2020*, herunder *Demensplan 2020*.

Etter vår vurdering er det oppnådd relativt mer på områdene kompetanse og kvalitet innen helse- og omsorgstjenesten, enn på kapasitet i form av ressurser.

Fylkesmannens rolle overfor Husbanken oppleves fortsatt som svært viktig. Fylkesmannen har de senere årene vært betenkt over planlegging og bygging av (for) store enheter av samlokaliserte boliger og bofellesskap, særlig for utviklingshemmede. Også pårørende grupper har ønsket seg større enheter. Argumentet for dette har ofte vært basert på en tanke om et godt fellesskap for den det gjelder. Fylkesmannens erfaring, bl.a. med gjennomgang av vedtak og meldinger om tvang, er at jo flere brukere samlet, jo større blir utfordringene for vellykkede fellesskapsløsninger. Men etter at en slik utvikling ble kommentert i NOU 2016:17, På lik linje, synes det enklere å få gjennomslag.

I Aust- og Vest-Agder har det vært få søknader om tilskudd til sykehjem. Unntaket er Kristiansand kommune som har fått tilskudd til 12 sykehjemsplasser, men dette er snakk om rehabilitering og gir ingen netto tilvekst av plasser.

Når det gjelder omsorgsboliger har pågangen vært noe større. Det er i alt innvilget tilskudd til 48 omsorgsboliger i 2018 i begge Agderfylkene til sammen. Dette er likevel en halvering fra 2017 (104).

Fylkesmannen har også anbefalt Husbanken å gi tilskudd til dagaktivitetstilbud og to sykesignalanlegg.

Det er utviklet et sterkt miljø omkring velferdsteknologi i Agder. Samtlige 30 kommuner er med i en regional koordineringsgruppe, RKG (regional koordineringsgruppe). Denne ble prioritert ved tildeling av tilskudd fra Fylkesmannens prosjektskjønn, Fylkesmannen er med i prosjektets styringsgruppe. Kristiansand kommune har opprettet responscenter der de fleste kommunene i Agder er medlemmer, og også flere utenom våre fylker. Prosjekt velferdsteknologi står i fremste rekke i landet når det gjelder nytenkning og samhandling. Vi har inne søknad om nasjonal deltakelse i EUprosjektet KEYstone der bla NTNU og SINTEF er med søkere.

Vi har i forbindelse med arbeidet med "Leve hele livet" et arbeid på gang for å kople pasientsikkerhet og gode pasientforløp sammen i et felles prosjekt som eies av begge USHT'ene og SSHF. Vårt mål er å videreføre det gode arbeidet som allerede er gjort innen disse to programmene i alle Agderkommunene, selv om de nasjonale programmene avsluttes/går over i en ny fase.

Vi kom tidlig i gang med "Leve hele livet" høsten 2018, og har etablert et regionalt støtteapparat som har et svært godt og konstruktivt

samarbeid. Høsten 2018 hadde vi et omfattende informasjonsarbeid, og opplevde entusiasme og positiv forventning til reformen.

Demensplan 2015 -2020

Fylkesmannen deltar aktivt i interkommunalt demensnettverket som arrangeres to ganger årlig i begge fylkene.

I år har Fylkesmannen arrangert to like fagdager (henholdsvis i Aust, og Vest-Agder) for å presentere de nye faglige retningslinjer i demens. Målgruppa var hovedsakelige ledere og leger, og det var til sammen over 200 personer som deltok, og fikk gode tilbakemeldinger. Demenskontaktene i begge fylkene er opptatt av hvordan man skal finne fram i de nye retningslinjene. Det er stor begeistring for retningslinjene som brukes som grunnlag for å skrive avviksmeldinger, som hjelp i å finne og utføre gode tillitsskapende tiltak ifm med kap.4A vedtak, utførelse av disse, og for å argumentere for bedre tjenester overfor politikerne.

Antall dagaktivitetsplasser

I likhet med de andre fylkene er vi noe skeptisk til de tallene vi har mottatt fra Helsedirektoratet. Eksempelvis har Risør (ikke registrert plasser i oversikten) 10 plasser pluss oppsøkende virksomhet. Det vil si at 10 kommuner i Aust-Agder og 14 kommuner i Vest-Agder har plasser.

Det er flere kommuner som har funnet løsninger som ikke helt kan defineres som dagaktivitetstilbud, men som likevel synes å fungere. Eksempelvis tilbringer en person med demens hele, eller deler av dagen på skjermede demensavdelinger. Flere har startet opp med at en person reiser hjemme til pasienter med demens og aktiviserer dem der, eller tar dem med på en aktivitet.

Den store utfordringen med dagaktivitetstilbud er ofte individuell tilpasning, og sistnevnte organisering gir en mulighet til å variere i mye større grad.

Setesdalkommunene og Sirdal kommune er raske til å tilby sykehjemsplass når personer i deres kommuner utvikler demens.

Det er en gradvis økning i dagaktivitetstilbud til hjemmeboende personer med demens i begge fylkene, med totalt 167 plasser i AA og 223 i VA.

Fylkesmannen vil fremme et tilbud som er under utvikling i Grimstad, som bygger på de Danske voksenskoler. Ideen her er å gi et tilbud over lengre tid der kognitiv funksjon trenes gjennom diverse aktivitet som spill, lek, lesing og diskusjon. Selve plassering er tenkt frikoblet fra institusjoner, og dermed på mer nøytral grunn.

Fylkesmannen ser frem til at dagaktivitetstilbud blir en lovpålagt tjeneste, slik at de kommunene som ennå ikke har opprettet tilbud, eller alliert seg med andre kommuner vil få plikt til å etablere tilbud.

Rapportere på resultatoppnåelse... (fra kapittel 7.3.3.2.1 i TB)

Rapportere på

Rapportere på resultatoppnåelse for tilskuddsordninger 765.60 og 765.62.

765.60: i 2018 ble det etablert et nytt FACT team i regionen, dette medfører at tilskuddsmidlene i hovedsak går til understøttelse av regionens tre FACT team. Alle berørte kommuner og helseforetak har i 2018 blitt godt informert om forventninger om økende egenfinansiering og nedtrapping av de statlige tilskuddsmidlene på ordningen. Vi vurderer at tilskuddsordningen i stor grad har bidratt til etableringen av FACT team i regionen.

765.62: Ser en begge tilskuddsordningene under ett, mottar 97% av kommunene midler til årsverk på en eller begge ordningene. Enten som hovedmottaker eller gjennom interkommunale samarbeid. Vi har i vår forvaltning et særlig fokus på å bidra til at vi får flere ansatte med brukererfaring i tjenestene og at tjenester rettet inn mot barn/ungdom/unge voksne styrkes. Vi ser at det fra kommunal side fortsatt er et fokus på styrking av tjenester til pasientgrupper med omfattende og langvarig problematikk og at det etter vår vurdering fokuseres for lite på tiltak/tjenester hvor en har et fokus på arbeidsrettet rehabilitering. Dette er adressert i møte med NAV lederne i regionen og vi har prioritert denne type tiltak ved vurdering av nye tildelinger i 2018.

Den tydelige "nedtrappingsmodellen som ble innført i regelverket i 2018 bidrar til at kommunene i større grad har blitt ansvarliggjort i forhold til å prioritere bruk av økningen rammebevilgningen til de formål som de er ment for.

Samlet vurdering av hvorvidt... (fra kapittel 7.3.3.2.2 i TB)

Rapportere på

Samlet vurdering av hvorvidt det kommunale rusarbeidet i fylket utvikles i henhold til retning og målsettinger i opptrappingsplanen.

I tillegg bes Fylkesmannen om samlet rapportering i årsrapporten på gjennomføring av tiltak i oversendt virksomhetsplan for arbeidet i 2018 med psykisk helse og rus, jamfør Opptrappingsplanen for rusfeltet.

Vi vurderer at det på flere områder er en positiv utvikling i regionen som følge av opptrappingsplanen på rusfeltet. Vi vil særlig trekke frem at det rapporteres om en betydelig økning i årsverk i de kommunale tjenestene i 2018 og at det er etablert et nytt FACT team i regionen. I dialog med kommunenes politiske og administrative ledelser erfarer vi at opptrappingsplanen er kjent og at det, særlig for de store og mellomstore kommunene, gjenspeiles i kommunenes satsing på området. For de minste kommunene oppleves ikke de årlige økningene i rammen å være store nok til at det i noen særlig grad er utslagsgivende for hvordan en velger å prioritere feltet.

Vi har i regionen flere aktive bruker- og pårørende- organisasjoner. Flere av disse driver egne lavterskel tilbud, sosiale møteplasser, aktivitetsrettede tiltak og kompetansehevede tiltak knyttet til representantrollen. Flere kommuner har et samarbeid med brukerorganisasjoner knyttet til tjenesteutvikling på feltet. Det er også flere kommuner som har gjort avtaler med brukerorganisasjoner om tjenester som likemannsarbeid og mentor ordninger.

Vi har i 2018 etablert et samarbeid med brukerorganisasjonene for en særskilt oppfølging av medarbeidere med erfaringskompetanse i regionen.

Vi ser at flere av de mindre kommunene i regionen ikke klarer å rekruttere psykologer. Flere kommuner planlegger kjøp av eksterne tjenester på dette området for å imøtekomme varslet lovkrav om psykologkompetanse fra 2020. Vi vurderer at dette ikke er en optimal løsning og planlegger å videreføre dialogen med disse kommunene i 2019.

Tilskuddsordningene på feltet benyttes fullt ut og det var i 2018 flere søknader som ikke ble imøtekommet på grunn av tildelte rammer til regionen. Vi ser også at kommunene planlegger for økt egenfinansiering i takt med reduserte tilskuddsmidler per tiltak.

Vi har et stort behov for ytterligere kunnskap om utviklingen på kommunenivå. Det er derfor et sterkt ønske at data på kommunenivå fra IS 24/8 rapporteringen blir gjort tilgjengelig for Fylkesmannen. Vi har vært i kontakt med SINTEF om dette og fått tilbakemelding om de var i dialog med direktoratet om dette. Etter vår vurdering ville dette kunne løses med at embetene fikk kopier av alle rapporteringer fra kommunene i sin region uten en videre bearbeiding fra SINTEF sin side. Dette ville gi oss de nødvendige grunnlagsdata for videre oppfølging av enkelt kommuner i regionen på de ulike områder som rapporteringen omfatter. Dette ville også være en løsning som ikke ville medføre noen vesentlige ekstrakostnader for direktoratet og SINTEF. En slik løsning ville også kunne være med på å bidra til en kvalitetsøkning på de innsamlede data.

Samlet rapportering på gjennomføring av tiltak oversendt i virksomhetsplan for arbeidet i 2018.

3.1.3.1.1: Resultatmål:

Økt ressursinnsats i kommunalt psykisk helse- og rusarbeid sammenlignet med 2017, jf. vekst i kommunerammen på 300 mill. kroner til styrket innsats på rusfeltet i 2018.

Planlagte aktiviteter:

- Bruke IS24/8 for identifisering av kommuner med lav årsverksutvikling. - Gjennomført
- Årsverksutvikling tas opp i kommunemøter hvor embetsledelsen møter kommunens administrative og politiske ledelse - Gjennomført
- Gjennomgå finansiering av opptrappingsplanen (økning i rammen) på møte med kommunene i forbindelse med tilskuddsforvaltning - Gjennomført
- Årsverksutvikling som tema på NAV ledermøte - Gjennomført
- Kommentere årsverksutvikling i tilskuddsbrev på kommunalt rusarbeid og tilskudd til langvarige og sammensatte behov. - Gjennomført

3.1.3.2.1 Resultatmål:

90 % av målgruppen er kartlagt for å belyse rusmiddel-situasjonen i fylkets kommuner gjennom BrukerPlan eller annet kartleggingsverktøy.

Planlagte aktiviteter:

- Innhente oversikt fra Korus om status vedr. brukerplan. - Gjennomført
- Bistå KoRus Sør med gjennomføring av Brukerplan kartlegging - Gjennomført
- Fokus på de største kommunene og en systematikk på gjennomføring min. hvert andre år - Gjennomført
- Kommentere i tilskuddsbrev på kommunalt rusarbeid ved manglende kartleggingsarbeid - Ikke gjennomført

3.1.3.2.1 Resultatmål:

Minst 70 % av kommunene sikrer brukermedvirkning i tjenesteutvikling innen rus- og psykisk helsefeltet.

Planlagte aktiviteter:

- Videreføre samarbeid med brukerorg. Faglig forum for ansatte med brukererfaring - Gjennomført
- Delta i styringsgruppe og stimulere til etablering av FIT nettverk - Gjennomført
- Prioritere tilskudd til ansettelser av personer med egenerfaring - Gjennomført
- Videreføre ROP tilsyn hvor vi har bruker repr. i revisjonsteamet - Gjennomført

3.1.3.2.1 Resultatmål:

Et større antall personer med rus- og/eller psykisk helseutfordringer har tilfredsstillende botilbud enn i 2017

Planlagte aktiviteter:

- Med arrangør boligsosial konferanse - Gjennomført
- Spille inn høringsuttalelser vedr. differensiert boligmasse i alle planer vi får til høring. - Gjennomført

3.1.3.2.1 Resultatmål:

Bedre kvalitet i tilbudet til personer med psykisk helse- og/eller rusproblemer gjennom kunnskapsbaserte metoder herunder etablering av flere aktivt oppsøkende behandlings- og oppfølgingsteam etter modell av ACT/FACT-team, Individuell jobbstøtte/ Jobbmestrende oppfølging og Rask psykisk helsehjelp enn i 2017.

Planlagte aktiviteter:

- Prioritere tilskudd til nye etableringer av FACT team i vår region - Gjennomført
- Presentere erfaringer etter forsøk med mentor ordning i IPS modellen i NAV leder møte - Gjennomført
- Fagkonferanse rus/psykisk helse/sosiale tjenester i NAV - Gjennomført

3.1.3.2.1 Resultatmål:

80% av kommunene omfattes av tilskuddsordningen til kommunalt rusarbeid.

Planlagte aktiviteter:

- Regionen har hatt og forventes å ha tilfredsstillende resultatoppgåelse på dette området. Felles «tilskuddsmøte» for alle kommunene gjennomført i januar ingen ytterligere tiltak utover dette. - Gjennomført

3.1.3.2.1 Resultatmål:

Flere kommuner har rekruttert psykolog og flere benytter denne kompetansen i rusarbeid enn i 2017

Planlagte aktiviteter:

- Tema i kommunebilder for aktuelle kommuner - Gjennomført

Rapportere på resultatoppgåelse... (fra kapittel 7.3.3.3.1 i TB)**Rapportere på**

Rapportere på resultatoppgåelse for tilskuddsordningen til kommunene 0762.60.

Hele tilskuddssummen ble tildelt i første tildelingsrunde. En tendens er at det tar lengre tid enn forventet å få startet prosjekter slik at deler av tilskuddene for 2017 ble søkt overført til 2018. Gjennomgående var det en god rapportering på tilskuddsmidlene som ble tildelt i 2017. Vi gjennomfører fagsamlinger for prosjektkommunene for å utveksle erfaringer og knytte relasjoner. Dette har vi fått gode tilbakemeldinger på. For øvrig viser vi til rapporteringen under 7.3.3.3.2. for nærmere informasjon om arbeidet vårt.

Samlet vurdering av hvorvidt tilbudet... (fra kapittel 7.3.3.3.2 i TB)**Rapportere på**

Samlet vurdering av hvorvidt tilbudet innen habilitering og rehabilitering i fylket utvikles i henhold til retning og målsettinger i opptrappingsplanen.

Til sammen 16 (av 30) kommuner fikk tildelt tilskudd til 17 ulike prosjekter. Flere har kommet i gang med konkrete prosjekter etter å ha fått midler til å lage planer i 2017. I 2018 har 6 prosjekt (hvorav et fra to kommuner som skal slå seg sammen) fått tilskudd til planarbeid. 2 kommuner har prosjekter som gjelder barn og unge, 3 kommuner har prosjekter som går på hverdagsmestring og 7 prosjekter omhandler "styrking av habilitering og rehabilitering." Fylkesmannen har arrangert en to dagers samling for prosjektkommunene med erfaringsoverføring og faglig påfyll. Vi starter 2019 med en fagdag om KE og IP, og skal ha en fagsamling i juni 2019 for å følge opp prosjektene og drøfte overgang til ordinær drift. Vi gjennomførte to systemrevisjoner om rehabiliteringstjenester til voksne med store og sammensatte behov, hhv med Kristiansand og Risør kommune i 2018. Kristiansand kommune søkte og fikk tilskudd til å organisere sine tjenester bedre for å kunne rette lovbrudd som vi fant. Vi har orientert om Opptrappingsplanen på fagutvalg for somatisk rehabilitering (SSH og kommunene) og hatt innlegg i parallellsesjon på den nasjonale rehabiliteringskonferansen i Kristiansand i 2018. Vår vurdering er at rehabilitering/habilitering er satt høyere på dagsorden i de fleste kommunene ved Opptrappingsplanen selv om vi ikke har tall på at 75% av kommunene rapporterer forbedring på

området. Flere strever med hvordan tjenestene skal organiseres og ikke minst hvor koordinerende enhet skal forankres for å sikre en tverrsektoriell tilnærming.

Vergeregnskap (fra kapittel 7.3.4.1.1 i TB)

Rapportere på

Embetene skal i årsrapporten rapportere på antall og andel kontrollerte vergeregnskap, samt antall verger som er under oppfølging på bakgrunn av ikke godkjente vergeregnskap. Rapporten skal også inneholde hvor mange verger som er fratatt oppdrag i løpet av 2018 på bakgrunn av regnskapskontroll.

Det vises til tabell nedenfor.

Oppfølging etter vergeregnskaps-kontroll

Antall totalt kontrollerte vergeregnskap	Totalt antall leverte vergeregnskap	Antall verger under oppfølging	Antall verger som er fratatt oppdrag
321	2 357	63	25

Gjennomgang av oppdrag med advokat som verge (fra kapittel 7.3.4.1.2 i TB)

Rapportere på

Embetene skal i årsrapporten rapportere på resultatet av gjennomgangen av oppdrag hvor det blir benyttet advokat som verge med timebetaling etter offentlig salærsats jfr. oppdrag 3.3.2.1.2 i tildelingsbrevet. Dersom oppdraget ble rapportert avsluttet i 1. tertial bortfaller rapporteringskravet.

Det er gjennomført samtaler med samtlige advokatverger om oppdrag på salærsats. Et betydelig antall saker er, eller vil i nær framtid bli, overført til fast verge/på fastvergevilkår.

Tilsyn (fra kapittel 7.3.4.1.4 i TB)

Rapportere på

Fylkesmannen skal i årsrapporten kort redegjøre for tilsyn utover vergeregnskapskontroll som er gjort med vergene i sitt område i 2018. Fylkesmannen skal også kort beskrive hva tilsynene har avdekket og hvordan avvik er fulgt opp.

I 2018 har gjennomgang av alle advokatvergeoppdrag vært prioritert, og er ferdig utført. Planmessig gjennomføring av oppdragssamtaler med alle faste verger er igangsatt. Faste verger med relativt mange oppdrag er prioritert. Denne oppfølgingen konsentrerer dels om generell rolleforståelse, herunder særskilt fokus på selvbestemmelse og samhandling, dels på gjennomgang av de konkrete oppdragene. Tilsynet med advokatvergene og de faste vergene har ikke avdekket avvik av en slik karakter at de har medført særskilt oppfølging. 16 ad-hoc-tilsyn, på bakgrunn av mottatte bekymringsmeldinger og egne funn, er gjennomført i 2018. I fire av disse sakene er verge skiftet ut, eller vergemålet er opphevet. Plan og rutinebeskrivelse for tilsyn med vergene er implementert i vår virksomhetsplan.

Samtale med vergehaver (fra kapittel 7.3.4.1.5 i TB)

Rapportere på

Fylkesmannen skal rapportere på andelen opprettede vergemål for voksne i 2018 hvor det er gjennomført samtale med vergehaver. Fylkesmannen skal i tillegg redegjøre for hovedgrunnene til at samtaler eventuelt ikke er gjennomført.

I henhold til sentralt register er det gjennomført samtale i 205 saker, ikke gjennomført samtale i 177 saker, mens samtale er registrert "ikke relevant" i 33 saker - til sammen 415 saker. Samtaler er kun unnlatt i tilfeller hvor det åpenbart, på medisinsk grunnlag, ikke anses mulig å gjennomføre samtale, eller hvor aktuell vergehaver eksplisitt ikke ønsker samtale, samt hvor vergehaver har skriftlig samtykket, men ikke er mulig å få kontakt etter gjentatte forsøk. Det gjennomføres også samtale med aktuelle vergehavere som ikke kan anses samtykkekompetente, men som det foreligger indikasjoner på vil motsette seg vergemål.

Individtilpasning av vergemål (fra kapittel 7.3.4.1.6 i TB)

Rapportere på

Fylkesmannen skal gi en kort, overordnet beskrivelse av hvordan embetet har arbeidet med å individtilpasse mandater, både ved opprettelse av nye vergemål og ved igjennomgang av gamle saker.

Individtilpasning vurderes alltid ved opprettelse av vergemål, og ved aktuell endring av vergens mandat i allerede opprettede vergemål. Ved

gjennomgang av eksisterende vergemål vurderes individtilpasning der hvor det er naturlig, og i oppdragsamtaler med de faste vergene. Temaet har vært fokusert i interne fagmøter.

Fremtidsfullmakter (fra kapittel 7.3.4.1.7 i TB)

Rapportere på

Fylkesmannen skal gi en kort beskrivelse av hvordan embetet har arbeidet for å øke bruken av fremtidsfullmakter.

Fremtidsfullmakter har vært et gjennomgående tema i vår eksterne informasjonsvirksomhet overfor kommunale helse- og omsorgstjenester, pårørende m.fl. Fremtidsfullmakter har også vært tema på fagmøte for alle ansatte i embetet, og ved interne fagmøter i vergemålsenheten. Det gis fortløpende veiledning om fremtidsfullmakt som alternativ til vergemål i tilfeller hvor dette anses aktuelt. Orientering om fremtidsfullmakter er lagt på våre hjemmesider.

Årsrapportering rettshjelp (fra kapittel 7.3.4.2.1 i TB)

Rapportere på

Fylkesmannen skal i årsrapportløsningen rapportere på antall innkomne, innvilgede og avslåtte søknader for perioden, fordelt på henholdsvis fritt rettsråd og fri sakførsel. Fylkesmannen skal også rapportere på gjennomsnittlig saksbehandlingstid og på antall restanser. Hva gjelder de innvilgede sakene, skal rapporteringen gi en oversikt over forekomsten av økonomisk dispensasjon, samt totale advokatutgifter og evt. andre utgifter som er innvilget i aktuelle periode, fordelt på saksområde. Av rapporteringen skal det videre fremgå hvorvidt det er gitt avslag som følge av økonomisk overskridelse eller av andre grunner i henhold til skjema over rettshjelpsstatistikk fra Statens sivilrettsforvaltning.

Fylkesmannen skal rapportere på forbruk for året samt forventet forbruk på kap. 470, post 01 for påfølgende år. Eventuelle avvik skal begrunnes. Fylkesmannen skal umiddelbart informere SRF dersom det er andre vesentlige risikoer eller avvik på området.

Fylkesmannen har hatt nedgang i antall innkomne saker om fritt rettsråd. Nedgangen skyldes i hovedsak færre utlendingssaker. Øvrige fritt rettsråd saker holder seg stabile. Antall saker i 2017 var 1472 mens det i 2018 kom inn 1183 saker. Altså en nedgang på 289 saker.

Når det gjelder fritt rettsråd har vi gitt økonomisk dispensasjon i 7 saker. For sakførsel er det ikke gitt dispensasjon.

19 saker er avslått pga inntekts/formuesoverskridelse. 43 saker er avslått av andre grunner.

Gjennomsnittlig saksbehandlingstid regnes å være mellom 3 - 4 uker. Restanse ved årsskiftet er 29 saker.

I 2017 utbetalte vi salær for kr. 8 847 502,- mot kr. 7 135 065,- for 2018. En nedgang på kr. 1 712 437,-.

Forventet forbruk i 2019 stipuleres til 8 200 000,-. Fylkesmannen har lagt inn økning som følge av endring av salærsatsen, og ny stykkprissats i saker vedrørende avslag på søknad om statsborgerskap etter statsborgerloven.

Rettshjelp 1.1 - Søknader

Betegnelse på rapporteringskrav	Sum	Fritt rettsråd	Fri sakførsel
Innkomne søknader	1 183	1 170	13
Innvilgede søknader	1 048	1 046	2
Avslåtte søknader	74	62	12

Fylkesmannen skal rapportere på forventet forbruk... (fra kapittel 7.3.4.2.2 i TB)

Rapportere på

Fylkesmannen skal rapportere på forventet forbruk på kap. 470, post 01 inneværende og påfølgende år. Eventuelle avvik skal begrunnes.

I 2017 utbetalte vi salær for kr. 8 847 502,- mot kr. 7 135 065,- for 2018. En nedgang på kr. 1 712 437,-.

Forventet forbruk i 2019 stipuleres til 8 200 000,-. Fylkesmannen har lagt inn økning som følge av endring av salærsatsen, og ny stykkprissats i saker vedrørende avslag på søknad om statsborgerskap etter statsborgerloven.

I forbindelse med introduksjonsordning... (fra kapittel 7.3.4.3.1 i TB)

Rapportere på

I forbindelse med introduksjonsordning for nyankomne innvandrere (introduksjonsloven) skal fylkesmannen skal rapportere på antall klagesaker, hva klagen gjelder og utfallet av klagen.

Totalt 34 klager. 15 klager på avslag utvidet introduksjonsprogram, derav 9 ikke medhold, 5 opphevet, 1 avvist. 11 klager på stans introduksjonsprogrammet, derav 7 ikke medhold, 2 opphevet, 1 medhold, 1 avvist. 3 klager avslag permisjon, alle ikke medhold. 2 klager på avslag introduksjonsprogram, alle ikke medhold. 3 klager på trekk i introstønad, derav 1 ikke medhold, 2 avvist.

På området opplæring i norsk... (fra kapittel 7.3.4.3.2 i TB)**Rapportere på**

På området opplæring i norsk og samfunnskunnskap for voksne innvandrere (introduksjonsloven) skal Fylkesmannen oppgi antall klagesaker, hva klagen gjelder og utfallet av klagen.

3 klager: 1 klage fusk på eksamen, ikke medhold. 1 klage på rett til gratis opplæring, ikke medhold. 1 klage på vedtak om bortvisning fra opplæring, vedtaket opphevet.

Fylkesmannen skal i årsrapporten... (fra kapittel 7.3.4.3.3 i TB)**Rapportere på**

Fylkesmannen skal i årsrapporten rapportere på antall statsborgerseremonier og hvor mange av nye statsborgere i fylket som har deltatt.

Det ble avholdt to statsborger seremonier i Aust- og Vest-Agder i 2018.

Vest-Agder fikk 477 nye statsborgere i 2018 (572 i 2017). Det var 140 nye statsborgere som deltok på seremonien. Sammen med ordførere og gjester, var det i alt 446 personer til stede på seremonien i Vest-Agder.

Aust-Agder fikk 205 nye statsborgere i 2018 (569 i 2017). Det var 81 nye statsborgere som deltok på seremonien. Sammen med ordførere og gjester, var det i alt 240 personer til stede på seremonien i Aust-Agder.

Fylkesmannen skal også rapportere på.... (fra kapittel 7.3.4.3.4 i TB)**Rapportere på**

Fylkesmannen skal også rapportere på antall årsverk i kommunene som gir opplæring i norsk og samfunnskunnskap iht. introduksjonsloven.

Samlet rapport over antall deltakere samt årsverk som gir opplæring i norsk og samfunnskunnskap i kommunene i Aust - og Vest-Agder er oversendt Kompetanse Norge i tråd med oppdraget innen frist (11. januar 2019). Rapporteringen er inndelt i kjønn, spor, antall asylsøkere og målform på opplæringen. Det er rapportert for våren 2018 og høsten 2018.

Samfunnsikkerhet i arealplaner (fra kapittel 7.3.4.4 i TB)**Rapportere på**

Beskriv kort hva embetet gjør, i tillegg til plansamlinger, for å gjøre følgende kjent i kommunene:

- DSBs veileder [Samfunnsikkerhet i kommunens arealplanlegging. Metode for risiko- og sårbarhetsanalyse i planleggingen](#)
- Ny sjekklister som er utarbeidet til ROS-analyser
- Fylkets klimaprofil blir brukt under kommunens planleggingsarbeid og i ROS-analyser.

Embetet har fokus på opplæring utad i kommunene ved å arrangere/ delta som medarrangør på seminarer og temadager som omhandler samfunnsikkerhet i arealplanleggingen. Det er stort sett godt oppmøte på slike samlinger, og det virker som kommunene tar mer og mer inn over seg at man må bruke de verktøyene og metodene som gir gode analyser og resultater.

Ved gjennomgang av planer hvor man ser at det er manglende fokus på bruk av klimaprofil eller sjekklister under ROS arbeid, oppfordrer vi kommunen til å følge disse.

Klimaprofil ivaretas ved gjennomgående behandling av større planer, og ved å ha et sterkt fokus på klimaprofilen gir det utslag i bedre planlegging opp mot de kriterier som er gjeldende.

ROS som integrert del av planer (fra kapittel 7.3.4.5 i TB)**Rapportere på**

Erfarer embetet at ROS er en integrert del av planene i kommunene? Hvis ikke, gi en kort forklaring.

ROS har blitt mer og mer integrert i planarbeidet. Både på bakgrunn av økt fokus på sikkerhet og på bakgrunn av hendelser de seneste år.

Utfordringer i plansaker (fra kapittel 7.3.4.6 i TB)**Rapportere på**

Beskriv kort hvilke utfordringer embetene har i plansaker når det gjelder integrering av ROS.

En utfordring er at fagfeltet er omfattende og det er vanskelig å få oversikt både over utfordringer og veiledningsmateriale. Det er mange aktører som mener mye om de samme problemstillingene. Denne utfordringen gjelder på alle nivåer.

En annen utfordring er at NVE er mindre tilgjengelig enn tidligere. De har begrensede kapasiteter til støtte på feltet og overlater en del til Fylkesmannen. Det blir noe begrenset hva vi får av faglig støtte. Likevel stiller de som hovedregel opp når vi har konkrete saker som er vanskelige. Vi skulle gjerne sett mer kapasitet hos NVE i planarbeidet.

Bruk av veileder, sjekklister og fylkets klimaprofil (fra kapittel 7.3.4.7 i TB)**Rapportere på**

Hvor mange kommuner har tatt i bruk [veileder](#), sjekklister og fylkets klimaprofil i planarbeid og ROS-Analyser pr. 31.12.18?

Fylkesmannen har ikke oversikt over hvor mange kommuner som har tatt i bruk veileder, sjekklister og klimaprofil. Det er flere og flere som bruker både veiledere og sjekklister, men vi har ingen eksakt oversikt over hvilke kommuner det gjelder eller i hvilke saker det brukes mest. Alle kommuner bruker ROS analyser, men vi har ikke full oversikt enda over hva de baserer ROS på i forhold til rapporteringskriteriene.

Vi registrerer også at kommunene bruker fylkesROS i arbeidet.

Hensynssoner i kommuneplaner (fra kapittel 7.3.4.8 i TB)**Rapportere på**

DSB har som mål at kommunene etablerer hensynssoner i kommuneplaner rundt eksisterende storulykkevirksomheter, slik at det ikke skjer en u hensiktsmessig utvikling i arealene rundt disse. Beskriv i hvilken grad dette har blitt gjennomført i nyere kommuneplaner.

Det er storulykkevirksomheter i ti kommuner på Agder, fra sprengstofflagere til store prosessbedrifter. Gjennomgang av eksisterende kommuneplaner viser at det er lagt inn hensynssoner rundt slike virksomheter i to av kommunene - Birkenes og Lindesnes. Det er mange eldre kommuneplaner på Agder og flere av disse er under revisjon. Dessuten er flere av anleggene knyttet til veibygging og er derfor midlertidige. Disse forholdene medvirker til at antallet kommuner med hensynssoner er lavt.

Samordning av beredskapsplaner mot storulykkevirksomheter (fra kapittel 7.3.4.9 i TB)**Rapportere på**

Hvordan følger fylkesmannen opp at kommuner med storulykkevirksomheter har samordnet kommunes overordnede beredskapsplan med storulykke virksomhetens beredskapsplan?

Fylkesmannen har fokus på samordning av beredskapsplaner i sine tilsyn med kommunal beredskapsplikt og da også med storulykkevirksomhetens planverk der det er aktuelt. Det har ikke vært øvelser initiert av Fylkesmannen som har involvert storulykkevirksomheter siste år. Vi er kjent med at helseforetaket gjennomførte et møte med storulykkevirksomheter og kommunene i 2018 med fokus på helseaspektet ved storulykker. Fylkesmannen hjalp til i planleggingen men hadde ikke anledning til å delta.

FylkesROS (fra kapittel 7.3.4.10 i TB)**Rapportere på**

Når ble siste fylkesROS gjennomført?

Risiko- og sårbarhetsanalysen (ROS-analysen) for Agderfylkene – ROS Agder – ble revidert og gitt ut i ny utgave 1. januar 2017. Vår intensjon er at ROS Agder skal være det styrende dokumentet for alt samfunnssikkerhets- og beredskapsarbeid på Agder, herunder at den skal danne grunnlag for systematisk oppfølging av risikoreduserende tiltak i et samarbeid mellom Fylkesmannen, ansvarlige aktører og kommunene. Den inneholder hendelser relatert til naturfare, store ulykker og tilsiktede hendelser. I oppfølgingsplanen inngår i tillegg både hendelser som skal analyseres mer dyptgående og nye hendelser som ikke er analysert. En av intensjonene med ROS Agder er at kommunene skal bruke den i utarbeidelsen av sine egne helhetlige ROS-analyser. «ROS-Agder» oppdateres og revideres i henhold til oppfølgingsplanen.

(<https://www.fylkesmannen.no/nb/Aust--og-Vest-Agder/Samfunnssikkerhet-og-beredskap/ROS-Agder/Risiko-og-sarbarhetsanalyse-for-Agder/?id=96545>).

FylkesROS - oppfølgingsplan (fra kapittel 7.3.4.11 i TB)

Rapportere på

Foreligger det en oppfølgingsplan til fylkesROS, og i så fall når ble den sist oppdatert?

I løpet av 2019 vil vi tilstrebe å få på plass et nytt risikoområde i henhold til oppfølgingsplanen som omhandler «Sabotasje av kritisk infrastruktur». Det vil også bli jobbet med scenarioanalyser innen temaene «Sammenfallende flom og stormflo i bynære strøk», «alvorlig samferdselsulykke veg», «alvorlig samferdselsulykke sjø» samt «dambrudd». I løpet av 2020 skal oppfølgingsplanen rulleres, og vi skal lage en ny plan for de neste fire årene slik at ROS-Agder forblir et levende dokument som følger med i tiden i forhold til de siste års hendelser og tema på beredskapsfeltet. Oppfølgingsplanen oppdateres kontinuerlig ved endringer i prioriteringer i forhold til tema som skal analyseres hvert år. Sist publiserte utgave av oppfølgingsplanen er fra september 2018. Men det presiseres at denne er under kontinuerlig oppdatering og endringene blir lagt inn på bakgrunn av relevante hendelser og aktuelle endringer i fokusområder hos FM.

Regionale tiltak gjennomført i arbeidet med forebygging og beredskap (fra kapittel 7.3.4.12 i TB)

Rapportere på

Hvilke regionale tiltak har embetet gjennomført for å ivareta fylkesmannens ansvar for samordning i arbeidet med forebygging og beredskap?

Følgende regionale samordningstiltak er gjennomført i 2018:

Generelle tiltak:

- Deltatt i planlegging og gjennomføring av NATO-redningsøvelse "Dynamic Mercy".
- Arrangert "Kristiansandskonferansen" der temaet var bruk av teknologi i krisehåndtering.
- Ifm. omfattende snøfall januar-februar tatt initiativ til: Prioriteringsmøte kraft-tele, koordineringsmøte kommuner-etater, evalueringsmøte midtveis.
- Deltatt på årsmøte i HV-08.
- Deltatt på orienteringsmøte med Nkom m.fl. om Nettutfall 2.0.
- Møte med Entra om oppfølging etter øvelse for embetets krisestab.
- Deltatt på tilsyn med LRS Agder.
- Deltatt på møte med Agder Energi om strategisk krisehåndtering.
- Deltatt på workshop i Kristiansand kommune om SMR- (Smart Mature Resilience-) prosjektet.
- Deltatt på møte i regionalt tilsynsforum.
- Deltatt på statusmøte med Østre Agder brannvesen.
- Deltatt på møter i LRS øvingsutvalg.
- Deltatt på møte i Setesdal redningsforum.
- Deltatt på presentasjon av samvirkesenter og e-lab ved Universitetet i Agder (UiA).
- Deltatt i planlegging og gjennomføring av LRS-øvelse Arendal.
- Gjennomført møter med sjef HV-08.

- Tatt initiativ til statusmøte vårflom med NVE, Agder Energi, øvrige regionale etater og kommuner.
 - Tatt initiativ til fire møter i Fylkesberedskapsrådet - to ordinære, et ifm. skogbrannene sommeren 2018 og et ifm. øvelse Trident Juncture 18.
 - Deltatt på møte med Kystverket relatert til forurensing.
 - Gjennomført orientering om pågående prosjekter for UiA.
 - Deltatt på koordineringsmøte og beredskapsøvelse med Color Line.
 - Deltatt på og bidratt på Vær smart-klimakurs for kommuner og regionale etater.
 - Deltatt på og bidratt i to statlige etatsjefsmøter.
 - Deltatt i Helsetilsynet og DSBs prosjekt om samordning av beredskapstilsyn.
 - Deltatt på oppstartmøte for ekstern samarbeidsgruppe Ny E39 Døle bru-Mandal.
 - Fasilitert og deltatt på møte mellom DSB, brannvesen og Fylkesmannen ifm skogbrannfaren.
 - Arrangert møte i Atomberedskapsutvalget.
 - Planlagt og gjennomført, i samarbeid med DSB/NBK, Nødnettøvelse for kommuner og regionale brukere.
 - Deltatt og bidratt på internmøte i Agder politidistrikt for de kommunale politikontaktene.
 - Ifm. stormen Knud arrangert samvirkekonferanse kraft-tele og evalueringsmøte etter stormen.
 - Møte med Mattilsynet ang. ROS Agder.
 - Deltatt på høringskonferanse om ekstremisme og rasisme i regi av Agder politidistrikt.
 - Deltatt på Nasjonal sikkerhetsdag hos Nkom
 - Gjennomført eraringsseminar etter skogbrannene sommeren 2018
 - Holdt orientering for AG Regionplan Agder
 - Deltatt på fagdag Nødnett for brukere av Nødnett i Agder
 - Deltatt på Tverretatlig fagdag hos Aust-Agder sivilforsvarsdistrikt
 - Holdt orienteringer om totalforsvaret for Grimstad forsvarsforening og Norges forsvarsforening.
 - Deltatt på orientering på KV Nornen
 - Deltatt på samling for Redningsledelsen i Agder politidistrikt
- Tiltak knyttet til KEIV-prosjektet om økt robusthet i kraft, elektronisk kommunikasjon, informasjon og velferdsteknologi:
- Intervjuer med nøkkelpersoner i kommuner og regionale etater.
 - Deltatt på workshop i regi av Det digitale Agder (DDA)
 - Arrangert evalueringsmøter oppfølgingsmøter etter snøfallet jan-feb 18 og stormen Knud sep 18 med Agder Energi og flere kommuner
 - Deltatt på seminar om velferdsteknologi
 - Gjennomført prosjektmøte med Kristiansand kommune
 - Gjennomført samordningsmøte med KS og DDA
 - Arrangert styringsgruppemøte for KEIV-prosjektet.
 - Gjennomført møter med DSB om prosjektbeskrivelsen for KEIV-prosjektet.
 - Arrangert workshop med kommunene i Setesdal
 - Holdt foredrag om KEIV-prosjektet for fagsamling for fylkesberedskapssjefene.
- Tiltak knyttet til evalueringsprosjektet:
- Gjennomført møter med DSB om prosjektet

- Deltatt på møte i Nasjonalt øvings- og evalueringsforum
- Møte med UiA ang. evalueringer.

Tiltak knyttet til totalforsvarsplanlegging og øvelse Trident Juncture 18:

- Tatt initiativ til møter med Kystverket og Avinor ifm. beredskapsplanlegging iht. SBS.
- Arrangert sivil-militært kontaktmøte for fylkesmenn og regionale etater på sørvest-landet.
- Gjennomført møte med helse- og sosialavdelingen hos Fylkesmannen ang. beredskapsplanlegging iht. SBS
- Deltatt i planleggingsmøter for Trident Juncture 18 med Agder Energi.
- Gjennomført scenariogjennomgang ifm. Trident Juncture 18
- Holdt orientering om totalforsvarsarbeidet på statlig etatsjefsmøte
- Bidratt på Agder politidistrikts temadag om totalforsvaret.
- Deltatt på Trident Juncture 18, herunder også gjennomført møte i Fylkesberedskapsrådet.

Revisjon av underliggende planverk (fra kapittel 7.3.4.13 i TB)

Rapportere på

Redegjør kort for status revisjon for underliggende planverk knyttet til SBS.

"Underliggende planverk" refererer seg til Sivilt Beredskapssystem (SBS) som er sikkerhetsgradert BEGRENSET. Planverket er ferdigstilt med unntak av deltakelse fra eksterne sentrale etater og kommunal tilnærming til plan og utførelse. Det første vil bli iverksatt våren 2019 i regi av Justis- og beredskapsdepartementet og DSB. Ang. kommunene så avventes en felles tilnærming fra DSB og samtlige fylkesmenn. Ventes avklart våren 2019.

Resultat- og økonomirapportering (fra kapittel 7.3.5.1 i TB)

Rapportere på

Rapportering på supplerende tildelinger på klima- og miljøområdet

Vi viser til økonomirapportering per 31.12.2018 oversendt Miljødirektoratet 08.01.2019, med korrigering oversendt 11.01.2019, samt detaljert rapportering på tilskuddsordninger. Midlene er i all hovedsak benyttet i tråd med grunnlaget for tildelingen. Enkelte mindre avvik er begrunnet i rapporteringen.

Klimaendringer og klimatilpasning i plansaker for 2018 (fra kapittel 7.3.5.2 i TB)

Rapportere på

Rapportere om hvordan klimaendringer og klimatilpasning ble tatt hensyn til i plansakene for 2018. Tilbakemeldingen skal omfatte hvilke plansaker som ble behandlet (fra planstrategi til reguleringsplaner), og i hvilken andel av disse plansakene klimaendringer var inkludert. I tillegg vil vi at Fylkesmannen gir en vurdering av hvor godt klimaendringer var ivaretatt i disse sakene: I hvor stor andel av plansakene var klimaendringer og klimatilpasning godt behandlet, mangelfullt behandlet og eventuelt om det ble gitt innsigelse i noen av sakene.

Kristiansand kommune har rutiner for å inkludere klimaendringer og klimatilpasning i plansaker. Etter vår vurdering, ivaretas klimaendringer godt i de aller fleste plansakene fra Kristiansand kommune. For øvrige kommuner i både Aust- og Vest-Agder, er det svært variabelt hvorvidt klimaendringer er inkludert i planarbeidet, og hvor godt dette er ivaretatt i den enkelte sak. Vårt hovedinntrykk er at klimaendringer og klimatilpasning ikke inkluderes i mange saker, og at temaet, i de saker dette er inkludert, er mangelfullt behandlet, noe som i stor grad skyldes manglende kompetanse. Fylkesmannen har ikke i 2018 fremmet innsigelse til noen planer, med grunnlag i at klimaendringer og/eller klimatilpasning ikke er ivaretatt (tilstrekkelig).

Avfallsplaner i havner (fra kapittel 7.3.5.3 i TB)

Rapportere på

Antall havner som mangler en godkjent avfallsplan og andel av innsendte avfallsplaner i havner som er godkjent eller regodkjent.

I Agder-fylkene har vi få store havner og industrihavner. De aller fleste av våre havner er småbåhavner (private og kommunale). Endel kommuner har utarbeidet fellesplaner for småbåhavner, men endel private småbåhavner er ikke med i disse. Noen fellesplaner inkluderer industrihavner og fiskerihavner, mens andre gjør ikke det. Arbeidet med avfallsplaner i havner er veldig uoversiktlig og alle kommuner håndterer dette forskjellig, noe som gjør det tungvint å følge opp. Vi ønsker et tilpasset fagsystem som kan forenkle vår håndtering av avfallsplaner, godkjenninger og regodkjenninger.

Alle planer som vi har mottatt er godkjent, enten til førstegangs godkjenning eller regodkjenning. Vi antar at ca 20 havner mangler en godkjent plan (disse har ikke levert inn plan).

Antall havner

Betegnelse på rapporteringskrav	Sum	Antall havner	Antall godkjente planer
Antall havner som mangler en godkjent avfallsplan	20	625	605
Andel av innsendte avfallsplaner som er godkjent	0	605	605
Andel av innsendte planer som er regodkjent	0	81	81

Alle innsendte planer er godkjent. 5 planer (omfatter 81 havner) er innsendt til FM for regodkjenning, og alle er behandlet og godkjent.

Status fremmede organismer (fra kapittel 7.3.5.4 i TB)

Rapportere på

Rapport om status for arbeidet mot fremmede organismer.

Vi har hatt fokus på å involvere kommunene i tiltaksarbeidet. Farsund, Kristiansand, Søgne, Songdalen og Vennesla kommuner har etablert systematisk tiltaksarbeid. Videre har vi startet tiltaksplanlegging i Grimstad, Nye Lindesnes (Marnardal, Mandal og Lindesnes) og Lyngdal kommuner. Vi har bestilt oppfølgingsundersøkelse for evaluering av plukking av stillehavsøsters ved hjelp av frivillige organisasjoner, rapporten skal leveres om kort tid. Foreløpige signaler er at plukkingen viser effekt. Vi har overvåket nyintrodusert gjedde i Stølsvann i Songdalselvas nedbørfelt, og vi har mottatt melding om førstegangsobservasjon av gjedde i Gillsvann i Kristiansand.

Vi har brukt til sammen kr 155 000 av tildelingen over kap 1420 post 21 til å styrke arbeidet i miljøvernavdelingen (lønn og adm. kostnadsdekning).

Fremmede organismer

Art/artsgruppe	Type tiltak	Omfanget av tiltaket	Navn område	Utdyping av, eller kommentar til, gjennomført tiltak	Sum brutt
Gjedde	Kartlegging	El-fiske nedstrøms innsjølokalitet	Stokkåna	El-fiske etter at de ble rapportert synsobservasjon av gjedde	0
Gjedde	Bekjempelse	Rusefiske hele sommersesongen 2018	Stølsvannet, Vennessla	Det er fisket med ruser i hele 2018. Det sto 6 ruser under isen i vinter, som ble tømt når isen gikk i starten av mai. I etterkant er det satt opp ytterligere 2 ruser. Disse rusene er plassert slik at vannet er delt opp i 3 ulike soner. Utover året har det gradvis blitt mindre og mindre gjedde i fangsten. I oktober og november er det ikke fanget gjedde. Totalt er det fanget 261 gjedder.	70 000
Boersvineblom	Bekjempelse	440 daa totalt	Tiltak på 3 lokaliteter i Farsund kommune.	Tidligere utført bekjempelse og en tørr sommer har redusert bestanden betraktelig. Planter finnes kun sporadisk selv om det utover høsten har vært en økende spiring, trolig på grunn av regnvær. Nedgang i bestanden fra 2016 til 2017 har fortsatt betraktelig til 2018. Kommunen har laget plan for å forhindre spredning via masseflytting og tilfeldig kjøring i området. Det er satt opp skilt med advarsel. En adkomst og noen interne veier vil bli fysisk stengt. Flere ganger er planer om massetransport ut av området stoppet.	80 000
Boersvineblom	Bekjempelse	28 daa	Blørstad, Kristiansand	Kommunen overvåker områder, laker og sprøyter spirende boersvineblom. Forekomsten ser ut til å være under kontroll, og målet er å utrydde den.	10 000
Parkslirekne	Bekjempelse	3 daa	Songdalen kommune, 9 lokaliteter	Kommunen prioriterer tiltak mot parkslirekne langs veier og vassdrag i kommunen. Lokalitetene er sprøytet i to år, og det er nødvendig å sprøyte også i 2019.	45 000
Parkslirekne mfl.	Annet		Songdalen kommune	Revisjon av tiltaksplan	0
Parkslirekne	Bekjempelse	6 daa	Søgne kommune, 16 lokaliteter	Sprøyting gjennomført 1 gang, 2 ganger på tre lokaliteter. Lokalitetene skal også sprøytes i 2019.	80 000
Flere	Bekjempelse	Ikke ferdig planlagt ennå	Grimstad kommune	Utarbeidelse av tiltaksplan, gjennomføring av bekjempelsestiltak og overvåking i 2018 og -19.	100 000
Kjempespringfrø mfl.	Bekjempelse	Ikke spesifisert	Farsund kommune	Tiltak mot fremmede arter som kommunen prioriterer, særlig luking av kjempespringfrø.	50 000
Parkslirekne, kjempespringfrø, kjempebjørnekjeks mfl.	Bekjempelse		Kristiansand kommune		40 000
Karplanter	Annet	Planlegging, administrasjon mv.	Farsund kommune		15 000
Karplanter	Bekjempelse	Ikke spesifisert	Farsund kommune	Oppfølging av innmeldte forekomster av flere fremmede arter med adekvate tiltak, restbeløp brukes ev. i 2019.	25 000
Alle	Annet		Agder	Styrking av arbeidet med fremmede arter i miljøvernvedlegg, lønn og administrative kostnader	155 000
					670 000

Myndighetspålagt overvåking i tråd med vannforskriften (fra kapittel 7.3.5.5 i TB)

Rapportere på

Rapport om gjennomført nødvendige pålegg knyttet til myndighetspålagt overvåking i tråd med vannforskriften pr. 31.12. 2018

Vi har ikke gitt særskilte pålegg om overvåking i tråd med vannforskriften ut over de pålegg for enkeltbedrifter som er gitt i forbindelse med utslippstillatelser etter forurensningslovverket.

Det skal rapporteres på fylkesmannens... (fra kapittel 7.3.6.1.1 i TB)

Rapportere på

Det skal rapporteres på fylkesmannens arbeid med samordning av statlig styring av kommunesektoren etter retningslinjene i rundskriv H-2143.

Fylkesmannens samordningsansvar er bl.a. nedfelt i fylkesmannsinstruksen. Samordningsansvaret gjelder tverrsektoriell samordning av statlige styringssignaler rettet mot kommunesektoren, og omfatter både samordning mellom sektorer og mellom forvaltningsnivå. I Agder har vi utviklet et systematisk samordningsarbeid innen tilsynsvirksomheten gjennom Fylkesmannens interne tilsynsgruppe og Fylkesmannens tilsynsforum. I Fylkesmannens tilsynsforum deltar foruten våre egne fagavdelinger også de statlige tilsynsetatene, kommunerevisjonene, kontrollutvalgssekretariatene og KS Agder. Det viktigste praktiske samordningstiltaket på tilsynsområdet er Fylkesmannens tilsynskalender som sendes kommunene tidlig på året og samtidig legges ut på våre nettsider. Den inneholder oversikt over planlagte statlige tilsyn og forvaltningsrevisjoner inneværende år.

Fylkesmannen gjennomfører også hvert år heldags kommunemøter med åtte kommuner (fire vår og fire høst). Forut for disse møtene sender vi ut et såkalt "kommunebilde". Denne rapporten inneholder en omtale av viktige nasjonale føringer på viktige tjenestoområder, vårt bilde av

situasjonen i kommunen på det aktuelle området, og temaer som vi ønsker nærmere dialog om. Denne formen for kommunedialog har fått en god mottakelse blant kommunene i Agder.

Fylkesmannen har også to årlige møter (vår og høst) med de øvrige regionale statsetatene i Agder. Kommunerettet samordning er et gjennomgående tema i disse møtene.

Fylkesmannen har også to årlige møter for ordførere/rådmenn i Agder. Her formidler vi nye styringssignaler og åpner for tilbakemelding fra kommunene om hvordan de opplever dialogen med Fylkesmannen. Dette er også et viktig forum i vårt samordningsarbeid.

Fylkesmannen skal gi en kort beskrivelse... (fra kapittel 7.3.6.2.1 i TB)

Rapportere på

Fylkesmannen skal gi en kort beskrivelse av embetets tiltak for samordning av statlig tilsyn etter kommuneloven, herunder tilsyn fra andre tilsynsetater enn Fylkesmannen selv. Fylkesmannen skal kort opplyse om hva som er gjort for å fremme og formidle læring hos kommunene i de tilsynene som er gjennomført. Fylkesmannen skal også gi en kort og overordnet vurdering av den samlede tilsynsbelastningen på kommunene i sitt fylke, både generelt og når det gjelder enkeltkommuner. Med tilsynsbelastning menes blant annet om tilsynet krever mye ressurser i kommunen og om tilsyn er samordnet i tid.

Fylkesmannen har to fora som skal sikre at tilsynet med kommunene er samordnet. Internt i embetet har vi "Fylkesmannens tilsynsgruppe". Denne gruppen er sammensatt av medarbeidere og ledere fra alle fagavdelingene. Gruppen har to møter årlig; vår og høst. Hovedmålsettingen med denne gruppen er å sikre samordning av Fylkesmannens egne tilsynsaktiviteter og gi et tidlig innspill til tilsynskalenderen.

Vi har også etablert "Fylkesmannens tilsynsforum». Dette er en møtearena for alle statlige etater som har tilsynsoppgaver rettet mot kommunene. Her møter også revisjonsdistriktene i Agder, kontrollutvalgssekretariatene i Agder og KS Agder. Hensikten er å ivareta den samordningsfunksjonen Fylkesmannen har på tilsynsområdet etter kap. 10 A i kommuneloven. Forumet skal også sikre kompetanseoverføring mellom etatene. Tilsynsforumet har et møte i februar/mars hvor vi utarbeider endelig tilsynskalender for tilsynsvirksomheten i Agder. Tilsynskalenderen sendes alle kommunene i Agder og publiseres på Fylkesmannens nettsider. Dette er vårt viktigste praktiske samordningstiltak. Tilsynsforumet har et møte på høsten hvor erfaringene fra tilsynsvirksomheten gjennomgås og det gis gjensidig informasjon fra deltakerne.

Gjennom tilsynsforum har Fylkesmannen i 2018 hatt en innledende dialog med revisjonsdistriktene og kontrollutvalgssekretariatet med tanke på evt samarbeid knyttet til overordnet analyse for neste kommunestyreperiode. Vi vil fortsette denne dialogen i 2019.

Fylkesmannen skal rapportere på... (fra kapittel 7.3.6.3.1 i TB)

Rapportere på

Fylkesmannen skal rapportere på det generelle veiledningsarbeidet om kommuneøkonomi, herunder hvilke tiltak som er iverksatt for å rapportere inn korrekte KOSTRA-data til riktig tid og veiledning til kommunene om bruken av disse dataene til styring i kommunene.

Antall feil i Kostra-rapporteringen var uendret i 2018. Det var én reduksjon i Vest-Agder, og én økning i Aust-Agder. Embetet informerer kommunene om mulige feilregistreringer, og ber kommunene om å korrigere disse, dette gjøres mellom foreløpige tall og endelige Kostra-tall, i tillegg til en runde i løpet av høsten. Embetet veileder kommunene ved henvendelser om hva som ligger i de ulike kostra-funksjonskodene. I forbindelse med opplæring til økonomisjefer og økonomimedarbeidere når det gjelder ny kommunelov i 2019, vil det samtidig bli satt fokus på Kostra-data.

Fylkesmannen arrangerte lokalt informasjonsmøte om Kommuneproposisjonen for 2019 (mai) og om kommuneopplegget i forslag til statsbudsjett for 2019 (oktober). Begge møtene ble arrangert i samarbeid med KS Agder og med innleder fra departementet. I etterkant av møtene besvarte vi løpende henvendelser fra kommunene når det gjelder kommuneopplegget.

Videre besvarer vi løpende spørsmål fra kommunene knyttet til budsjett- og regnskapsbestemmelsene i lov og forskrift. Vi har i 2018 hatt en økning i antall henvendelser fra kommunene knyttet til lovligheten av vedtak om kommunale garantier.

Det skal rapporteres særskilt om... (fra kapittel 7.3.6.3.2 i TB)

Rapportere på

Det skal rapporteres særskilt om hvilke tiltak fylkesmannen har iverksatt for den enkelte kommune som er registrert i ROBEK og hvilke tiltak som har vært iverksatt for å forhindre kommuner som er i faresonen til å bli registrert i ROBEK, herunder hvordan pedagogiske (veiledning), juridiske (lovlighetskontroll og lånegodkjenning) og økonomiske (skjønn) virkemidler er benyttet.

Tiltak for å for å hindre kommuner som er i faresonen fra å bli registrert i ROBEK:

Kommunene på Agder har generelt god økonomistyring, og antallet i ROBEK-registeret har over tid vært lavt. Vår strategi er å skape en god og tillitsfull dialog med kommunene slik at kommunene har en lav terskel for å be om veiledning. Dette mener vi bidrar til å forebygge ROBEK-registrering. I den grad vi blir spurt om å bidra for å skape et godt samspill mellom politikk og administrasjon, prioriterer vi dette høyt.

Vi prioriterer hvert år å gi samtlige kommuner en skriftlig tilbakemelding på vedtatt årsbudsjett og økonomiplan der vi kommenterer planlagt utvikling i netto driftsresultat og disposisjonsfond og våre eventuelle bekymringer for utviklingen. I dette brevet vurderer vi også om kriteriene for registrering i ROBEK er til stede.

Spesifikk omtale av arbeid med omstilling (fra kapittel 7.3.6.4.1 i TB)

Rapportere på

Spesifikk omtale av arbeid med innovasjons- og fornyingsprosjekter i kommunene. Kort om fordeling av skjønnsmidler til formålet, herunder rapportering i ISORD, og formidling av resultatene.

De ordinære skjønnsmidlene fordeles til kommunene med utgangspunkt i retningslinjene. I 2018 gjennomførte vi skjønnsamtaler i august med 25 av de 30 kommunene på Agder. På disse møtene deltar, som hovedregel, ordfører, rådmann og økonomisjef, samt embetsledelsen og økonomistaben hos Fylkesmannen.

Denne arenaen er en viktig kanal for kommunene til å melde inn spesielle forhold som vi bør ta hensyn til ved fordeling av ordinære skjønnsmidler, men også en arena der embetet blir oppdatert på kommunens utfordringsbilde. Disse møtene vil bli videreført i 2019.

Når det gjelder fordeling av ekstraordinære skjønnsmidler for 2018 så ble det en krevende prosess for embetet, da det var høstflom i 2017, lokal vårflo i 2018, samt skogbranner og tørke. Avsatt til ekstraordinære skjønnsmidler for 2018 var 2,87 mill.kr, kommunene søkte til sammen 33,24 mill.kr hvorav 28,04 mill.kr. ble søkt KMD og 5,2 mill.kr ble søkt dekket av lokal pott. Ekstraordinære skjønnsmidler ble beregnet til 3,27 mill.kr var høyere enn avsatt beløp (2,9 mill.kr), men embetet hadde en reserve på prosjektskjønnsmidler som ble brukt til dette, da embetet delte kun ut 5,9 mill.kr av de totalt avsatte 9 mill.kr. i prosjektskjønn. I tillegg ble 1,5 mill.kr. av denne reserven brukt til å styrke kommunene for å hurtig kunne behandle søknader om avlingsskadeerstatning etter tørkesommeren. Fra 2019 har embetet redusert ordinært skjønn, for å øke beløpet avsatt til ekstraordinære hendelser til 4,1 mill. kr, tilsvarende 7,1% av totale rammen.

Prosjektskjønnsmidlene er et viktig virkemiddel for å stimulere kommunenes omstillings- og moderniseringsarbeid. For 2018 prioriterte vi prosjekter rettet mot barn og unge, f.eks. tverrfaglige omstillings- og samarbeidstiltak rettet mot utsatte grupper av barn og unge. Videre prioriterte vi innovative prosjekter med fokus på Det grønne skiftet/klimaforebygging og klimatilpasning.

Vi stiller krav om målsetting i tråd med de sentrale føringene og våre lokale retningslinjer. Prosjektene skal fortrinnsvis være politisk forankret, tidsavgrenset og kommunal egenandel/innsats må inngå. Videre krever vi en vurdering av overføringsverdi til andre kommuner. For å sikre en god faglig vurdering av prosjektene, samt samordning av tilskudd innad i embetet er avdelingene involvert i tildelingsprosessen.

I 2018 mottok Fylkesmannen 38 søknader om støtte på til sammen 46,6 millioner kroner. Fylkesmannen hadde avsatt 9 mill.kr., men delte kun ut 5,9 millioner fordelt på 17 prosjekter. Hovedårsakene til manglende tildeling var at søknadene ikke oppfylte kriteriene for å få tildelt midler fra prosjektskjønnet. Det var relativt få søknader innenfor de to regionalt prioriterte områdene. Det var imidlertid flere gode prosjekter innen helse og omsorgsområdet og spesielt innen velferdsteknologi. En relativt stor del av midlene ble derfor tildelt prosjekter innen velferdsteknologi. Dette er i hovedsak prosjekter som dekker alle kommunene i begge fylkene.

Ved tildelingen for 2018 endret vi søknadsfristen fra 15.2 til 15.3 for å kunne samordne tildelingen av prosjektskjønn bedre mot andre statlige tilskudds- og støtteordninger i regi av fagavdelingene. Dette er videreført inn i 2019.

Formidling av prosjektenes resultater er fortsatt en utfordring. Noen av prosjektene har en god plan for formidling og gjennomfører denne som planlagt både underveis i prosjektperioden og ved avslutning av prosjektet. Andre prosjekter gjennomfører i mindre grad formidling av prosjektets resultater. Av konkrete tiltak for å sikre erfaringsoverføring, har vi som rutine å etterspørre status på aktuelle prosjekter i kommunemøtene. Det er videre besluttet at den enkelte fagavdeling har et oppfølgingsansvar overfor prosjekter som mottar prosjektskjønnsmidler knyttet til sine fagområder. Dette ansvaret omfatter også å se til at resultatene formidles. Vår vurdering er at for å sikre erfaringsoverføring må det ofte gjennomføres møter der aktuelle interessenter deltar.

For tildelingene av prosjektskjønn fra og med 2016 har rapporteringen skjedd gjennom ISORD, og vi har satt frist for rapportering for 2018-prosjektene til 01.mars 2019.

Det skal gis rapportering i tabell... (fra kapittel 7.3.6.5.1 i TB)

Rapportere på

Det skal gis rapportering i tabell som viser:

- Antall saker om lovlighetskontroll etter klage som det er truffet vedtak i for året, hvor mange avgjørelser som er opprettholdt og hvor mange som er kjent ulovlige.
- Antall lovlighetskontroller som er foretatt etter initiativ av fylkesmannen, hvor mange avgjørelser som er opprettholdt og hvor mange som er kjent ulovlige.
- Hvor mange av sakene totalt (uten å skille mellom saker etter klage og på eget initiativ) som hadde henholdsvis habilitet eller lukking av møter blant vurderingstemaene.

En sak gjaldt prøving av habilitetsvedtak som del av lovlighetskontroll av kommuneplanvedtak. Ingen saker om lukking av møte.

Ingen saker ble formelt tatt opp til lovlighetskontroll av eget tiltak, men det er brukt resurser på nærmere undersøkelser og vurderinger i flere saker, hvor det er fremsatt anmodning om lovlighetskontroll fra private parter, for å kunne ta stilling til om formell lovlighetskontroll bør foretas. I enkelte saker har man gått såpass langt inn i realiteten i saken, at skillet mellom saker som formelt tas opp til lovlighetskontroll og saker som undersøkes nærmere blir av mer formell enn reell karakter.

Kommunalrettslig lovlighetskontroll etter klage og eget initiativ

Type lovlighetskontroll	Vedtak opprettholdt	Ulovlig vedtak	Sum
Etter klage	4	2	6
På eget initiativ	0	0	0

Kortfattet omtale av... (fra kapittel 7.3.6.5.2 i TB)**Rapportere på**

Fylkesmennene skal gi en kortfattet omtale av hvilke kommunalrettslige tema de (særlig) veileder kommunene om.

Tema for veiledning varierer relativt mye, men det siste året er det bl.a. gitt veiledning om habilitet, endring av sakliste, lukking av møter, mindretallsanke, lovlighetskontroll og delegasjon.

Kortfattet omtale i årsrapporten av bruken av interkommunalt samarbeid i fylket (fra kapittel 7.3.6.5.3 i TB)**Rapportere på**

Fylkesmennene skal, på bakgrunn av egne erfaringer etter kontakt med kommunene, gi en kort omtale av omfanget av interkommunalt samarbeid i fylket, i hvilke former kommunene samarbeider, og hvilke tjenester det samarbeides om.

Det er utstrakt bruk av interkommunalt samarbeid både i Aust-Agder og Vest-Agder. Alle kommunene deltar i ett av fem faste regionsamarbeid. Hoveddelen av det interkommunale samarbeidet foregår innenfor disse regionene, men de interkommunale samarbeidene dekker i noen tilfeller samtlige kommuner i begge fylkene, i tillegg til enkelte kommuner fra andre fylker. Mange interkommunale samarbeid omfatter to til tre kommuner.

Oppgaver av rent forretningsmessig art er i mange tilfeller organisert som aksjeselskaper, men det er også utstrakt bruk av interkommunale selskaper. Eksempel på oppgaver som organiseres som interkommunale selskaper er renovasjon, IKT drift og innkjøp, revisjon og kulturhus.

Samtlige kommuner deltar i interkommunale samarbeid etter kommuneloven § 27 der det samarbeides om drift av felles oppgaver. Eksempler på oppgaver er IKT-tjenester, avløpsrensing, opplæringskontor, regionalt næringsfond og friluftsråd. Regionrådene er organisert etter kommunelovens § 27.

Svært mange interkommunale samarbeid er opprettet etter kommuneloven § 28 enten som administrativt vertskommunesamarbeid etter kommuneloven § 28-1 b eller som vertskommunesamarbeid med felles folkevalgt nemd etter punkt 1-c. De fleste av kommunene inngår i ulike vertskommunesamarbeid både innen barnevern, pedagogisk psykologiske tjenester og krisesentertilbud. I helsesektoren er det etablert vertskommunesamarbeid både for legevakt, alarmsentral (110 Agder) og kommunal øyeblikkelig hjelp. Vertskommunesamarbeid er videre etablert innen brannvern, landbruksforvaltning, oppmåling og geodata, natur- og miljøforvaltning, kulturskole, arbeidsgiverkontroll mm.

Fylkesmennene skal i årsrapporten... (fra kapittel 7.3.6.6.1 i TB)

Rapportere på

Fylkesmennene skal i årsrapporten oppgi hvor mange klager på avslag om begjæringer om innsyn de har behandlet, jf. offentleglova § 32 og forvaltningsloven § 28 annet ledd, samt hvor mange tilfeller klager har fått helt eller delvis medhold i klager etter offentleglova § 32.

Fylkesmannen har behandlet 42 klagesaker etter offentleglova i 2018. I 20 saker er klagen helt eller delvis tatt til følge.

Fylkesmannsembeter som samordner statlig innsigelse (fra kapittel 7.3.6.7.1 i TB)

Rapportere på

Det skal rapporteres på fylkesmannens arbeid med samordning av statlige innsigelser, **herunder i hvilken grad innsigelser blir løst gjennom dialog**. Rapporten skal omfatte informasjon om antall planer møtt med innsigelse fra statlige etater inklusiv fylkesmannen, antall planer møtt med innsigelse bare fra fylkesmannen og antall planer der innsigelser fra andre statsetater er avskåret.

Tilsvarende som i 2017, har Fylkesmannen i 2018 mottatt noen innsigelser som ikke er videresendt til/fremmet for kommunen, da innsigelsen er blitt løst før utløpet av høringsfristen (ev. med forlenget frist). Vi har i 2018 videreført praksisen hvor aktuelle etat i en del tilfeller har direkte kontakt med kommunen og løst innsigelsen, uten at Fylkesmannen har vært involvert. Vi har således ikke en fullstendig oversikt over antall planer som andre statsetater i utgangspunktet har villet fremme innsigelse til, men hvor konflikten er løst i forkant, og hvor innsigelse følgelig ikke er fremmet for kommunen.

Samordning av statlige innsigelser

Betegnelse på rapporteringskrav	Resultat
Antall planer på offentlig ettersyn hvor fylkesmannen har samordnet uttalelser med statlige innsigelser	9
Antall innsigelser som er fremmet	8
Antall innsigelser som ikke er videresendt til kommunene	1
Antall innsigelser som er avskåret	0

Differensen mellom første og andre tall (9 mot 8) gjelder en sak hvor innsigelse er sendt til oss, men hvor partene er i dialog, og slik at innsigelsen derfor ikke er formelt fremmet for kommunen.

Fra og med 01.01.2017... (fra kapittel 7.3.6.8.1 i TB)

Rapportere på

Fra og med 01.01.2017 skal alle embetene rapportere byggesaker i SYSAM- ny rapporteringsløsning for fylkesmennene.

- Av årsrapporten for 2018 skal det fremgå totalt antall behandlede byggesaker.
- Av årsrapporten for 2018 skal det fremgå antall saker der klagen ble gitt medhold, helt eller delvis.
- Av årsrapporten for 2018 skal det i tillegg fremgå antall saker som ikke ble avgjort innen 12 uker. Det skal vises hvor lang gjennomsnittlig overskridelse var i disse sakene. Overskridelse skal føres i antall dager.
- Av årsrapporten for 2018 skal det i tillegg fremgå hvor mange saker det ble avtalt lengre frist enn angitt i saksbehandlingsforskriften jf. pbl. § 21-8 andre ledd, hvor mange "særlige tilfeller" klageinstansen selv forlenget fristen i, og hvor mange saker der fristen ble forlenget på grunn av barmarksundersøkelse.

Rapportering om byggesaker etter plan- og bygningsloven

Totalt antall behandlede saker	Antall saker gitt medhold	Antall saker ikke avgjort innen 12 uker	Gjennomsnitt dager ikke avgjort innen 12 uker	Antall saker gitt lengre frist	Antall særlige tilfeller klageinstansen selv forlenget	Antall saker fristen ble forlenget på grunn av barmarksundersøkelse
335	138	184	38	1	0	0

Rapportering av plansaker i SYSAM (fra kapittel 7.3.6.9.1 i TB)

Rapportere på

Fra og med 01.01.2017 skal alle embetene rapportere plansaker i SYSAM- ny rapporteringsløsning for fylkesmennene.

- Av årsrapporten for 2018 skal det fremgå totalt antall behandlede klager på reguleringsplaner og gjennomsnittlig saksbehandlingstid i antall dager. Det skal i tillegg fremgå antall saker der klagen ble gitt medhold, helt eller delvis.

Rapportering om plansaker etter plan- og bygningsloven

Betegnelsen på rapporteringskrav	
Antall behandlede klagesaker reguleringsplaner	43
Gjennomsnittlig behandlingstid i dager for klager på reguleringsplaner	85
Antall klagesaker om reguleringsplan som ikke er behandlet innen 12 uker	21
Antall klagesaker om reguleringsplan der klagen er gitt medhold helt eller delvis	1

Tiltak for å løse boligsosiale problemstillinger i kommunen (fra kapittel 7.3.6.10.1 i TB)**Rapportere på**

Beskriv minst to tiltak gjennomført av flere regionale aktører under fylkesmannens ledelse for å løse boligsosiale problemstillinger i kommunene.

Boligsosial konferanse med Husbanken Sør, Fylkesmannen i Vestfold, Telemark og Aust-og Vest-Agder

Dialog og kartleggingsmøter om tilrettelegging for at vanskeligstilte barnefamilier bor i egnet bolig.

møte om reetablering ny organisering av samordningsutvalget "bolig for velferd i Sør

Boligsosiale problemstillinger i kommunene

Tiltak 1: Boliger og oppfølgingstjenester for mennesker med rusavhengighet og psykiske lidelser	Tiltak 2: Egnede boliger for vanskeligstilte barnefamilier	Ev. tiltak 3 eller flere
Fylkesmennene i regionen sammen med Husbanken region sør har arrangert boligsosial konferanse. Konferansen tok for seg ulike nasjonale satsinger og strategier bl.a. opptrappingsplanen for rusfeltet, barn som lever i fattigdom og nasjonal strategi for samordnet tilbakeføring etter gjennomført straff.	Som ledd i arbeidet med å opprette et samarbeidsforum gjennomføres kartlegginger og dialogmøter i et utvalg kommuner som står overfor boligsosiale utfordringer.	Gjennom tilskudsforvaltning har enkelte kommuner fått anledning til å prøve ut "boliglos" tiltak. Målsetting er å bidra til at blant annet innvandrerfamilier blir i stand til å ivareta sine leieforhold på en måte som sikrer videre leieforhold.

Det skal rapporteres om lærlinger... (fra kapittel 7.3.6.11.1 i TB)**Rapportere på**

Fylkesmannen skal rapportere på antall lærlinger i 2018. Det skal også framgå innenfor hvilke fag.

Fylkesmannen i Aust- og Vest-Agder har i 2018 hatt tre lærlinger. Vi hadde en som avla fagprøven i IKT-faget i juni 2018 med svært bra resultat. I august 2018 begynte det to nye lærlinger ved embetet; en i IKT-faget og ei i kontor- og administrasjonsfaget. Sistnevnte kommer fra Sudan.

Rapportering på fellesføring 2018 (fra kapittel 7.3.6.12.1 i TB)**Rapportere på**

Embetet skal i årsrapporten redegjøre for resultater fra oppfølging av inngåtte kontrakter og hvordan virksomhetens anskaffelser er innrettet for å gjennomføre dette hensynet. Se kap. 4.1 *Fellesføringer 2018*

Fylkesmannen i Aust- og Vest-Agder er medlem av "Offentlig fellesinnkjøp på Agder" (OFA), og det meste av våre innkjøp foregår etter felles avtaler hos Statens innkjøpssenter eller OFA. Vi forutsetter at det er tatt ansvar for å motvirke arbeidslivskriminalitet i disse felles avtalene.

Innkjøp som vi gjennomfører selv er i hovedsak konsulenttjenester på miljøvernrådet og noen andre spesielle innkjøp. Vi har i 2018 ikke gjennomført anskaffelser hvor vi kan se at det er behov for å ta spesielt hensyn til arbeidslivskriminalitet, og har derfor ikke gjort egne kontroller av hvor vidt leverandørene har utført arbeidslivskriminalitet i kontraktsperioden. Vi brukte likevel ESPD-skjema hvor vi la inn avvisningsgrunner for aktiviteter definert som arbeidslivskriminalitet, blant annet ved en anskaffelse av tjenester for undersøkelse av forekomst av stillehavsøsters. Denne anskaffelsen ble gjennomført etter del 1 i forskrift om offentlige anskaffelser.

Regjeringens inkluderingsdugnad (5 % målet) (fra kapittel 7.3.6.13.1 i TB)**Rapportere på**

I årsrapporten skal Fylkesmannen redegjøre for hvordan rekrutteringsarbeidet har vært innrettet for å nå 5 %- målet og målene for inkluderingsdugnaden, jf. Rundskriv H-3/18 sendt ut juli 2018.

Inkluderingsdugnaden og målet om å ansette 5 % med hull i CV'en har vært drøftet som sak i ledermøtet og i samarbeidsutvalget. Et foreslått tiltak vi håper å iverksette i 2019 er å "skreddersy" en stilling, gjerne på tvers av embetet, som gjør det enklere for oss å imøtekomme kvalifikasjonskravet.

Alle stillinger lyses ut med at vi ønsker et mangfold blant våre ansatte og at vi dermed oppfordrer kvalifiserte kandidater til å søke, uavhengig av kjønn, kulturell bakgrunn, alder, nedsatt funksjonsevne eller hull i CV 'en.

På 21 utlyste stillinger var det fem (1,2 %) av søkerne som oppga funksjonshemming og 15 (3,6 %) personer som oppga innvandrerbakgrunn. Ingen ble ansatt da de ikke oppfylte kravene til kompetanse. I august inngikk vi lærekontrakt med ei som søkte lærlingeplass fra Sudan.

Vi har i 2018 hatt tre personer engasjert på arbeidsmarkedstiltak, to på lønnstilskudd og en i arbeidspraksis.

Oppsummert så er største utfordringen for å kunne bidra i inkluderingsdugnaden at vi ikke har den aktuelle gruppen på våre søkerlister. Det vil vi jobbe videre med i 2019.

Kort beskrivelse av aktiviteten... (fra kapittel 7.3.7.1.1 i TB)

Rapportere på

Kort beskrivelse av aktiviteten på området, herunder oversikt over:

- Tros- og livssynssamfunn som mottar tilskudd og antall medlemmer det er gitt tilskudd for
- Trossamfunn som er slettet hos fylkesmannen
- Nye registrerte/uregistrerte trossamfunn og nye livssynssamfunn
- Ev. tilsyn med trossamfunn og forstander.

Fylkesmannen i Aust- og Vest Agder har i 2018 ført kontroll med 72 registrerte/uregistrerte trossamfunn.

Fylkesmannen kontrollerer samtlige årsmeldinger/regnskap for å se til at statlig tilskudd benyttes i henhold til gjeldende regelverk og at forstander utfører sine lovpålagte plikter.

For 2018 utbetalte vi statsstøtte med totalt kr. 10.204.056,-.

Fylkesmannen har i 2018 registrert 4 nye trossamfunn. 3 trossamfunn er slettet etter ønske fra trossamfunnet.

Det er ikke gjennomført tilsyn med trossamfunn og forstander i 2018.

Oversikt over antall saker... (fra kapittel 7.3.7.2.1 i TB)

Rapportere på

Oversikt over antall saker i hver kategori og utfallet i disse sakene.

Gravferdsloven

Fylkesmannen har ikke mottatt søknad om privat gravplass for nedsetting av askeurne i 2018.

Vi har mottatt totalt 118 søknader. 110 søknader er innvilget som omsøkt, det vil si land og hav. 8 søknader er avslått med begrunnelse i uegnet sted, f. eks. nær bebyggelse, egen tomt, i turistområder.

Oversikt over antall saker i hver kategori... (fra kapittel 7.3.7.3.1 i TB)

Rapportere på

Oversikt over antall saker i hver kategori og utfallet i disse sakene.

Det ble gitt veiledning i tre saker om søknadsprosess mv. I to saker ble det gitt dispensasjon for en enkelt søndag (markedsdager). I en sak ble det gitt dispensasjon for ett gitt tidsrom (sommer) for en avgrenset del av kommunen (historisk sentrum) med begrunnelse i typisk turiststed. Det var ingen søknader om dispensasjon for salg av fyrverkeri i 2018, noe det har vært alle foregående år.

Rapportering av tilsyn etter barnehageloven og opplæringsloven (fra kapittel 7.3.8.1 i TB)

Rapportere på

Rapportering av tilsyn etter barnehageloven og opplæringsloven, jf. VØI pkt. 5.3.2 og bakgrunnsinformasjon (metodehåndbok og egen mal for rapportering). Fylkesmannen skal beskrive hvilke risikovurderinger som ligger til grunn for valg av tema og tilsynsobjekt. Med risikovurdering mener vi hvilke vurderinger og konklusjoner fylkesmannen har gjort på bakgrunn av de valgte kildene. Fylkesmannen skal sende inn foreløpig tilsynsrapport fortløpende i eget skjema på FM-nett.

Fylkesmannens risikovurdering er basert på sektoromspennende kilder som GSI, BASIL, Skoleporten, Statistikkportalen, god kjennskap til utdannings- og barnehagesektoren i våre to fylker, samt meldinger / henvendelser fra sektor, klagesaker, media og tilstandsrapporter. Dette sammen med Kommunebildene som utarbeides hvert år, er med på å gi et samlet, godt grunnlag for å velge tema og tilsynsobjekt som deretter settes opp i en tilsynsplan som blir koordinert, først i embetet, så med andre statlige tilsynsmyndigheter. Risikovurderingene viser et variert bilde som understøtter behovet for tilsyn.

Eksempelvis har vi valgt tema skolemiljø på bakgrunn av et stort omfang av henvendelser som håndhevingsmyndighet. Vi så et behov for å støtte kommunene i sitt arbeid med å implementere nytt regelverk på § 9 A, og for å etablere rutiner og fremgangsmåter som ivaretar regelverkets krav. Vi vurderte det da hensiktsmessig å gjennomføre tilsyn på skolemiljø, både i Aust- og Vest-Agder, på bakgrunn av henvendelser og Elevundersøkelsen. Vi prioriterte å gjennomføre tilsyn med både videregående skole, ungdomstrinn og barnetrinn.

Vi valgte spesialundervisning som tema på bakgrunn av forhold som har kommet fram blant annet fra Nordahl-rapporten og rapporten fra Barneombudet. Spesialundervisningstilsynet ble gjennomført med alle tre deltemaene, pluss et tema fra tilsynet med skolens arbeid med elevens utbytte som dreide seg om krav til å vurdere om elevene får tilfredsstillende utbytte. Vi har også inkludert skoleeiers forsvarlige system. Dette betød at vi måtte gjennomføre tilsynet med færre tilsynsobjekter enn om vi kun hadde valgt separate deltema. Vi mente også det kunne være interessant å se på skoler med forsterkede avdelinger, særlig med tanke på inkluderingsperspektivet i spesialundervisningen og om hvilke læringsmål / mål fra generell del av læreplanen ble effektivt også for elever ved spesialavdelingen. Det andre tilsynet ble gjennomført på bakgrunn av risikovurdering knyttet til to skoler med prosentvis svært ulik andel elever med spesialundervisning og til store endringer og omorganiseringer på skoleeiernivået, blant annet når det gjaldt oppgaver for PPT.

Tilsyn med grunnopplæring for voksne ble gjennomført sammen med tilsyn med kommunens forvaltning av introduksjonsloven. Temaene og de to lovene ses i sammenheng og risikovurderingen er basert på kjennskap til begge områder. Mange voksne flyktninger mangler grunnskoleopplæring eller har for svake grunnleggende ferdigheter til at de kan klare seg i utdanningssystemet eller i arbeidslivet. Svært mange deltakere har grunnskoleopplæring som del av sitt introduksjonsprogram. Det har derfor vært viktig å se de to tilsynene i sammenheng. Det har også vært et mål å effektivisere tilsynsvirksomheten, både for kommunen og Fylkesmannen.

På barnehageområdet har vi hatt tilsyn med kommuner som over tid har hatt liten kapasitet og kompetanse i barnehagemyndighetsrollen. Dette lå, sammen med tall fra BASIL som viser manglende oppfylting av pedagognormen og dispensasjoner, til grunn for valg av tema og tilsynsobjekt. Tilsyn med godkjenning etter bhl § 10 ble valgt fordi det har nær sammenheng med tilsynet med Miljørettet helsevern i skoler og barnehager. Det var i stor grad risikovurderinger fra Folkehelse-området som lå til grunn for valg av kommuner. I to av tilsynene hvor vi fant brudd på regelverket samsvarte funnene med våre risikovurderinger basert på henvendelser fra kommunen, og registrering av dato for godkjenning av barnehager i BASIL.

Fylkesmannens risikovurdering er basert på sektoromspennende kilder som GSI, BASIL, Skoleporten, Statistikkportalen, god kjennskap til utdannings- og barnehagesektoren i våre to fylker, samt meldinger / henvendelser fra sektor, klagesaker, media og tilstandsrapporter. Dette sammen med Kommunebildene som utarbeides hvert år, er med på å gi et samlet, godt grunnlag for å velge tema og tilsynsobjekt som deretter settes opp i en tilsynsplan som blir koordinert, først i embetet, så med andre statlige tilsynsmyndigheter. Risikovurderingene viser et variert bilde som understøtter behovet for tilsyn.

Eksempelvis har vi valgt tema skolemiljø på bakgrunn av et stort omfang av henvendelser som håndhevingsmyndighet. Vi så et behov for å støtte kommunene i sitt arbeid med å implementere nytt regelverk på § 9 A, og for å etablere rutiner og fremgangsmåter som ivaretar regelverkets krav. Vi vurderte det da hensiktsmessig å gjennomføre tilsyn på skolemiljø, både i Aust- og Vest-Agder, på bakgrunn av henvendelser og Elevundersøkelsen. Vi prioriterte å gjennomføre tilsyn med både videregående skole, ungdomstrinn og barnetrinn.

Vi valgte spesialundervisning som tema på bakgrunn av forhold som har kommet fram blant annet fra Nordahl-rapporten og rapporten fra Barneombudet. Spesialundervisningstilsynet ble gjennomført med alle tre deltemaene, pluss et tema fra tilsynet med skolens arbeid med elevens utbytte som dreide seg om krav til å vurdere om elevene får tilfredsstillende utbytte. Vi har også inkludert skoleeiers forsvarlige system. Dette betød at vi måtte gjennomføre tilsynet med færre tilsynsobjekter enn om vi kun hadde valgt separate deltema. Vi mente også det kunne være interessant å se på skoler med forsterkede avdelinger, særlig med tanke på inkluderingsperspektivet i spesialundervisningen og om hvilke læringsmål / mål fra generell del av læreplanen ble effektivt også for elever ved spesialavdelingen. Det andre tilsynet ble gjennomført på bakgrunn av risikovurdering knyttet til to skoler med prosentvis svært ulik andel elever med spesialundervisning og til store endringer og omorganiseringer på skoleeiernivået, blant annet når det gjaldt oppgaver for PPT.

Tilsyn med grunnopplæring for voksne ble gjennomført sammen med tilsyn med kommunens forvaltning av introduksjonsloven. Temaene og de to lovene ses i sammenheng og risikovurderingen er basert på kjennskap til begge områder. Mange voksne flyktninger mangler grunnskoleopplæring eller har for svake grunnleggende ferdigheter til at de kan klare seg i utdanningssystemet eller i arbeidslivet. Svært mange deltakere har grunnskoleopplæring som del av sitt introduksjonsprogram. Det har derfor vært vik

På barnehageområdet har vi hatt tilsyn med to kommuner som over tid har hatt liten kapasitet og kompetanse i barnehagemyndighetsrollen. Dette lå, sammen med tall fra BASIL som viser manglende oppfylging av pedagognormen og dispensasjoner, til grunn for valg av tema og tilsynsobjekt. Tilsyn med godkjenning etter bhl § 10 ble valgt fordi det har nær sammenheng med tilsynet med Miljørettet helsevern i skoler og barnehager. Det var i stor grad risikovurderinger fra Folkehelse-området som lå til grunn for valg av kommuner. I to av tilsynene hvor vi fant brudd på regelverket samsvarte funnene med våre risikovurderinger basert på henvendelser fra kommunen, og registrering av dato for godkjenning av barnehager i BASIL.

Rapportering av tilsyn - barnehage og opplæringsområdet

Område	Kommune	Navn på barnehage(kun særskilte tilfeller)/skole	Tema for tilsynet	Stedlig/skriftlig	Antall poeng	Deltema(er) i tilsynet (skriv inn alle dersom flere).	Dato for åpning av tilsyn	Dato for foreløpig tilsynsrapport	Status tilsyn per 31.12	Er foreløpig rapport sendt til Udir
Barnehage	Åmli kommune		Barnehagemyndighetens veiledning og tilsyn	Stedlig	5	1. Risikovurderinger 2. Veiledning 3. Gjennomføring av tilsyn 4. Reaksjoner og vedtak i tilsyn 5. Kommunens oppfølging av opplysningsplikten § 22 6. Stedlig tilsyn mer mer enn ett deltema	15.03.2018	16.07.2018	Endelig rapport	Ja
Barnehage	Åmli kommune		Barnehagemyndighetens godkjenning av barnehager	Skriftlig	3	1. Før søknad 2. Behandling av søknad 3. Avgjørelse av søknad	15.03.2018	16.07.2018	Endelig rapport	Ja
Barnehage	Kvinesdal kommune		Barnehagemyndighetens godkjenning av barnehager	Skriftlig	3	1. Før søknad 2. Behandling av søknad 3. Avgjørelse av søknad	23.03.2018	06.07.2018	Avsluttet	Ja
Barnehage	Farsund kommune		Barnehagemyndighetens veiledning og tilsyn	Stedlig	5	1. Risikovurderinger 2. Veiledning 3. Gjennomføring av tilsyn 4. Reaksjoner og vedtak i tilsyn 5. Kommunens oppfølging av meldeplikten	12.03.2018	17.12.2018	Foreløpig rapport	Ja
Barnehage	Arendal kommune		Barnehagemyndighetens godkjenning av barnehager	Skriftlig	3	1. Før søknad 2. Behandling av søknad 3. Avgjørelse av søknad	14.06.2018	17.12.2018	Foreløpig rapport	Ja
Barnehage	Farsund kommune		Barnehagemyndighetens godkjenning av barnehager	Skriftlig	3	1. Før søknad 2. Behandling av søknad 3. Avgjørelse av søknad	14.06.2018	29.10.2018	Avsluttet	Ja
Opplæring	Åseral kommune		Skolens arbeid med elevenes utbytte av opplæringen,	Stedlig	1	Ha et forsvarlig system for å følge opp skolens arbeid med elevenes utbytte av opplæringen	08.01.2018	13.04.2018	Avsluttet	Ja

Opplæring	Mandal kommune	Furulunden skole	Spesialundervisning. Skolens arbeid med elevenes utbytte av opplæringen,	Stedlig	11	1. Undersøke og fatte vedtak som oppfyller retten til spesialundervisning 2. Oppfylle kravene til enkeltvedtak 3. Ha et forsvarlig system for å følge opp skolens arbeid med å undersøke og fatte vedtak om spesialundervisning 4. Planlegge spesialundervisningen 5. Gjennomføre og følge opp spesialundervisningen 6. Ha et forsvarlig system for å følge opp skolens arbeid med å planlegge og gjennomføre spesialundervisningen 7. Utarbeide sakkyndige vurderinger 8. Forbedre opplæringen for elever med særlige behov 9. Ha et forsvarlig system for å følge opp PPT i sitt arbeid med å utarbeide sakkyndige vurderinger og forbedre opplæringen til elever med særlige behov 10. Underveis vurdering som grunnlag for tilpasset opplæring og spesialundervisning 11. Stedlig tilsyn med mer enn ett deltema	12.02.2018	29.08.2018	Endelig rapport	Ja
Opplæring	Grimstad kommune	Fevik skole	Spesialundervisning. Skolens arbeid med elevenes utbytte av opplæringen,	Stedlig	11	1. Undersøke og fatte vedtak som oppfyller retten til spesialundervisning 2. Oppfylle kravene til enkeltvedtak 3. Ha et forsvarlig system for å følge opp skolens arbeid med å undersøke og fatte vedtak om spesialundervisning 4. Planlegge spesialundervisningen 5. Gjennomføre og følge opp spesialundervisningen 6. Ha et forsvarlig system for å følge opp skolens arbeid med å planlegge og gjennomføre spesialundervisningen 7. Utarbeide sakkyndige vurderinger 8. Forbedre opplæringen for elever med særlige behov 9. Ha et forsvarlig system for å følge opp PPT i sitt arbeid med å utarbeide sakkyndige vurderinger og forbedre opplæringen til elever med særlige behov 10. Underveis vurdering som grunnlag for tilpasset opplæring og spesialundervisning 11. Stedlig tilsyn med mer enn ett deltema	07.06.18	19.12.18	Foreløpig rapport	Ja

Barnehage	Grimstad kommune	Landvik skole	Spesialundervisning, Skolens arbeid med elevenes utbytte av opplæringen,	Stedlig	7	1. Undersøke og fatte vedtak som oppfyller retten til spesialundervisning 2. Oppfylle kravene til enkeltvedtak 3. Planlegge spesialundervisningen 4. Gjennomføre og følge opp spesialundervisningen 5. Undervisvurdering som grunnlag for tilpasset opplæring og spesialundervisning 7. Stedlig tilsyn med mer enn deltema	07.06.2018	19.12.2018	Foreløpig rapport	Ja
Opplæring	Vest-Agder fylkeskommune	Stuedsted Flekkefjord	Skolemiljø	Stedlig	4	1. Plikten til å følge med og gripe inn, varsle , undersøke og sette inn tiltak ved mistanke eller kjennskap til at en elev ikke har et trygt og godt skolemiljø 2. Plikten til å umiddelbart varsle, undersøke og sette inn tiltak dersom en som arbeider på skolen krenker en eller flere elever 3. Plikten til å gjennomføre, evaluere og tilpasse tiltak 4. Stedlig tilsyn som omfatter mer enn ett deltema	09.01.2018	04.06.2018	Endelig rapport	Ja
Barnehage	Vest-Agder fylkeskommune	Stuedsted Kvinesdal	Skolemiljø	Stedlig	4	1. Plikten til å følge med og gripe inn, varsle , undersøke og sette inn tiltak ved mistanke eller kjennskap til at en elev ikke har et trygt og godt skolemiljø 2. Plikten til å umiddelbart varsle, undersøke og sette inn tiltak dersom en som arbeider på skolen krenker en eller flere elever 3. Plikten til å gjennomføre, evaluere og tilpasse tiltak 4. Stedlig tilsyn som omfatter mer enn ett deltema	09.01.2018	04.06.2018	Endelig rapport	Ja
Opplæring	Risør kommune	Risør barneskole	Skolemiljø	Stedlig	4	1. Plikten til å følge med og gripe inn, varsle , undersøke og sette inn tiltak ved mistanke eller kjennskap til at en elev ikke har et trygt og godt skolemiljø 2. Plikten til å umiddelbart varsle, undersøke og sette inn tiltak dersom en som arbeider på skolen krenker en eller flere elever 3. Plikten til å gjennomføre, evaluere og tilpasse tiltak 4. Stedlig tilsyn som omfatter mer enn ett deltema	24.08.2018	18.12.2018	Foreløpig rapport	Ja

Opplæring	Søgne kommune	Tangvall skole	Skolemiljø	Stedlig	4	1. Plikten til å følge med og gripe inn, varsle , undersøke og sette inn tiltak ved mistanke eller kjennskap til at en elev ikke har et trygt og godt skolemiljø 2. Plikten til å umiddelbart varsle, undersøke og sette inn tiltak dersom en som arbeider på skolen krenker en eller flere elever 3. Plikten til å gjennomføre, evaluere og tilpasse tiltak 4. Stedlig tilsyn som omfatter mer enn ett deltema	22.08.2018	12.11.2018	Endelig rapport	Ja
Opplæring	Lillesand		Grunnskoleopplæring for voksne	Stedlig	3	1. Gi veiledning og vurdere rettigheten til voksne som ønsker / søker om grunnskoleopplæring og kartlegger behovet for opplæring og å gjennomføre realkompetansevurdering av den enkelte voksne 2. Fatte enkeltvedtak med et korrekt innhold tilpasset den enkelte voksne, og å sette i gang opplæringen 3. Stedlig tilsyn som omfatter mer enn ett deltema	30.01.2018	21.06.2018	Avsluttet	Ja
Opplæring	Vennesla kommune		Grunnskoleopplæring for voksne	Stedlig	3	1. Gi veiledning og vurdere rettigheten til voksne som ønsker / søker om grunnskoleopplæring og kartlegger behovet for opplæring og å gjennomføre realkompetansevurdering av den enkelte voksne 2. Fatte enkeltvedtak med et korrekt innhold tilpasset den enkelte voksne, og å sette i gang opplæringen 3. Stedlig tilsyn som omfatter mer enn ett deltema	30.01.2018	22.06.2018	Avsluttet	Ja

Rapportering av antall meldte skolemiljø saker (fra kapittel 7.3.8.2 i TB)

Rapportere på

Fylkesmannen skal rapportere om antall meldte skolemiljø saker til embedene som håndhevingsmyndighet, resultat av behandlingen og saksbehandlingstid.

Fylkesmannen i Aust- og Vest-Agder mottok 117 henvendelser som ble registrerte saker i 2018. Av disse sakene er det fattet vedtak i 58 av sakene. Aktivitetsplikten var brutt i 39 av sakene, og oppfylt i 12 av dem, og 7 saker ble avvist. 42 saker er fortsatt under behandling.

Fylkesmannen i Aust- og Vest-Agder hadde en gjennomsnittlig saksbehandlingstid på 48 dager fra saken ble meldt inn til det ble fattet vedtak.

Rapportering av antall klager på barnehage- og opplæringsområdet (fra kapittel 7.3.8.3 i TB)

Rapportere på

Fylkesmannen skal rapportere om antall klager, type klager og resultatet av behandlingen på barnehage- og opplæringsområdet.

Antall klager på standpunkt karakterer i fag har hatt en klar nedgang fra i fjor – fra 59 klager i 2017 til 37 i 2018.

I 61% av klagene i 2017 fikk klager medhold, mens prosenten er økt til 72,9% i 2018. Samtidig er det en nedgang på 40,6% i innkomne klager i 2018 sammenlignet med 2017. Fylkesmannen gjennomførte særlig i 2017, flere samlinger for å bedre regelverkforståelsen slik at faglærerne kan bli tryggere på å begrunne standpunkt karakterene etter vurderingsforskriften. Vi mener nedgangen i antall klager i 2018 er en følge av økt

kompetanse blant faglærere i forhold til vurdering.

Antall klager på spesialundervisning § 5-1 har gått ned fra elleve i 2017 til seks i 2018. Når det gjelder klager på spesialundervisning i skolen (oppl. § 5-1) er det i tillegg til de oppsatte kategoriene, et betydelig antall klager som ikke er formelle klager på vedtak, men framstår som klager på tilpasninger og oppfølging samt manglende vurdering av utbytte hos elever som ikke har enkeltvedtak. Mange av sakene er også oppstått på grunn av konflikter mellom skole/kommune og foresatte. Disse sakene er tidkrevende og krever mye veiledning i saksbehandling for at saken skal kunne løses på en egnet måte.

Antall klager på skyss ligger på tilnærmet samme nivå som i 2017, mens antall klager om skoleplassering har hatt en liten oppgang. Fylkesmannen i Aust- og Vest-Agder hadde det nasjonale ansvaret for klage på eksamenskarakter i norsk sidemål NOR0215. Her var det en nedgang med 108 klager fra 2017.

Klagebehandling - Barnehage (barnehageloven med forskrifter)

Type klage	Sum	Medhold / Delvis medhold	Ikke medhold	Opphevet	Avvist
Barnehageloven § 10	0				
Barnehageloven § 16	0				
Forskrift om familiebarnehager § 7	0				
Forskrift om foreldrebetaling § 5	0				
Forskrift om tildeling av tilskudd til private barnehager	7	5	1	1	0
Forskrift om pedagogisk bemanning og dispensasjon i barnehager § 4	0				
Barnehageloven § 16 a	2	1	1	0	0
Forskrift om regnskapsplikt for godkjente ikke-kommunale barnehager § 6	0	0	0	0	0
Barnehageloven § 19 e	0				
Barnehageloven § 19 g	6	1	1	4	0
Barnehageloven § 19 h	0				
	15	7	3	5	0

Klagebehandling - Frittstående grunnskoler (friskoleloven med forskrifter)

Type klage	Sum	Medhold / Delvis medhold	Ikke medhold	Opphevet	Avvist
Inntak, § 3-1	3	1	2	0	0
	3	1	2	0	0

Klagebehandling - Frittstående videregående skoler (friskoleloven med forskrifter)

Type klage	Sum	Medhold / Delvis medhold	Ikke medhold	Opphevet	Avvist
Inntak, § 3-1	3	0	3	0	0
Bortvisning, § 3-10	1	1	0	0	0
	4	1	3	0	0

Klagebehandling - Grunnskolen (opplæringsloven med forskrifter)

Type klage	Sum	Medhold / Delvis medhold	Ikke medhold	Opphevet	Avvist
Spesialundervisning, § 5-1	6	4	0	2	0
Standpunkt i fag	37	27	10	0	0
Standpunkt i orden og oppførsel	1	1	0	0	0
Sentralt gitt skriftlig eksamen	271	73	198	0	0
Skyss, § 7-1	39	5	28	5	1
Skoleplassering, § 8-1	8	2	6	0	0
Sum	362	112	242	7	1

Antall klager på standpunktkarakterer i fag har hatt en klar nedgang fra i fjor. I 2017 var det 59 klager på standpunkt, i 2018 er dette redusert til 37. Fylkesmannen i Aust- og Vest-Agder hadde nasjonale ansvar for klage på eksamenskarakter i norsk sidemål NOR0215. Nedgang med 108 klager fra i 2017. Vi har også hatt mange henvendelser der foreldre klager, men der saken har løst seg uten vedtak fra Fylkesmannen. Slike saker er ofte knyttet til behov for veiledning om regelverk / hva eleven kan ha rett til mm. Mange av klagen på spesialundervisning kommer også direkte fra foreldre og har ofte ikke vært stilet til skolen først. Ofte løser saken seg etter veiledning eller kontakt med kommunen/skolen om problemstillingen. Like fullt er slike typer henvendelser tidkrevende å behandle, selv om de ikke kommer til syne i klageoversikt.

Klagebehandling - Videregående skoler (opplæringsloven med forskrifter)

Type klage	Sum	Medhold / Delvis medhold	Ikke medhold	Opphevet	Avvist
	0	0	0	0	0

Status på samarbeidsarena og kompetanseutviklingstiltak for skole (fra kapittel 7.3.8.5 i TB)

Rapportere på

Fylkesmannen skal gi en status på etableringen av samarbeidsarena mellom skoleeiere og UH-institusjoner, med sikte på kompetanseutvikling i grunnopplæringen. Fylkesmannen skal redegjøre for hva som er nyttige erfaringer og utfordringer i dette arbeidet. Fylkesmannen skal gi en beskrivelse av de tiltakene som er lagt til rette innenfor fagfornyelse, skolemiljø og andre relevante tiltak som inngår i kompetansemodellen.

Fylkesmannen ser verdien av denne modellen for styring og finansiering av kompetanseutvikling i grunnopplæringen som tydeliggjør skoleeier sitt ansvar for kvalitetsutvikling. Etablering av partnerskapsavtaler mellom skoleeier og UH-sektoren vil stimulere til et langsiktig samarbeid mellom kommunene og UH-sektoren i regionen. Fylkesmannen vurderer at dette vil bidra til en øket felles forståelse og innsikt mellom praksisfeltet i skolene og UH sine kompetanseområder. Partnerskapsarbeidet vil på sikt bidra til skolebasert kompetanseutvikling samtidig som det utvikler kompetanse i UH-sektoren knyttet til faktorer som bidrar til kunnskap om lærerprofesjonen. Vi vurderer samtidig at det er knyttet utfordringer til denne organiseringen. Det er krevende å etablere samarbeid når kommunene som selvstendige eiere skal bli enige om både innhold og fordeling av midler. Det ligger også en utfordring i at UH lokalt skal klare å levere på alle områder når både videreutdanning og etterutdanning nå har fått et betydelig omfang.

Aust- og Vest-Agder har etablert seg i fem nettverk som har alle har samarbeidsavtaler med en UH-institusjon. Disse nettverkene omfatter 28 kommuner. Ett nettverk har avtale med NTNU. Mens de fire andre har avtaler med det lokale Universitetet i Agder (UIA). I desember kom de to siste kommunene med i den desentraliserte ordningen og etablerte et samarbeid med UIA, med tanke på full deltakelse fra 2019. I tillegg har Agder to nettverk som består av friskolesammenslutninger.

Fylkesmannen etablerte samarbeidsforum for den desentralisert ordningen i 2018 og forumet har gjennomført to møter. Representanter fra nettverkene, UIA, KS og utdanningsforbundet deltar. Fylkesmannen leder møtene. Fordeling av midlene til ordningen er godkjent av Samarbeidsforumet.

De ulike nettverkene har faste fellesmøter med UIA. Her drøfter de innhold, arbeidsmåter og fordeling av midler. Fylkesmannen deltar i disse møtene.

Vi har understreket viktigheten av å tenke langsiktig i denne ordningen og gitt veiledning i forhold til hva slags temaer utviklingsarbeidet kan omfatte i henhold til de nasjonale sektormålene. Vi har videre i vår veiledning lagt vekt på at skoleeier bør se alt utviklingsarbeid og satsinger i sammenheng.

Våre erfaringer og utfordringer:

Arbeidet i nettverkene fungerer bra med tanke på internt samarbeid og fokus på tema for satsing. Nettverkene planlegger hvilke skoler som skal starte opp og har plan for utrulling som skal føre til skolebasert kompetanseutvikling for alle innenfor nettverket. Dette kommer fram i planer de sender inn til Fylkesmannen. Planene danner igjen grunnlag for fordeling av midler. Det har kommet ønske fra nettverkene at de ønsker tydeligere signaler på hva planene skal inneholde.

Nettverkene har i liten grad samarbeidet med UH i forbindelse med analyse, prioritering og planlegging av kompetanseutviklingstiltak. De presenterer sine satsinger som en type «bestilling» til UH, som da blir utfordret på en «levering» som igjen skal bistå til lokal kompetanseutvikling for skolene. Dette fører til enkelte utfordringer for UH, da de i liten grad er sammen med nettverket i analysearbeidet som gir grunnlag for skolens behov for satsing. UH får ikke være ute i forkant i med tanke på egen kapasitet og kompetanse i forhold til det nettverket ønsker. Vi ser behov for fokus på det fellesskapet som partene kan utnytte i forhold til hverandres kompetanseområder.

Da arbeidet med å utarbeide og undertegne partnerskapsavtaler mellom nettverket og UH startet opp i høst, kom det fram behov for å ha tydeligere fokus på at nettverket og UH sammen skulle utgjøre et fellesskap som forutsetter et øket fokus både på innhold og arbeidsmåter gjennom partnerskapet. Fylkesmannen forventer at dette vil kunne føre til at den skolebaserte kompetanseutviklingen vil bidra til at UH i stor grad får tilført kunnskap fra praksisfeltet som igjen vil kunne føre til kompetanseutvikling både innen lærerutdanningen og gi det lokale UH en større nærhet til regionen.

Tiltakene i nettverkene i regionen er i hovedsak knyttet til grunnleggende ferdigheter i lesing, realfag og digitale ferdigheter, skriving i alle fag. Arbeid med fagfornyelsen er noe i fokus, spesielt med tanke på læreplanarbeid og læreplanprosess, samt overordnet del og flere nettverk har hatt fokus på ledelse.

Status på samarbeidsarena og kompetanseutviklingstiltak for barnehage (fra kapittel 7.3.8.6 i TB)

Rapportere på

Fylkesmannen skal gi en status på etableringen av samarbeidsarena for barnehagemyndighet, barnehageeiere og UH-institusjoner. Fylkesmannen skal redegjøre for hva som er nyttige erfaringer og utfordringer i dette arbeidet, og gi en helhetlig status på kompetanseutvikling på barnehagefeltet i fylket i henhold til tiltakene i revidert kompetansestrategi for barnehage (2018-2022).

Fylkesmannen skal også rapportere i tabell på tiltak innenfor kompetanse og rekruttering på barnehageområdet.

Rapporteringskravet er splittet i to (se kapittel 7.3.8.8) av tekniske grunner for å koble riktige tabeller til årsrapporteringen.

Vår 2018 startet Fylkesmannen arbeidet med å "rigge" Regional ordning for kompetanseutvikling for barnehage. Fylkesmannen inviterte seg inn i møter med de regionale etablerte nettverkene. Fire av fem regioner hadde godt etablerte nettverk. I disse møtene ble ordningen presentert og diskutert. Høsten 2018 ble det femte og siste nettverket etablert. Nettverkene er geografisk organisert, og skole med DeKomp har de samme kommunene i sine nettverk. Noen av nettverkene var FM i møte med flere ganger. ReKomp var del-tema på begge våre fagmøter med kommunal barnehagemyndighet i 2018. Fylkesmannen i Agder valgte å informere om - og drøfte ordningen med kommunal barnehagemyndighet i de regionale nettverkene i 2018. Desember 2018 etablerte vi et fora "Dialogmøtet" med medlemmer fra de fem regionene,

Universitetet i Agder (UiA) og FM. Her har vi alle anledning til å foreta mer dyddykk og kna ulikeproblemstillinger. Forventninger til hverandre kan målbæres, roller kan diskuteres m.m. før en møtes i Samarbeidsforumet. "Dialogmøtet" er tenkt som et støttebidrag særlig for de som leder de regionale nettverkene og som er tettest på eier og styrer i de barnehagene som de barnehagebaserte utviklingsarbeidene skal skje. Vi må hjelpe hverandre til å få ordningen etablert i Agder- slik at barnehageansatte opplever at disse tiltakene virkelig hever kvaliteten på arbeidet som gjøres i barnehagen.

Fylkesmannen har også tatt initiativ til drøftingsmøter mellom UiA og FM med den hensiktstyrer og lette implementeringsarbeidet. Formen på begge disse møtene er noe uformell. Vi opplever at det er meget nyttig med disse to møteplassene. Ordningen er stor og kompleks, det er mange ulike aktører som skal finne sine roller, ansvar skal plasseres o.s.v. Begge disse møteplassene vil vi opprettholde så lenge vi opplever de som hensiktsmessige.

Samarbeidsforumet for Regional ordning for kompetanseutvikling for barnehage - Agder ble etablert desember 2018. Forumet har gjennomført ett møter. Representanter fra de fem kompetanse/regionale nettverk, UIA, KS, Utdanningsforbundet, Fagforbundet og PBL deltar. Fylkesmannen ledet møtet.

Fylkesmannen opplever det som utfordrende at de fem regionene er kommet ulikt i prosessen. Noen er kommet meget godt i gang, mens andre er mer i startgropa med å introdusere ordningen for sine styrere/eiere. Kravet om at "søknad" fra regionene inn til Samarbeidsforumet om midler til definerte områder skal være argumentert ut fra en analyse over kompetansebehøver er også krevende å få gjennomslag for. Noen nettverksledere ønsker at FM skal "bestemme" hvilket analyseverktøy som må benyttes, mens andre vil ikke styres på dette. FM i Agder tenker at vi må få etablert ordningen godt i 2019, så skal vi i Samarbeidsforum for ReKomp - Agder vurdere denne utfordringen nærmere når vi forbereder arbeidet for 2020.

Fylkesmannen har også et godt etablert samarbeid med UiA/barnehagelærerutdanningen. Studieleder på BLU deltar på våre fagsamlinger med kommunal barnehagemyndighet, (ofte også andre ansatte på UiA), og FM deltar i ulike utvalg på UiA.

Status på ulike tiltak i henhold til Kompetansestrategien:

Barnehagefaglig grunnkompetanse: Vi har over flere år hatt flere hundre assistenter på fem-dagers kurs. I 2018 har vi valgt dette tiltaket vekk. Ikke på grunn av manglende interesse ute i sektoren, men vi har valgt å rette ressursene mot poenggivende tiltak samt å tildele kompetansemidler til kommunene til barnehagebaserte prosjekter som høyner kvalitet og bidrar til implementering av rammeplan for barnehagens innhold og oppgaver.

Kompetansehevende studier for assistenter og fagarbeidere (KOMPASS): En klasse på 13 kandidater er nå i aktivitet, eksamen for de er 2019. Fylkesmannen gav oppdraget til Universitet i Agder finansiert av midler fra 2017. Fylkesmannen valgte også vekk dette tiltaket av 2018-midlene da interessen har vært dalende de siste årene. De siste årene har ca 175 assistenter/fagarbeidere tatt del i dette tiltaket i Agder.

Praksiskandidatordningen: 20 assistenter går nå i en klasse finansiert av 2018-midler. Teoriekksamen i 2019. Kompetansefirmaet MenKo har fått oppdraget etter anbudsrunder. Også denne gangen tilbyr vi en ekstra oppfølging av våre kandidater ved å dra ut til barnehagene og veileder både kandidat og pedagog. Pedagogene til kandidatene får også kurs/oppfølging heving av veilederkompetansen deres. Fylkesmannen har også kontaktet og kurset tidligere kandidater og veiledet de som ikke har tatt teoriekksamen og/eller den praktiske fagprøven til videre innsats slik at så mange som mulig av våre ca 315 kandidater totalt virkelig blir barne- og ungdomsarbeidere.

Fagskole oppvekst: I vår region er det Haugalandet AOF som har ansvaret for tiltaket Fagskole oppvekst. Fylkesmannen har både i 2017 og 2018 hatt et godt samarbeid med AOF Haugalandet for å bidra til at fagskoleklasser ble igangsatt i vår region. Vår 2018 ble en klasse med tema spesialpedagogikk uteksaminert i Kristiansand. Vår 2019 vil en klasse i Arendal med samme tema bli avsluttet. En klasse med tema de yngste barna ble etablert i Kristiansand høst 2018. Vi håper sterkt å kunne etablere nye klasser i begge fylker fra høsten 2019.

ABLU: Det ble ikke igangsatt nytt ABLU-kull høsten 2018 ved UiA . Fra høsten 2019 vil det bli en nytt ABLU-kull.

Kompetansetiltak tabell 1

Kompetansetiltak	Midler brukt	Antall deltakere totalt	Andel deltakere fra kommunale barnehager	Andel deltakere fra ikke-kommunale barnehager
Fagbrev i barne- og ungdomsarbeiderfaget	402 333	20	8 %	12 %
Kompetansehevingsstudier for assistenter og barne- og ungdomsarbeidere	0	0	0 %	0 %
Kompetanseutviklingstiltak for samisk	0	0	0 %	0 %
Økonomisk tilrettelegging	1 150 000	44	15 %	29 %

Kompetansetiltak tabell 2

	Kompetansemidler til kommuner og barnehager
Midler brukt	4 607 700
Andel barnehagemyndigheter som har fått midler	28 %
Andel kommunale barnehager som deltar i tiltak	120 %
Andel ikke-kommunale barnehager som deltar i tiltak	179 %
Andel barnehager deltatt på tema: pedagogisk ledelse	232 %
Andel barnehager deltatt på tema: språkmiljø	126 %
Andel barnehager deltatt på tema: realfag	35 %
Andel barnehager deltatt på tema: barn med særskilte behov	0 %
Andel barnehager deltatt på tema: læringsmiljø	282 %
Andel barnehager deltatt på tema: dannings og kulturelt mangfold	282 %
Andel barnehager deltatt på tema: annet	184 %

Rapportering på forvaltning av tilskuddsordningene (fra kapittel 7.3.8.7 i TB)**Rapportere på**

Årsrapporten skal inneholde en egenvurdering av hvordan embetene forvalter tilskuddsordningene i henhold til retningslinjene og gjeldende regelverk. Fylkesmannen skal redegjøre for eventuelle avvik i utføringen av forvaltningen og gi en omtale av iverksatte tiltak.

Tilskuddsordningene er forvaltet etter de retningslinjene

som Udir har lagt til grunn gjennom ulike tildelingsbrev og informasjon på FM-nett.

Tilskudd til svømming: Vi har informert om tilskuddsordningene via våre hjemmesider og brev til kommunene. Denne informasjonen har omfattet alle kriterier for å søke, tilskuddssats og frister. Alle som har søkt om tilskudd i 2018 har fått tildelt midler. Tilretteleggingstilskudd til barnehageeier ble fordelt både våren 2018 og høsten og ble tildelt barnehager med studenter på Arbeidsplassbasert barnehagelærerutdanning (ABLU).

Tilskudd til barn og unge som søker opphold i Norge: Vi har tatt imot søknader fortløpende og informert om tilskuddssats i tildelingsbrevet.

Rapporter på antall årsverk mm (fra kapittel 7.3.9.1 i TB)**Rapportere på**

- Antall årsverk i landbruksavdelingen per 31.12.2018, antall samlede årsverk i landbruksforvaltningen i kommunene per 31.12.2018, samt antall enheter/landbrukskontor i kommunene i fylket.

- Antall årsverk i avdeling eller seksjon for reindriftsforvaltning

- Ressurser avsatt til kontrollarbeid

Antall årsverk i landbruksavdelingen(begge kontor) pr 31.12.18: 19,6 årsverk (20 ansatte, 2 på AFP 20%)

Samlede årsverk i landbruksforvaltningen i kommunene pr 31.12.2018: 38,25 årsverk

Agder har 30 kommuner og 22 landbrukskontor. Det samarbeides mellom disse kommunene:

Aust-Agder: Gjerstad + Risør, Vegårshei +Tvedestrand, Arendal + Froland, Evje og Hornnes + Iveland, Birkenes + Lillesand

Vest-Agder: Audnedal + Lindesnes + Mandal + Marnardal (ALMA)

Årsverk mm

Betegnelse på rapporteringskrav	Antall
Antall årsverk i landbruksavdelingen hos FM per 31.12.2018	19.6
Antall årsverk i avdeling eller seksjon for reindrift hos FM per 31.12.2018	
Antall årsverk brukt til kontroll hos FM i 2018 på landbruksområdet, jf resultatmål pkt 3.3.1.2.1	1.5
Antall årsverk brukt til kontroll hos FM i 2018 på reindriftsområdet, jf resultatmål pkt 3.3.1.2.2	0.0
Antall personer hos FM som har arbeidet med kontroll i 2018 på landbruksområdet, jf resultatmål pkt 3.3.1.2.1	5.0
Antall personer hos FM som har arbeidet med kontroll i 2018 på reindriftsområdet, jf resultatmål pkt 3.3.1.2.2	
Antall enheter/landbrukskontor i fylket per 31.12.2018	22.0
Antall samlede årsverk i landbruksforvaltningen i kommunene per 31.12.2018	38.3

Rapporter på tiltak og virkemiddelbruk for bedre skogsvegnett... (fra kapittel 7.3.9.2 i TB)

Rapportere på

Rapporter på tiltak og virkemiddelbruk for bedre skogsvegnett, herunder omfang (kilometer/kroner) for nybygging, ombygging og vedlikehold av skogsvegnettet.

De siste årene har begge Agderfylkene hatt rekordhøye investeringer i skogveibyging. Investeringene i Vest-Agder har ligget mellom 10,5 mill kr til 17,0 mill kr i 2017. I 2018 var investeringene 15,6 mill kr. I Aust-Agder var investeringsnivået 14,8 mill.kr i 2017 og 13,0 mill.kr i 2018. Økningen er i tråd med politiske signaler om satsning på økt skogsveibyging.

Det er fortsatt behov for bedre dekning av skogsbil- og traktorveinettet i Vest-Agder. Flere skogreisingsområder mangler fortsatt tilgang til det offentlige veinettet. Skogsbilveinettet kan med fordel mange plasser erstatte enklere veier for traktor, og traktorveinettet burde i flere områder hatt bedre dekning. Det største investeringsbehovet i fremtiden ligger trolig allikevel i oppgradering av standard og ombygging av eksisterende bilveianlegg. I Aust-Agder ligger hovedutfordringen i å fornye å bygge om den eldste delen av skogsbilveinettet. Tilstandsregistreringer tilsier at 40 % av skogsbilveinettet i fylket har en standard som betinger full ombygging til gjeldende veinormaler.

I Vest-Agder er det utbetalt 4,96 mill.kr i tilskudd, og gitt tilsagn om 7,1 mill i tilskudd til nye veiprosjekter i løpet av 2018. Tilsvarende for Aust-Agder er 4,41 mill.kr og 5,23 mill.kr. For tilskuddsveiene går det noe mer til bilveier enn traktorveier, mens traktorveier dominerer blant veier bygget uten statstilskudd. Søknader om, og bygging av skogsveier er på et høyt nivå sammenliknet med tidligere år. Tilskuddsandelen til bilveier i klasse 3, 4 og (5 noen få veier) ligger i snitt på 34 %, mens det for traktorveier i klasse 7 ble gitt 26 % i snitt. I Aust-Agder går det alt vesentlige av midlene til ombygging av veier til veiklasse 3. Statistikken preges av noen store felles veianlegg som har høynet tilskuddsprosenten fra 36,1 % i 2017 til 39,6 % i 2018.

Byggekostnadene i Agder er relativt høye grunnet kupert terreng med med lite løsmasser og mye fjell. Fylkene var tidlig ute med å kreve bruk av sprengt stein for økt stabilitet, høy bæreevne og klimastabile anlegg . Priser for veibyging hos entreprenørene varierer blant annet med tilgang på andre byggeprosjekter, og har økt noe siste år.

Normalt er Vest-Agder blant de fylkene med relativ høyeste andel av traktorveier bygget uten tilskudd (det meste i veiklasse 8) i landet. Veiklasse 8 bygges gjerne ut fra kortsiktige økonomiske vurderinger av skogeier.

Tiltak og virkemiddelbruk for bedre skogsvegnett

Skogsbilveier - type tiltak	Veilengde (km)	Tilskudd (kr)	Skogfond (kr)
Nybygging	8 228.0	2 751 563.0	4 684 301.0
Ombygging	17 140.0	4 689 600.0	9 233 366.0
Vedlikehold	146 128.0	0.0	2 556 924.0

Samlet for Aust- og Vest-Agder

Innenfor regionalt kartsamarbeid og arealressurskart... (fra kapittel 7.3.9.3 i TB)

Rapportere på

Innenfor regionalt kartsamarbeid og arealressurskart skal det rapporteres i henhold til tabell:

- Eventuelle kommuner i fylket som ikke har ajourført AR5.
- Eventuelle utfordringer kommunene har med ajourføring av arealressurskart (AR5).

På Agder er det to kommuner som ikke har levert kontinuerlig ajourhold av AR5 i 2018. I en av de har det vært utskifting av personell på geodata i løpet av året. Selv om de fleste kommunene levere kontinuerlig ajourhold, viser Kartverkets- og NIBIOs rapporter at det er en del endringer som ikke blir ajourført. Et eksempel er at noen kommuner glemmer å ajourføre AR5 når de registrerer et nybygg på dyrka mark. I 2018 var det totalt 14 kommuner som fikk trekk i FDV-overføringene fra Geovekst grunnet dette (totalt 46 nybygg og 576 kr per bygg i 2018). Vi har som mål å etablere rutiner for å hindre dette.

Kartsamarbeid og arealressurskart

	Kommuner uten ajourføring/oppdatering	Antall kommuner som ikke har ajourført/oppdatert	Antall kommuner i fylket
AR5 tilstand	7 %	2	30

Gi en overordna vurdering av kontrollresultatene i forbindelse med forvaltning... (fra kapittel 7.3.9.4 i TB)

Rapportere på

Gi en overordna vurdering av kontrollresultatene i forbindelse med forvaltning av inntekts- og velferdspolitiske tiltak.

Nye systemer i ulike ordninger for inntekts- og velferdspolitiske tiltak (Estil og Agros) gir etter vår erfaring en bedre og enhetlig forvaltning

ved at elektroniske skranker benyttes (f.eks rettelser med påfølgende kommentarer, informasjonsbokser basert på opplysninger fra andre kilder, opplastinger av vedlegg som dokumentasjon). Kontrollresultatene viser at det til en viss grad er forhold utenfor selve systemene som er mer kritiske. F.eks må forvaltningens bruk og forståelse bli bedre for at andre krav blir ivarettatt, men dette kan ha en sammenheng med at systemene enda er relativt nye. Eksempler på dette er bruken av relevante kommentarer/begrunnelser i forbindelse med endringer, endringer av opplysninger/feilopplysninger, vurdering av vanlig jordbruksproduksjon og koblingen opp mot vurdering av avkorting. Her er det forskjell blant kommunene som kan bidra til forskjeller i forvaltningen. Systemene fanger ikke dette opp direkte og uttrekk og vurderinger på slike temaer har potensial for videreutvikling. Fylkesmannens forvaltningskontroller er derfor viktige på lik linje med veiledning og informasjon. Avvik etter forvaltningskontroll i 2018 innen produksjonstilskudd omhandler vurderinger knyttet til avkorting. Gjennom 2018 ser vi at behovet for at Fylkesmannen øker arbeidet ved systematiske gjennomganger, bl.a. slik forvaltningsoppdraget innen produksjonstilskudd tilsier slik at krav i saksbehandlingen som ikke direkte kan måles i det elektroniske systemet, blir bedre.

En annen erfaring fra kontrollene er at alle kommunene legger sin saksbehandling opp mot rundskrivene. Særlig innen produksjonstilskudd er disse i stadig endring og endringene medfører at forvaltningsmessige krav inntas og utgår. Dette påvirker kontrollresultatene ved at innarbeidede rutiner eller mangel på dem ikke lenger er aktuelle eller mindre aktuelle på kontrolltidspunktet.

I henhold til tabell i årsrapport skal det gis en oversikt... (fra kapittel 7.3.9.5 i TB)

Rapportere på

I henhold til tabell i årsrapport skal det gis en oversikt over og en vurdering av klager og dispensasjonssøknader behandlet av fylkesmannen.

Veterinære reiser: Ingen klager. Det er gitt 1 dispensasjon fra "nærmeste veterinærforetak". Tre veterinærer i samme vakttdistrikt vest i Vest-Agder har satt opp turnus og delt området geografisk mellom seg med tanke på effektiv og praktisk kjøring, og har etter søknad fått dispensasjon til å ta utgangspunkt i egne kontoradresser og ikke "nærmeste veterinærforetak".

Produksjonstilskudd: Tallene gjelder Vest-Agder. Ingen saker i Aust-Agder.

RMP + SMIL: Ingen klager verken i Aust- eller Vest-Agder. Klagen registrert under SMIL gjelder en dreneringssak i Aust-Agder, som ble avslått.

NMSK: Klagesaken gjelder Aust-Agder.

Klage- og dispensasjonssaker

Betegnelse på rapporteringskrav	Klager medhold	Klager delvis medhold	Klager avslag	Klager under behandling	Dispensasjoner innvilgelse	Dispensasjoner avslag
Produksjonstilskudd og tilskudd til avløsning ved ferie og fritid	0	1	1	0	2	0
Avløsning ved sykdom og fødsel mv.	0	0	0	0	5	2
Tidligpensjon for jordbrukere	0	0	0	0	0	0
Regionale miljøtilskudd	0	0	0	0	0	0
Veterinære reiser	0	0	0	0	1	0
SMIL	0	0	1	0	0	0
NMSK	0	0	1	0	0	0

PT: Tallene gjelder Vest-Agder. Ingen saker i Aust-Agder. RMP + SMIL: Ingen klager verken i Aust- eller Vest-Agder. Klagen registrert under SMIL gjelder en dreneringssak i Aust-Agder, som ble avslått. NMSK: Klagesaken gjelder Aust-Agder.

Godkjente bruksregler og utarbeidede distriktsplaner (fra kapittel 7.3.9.6 i TB)

Rapportere på

- Rapportere på andel godkjente bruksregler og andel utarbeidede distriktsplaner
- Beskriv hvilke tiltak fylkesmannen har gjennomført knyttet til brudd på bruksreglene, samt ulovlige gjerder og anlegg.

Ikke aktuelt i Aust- og Vest-Agder

Avkortinger produksjonstilskudd (fra kapittel 7.3.9.7 i TB)

Rapportere på

Gi en kort analyse/vurdering av kommunenes arbeid med avkorting ved feilopplysninger

Ingenting å vurdere ut fra jf melding fra Landbruksdirektoratet om manglende rapport.

Skade- og erstatningsomfanget etter avlingssvikt i jordbruket (fra kapittel 7.3.9.8 i TB)**Rapportere på**

Etter en svært tørr sommer har mange Fylkesmenn måttet legge ekstra innsats i prognosering av skade- og erstatningsomfanget etter avlingssvikt i jordbruket. I tørkeområdene må Fylkesmennene påregne ekstraordinær saksmengde for ordningen med erstatning etter avlingssvikt. Oppgaven er beskrevet i VØI pkt. 5.1.10.13 hvor det normalt kun skal avviksrapporteres. På grunn av årets ekstraordinære situasjon vil vi at Fylkesmennene skal rapportere på følgende;

- Kvantifiser forvaltningens ekstra innsats grunnet ekstraordinær avlingssvikt i jordbruket.
- Gi en kort oversikt over hvilke tiltak som ble iverksatt, i embetet og overfor kommunene
- Vurder effekten av tiltak som ble iverksatt
- Gi en kort vurdering av hvilke forhold som medvirket til eller vanskeliggjorde arbeidet for å nå Regjeringens mål om at erstatningssakene skal behandles i 2018.

Punkt 1: Ekstra innsats grunnet ekstraordinær avlingssvikt i jordbruket

Anslått mertid i behandling av avlingssvikt-søknader i 2018, for 7 personer: 3300 timer

Vanligvis er 1-2 personer som har ansvar for erstatningsordningene.

Punkt 2: Gi en kort oversikt over hvilke tiltak som ble iverksatt, i embetet og overfor kommunene

Det ble etablert et saksbehandlerteam på seks saksbehandlere, samt én person som skrev vedtaksbrev. Teamet hadde ukentlige møter og drøftet fremgangen fortløpende.

1,5 millioner kroner i skjønnsmidler ble gitt til kommunene. Beløpet ble fordelt etter grovførareal og ble utbetalt sammen med rammetilskuddet for november.

Det ble allerede i juni tatt initiativ til koordineringsmøter med næringen, og det ble til sammen avholdt tre slike møter i løpet av sommeren/høsten. Vi anså det som svært viktig å informere hverandre på tvers av organisasjonene og koordinere informasjonen som gikk ut bøndene. Det ble derfor etablert et tett samarbeid om hva slags informasjon som ble lagt ut på hjemmesidene.

Rundt månedsskiftet august/september hadde vi tre kommunevise samlinger i Agder (Lyngdal, Arendal og Evje) med fokus på erstatningsordningen og gjennomgang av regelverk og søknadsskjema.

Vi deltok på flere møter for søkere/bønder i løpet av sommeren/høsten

Vi hadde tett dialog med kommunene på mail og telefon gjennom hele høsten.

Punkt 3: Vurder effekten av tiltak som ble iverksatt

Tiltakene som ble iverksatt gjorde at vi nådde målet med å utbetale erstatningssøknadene for grovfør med husdyr som vi fikk inn før jul. Skjønnsmidlene som ble utbetalt viste viktigheten av oppfordringen som ble gitt om å prioritere erstatningssøknadene, og medvirket til at de fleste kommunene fikk attestert søknadene før årsskiftet.

Møter med bøndene gjorde at informasjonen nådde frem til søkerne, slik at de i større grad oppga den informasjonen vi trengte i saksbehandlingen. Det var også svært viktig å nå ut med god informasjon til kommunene gjennom møter, mail og ved å være tilgjengelig på telefon, slik at saksbehandlere i kommunene kunne attestere søknadene på en rask og god måte.

Møter med næringen sikret god informasjonsflyt, viste støtte til næringen, og var også en pådriver for å sikre kjøp og salg av fôr.

Punkt 4: Gi en kort vurdering av hvilke forhold som medvirket til eller vanskeliggjorde arbeidet for å nå Regjeringens mål om at erstatningssakene skal behandles i 2018

Det ble åpnet for å utbetale 70% i forskudd, noe som medførte at 131 søknader ble behandlet to ganger. Satsen for grovfør (i søknader for grovfør med husdyr) ble endret først 28. oktober, så søknadsbehandlingen kunne ikke ferdigstilles før da. Dette medførte en del forsinkelse.

Regelverket i ordningen for "grovfør med husdyr" er komplisert og det ble brukt mye tid på å avklare hvordan regelverket skal forvaltes. Vi opplevde at det tidvis var vanskelig å få svar og avklaringer fra Landbruksdirektoratet. Dette forsinket også informasjonsflyten ut til kommunene.

I noen kommuner hadde saksbehandler liten kompetanse på ordningen. Dette medførte mye merarbeid for vår del.

Ordningen ble også tatt i bruk som en kompensasjonsordning, ikke bare som en erstatningsordning (i forbindelse med ekstrabevilgningene). Dette forsterket skeivfordelingen i ordningen, som forårsakes av at det benyttes normavling og ikke skjønn når normalavling skal beregnes. Dette var krevende for saksbehandlerne som behandlet disse sakene, og forsterket seg ytterligere for kommunene som satt enda tettere på søkerne.

Fylkesmannen skal gi en samlet egenvurdering... (fra kapittel 7.3.10.1.1 i TB)

Rapportere på

Fylkesmannen skal gi en samlet egenvurdering av hvordan arbeidet med 0-24-oppdraget har fungert i henhold til embetets målsettinger og ambisjoner. Herunder skal det framkomme hvilke egne mål som er satt for arbeidet, jf, andre oppdrag 3.2.1.6.1. I egenvurderingen skal fylkesmannen vurdere hvilke tiltak som har gitt de beste resultatene og i størst grad bidratt til samarbeid og samordning i og mellom kommuner og fylkeskommunen, tjenester og institusjoner som arbeider for og med utsatte barn og unge og deres familier.

«Barn og unge» er sammen med «det grønne skiftet» et hovedsatsingsområde for Fylkesmannen i Agder. Vi har fokusert på fire kjerneområder som de meste sentrale for å oppnå bedre hjelp til utsatte barn. Målet er at vi internt på embetet og i sektor har økt kompetanse når det gjelder anvendelse av reglene for taushetsplikt, Barnekonvensjonen – med særlig vekt på at barn blir hørt, Tverrfaglig systemarbeid og Tidlig innsats. Det er opprettet en egen «barn og unge - gruppe» med representanter fra Helse-, Barnevern- og Utdanningssektoren, samt at Helse- og sosialavdelingen har opprettet en intern barn- og unge-gruppe. Begge har som mål om å jobbe mer på tvers av fagområder rundt utsatte barn og unge. Vi har gjennomført flere felles tilsyn, deltatt felles på konferanser og samarbeidet om flere enkeltsaker dette året, noe som vil fortsette i 2019.

Barns stemme – Barnekonvensjonen art. 12.

Fylkesmannen opprettet vårt eget Ungdomsråd, med ungdom fra ulike kommuner. Ungdomsrådet har blitt brukt aktivt inn til å gi innspill på aktuelle saker, som arbeid med psykisk helse i skolen, skolemiljø og gjennomføring av Ungdata. De har vært med å arrangere og delta på konferanser og i arbeid med Regionplan Agder. Ungdomsrådet laget i samarbeid med Filmplot en film om retten til et trygt og godt skolemiljø. Ungdomsrådet har gitt oss verdifulle innspill som vi har brukt og også bidratt til å øke fokuset på betydningen av å involvere barn og unge i kommunene.

Internt har fått økt kompetanse til å sikre at og legge større vekt på barns stemme i vår behandling av enkeltsaker. Barneombudet har gjennomført egne fagdager om barns beste og barns rett til å bli hørt-vurderinger i klage- og tilsynsbehandling for både helse- og sosialavdelingen og i arbeid med skolemiljø saker. Malene er revidert for å sikre at BK blir implementert.

Vi har hatt fokus på å høre barn selv i arbeid med skolemiljø saker. Dette har vært viktig og vi har fått mange viktige erfaringer som vi tar med i videre arbeid inn mot andre klagesaker der barn er involvert.

Barns rett til å bli hørt har vært en del av tilsyn med elevens utbytte, spesialundervisning og i barnevernstjenesten. Det ble avdekket flere brudd på reglene om elevens rett til å bli hørt og dette blir fulgt opp i etterkant av tilsynene. Innen barnevernsområdet har «Stina»-rapporten bidratt til å sette fokus på innholdet i barns medvirkning – og funnene er fulgt opp med deltagelse i ulike fora.

I samarbeid med Universitet i Agder er det gjennomført etterutdanning for PPT med Barnekonvensjonen som tema. Det er holdt konferanse for deltagere i Inkluderende barnehage- og skolemiljø der Barneombudet gav opplæring i bruk av Barnekonvensjonen.

Vi vurderer at de ulike tiltakene har bidratt til økt fokus på å høre og involvere barn - og at dette er spesielt viktig for utsatte barn med behov for ulike tjenester - samtidig må dette ha fortsatt fokus.

Tverrfaglig systemarbeid.

Internt har vi gjennomført tverrfaglig tilsyn med Miljørettet helsevern og barnehagelov, samt barnevern- og helselovgivning (Stina-saken). Dette har vært nyttig for å se sammenheng mellom regelverkene og behovet for mer samarbeid i kommunen.

Helse- og sosialavdelingen har gjennomført et egeninitiert tilsyn med samhandling rundt barn 7-12 år med psykiske vansker. Tilsynet tok utgangspunkt i helse- og omsorgstjenesteloven om plikten kommunene har til samhandling, i barnekonvensjonen om barns beste og barns rett til å bli hørt og forskrifter til særlig helsestasjon- og skolehelsetjenesten og fastlegeforskriften for å se på den helhetlige samhandlingen rundt barna. Det ble tatt utgangspunkt i de barna som var henvist til ABUP det siste år, og vi gjennomførte samtaler med foreldrene og en del av barna som ledd i forberedelse av tilsynet. Tilsynet avdekket flere brudd på regelverket. Tidligere tilsyn med samme tema har medført et omfattende arbeid i aktuelle kommune for å bedre samhandlingen for barn med psykiske vansker.

Agder har vært med i program for folkehelsearbeid siden 2017, og 26 av 30 kommuner deltar. Fylkesmannen deltar i regionalt samarbeidsorgan og i arbeidsgruppen ledet av fylkeskommunene. Det er valgt fire større satsingsområder i programmet; «Bedre tverrfaglig innsats» (system for bedre tverrfaglig innsats rundt utsatte barn og unge, 14 kommuner deltar), «På felles vei» - helsefremmende barnehager og skoler (5 kommuner deltar), «Nye mønstre» (tverrfaglig, koordinert innsats til barnefamilier med lav inntekt, 11 kommuner deltar) og Blå kors rusforebyggende prosjekt med sosiale medier og sosiale møteplasser (7 kommuner deltar). I 2018 har det vært jobbet med hensiktsmessig evaluering av satsingsområdene i samarbeid med de ledende aktører i kommunene og forskningsmiljøer, i tillegg til en større regional konferanse. Det er også vært fokus på å inkludere folkehelseprogrammet ytterligere inn i regionens levekårs satsing.

Ungdomsrådet bidro aktivt da vi arrangerte konferanse om arbeid med psykisk helse i skolen under Arendalsuka. Konferansen samlet fagfolk fra ulike sektorer som helse barnevern, skole, barnehage, foreldre, universitetet, politi mv. Konferansen fikk god respons, og vi oppfatter den som en nyttig bidrag i arbeidet for å fokusere på barn og unge og betydningen av tverrfaglig samarbeid.

Tidlig innsats

Vi har fokus på å bedre samarbeidet mellom barnehage- og skolesektoren. Barnehagen spiller en viktig rolle i å fange tidlig opp utsatte barn og deres familier. Vi har derfor hatt spesielt fokus på sårbare barn på samlinger med barnehagemyndighetene.

Vi har to årlige fagmøter med kommunenes som barnehagemyndighet, målet for disse samlingene er informasjon, veiledning og samhandling. Tema var i vår var Helsefremmende barnehager. Til denne dagen hadde vi også invitert representanter fra kommunelegen som har ansvar for miljørettet helsevern i kommunene. Tema var knyttet Folkehelseprogrammet i Agder. Emner som ble tatt opp var nye retningslinjer for mat og måltider i barnehagen, Folkehelseprosjektet i Groruddalen, Geitmyra-prosjektet i Kristiansand og betydningen av barns utelek. På dag 2 var tema den inkluderende barnehagen og PPT-ledere var invitert sammen barnehagemyndigheten. Områder i fokus var lovgivning knyttet til bhl. kapittel 5 A – spesialpedagogisk hjelp og barn med nedsatt funksjonsevne og barnekonvensjonen. Vi hadde innlegg fra RVTS Sør, en lokal PP-tjeneste med et utviklingsprosjekt og fra Universitetet i Agder med prosjektet «Skapende barn» Prosjektet Skapende barn skal være en ekstra støtte i barnehagenes arbeid for å styrke det sosiale samholdet og fellesskapet mellom små barn. Dette skal motvirke utenforskap og fremme sosial deltagelse for alle barn generelt, og for risikoutsatte barn spesielt. Neste tema var "Hvordan oppdage, møte og håndtere mistanke om vold og overgrep mot barn?" Foredragsholderne var fra Statens barnehus i Kristiansand. Alle barnehager i Aust- og Vest-Agder har fått tilbud om det forebyggende materialet: Stopp! Min kropp! (Fokus har blant annet vært på tiltak for barn som er utsatt for vold og overgrep, «rosa kompetanse», samt barn med utfordrende adferd og lærevansker og viktigheten av godt samarbeid med PPT.)

Det er igangsatt et tverrfaglig samarbeid med Statped., RVTS, PPT og skole, med fokus på barn som har en utfordrende adferd i skole. Erfaringene så langt er at dette har gitt økt kompetanse og hjelp i møte med barn som trenger ekstra kompetente voksne.

Taushetsplikt

Det er avholdt møter med kompetansesentrene (KoRus, RVTS og R-Bup) med mål om å møte kommunens kompetansebehov rundt tverrfaglig arbeid, særlig knyttet til taushetsplikten. Det er gitt økonomiske midler øremerket kompetanseheving i taushetsplikten. Videre har vi hatt møter med barnevern og politi, for å sikre bedre og likere forståelse av praktiseringen av taushetsplikten mellom de ulike sektorene.

Tilbakemeldingen er at det fortsatt er behov for avklaringer og økt kompetanse ift anvendelse av taushetsplikt / samtykke.

Barn- og unge er prioritert i tildeling av skjønnsmidlene, med midler til bl.a. Tidlig Innsats - Trygg Oppvekst - tiltak mot levekårsutfordringer og Plan for implementering av helhetlig tjenestetilbud for barn og unge og ved tildeling av kompetansemidler til flyktninger. Barn og unge er en viktig del kommunebildene som blir utarbeidet og er tema i møte med ordfører- og rådmenn.

Barn- og unge har videre gitt grunnlag for innsigelser i kommunens planarbeid. Vi har bidratt aktivt med innspill til ny veileder for barn i planarbeid.

Vi er representert i nasjonal arbeidsgruppe for implementering av Barnekonvensjonen, som er et viktig bidrag inn i det tverrfaglige arbeidet.

Vi hatt fokus på hvordan vi kan bruke våre ulike styringsverktøy, som klagesaksbehandling, tilsyn, veiledning/kompetanseheving, innsigelser og økonomi i vårt arbeid for å oppfylle oppdraget. Dette mener vi har bidratt til bred og økt fokus på barn og unge, og samhandlingen rundt de som har særlig utsatt. Både internt på embedet og i kommunen er dette mer synlig. Det er økt bevissthet om å høre barn, kommunen oppretter flere tverrfaglige fora, arbeider mer systematisk med tverrfaglig samarbeid og mange har i tillegg fysisk samlokalisering (Familiens hus) for å stryke det tverrfaglige samarbeidet. Samtidig er det avdekket mange utfordringer, og fokuset og arbeidet må holde frem.

Fylkesmannen skal gi en samlet redegjørelse... (fra kapittel 7.3.10.2.1 i TB)

Rapportere på

Fylkesmannen skal gi en redegjørelse for arbeidet og erfaringene embedet har gjort seg i det tverretatlige samarbeidsprosjektet «Forsøk med NAV-veileder i videregående skoler». Herunder bes det om en redegjørelse av konkrete tiltak i embedet og planer embedet har for det videre arbeid i fylket.

Forsøket er avsluttet i Aust-Agder, men videreført ved en vgs i Vest-Agder. Den største vgs i Aust-Agder ønsket videreføring, men utdanningsavdelingen i fylkeskommunen ønsket ikke videreføring men ville heller fokusere på utvikling av et eget tiltak.

Det er ikke planer om ytterligere videreføring, men embedet følger situasjonen rundt frafallsproblematikk i på tvers av avdelinger i "0-24 samarbeidet" og barn og unge gruppe. Videre er Fylkesmannen delaktig i det generelle levekårsarbeidet ledet av fylkeskommunene.

Det todelte målet i rovviltpolitikken (fra kapittel 7.3.10.3.1 i TB)

Rapportere på

Rapporter på status i forvaltningen av det todelte målet for rovviltpolitikken

Fylkesmannen i Aust- og Vest-Agder jobber kontinuerlig med å fremme dialog og samarbeid på rovviltområdet, og å gjennomføre behandling av skadefellingssøknader og lignende på en så rask, smidig og korrekt måte som mulig. I 2018 har det vært lite skader knyttet til fredet rovvilt i Agder. Vi har ikke registrert ulv eller bjørn i fylket. Etter ekstraordinært uttak av ei jervetispe og to unger i Suldal på sen vinteren / våren 2018 er det heller ikke registrert jerv på Agder. Det er registrert noen få sauer som er tatt av gaupe, men heller ingen dokumentasjon på at beitedyr er tatt av kongeørn. Konfliktnivået på Agder har vært meget lavt i 2018, antall erstatningssøknader og rovvilterstatningsutbetalingene var meget lave og det er ikke kommet inn noen klager på vedtak om erstatning. Sett i lys av dette har forvaltningen av det todelte målet i rovviltpolitikken vært bra i 2018

3.4 Redegjørelse for, analyse og vurdering av ressursbruk

Regnskapet for 2018 ble gjort opp med et mindreforbruk på ca. kr 3,8 mill. på driftskapittel 0525. Dette utgjør 2,6% av tildelt ramme. Mindreforbruket skyldes vakanser og en stram økonomisk styring i 2018. KMD har også «frikjøpt» ressurser av oss i 2018 til «GDPR» og etablering av «FMFA». Mindreforbruket søkes overført og er planlagt benyttet til å dekke merkostnader i forbindelse med utflytting av gamle lokaler og innflytting i nye, samt innkjøp av møbler og utstyr til nye kontorlokaler.

Fylkesmannen i Aust- og Vest-Agder er fortsatt lokalisert på to kontorsteder, og vi betaler derfor husleie både for kontorene i Arendal og i Kristiansand. I 2018 ble det jobbet med å finne nye egnede lokaler i Arendal til Fylkesmannen i Aust- og Vest-Agder, det er vedtatt at embetet skal flytte inn i nye lokaler på Fløibyen i Arendal 1. desember 2020. Det ble i 2018 brukt mye ressurser internt i forbindelse med prosjektet, samt at vi har hatt store utgifter til konsulenttjenester fra Statsbygg.

Tilstedeværelse på to kontorsteder gjør at ansatte bruker både tid og kostnader på reiser mellom kontorstedene.

To forhold som har krevd ekstra ressursinnsats i 2018 har vært Stina-saken og avlingssvikten i landbruket. For å løse disse ekstraordinære oppgavene har vi benyttet overtid. I tillegg har også forberedelsen til etablering av FMFA krevd ressursbruk i administrasjonsavdelingen.

Vi mener at midlene vi har hatt til rådighet i 2018, så langt det har vært mulig, er benyttet i samsvar med oppdragsgivernes forventinger.

Kommentar til forbruk 2018 og endringer i forbruk på det enkelte departement fra 2017 til 2018:

ASD; midlene er brukt til lønn og driftsmidler egne ansatte. Det er en reduksjon i forbruket på ordinær drift og en økning på fagdepartement fra 2017 til 2018. Økt forbruk på fagdepartement skyldes økte lønnsutgifter på prosjekt «driftsutgifter sosiale tjenester».

BLD; midlene er brukt til lønn og driftsmidler egne ansatte. Det er en liten reduksjon i forbruket på ordinær drift. Forbruket på fagdepartement var i 2017 kr 0. I 2018 har vi mottatt midler til å «koordinere kompetansetiltak», det er i hovedsak her vi har ført lønn i 2018 på fagdepartement.

HOD; på drift er midlene brukt til lønn og driftsmidler egne ansatte. Midler brukt på fagdepartement inkluderer i tillegg til lønn og driftsmidler egne ansatte, også utbetalinger til medlemmer av kontrollkommisjonen for psykisk helse. Ressursrapporteringen viser en økning i utbetalinger på fagdepartement, økningen skyldes økte utbetalinger til kontrollkommisjonen for psykisk helse fra 2017 til 2018.

JBD; midler er brukt til lønn og driftsmidler egne ansatte og godtgjøringer til verger og representanter for EMA. I 2017 fikk vi trekk i tildelingen på vergemål, vi førte derfor lønn til ansatte på vergemål på ordinær drift i 2017. I 2018 har vi ført lønn til alle ansatte på vergemål på fagdepartementet. Reduksjon i forbruket på ordinær drift fra 2017 til 2018 skyldes denne korrigeringen. På fagdepartement har vi økning i utbetalinger til lønn vergemål fra 2017 til 2018, vi har også en økning i posten «godtgjøring til verger». Samtidig har vi en større reduksjon på posten «godtgjøring representanter for EMA» fra 2017 til 2018.

Resultatområde 570 Integrering av innvandrere ble pr. 1/5-18 overført fra JBD til KD. På ordinær drift ble det ført kr 261 308 i perioden 1/1-30/4-18, i perioden 1/5-31/12-18 ble det ført kr 980 910.

KLD; midler er brukt til lønn og driftsmidler egne ansatte og utbetalinger til medlemmer i villreinstyret og verneområdestyrene. I 2017 hadde vi flere vakante stillinger på ordinær drift. Nytilsetninger i 2018 samt overføring av verneområdestilling for Raet fra fagdepartement til kap. 0525 i 2018, gjør at vi har en økning i forbruket under KLD sitt område fra 2017 til 2018. På fagdepartementet ser vi en reduksjon fra 2017 til 2018, reduksjonen skyldes overføring av verneområdestilling for Raet Nasjonalpark til kap. 0525. Det har i tillegg vært økt aktivitet på prosjekt for «gebyrinntekter», samt en reduksjon på prosjekt for «overvåking vannforskriften».

Ansvar for «driftsutgifter viltfondet» ble pr. 1/1-18 overført fra KLD til LMD. Etter avtale med KMD ble forbruket ført på resultatområde 010, som tidligere. Beløpet skulle vært regnskapsført på resultatområde 299 LMD. Det ble i 2018 regnskapsført kr 192 602 på resultatområde 010 som gjelder «driftsutgifter viltfondet».

KMD; midlene er bruk til lønn og driftsmidler egne ansatte. Det har vært en reduksjon i forbruket fra 2017 til 2018. Reduksjonen skyldes at antall ansatte i administrasjonen er redusert i løpet av 2018. I tillegg ble 3 ansatte delvis frikjøpt av KMD til å jobbe med «GDPR» og «FMFA» i 2018. Utgifter til husleie og fellestjenestekostnader er videreført fra 2017 på begge kontorstedene. Vi har også i 2018 hatt utgifter til Statsbygg i forbindelse med «husprosjektet». Når det gjelder fagdepartement så er det en liten økning i forbruk fra 2017 til 2018. Vi fikk i 2018 midler til «kommunereformprosjektet» samt «arbeid med byvekstavtaler». Det er også en reduksjon i forbruket på prosjekt for «samordning av innsigelsener» fra 2017 til 2018.

KD; midlene er brukt til lønn og driftsmidler egne ansatte og utbetalinger til sensorer for eksamen grunnskole. På ordinær drift ser vi en liten økning fra 2017 til 2018. På fagdepartement ser vi en reduksjon i ressursbruken. Utbetalinger til sensorer for «eksamen grunnskole» er redusert fra 2017 til 2018. Vi har ikke fått tildeling til prosjektet «administrasjon desentralisert kompetanseutvikling i skolen» i 2018. Samtidig har Fylkesmannen sin rolle som håndhevingsmyndighet i skolemiljø saker blitt ytterligere styrket i 2018 (prosjekt «læringsmiljø»).

Resultatområde 570 Integring av innvandrere ble pr. 1/5-18 overført fra JBD til KD. På ordinær drift ble det ført kr 261 308 i perioden 1/1-30/4-18, i perioden 1/5-31/12-18 ble det ført kr 980 910.

LMD; midlene er brukt til lønn og driftsmidler egne ansatte. Reduksjonen fra 2017 til 2018 skyldes vakanser.

Ansvar for «driftsutgifter viltfondet» ble pr. 1/1-18 overført fra KLD til LMD. Etter avtale med KMD ble forbruket ført på resultatområde 010, som tidligere. Beløpet skulle vært regnskapsført på resultatområde 299 LMD. Det ble i 2018 regnskapsført kr 192 602 på resultatområde 010 som gjelder «driftsutgifter viltfondet».

Andre; midlene er brukt til lønn og driftsmidler egne ansatte.

Ressursrapportering

Departement	Kapittel 0525, 2018	Fagdep. 2018	Kapittel 0525, 2017	Fagdep. 2017
Arbeids- og sosialdepartementet	1 096	2 717	1 743	2 357
Barne- og likestillingsdepartementet	5 595	635	5 820	0
Helse- og omsorgsdepartementet	22 871	6 514	22 039	5 677
Justis- og beredskapsdepartementet	7 032	15 096	7 969	16 264
Klima- og miljødepartementet	19 467	3 592	16 493	4 129
Kommunal- og moderniseringsdepartementet	64 067	843	65 955	600
Kunnskapsdepartementet	8 795	5 396	8 504	5 858
Landbruks- og matdepartementet	15 466	0	15 820	0
Andre	480	0	516	0
Sum	144 869	34 793	144 859	34 885

3.5 Samlet vurdering av måloppnåelse i forhold til samfunnsoppdraget og regnskapsresultat

Med de økonomiske rammebetingelsene vi har hatt i 2018 mener vi at embetet har løst samfunnsoppdraget på en god måte. Vi har hatt god kontroll med økonomien gjennom året. Gjennom stram styring av bemanningsutvikling og øvrige utgiftsposter oppnådde vi et planlagt mindreforbruk i 2018, jfr. kap. 3.4.

Samfunnsoppdraget er i hovedsak videreført fra 2017 til 2018. Endringen i flykningetilstrømmningen har medført at det i 2018 er brukt vesentlig mindre ressurser til «godtgjøring til representanter for EMA» og «grunnskoletilskudd til barn og unge som søker opphold i Norge».

Fylkesmannen sin rolle som håndhevingsmyndighet i skolemiljø saker har blitt ytterligere styrket i 2018. Det har vært en stor økning i antall saker, og ekstra tildelinger fra departementet har vært avgjørende for måloppnåelsen.

Arbeidet med avlingssvikten i landbruket etter tørkesommeren 2018 har vært ressurskrevende. I et normalt år har saksmengden blitt ivarett av en saksbehandler. Høsten 2018 hadde vi fem saksbehandlere på dette feltet, siden departementet forventet at søknadene ble effektivert før nyttår. Dette resulterte i at oppdragene med kontroll av virksomheter og forvaltningskontroll av kommunene ble nedprioritert.

For embetes regnskapsresultat for alle kap/post viser vi til årsregnskapet i kap. 6.

4 Styring og kontroll i embetet

4.1 Redegjørelse for vesentlige forhold ved embetets planlegging, gjennomføring og oppfølging

For å sikre at embetet løser pålagte oppdrag er det etablert tre nivåer for planlegging, gjennomføring og oppfølging. Det er overordnet strategisk nivå, det tverrsektorielle nivået og avdelingsnivået.

Den viktigste arenaen for å sikre oppfølging og gjennomføring av pålagte oppdrag er embetsledermøtet som gjennomføres fast hver 14. dag.

Strategisk nivå

Det er forutsatt at Fylkesmannen utarbeider en strategisk plan med en tidshorison på fire år. Dette arbeidet ble iverksatt i 2017 og blir ferdigstilt tidlig i 2019. Den strategiske planen vil ha hovedfokus på interne forhold. Flytting og samlokalisering i nye lokaler i Arendal i 2020 er en sentral hendelse som krever god planlegging.

Tverrsektorielt nivå

Med utgangspunkt i Tildelingsbrevet (TB) og VØI utarbeides det en felles virksomhetsplan (FVP) for embetet. Denne planen har fokus på de tverrsektorielle oppgavene som er tildelt embetet. Planen angir hvilken avdeling som har et hovedansvar for at oppgaven blir ivarettatt og løst, og hvilke øvrige avdelinger/staber som har et delansvar innenfor oppdraget. Planen skal inneholde konkrete tiltakspunkter og tidsfrister for når aktivitetene skal være gjennomført. For de samme oppdragene skal det i FVP være angitt en risikovurdering. FVP gjennomgås kvartalsvis i ledermøtene.

Våre to hovedsatsningsområder er videreført også i 2018:

- Barn og unge (0-24 – satsingen)
- Klima og det grønne skiftet

I tillegg har det vært satset betydelig på å støtte opp om regionens felles satsing på e-helse, bl.a. gjennom tildeling av prosjektskjønnsmidler.

Avdelingsnivået

Innenfor hver enkelt fagavdeling/stab utarbeides det detaljerte virksomhetsplaner for å følge opp tildelte oppdrag. Det gjennomføres også en risikovurdering av hvert enkelt oppdrag.

4.1.1 Embetets risikostyring

Det gjennomføres en risikovurdering av alle oppgaver/oppdrag i felles virksomhetsplan (FVP) og i de avdelingsvise virksomhetsplanene. På det tverrsektorielle området ivaretas risikostyring gjennom kvartalsvise gjennomganger av FVP. Med utgangspunkt i ROS-analysen plasseres de enkelte oppdragene i kategorier - grønn, gul og rød. Oppdrag som plasseres i gul kategori vil være "under observasjon" og dette diskuteres spesielt ved ledergruppas gjennomgang av FVP. Oppdrag som kategoriseres som rødt ved gjennomgang skal kvitteres ut ved at det skal iverksettes konkrete tiltak.

Risikostyring på HMS- og informasjonssikkerhetsområdet blir gjennomført i ledelsens styringsverktøy RiskManager. Avviksbehandling blir utført i avviksmodulen, og risikovurderinger blir dokumentert og gjennomført i risikomodulen. Kvalitetsdokumentene som retningslinjer og lignende, blir revidert etter behov i dokumentstyringsmodulen.

4.1.2 Embetets internkontroll, herunder iverksatte tiltak

Oppgave- og ansvarsfordeling fremgår av delegeringsreglement. Det er utarbeidet en egen instruks for økonomiforvaltningen i embetet basert på Reglement for økonomistyring i staten og Bestemmelser om økonomistyring i staten. Instruksen inneholder utfyllende bestemmelser, delegasjonsfullmakter, signaturprøver mm. Instruksen holdes løpende oppdatert.

Arbeidet med internkontroll for HMS-området har bygget videre på internkontrollhåndboka som ble utarbeidet i 2015 for det sammenslåtte embetet. Pilotprosjektet Etablering av internkontroll for informasjonssikkerhet, basert på Difi's praktiske veileder, ble videreført i 2018. Ny sikkerhetspolicy ble vedtatt samt revisjon og oppdatering av retningslinjer.

Kvalitetssystemet RiskManager blir brukt som ledelsens styringsverktøy til avviksbehandling, risikovurderinger, revisjonskontroll av dokumenter, godkjenning og publisering av prosedyrer og retningslinjer. Hendelseshåndtering og avdekking av risiko og sårbarheter, samt dokumentering av sikkerhetstiltak blir også håndtert i Riskmanager på HMS og informasjonssikkerhetsområdet.

Ny rutine for internkontroll for tilskuddsordningene er utarbeidet og lagt til i Riskmanager i 2018. RiskManager brukes også i arbeidet med felles virksomhetsplan og oppfølging av denne.

4.1.3 Bemanning, kapasitet og kompetansesituasjonen i embetet

Det er nå avklart at embetet samlokaliseres i nye lokaler i Arendal med innflytting i desember 2020. Vi har siden fusjonen til ett embete 1. januar 2016 prioritert at begge kontorstedene skal oppleves som likeverdige fram til flytting. Avdelingsdirektører, assisterende direktører og

faggrupeledere har derfor også i 2018 prioritert tilstedeværelse på begge kontorstedene, noe som innebærer at de har brukt mye tid på reise.

Den lange omstillingsperioden og flyttingen til Arendal medfører et press på organisasjonen, og vi merker at noe flere ansatte, og til dels andre grupper av ansatte enn normalt, slutter i sine stillinger. Sammenlignet med tidligere år har vi også i 2018 hatt en økt turnover. I alt har 29 sluttet i embetet i 2018, 11 gikk av med pensjon, 14 sluttet på grunn av overgang til ny stilling i annen virksomhet og 4 på grunn av opphør av midlertidig stilling. Vi har 52 medarbeidere over 60 år.

Vi har i annet halvår 2017 og hele 2018 rekruttert til flere stillinger for å kunne utføre tildelte oppdrag. Vi har gjennomgående hatt gode søkertall og godt kvalifiserte søkere til alle utlyste stillinger. Etter at beslutningen om lokalisering ble fattet, er alle nye tilsatt med kontorsted Arendal. Dette bidrar sammen med andre forhold til at tyngdepunktet for virksomheten gradvis forskyves mot kontorsted Arendal.

Som tidligere år har det vært utfordringer knyttet til klagesaksbehandling etter plan- og bygningsloven, men etter målrettet jobbing i løpet av 2018 så har vi nådd lovkravet på dette området. Videre har embetet hatt avgang av medarbeidere med kjennskap og erfaring fra flere av sektorområdene i Vest-Agder. Det har tatt tid å erstatte disse medarbeiderne og det tar tid å bygge opp lokalkunnskap fra de respektive kommunene. Spesielt har vi hatt utfordringer på forurensingsområdet.

4.1.4 Forvaltning av egne eiendeler (materielle verdier)

Embetet har utarbeidet oversikt over kunsten som embetet besitter. FMFA har overtatt alt IKT-utstyr fra 1. januar 2018.

4.1.5 Oppfølging av eventuelle avdekkede svakheter/utfordringer, herunder merknader fra Riksrevisjonen og status for arbeidet med informasjonssikkerhet

Årsrevisjonen fra Riksrevisjonen i 2017 ble gjennomført uten merknader. Årsrevisjonen for 2018 er ikke ferdigstilt.

Sikkerhetsutvalget i embetet ble formalisert i 2018. Det består av assisterende fylkesmann, administrasjonsdirektør, fagansvarlig informasjonssikkerhet og representanter fra helse- og sosialavdelingen, utdanning- og barnevernsavdelingen og beredskapsstaben. Utvalget er et rådgivende organ i internkontroll- og sikkerhetsspørsmål, og skal ha ett møte hvert halvår, ellers ved behov. Fagansvarlig for informasjonssikkerhet har siden 2016 jobbet med og vært en pådriver i prosjekt "Etablering av internkontroll for informasjonssikkerhet". Gjennom dette prosjektet har vi fått avklart systematikk og retningslinjer. Prosjektet er avsluttet og sikkerhetsutvalget har ansvaret for videre oppfølging.

Vi opplever at avvik blir meldt og behandlet i kvalitetssystemet. Informasjonssikkerhetsarbeidet er en del av felles virksomhetsplan og er tema på enkelte ledermøter.

Embetet har i 2018 utarbeidet og vedtatt ny overordnet rutine for forvaltning og internkontroll av tilskuddsordningene våre. Den enkelte avdeling er ansvarlig for at alle tilskuddsordninger avdelingen forvalter, har rutiner et internkontrollsystem på avdelingsnivå som er i tråd med regelverket, og at det er. Administrasjonsavdelingen er ansvarlig på embetsnivå. Embetet har også utarbeidet en rutine for samordning av tilskuddsordninger, med særlig vekt på koordinering mellom satsingsområder for prosjektskjønn og ulike tilskuddsmidler på fagkapitlene.

4.2 Rapportering av andre vesentlige forhold knyttet til personalmessige forhold, likestilling, HMS/arbeidsmiljø, diskriminering, ytre miljø og lignende

Vi har også i 2018 hatt fokus på å bygge felles kultur og et godt arbeidsmiljø i embetet og i avdelingene. Vi har hatt to fellessamlinger hvor alle i embetet er invitert, en dagssamling i slutten av mai og en to dagers personalsamling i september. Viktige tema på personalsamlingen var etiske retningslinjer, strategiplan og nye lokaler. Tilbakemeldingene fra fellessamlingene er svært positive og noe tilsvarende planlegges gjennomført også i 2019.

Avdelingene og faggruppene har gjennom året hatt regelmessige møter, vekselvis fysiske og via skype. Siste fredag i måneden har fylkesmannen et kort informasjonsmøte "Rikets tilstand" for hele embetet. I tillegg gis det informasjon på lokalt intranett.

Likestilling og likeverd

Fylkesmannen i Aust- og Vest-Agder har hatt en økning i kvinneandelen sammenlignet med 2017, fra 64 % til 66 %. Vi er kjønnsfordelingen bevisst ved rekruttering, men med utgangspunkt i kvalifikasjonsprinsippet har vi ikke klart å øke andel menn. I ledergruppa har kvinneandelen vært 50 % og i utvidet ledergruppe (inkludert assisterende direktører) utgjør den 67 %.

Kjønnsfordelingen varierer betydelig fra avdeling til avdeling. Utdanning- og barnevernsavdelingen og administrasjonsavdelingen har en svært høy kvinneandel, mens Landbruksavdelingen og Miljøvernavdelingen har en balansert kjønnsfordeling.

Likestillingsutvalget ved embetet består av en representant fra hver avdeling. Utvalget har jobbet frem en handlingsplan for likestilling, inkludering og mangfold som ble vedtatt i ledermøtet i januar 2018. Målet med planen er å øke bevisstheten i embetet, og bidra til å forsterke det systematiske arbeidet for å skape mer rom for likestilling, inkludering og mangfold. Viktige aktiviteter som er gjennomført iht handlingsplanen i 2018 er blant annet; utarbeidelse av rutine for trakassering, herunder seksuell trakassering og oppfølging av dette i samarbeid med vernetjenesten og HR, planlegging av HMX kurs i januar 2019 for ledergruppa, vernetjenesten og tillitsvalgte, informasjon om rekrutteringsprosessen på hjemmesiden vår, utarbeidet sjekklister for gjennomføring av universelt tilrettede kurs og påbegynt sjekklister for hvordan avdelingsledere skal rapportere til ledergruppen på likestillingsområdet.

I 2016 ble embetet med i et pilotprosjektet "Likestilt arbeidsliv". Dette var et prosjekt med hensikt å utvikle en sertifiseringsordning for likestilte virksomheter. I juni 2018 ble Fylkesmannen i Aust- og Vest-Agder sertifisert for likestilt arbeidsliv som en av de 15 første i Norge. Vi jobber videre med kriteriegrunnlagene for å kunne bli resertifisert og ser dette i sammenheng med embetets handlingsplan for likestilling, inkludering og mangfold.

Personalsystemet SAP gir ikke opplysninger om "opprinnelsesland", kun statsborgerskap. Vi i 2018 blant annet hatt en medarbeider fra Afghanistan, to fra tidligere Jugoslavia, en fra Sudan (lærling), en fra Mexico, en fra Ungarn og en fra Russland.

HMS - arbeidsmiljø

Sykefraværet utgjorde i 2018 3,96 %. Dette er på samme nivå som i 2016. Sykefraværet følges opp internt i henhold til avtalte rutiner.

Vernetjenesten i embetet er organisert ved at alle avdelinger har ett verneombud og ett varaverneombud (ett ved hver lokasjon). Blant verneombudene er det igjen valgt hovedverneombud (HVO) og varahovedverneombud. Fra 2018 har vi slått sammen arbeidsmiljøutvalget og medbestemmelsesutvalget til samarbeidsutvalget. Både HVO og vara HVO møter i dette utvalget i tillegg er HVO fast medlem i Husgruppen som jobber med nye lokaler til embetet.

Embetets internkontrollhåndbok HMS ved vedlegg er gjennomgått og oppdatert i 2018. Vi har i denne forbindelse startet et arbeid med fokus på "Rutine for varsling og oppfølging av kritikkverdige forhold – herunder mobbing, diskriminering og trakassering", jf. HMX kurs.

I tråd med intensjonene IA-avtalen og vår handlingsplan, har vi lagt til rett for at medarbeidere med redusert funksjonsevne, varig eller midlertidig, kan jobbe mest mulig og lengst mulig. Alle medarbeidere har minst en årlig medarbeidersamtale samt tilbud om årlig ergonomigjennomgang/arbeidsplassvurdering.

Vi har også i 2018 hatt samarbeid med NAV om arbeidstrening for arbeidssøkere. I 2018 har vi hatt tre engasjert på arbeidsmarkedstiltak, henholdsvis praksisplass og lønnskudd. I tillegg har vi hatt to ungdommer fra videregående skole i praksis i IKT faget.

Medvirkning

Som tidligere nevnt ble arbeidsmiljøutvalget og medbestemmelsesutvalget slått sammen til samarbeidsutvalget fra januar 2018. I samarbeidsutvalget har det møtt tre representanter fra Akademikerne, to fra LO, en fra YS og en fra Unio. Arbeidsgiver har møtt med fylkesmannen, assisterende fylkesmann og administrasjonsdirektør.

Samarbeidsutvalget har i 2018 hatt ti møter og totalt behandlet 75 saker. Viktige saker har blant annet vært internkontrollhåndbok HMS, sykefravær, vernerunder og revisjon av lokal lønnspolitikk. Faste saker på alle møter har vært nytt fra husprosjektet (arbeidet med nye kontorlokaler), personellnytt, orienteringssaker og informasjon fra tillitsvalgte og verneombud.

Vi har god erfaring med sammenslåingen av arbeidsmiljøutvalget og medbestemmelsesutvalget, og viderefører ordningen med samarbeidsutvalg.

5 Vurdering av framtidsutsikter

5.1 Forhold i og utenfor embetet som kan påvirke embetets evne til å løse samfunnsoppdraget på sikt

Interne forhold

Den pågående fusjons- og flytteprosessen nådde som tidligere nevnt en veldig positiv milepæl da vi i august 2018 undertegnet leiekontrakt om nye lokaler i et nytt bygg i Arendal sentrum. Innflytting vil skje i desember 2020. Kontrakten innebærer betydelige besparelser ifht. dagens samlede husleie. Vi flytter inn i et attraktivt bygg som er tilpasset nytt arbeidsplasskonsept, og som har en flott og sentrumsnær beliggenhet. Vi mener at vi med dette valget av lokaler har lagt best mulig til rette for at embetet skal kunne realisere fordelene ved nytt arbeidsplasskonsept, og gjennomføre overgangen fra cellekontor på en god måte. Det har hos oss som i andre etater vært betydelig intern skepsis til åpne kontorløsninger. Det er fortsatt bekymring blant mange ansatte om at åpne kontorløsninger vil virke negativt for arbeidet deres, spesielt for de som har høy andel konsentrasjonskrevende skrivearbeid eller mye personsensitive telefonsamtaler. Gjennom bred medvirkning og åpne beslutningsprosesser er imidlertid inntrykket at et flertall av medarbeiderne nå er åpne for å gå over til slike løsninger.

Fylkesmannen i Aust- og Vest-Agder er pilotprosjekt i arbeidet med å utforme nye kontorløsninger for fylkesmannsembetene, og vi ser fram til at den varslede evalueringen av piloten blir gjennomført.

Beslutningen om å samlokalisere alle ansatte i embetet i Arendal har utløst en ekstraordinær avgang av medarbeidere fra Kristiansandskontoret. Omstillingssamtalene som ble gjennomført med medarbeiderne på Kristiansandskontoret i 2017 avdekket at nærmere halvparten av medarbeiderne sa at de ville ta imot tilbud om annen relevant stilling i Kristiansandsregionen. 25 medarbeidere har sluttet i 2018. Elleve har blitt pensjonister, 14 har gått til ny stilling. Ti av de 14 gikk fra Kristiansandskontoret, og fem av de ti fra Miljøvernavdelingen. Vi fortsetter derfor arbeidet med virkemidler og tiltak som kan stimulere flest mulig av våre medarbeidere til å bli med ved flytting til Arendal.

Embetet har ved etableringen av FMFA avgitt knapt 20 medarbeidere til den nye enheten. Omstillingen synes å være gjennomført på en god måte for de ansatte, og mange ser fram til større faglige muligheter innenfor fellesadministrasjonens områder etter overgangen. Samhandlingen mellom FMFA og embetene blir avgjørende for effektene av tiltaket.

Ultimo 2018 nådde embetet målet om 12-uker behandlingstid for klager etter plan- og bygningsloven og det er en milepæl for embetet. Tilstrømmingen av nye saker er imidlertid fortsatt svært stor, feltet krever lang intern opplæringstid, og området er sårbart bl.a hvis vi skulle miste erfarne medarbeidere. Det samme gjelder i stor grad for rettssikkerhetsoppgavene innen helse- og sosial, barnevern og skolemiljø. Det ligger derfor ikke til rette for å kunne endre prioritering selv om et viktig mål er nådd. Ressursbruken må prioriteres strengt også framover.

Effekten av varslet ny budsjettmodell, og tidshorizonten for full innfasing av denne, vil være svært avgjørende for den videre utviklingen av embetet. Spesielt er det viktig at måltall for oppdragene våre, eksempelvis antall tilsyn pr år, beregnes på en måte som tilsvarer budsjettmodellens ressurstildeling.

Eksterne forhold

Embetets evne til å løse samfunnsoppdraget på sikt er følsomt for endringer i roller og oppgaver. Vi legger til grunn at det så langt ikke har kommet større endringer i vår situasjon som følge av regionreformen. Etter hvert som den nye sammenslåtte fylkeskommunen utvikler sin nye rolle som utviklingsaktør og vegmyndighet, vil vi fra vår side følge dette opp med fortsatt tett samarbeid, og søken etter områder hvor vi sammen kan skape merverdi.

Fylkesmannen har fra starten deltatt aktivt i det store felles og langsiktige levekårsprosjektet på Agder. Det bygger opp under våre egen interne satsing på barn og unge, jf. 0-24 satsingen. Livekårsarbeidet i Agder må forventes å kreve forsterket innsats fra Fylkesmannen framover. Vi prioriterer også den nye satsingen «Leve hele livet», som har kommet godt i gang i 2018.

Regjeringsplattformen fra Jeløya understreket at regjeringen vil ha fokus på at Norge tar sin del av ansvaret for å løse klimautfordringene. I den nye Granavolden-erklæringen er dette ytterligere forsterket. Fylkesmannen tar dette som et signal, og klima forsterkes nå årlig i våre oppdrag på tvers av sektorene. Det kommer bl.a. til uttrykk ved at det forventes betydelig innsats fra Fylkesmannen i arbeidet med Byvekstavtale for Kristiansandsregionen og på sikt muligens også en tilsvarende avtale for Arendalsregionen. I tillegg til disse konkrete prosjektene, er det grunn til å anta at klimautfordringene, både utslippsreducerende tiltak og klimatilpasning, vil kreve større oppmerksomhet fra Fylkesmannen framover. Det kan utfordre embetet da vi mangler kompetanse på deler av dette samfunnsoppdraget. Det er samtidig fortsatt noe uklart hvilken rolle Fylkesmannen skal ha i gjennomføring av nasjonens klimaforpliktelser.

Fylkesmannens kapasitet til å gjennomføre oppdragene innen samfunnssikkerhet og beredskap blir stadig testet. Vi opplevde dette veldig tydelig både høsten 2017 og gjennom det meste av 2018. Vi må anta at slike ekstreme vær-situasjoner vil opptre hyppigere i framtiden og utfordre oss på plan- og tiltaksarbeid for reduserte klimagassutslipp og bedre tilpasning til nytt klima.

De nye viktige bestemmelsene i opplæringsloven om elevenes skolemiljø (kap. 9 A) har som ventet blitt en omfattende og krevende oppgave for embetet vårt, og alle fylkesmennene. Utviklingen på feltet er ennå usikkert, og arbeidet må finne sin endelige form.

Vi er samtidig kjent med at ytterligere reformer i denne retning er diskutert, herunder å utvikle en slags 9A-ordning også for barnehagene. Videre er det drøftet en ny klagemulighet for de kommunale helse- og omsorgstjenestene. Vi ser det som helt vesentlig at slike reformer utredes svært nøye, at innføringen eventuelt skjer gradvis, og at ressursbehovet vurderes realistisk. 9A krever allerede svært mye ressurser, og konkurrerer bl.a. med barnevernområdet. Ytterligere skritt i denne retningen kan få store konsekvenser for andre viktige samfunnsoppdrag.

5.2 Konsekvenser for embetets evne til å nå fastsatte mål og resultater på lengre sikt

Vi føler nå at organisasjonen er i god driv. Embetet er likevel preget av at vi er halvveis i en langvarig omstillings- og flytteprosess. Til sammen vil det gå mer enn seks år fra vedtaket om sammenslåing er fattet til vi er ferdig med innflyttingen i nye lokaler ved utløpet av 2020. Iverksetting av nytt arbeidsplasskonsept, og tiltak for å realisere fordelene med dette, vil ventelig måtte pågå også videre framover. Vi mener fremdeles at det er riktig at hele embetet samles på ett sted uten noen enhet igjen i Kristiansand. Det er kun gjennom samlokalisering det er mulig å ta ut alle faglige og administrative gevinster av en sammenslåing.

Flytting og omstilling har allerede medført at vi har mistet kjernekompetanse, og noe av kontinuiteten i lokalkunnskapen og forhistorien for Vest-Agder på flere av embetets ansvarsområder. Spesielt miljøvernavdelingen i Kristiansand har mistet verdifull kompetanse siden vedtaket om sammenslåing kom. Vi ser samtidig at vi i hovedsak har godt kvalifiserte søkere til ledige stillinger i embetet. På lengre sikt vil derfor tapet kunne erstattes. Fylkesmannsembetets konkurransefortrinn er at vi kan tilby medarbeidere interessante oppgaver og et godt arbeidsmiljø. Dette vil også være en fordel i konkurransen om arbeidskraft for det framtidig samlokaliserte embetet. Vi vil engasjere oss som bestillere av et godt buss-tilbud for pendlere inn til Arendal. Et økt omland å rekruttere fra vil være vesentlig for særlig spesialkompetanse, og dessuten i tråd med vårt oppdrag om miljøvennlig reisemåte.

Fylkesmannens fellesadministrasjon (FMFA) som nå fra 2019 er i virksomhet, er lokalisert med sitt hovedkontor sammen med vårt embete i Arendal. Vi er i løpende kontakt med FMFA i flere ulike sammenhenger, og samarbeider allerede godt. Det er imidlertid helt sentralt at vi får til en effektiv samhandling og fornuftig oppgavedeling framover. Vi vil for egen del ha fokus på å utvikle vår bestiller-kompetanse overfor fellesadministrasjonen.

I arbeidet med de nye lokalene våre fra 2020 er FMFA trukket inn i arbeidet både som framleietaker hos oss i det nye bygget for å sikre medvirkning om innredning mm. av deres egne lokaler, og som ansvarlig for IKT-løsninger mm. i hele bygget. Dette siste arbeidet ønsker vi å definere inn som en del av vårt samlede pilotprosjekt. Gode og framtidsrettede IKT-løsninger er en helt sentral forutsetning for at det nye arbeidsplasskonseptet skal kunne bli vellykket.

6 Årsregnskap

[Årsregnskap for Aust- og Vest-Agder.pdf](#)